

TOIMINTAKERTOMUS JA TILINPÄÄTÖS 2007

OP-Pohjola-ryhmä

SISÄLTÖ

OP-Pohjola-ryhmän toimintakertomus 2007

Vuosi 2007 tiivistetysti	2
OP-ryhmästä OP-Pohjola-ryhmä	3
Toimintaympäristö	3
OP-Pohjola-ryhmän tulos ja tase	5
Vakavaraisuus	9
Vakavaraisuuden hallinta ja riskiasema	13
OP-Pohjola-ryhmän pitkän aikavälin taloudelliset tavoitteet	18
OP-Pohjola-ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset	19
Omistajajäsenet ja asiakkaat	19
Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeiden lunastus	20
Henkilöstö ja palkitseminen	20
OPK:n hallinto	20
Investoinnit	21
Vuoden 2008 näkymät	21
Toiminta ja tulos liiketoimintasegmenteittäin	21
Osuuspankkien yhteenliittymän ja OP-Pohjola-ryhmän juridinen rakenne	29
Keskeiset tuloslaskelma- ja tase-erät sekä taloudelliset tunnusluvut 2003–2007	33

OP-Pohjola-ryhmän (Osuuspankkien yhteenliittymän) IFRS-tilinpäätös 2007

OP-Pohjola-ryhmän tuloslaskelma	37
OP-Pohjola-ryhmän tase	38
OP-Pohjola-ryhmän rahavirtalaskelma	39
Laskelma OP-Pohjola-ryhmän omien pääomien muutoksista	41
OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot	42
Liitetietojen sisällysluettelo	42
OP-Pohjola-ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	45
OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteet	60
Tilikauden aikana hankitut liiketoiminnot	74
Myytävissä olevat omaisuuserät	75
Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	76
Varoja koskevat liitetiedot	86
Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot	102
Muut tasetta koskevat liitetiedot	115
Vastuusitoumuksia ja johdannaisia koskevat liitetiedot	118
Muut liitetiedot	127
Riskienhallinnan liitetiedot	139
Tilinpäätöslausuma	161
Tilintarkastuskertomus	162

Taloudellinen informaatio vuonna 2008

OP-Pohjola-ryhmä ja Pohjola Pankki Oyj julkaisevat kumpikin vuonna 2008 kolme osavuositarkastusta:

tammi–maaliskuulta 8.5.2008
tammi–kesäkuulta 7.8.2008
tammi–syyskuulta 6.11.2008

Katsaukset julkaistaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Ne on saatavissa verkkosivuilta op.fi ja pohjola.fi. Paperikopioita voi tilata osoitteesta Osuuspankkikeskus, Viestintä, PL 308, 00101 Helsinki, puh. 010 252 7167, telefax 010 252 2298, sähköposti [viestinta @ op.fi](mailto:viestinta@op.fi).

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluvusta.

OP-Pohjola-ryhmän toimintakertomus 2007

Vuosi 2007 tiivistetysti

Kasvu jatkui voimakkaana – OP-Pohjola-ryhmästä johtava vakuuttaja Suomessa

- Luottokanta kasvoi 13 % – asuntoluottojen kasvu oli 14 % ja yritysluottojen 16 %.
- Sijoitustalletukset kasvoivat peräti 28 %, talletukset yhteensä 13 %.
- Haasteellisessa markkinatilanteessa sijoitusrahastojen pääomien kasvu hidastui 6 %:iin.
- Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutuotot kasvoivat 8 %, yksityisasiakkaiden 12 %.
- Markkinaosuus henkivakuutuksen maksutulosta kasvoi 2,4 %-yksikköä.
- OP-Pohjola-ryhmä nousi ennakkotietojen mukaan maksutulolla mitattuna Suomen johtavaksi vahinkovakuuttajaksi. Henkivakuuttamisessa ryhmä on ollut johtava vakuuttaja vuodesta 2005 lähtien.
- Pankki- ja vahinkovakuutustoiminnan yhteisten asiakkaiden määrä kasvoi 94 000:lla 900 000:een.

Historian paras tulos – tulos ennen veroja yli miljardi euroa

- Tulos ennen veroja kasvoi 26 % 1 005 miljoonaan euroon.
- Asiakkaille myönnetyt, tuloksesta kirjatut bonukset kasvoivat 74 %.
- Tehokkuus parani: tuottojen ja kulujen kasvueron oli 11 %-yksikköä.
- Jokaisen liiketoimintasegmentin tulos parani vuotta aiemmasta.
- Viimeisen vuosineljänneksen tulos ennen veroja oli 247 miljoonaa euroa.

Riskinkantokyky vahva ja riskiasema vakaa

- Omat varat ylittivät lakisääteisen minimin 1,8 miljardilla eurolla.
- Arvon alentumiset saamisista olivat pienet – vuositasolla 0,03 % luotto- ja takauskannasta.
- Järjestämättömien saamisten osuus luotto- ja takauskannasta säilyi edellisen vuoden tasolla.
- Rahoitusmarkkinoiden häiriö on laskenut omaisuuserien markkina-arvoja, mutta kokonaisuudessa häiriön vaikutukset ryhmän tulokseen ja vakavaraisuuteen ovat olleet varsin pienet.

Vuosi 2008

- Toimintaympäristön kehitykseen liittyvien epävarmuustekijöiden sekä epävakauden takia ryhmän vuoden 2008 tuloksen ennen veroja arvioidaan jäävän vuoden 2007 ennätystulosta pienemmäksi.

OP-Pohjola-ryhmän avainlukuja

	1–12/2007	1–12/2006	Muutos*
Tulos ennen veroja, milj. e	1 005	800	26
Pankki- ja sijoituspalvelutoiminta	706	643	10
Vahinkovakuutus	181	78	130
Henkivakuutus	129	68	90
Oman pääoman tuotto (ROE), %	13,7	12,1	1,6
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin, %	10,9	11,4	-0,6
Kulut/tuotot, % (pankki- ja sijoituspalvelutoiminta)	49	52	-3,0
Henkilöstö keskimäärin	12 378	12 148	1,9
	31.12.2007	31.12.2006	Muutos*
Tase, mrd. e	65,7	59,5	10,4
Vakavaraisuus**	13,8	14,3	-0,5
Vakavaraisuus ensisijaisin omin varoin, %**	12,6	12,7	0,0
Omien varojen suhde omien varojen vähimmäismäärään***	1,52	1,56	-0,04
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	0,3	0,3	0,0
Markkinaosuus, %			
Luottokannasta	31,1	31,1	0,0
Talletuskannasta	32,3	32,7	-0,4
Sijoitusrahastojen pääomista	21,4	21,8	-0,4
Henki- ja eläkevakuutuksen vakuutussäästöistä	19,9	19,1	0,9
	1–12/2007	1–12/2006	Muutos*
Henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta, %	30,8	28,4	2,4

* Muutos %-yksikköä lukuun ottamatta tulosta ennen veroja, tasetta ja henkilöstöä keskimäärin, joissa muutos on esitetty prosenttina, sekä omien varojen suhdetta omien varojen vähimmäismäärään, jossa muutos on esitetty suhdeluvun muutoksena.

** Luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaan.

*** Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukaan.

OP-ryhmästä OP-Pohjola-ryhmä

OPK:n hallintoneuvosto päätti syyskuun kokouksessaan muuttaa OP-ryhmän nimen OP-Pohjola-ryhmäksi. Uudessa nimessä yhdistyy kaksi perinteikästä ja vahvaa suomalaista brändiä. Nimi viestii finanssiryhmän palvelutarjonnan kattavuudesta ja nivoo yhteen pankki-, sijoitus- ja vakuutustoiminnan. Nimenmuutos konkretisoi finanssiryhmän toiminnan ja rakenteen muuttumisen kahtena Pohjola-kauppaa seuranneena vuotena yhdeksi yhtenäiseksi finanssiryhmäksi. OP-Pohjola-ryhmän pörssinoteerattu keskuspankki OKO Pankki Oyj päätti muuttaa nimensä Pohjola Pankki Oyj:ksi. OKOn yhtiökokous päätti nimen muutoksesta lokakuussa, ja uusi nimi otetaan virallisesti käyttöön maaliskuun 2008 alussa. Osuuspankkien nimiin muutoksilla ei ole vaikutusta.

Toimintaympäristö

Finanssimarkkinoiden toimintaympäristö oli vuonna 2007 kaksijakoinen. Syksyyn asti jatkunut talouden korkeasuhdanne sai pankki- ja vakuutuspalveluiden kysynnän säilymään vilkkaana. Korkeasuhdanne alkoi loppuvuonna taittua, samalla kun Yhdysvaltain asuntomarkkinoiden kärjistyneet ongelmat toivat epävarmuutta kansainväliseen talouteen. Epävarmuuden arvioidaan jatkuvan myös vuonna 2008, mutta Suomen talouskasvun odotetaan silti pysyvän kohtuullisena.

Kansainvälisen talouden suhdanteet heikkenivät vuonna 2007. Euroopan unionin maissa kasvu jatkui silti lähes edellisvuoden suuruisena. Sen sijaan Yhdysvalloissa kasvu hidastui selvästi, ja alamäkeä jyrkensi loppukesällä puhjennut asuntomarkkinoiden kriisi. Yhdysvaltain talousnäkymien heikkeneminen varjostaa jatkossa myös nopeasti kasvaneiden Aasian maiden suhdanteita.

Yhdysvaltain asuntomarkkinoiden kriisi kiristi luotonantoa kansainvälisillä markkinoilla. Myös luotonannon marginaalit levenivät. Monissa maissa rahoituslaitoksille aiheutui amerikkalaisista asuntolainoista tuntuvia tappioita, joita arvioidaan syntyvän vielä lisää vuonna 2008.

Pienentääkseen luottolaman uhkaa keskuspankit lisäsivät useaan otteeseen likviditeettiä rahoitusmarkkinoilla. Yhdysvalloissa keskuspankki myös alensi ohjauskorkoaan. Euroopan keskuspankki piti ohjauskorkonsa loppuvuonna ennallaan nostettuaan sitä vuoden 2007 alkupuoliskolla kahdesti 4,0 %:iin.

Suomen talouskasvun odotetaan hidastuvan 2008

Suomessa korkeasuhdanne jatkui vuonna 2007 odotettua pidempään. Loppusyksyllä talouskasvu alkoi kuitenkin lievästi hidastua. Kokonaistuotanto kasvoi noin 4 %. Edellisvuoden tapaan kasvua tuki vienti, joka voimistui etenkin Suomen päämarkkina-alueelle Länsi-Eurooppaan. Asuinrakentaminen kääntyi laskuun, mutta muut talonrakennusinvestoinnit vilkastuivat tuntuvasti. Yksityisen kulutuksen verraten tasainen kasvu jatkui. Kotitalouksien ostovoimaa paransi palkkasumman nousu ja työttömyyden väheneminen.

Yritystiedustelujen mukaan suhdannetilanne pysyi tavanomaista parempana kaikilla päätoimialoilla. Teollisuudessa tuotannon kasvu hieman hidastui loppuvuonna, vaikka tilauskanta olikin edelleen korkea. Myös rakennusyritysten tilauskanta oli tavanomaista suurempi, mutta odotukset kääntyivät laskuun. Palveluyritysten myynnin kasvu on hidastunut, joskin myyntiodotukset pysyivät hyvinä.

Vuonna 2008 talouskasvun odotetaan hidastuvan, mutta yltävän kuitenkin pitkän ajan keskimääräiselle tasolle. Kasvu vaimenee, koska vienti ja yksityinen kulutus lisääntyvät vähemmän kuin vuonna 2007.

Kuluttajien luottamus oman taloutensa myönteiseen kehitykseen pysyi vahvana vuonna 2007. Odotukset vuodelle 2008 ovat kuitenkin muuttuneet aiempaa varovaisemmiksi.

Kuluttajahintojen nousu kiihtyi 2,5 %:iin vuonna 2007. Hintatasoa nosti eniten asumisen kallistuminen. Vuonna 2008 inflaation ennakoitaan nopeutuvan yli 3 %:iin.

Rahoitusmarkkinoiden epävarmuus lisääntynyt

Vuoden 2007 alkupuoliskolla euribor-korot nousivat Euroopan keskuspankin kiristettyä rahapolitiikkaa kahdella ohjauskoron nostolla. Syksyllä Yhdysvaltain asuntorahoituskriisi lisäsi lyhyiden markkinakorkojen volatilitteettia. Lyhyet markkinakorot nousivatkin pitkiä markkinakorkoja enemmän. Vuoden 2007 lopussa 3 kuukauden euribor oli 4,69 % ja 12 kuukauden euribor oli 4,75 %. OP-Pohjola-ryhmän viitekorkoa OP-primea nostettiin vuoden alkupuoliskolla kolmesti ja se oli vuoden lopussa 4,25 %. Euroalueen noususuhdanteen taittuminen puoltaa euribor-korkojen laskua vuonna 2008.

Pankkimarkkinoiden kasvu jatkui vuonna 2007 jo viidettä perättäistä vuotta ripeänä. Vuonna 2008 kasvun pysyminen lähellä edellisvuosien lukemia edellyttää osakemarkkinoiden epävarmuuden hälvenemistä ja kuluttajien kohtuullista rohkeutta luotonotossa. Vuonna 2007 rahalaitosten lainakanta lisääntyi 11,7 %. Korkojen noususta huolimatta asuntoluottokanta kasvoi 12,4 % eli hieman edellisvuotista vähemmän. Kotitalouksien velkaantuminen jatkoi nousuaan, ja velkojen määrä ylitti ensi kerran käytettävissä olevat vuositulot.

Yritysluottojen kasvu nopeutui 12,9 %:iin vuonna 2007. Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden epävarmuuden lisääntyminen ei juuri vaikuttanut Suomen yritysainamarkkinoihin. Yrityskauppoja

ja sukupolvenvaihdoksia tehtiin edelleen runsaasti. Talletusten kasvu kiihtyi 13,9 %:iin, sillä nousseet talletuskorot tarjosivat suojaa arvopaperimarkkinoiden heilahteluilta.

Pääomamarkkinoilla kehitys jatkui myönteisenä, vaikka Yhdysvaltain rahoituskriisi varjostikin loppuvuonna etenkin osakemarkkinoita. Suomessa pörssiosakkeiden hintoja kuvaava OMX Helsinki Cap -indeksi nousi 3,9 % vuonna 2007. Sijoitusrahastojen pääomien kasvu hidastui 8,3 %:iin kansainvälisiltä markkinoilta tulleen epävarmuuden lisääntyttyä loppuvuonna. Myös henkivakuutuksen maksutulo väheni edellisvuodesta 8,8 %, joskin vakuutussäästöt lisääntyivät 3,6 %.

Vahinkovakuutuksen kassaperusteinen ja vertailukelpoinen maksutulo kasvoi vuonna 2007 noin 5 %. Vakuutusyhtiöiden maksamien korvausten määrä kasvoi vuonna 2007, kun poikkeukselliset sääolot lisäsivät vahinkojen määrää. Myös autovakuutusten korvaukset kasvoivat selvästi.

OP-Pohjola-ryhmän tulos ja tase

Tammi-joulukuu

OP-Pohjola-ryhmän tulos rikkoi edellisvuotisen tulosennätyksen ja tulos ennen veroja ylitti miljardin euron rajan ollen 1 005 miljoonaa euroa (800*). Tulos ennen veroja kasvoi viime vuodesta 26 %. Tuotot kasvoivat 15 % ja kulut 4 %; tuottojen ja kulujen kasvuero oli 11 %-yksikköä. Tulokseen kuluna kirjatut asiakkaille kertyneet OP-bonukset kasvoivat 74 %. Oman pääoman tuotto nousi 13,7 %:iin, kun se vuotta aiemmin oli 12,1 %. Tulos käyvin arvoin ennen veroja kasvoi 5,8 % 798 miljoonaan euroon (754). Oman pääoman tuotto käyvin arvoin laski 0,6 %-yksikköä 10,9 %:iin myytävissä olevien arvopapereiden markkinahintojen laskun seurauksena.

Tuloksen kasvu perustui tuottojen vahvaan kasvuun. Korkokate kasvoi 19 % 1 048 miljoonaan euroon (883) ja muut tuotot 12 % 1 198 miljoonaan euroon (1 073). Vahinkovakuutuksen nettotuotot kasvoivat yhteensä 30 % 427 miljoonaan euroon (328) ja henkivakuutuksen nettotuotot 56 % 172 miljoonaan euroon (110). Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot 65 miljoonaa euroa laskivat vuotta aiemmasta lähinnä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien saamistodistusten negatiivisten arvomuutosten seurauksena. Kaupankäynnin nettotuottoja vähensivät luottoriskimarginaalien levenemisestä aiheutuneet 57 miljoonan euron arvonalentumiset finanssiryhmän maksuvalmiusreservistä. Kertomusvuoden sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyi 11 miljoonaa euroa kertaluonteisia myyntivoittoja, kun niitä oli vuotta aiemmin 25 miljoonaa euroa.

Kulut olivat 1 129 miljoonaa euroa (1 083), eli 4,2 % suuremmat kuin vuotta aiemmin. Kulujen kasvusta lähes 60 % johtui henkilöstökulujen kasvusta. Henkilöstökulujen 4,9 % kasvuun vaikuttivat henkilömäärän kasvu sekä palkkatason nousu. Kuluja kasvattivat myös katsauskaudelle kohdistuneet 15 miljoonan euron integraatiokustannukset. Omistajajäsenille ja OP-bonusasiakkaille maksetut bonukset kasvoivat 74 % ja olivat 83 miljoonaa euroa (48). Arvonalentumiset saamisista kasvoivat 13 miljoonaan euroon (9). Arvonalentumiset olivat kuitenkin edelleen erittäin matalalla tasolla.

OP-Pohjola-ryhmän jokaisen liiketoimintasegmentin tulos kasvoi vuotta aiemmasta. Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan tulos ennen veroja kasvoi korkokatteen vahvan kasvun myötä 10 % 706 miljoonaan euroon (643). OP-Pohjola-ryhmän vähittäispankkien tulos kasvoi 18 %. Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja oli 181 miljoonaa euroa (78), eli 130 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Vahinkovakuutuksen vahvaa tuloskehitystä tuki maksutuottojen kasvu, sijoitustoiminnan nettotuottojen kasvu sekä laskuperustemuutokset, jotka paransivat tulosta 32 miljoonalla eurolla. Vahinkovakuutuksen yhdistetty kulusuhde oli 92,9 % (98,7) ja operatiivinen yhdistetty kulusuhde** oli 93,8 % (95,5). Henkivakuutuksen tulos ennen veroja oli 129 miljoonaa euroa (68). Henkivakuutuksen tulosparannus oli pääosin seurausta edellisvuotta pienemmästä siirrosta tulevien lisäetujen vastuuseen ja sijoitustoiminnan nettotuottojen kasvusta.

* Suluissa on vertailuluku vuodelta 2006. Tuloslaskelma- ja muiden kertymätyyppisten lukujen osalta vertailuna on tammi-joulukuun 2006 luku. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten lukujen osalta vertailuna on edellisen tilinpäätösajankohdan (31.12.2006) luku.

** Yhdistetty kulusuhde ilman liiketoimintasegmenttiin kohdistettuja poistoja Pohjola-kaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä ja ilman laskuperusteiden muutoksen vaikutusta.

Pohjola-kaupan yhteydessä silloinen OP-ryhmä ilmoitti tavoittelevansa yhteensä noin 91 miljoonan euron tuotto- ja kulusynergioita vuoden 2010 loppuun mennessä. Tähän mennessä saavutetut tulokset tukevat aiemmin annettuja arvioita synergiahyödyistä. Vuoden 2007 loppuun mennessä tehdyillä päätöksillä saavutettiin lähes 45 miljoonan euron kulusäästöt vuonna 2007 ja arvioidaan saavutettavan lähes 55 miljoonan euron kulusäästöt vuodesta 2008 lähtien. Tähän mennessä saavutettujen tuottosynergioiden arvioidaan olevan vuositasolla noin 25 miljoonaa euroa. Katsauskaudelle kohdistuneet integraatiokustannukset olivat noin 15 miljoonaa euroa. Kustannuksiin sisältyy ensimmäisellä vuosineljänneksellä kirjattu, välimiesoikeuden 2.4.2007 antaman tuomion mukainen 10 miljoonan euron sopimussakko säästöpankeille.

Tulosanalyysi

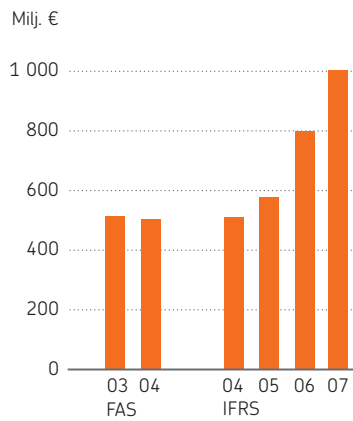
Milj. e	1–12/ 2007	1–12/ 2006	Muutos, milj. e	Muutos, %
Tulos ennen veroja	1 005	800	205	25,6
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	-207	-45	-161	
Tulos käyvin arvoin ennen veroja	798	754	44	5,8
Oman pääoman tuotto (ROE), %	13,7	12,1		1,6*
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin, %	10,9	11,4		-0,6*
Tuotot				
Korkokate	1 048	883	165	18,6
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	427	328	100	30,4
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	172	110	61	55,6
Palkkiotuotot, netto	422	396	26	6,5
Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot	65	144	-80	-55,1
Liiketoiminnan muut tuotot	109	92	17	18,4
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	3	2	1	45,5
Muut tuotot yhteensä	1 198	1 073	125	11,7
Tuotot yhteensä	2 246	1 956	290	14,8
Kulut				
Henkilöstökulut	553	527	26	4,9
Muut hallintokulut	303	290	14	4,7
Liiketoiminnan muut kulut	273	267	6	2,2
Kulut yhteensä	1 129	1 083	45	4,2
Arvonalentumiset saamisista	13	9	4	44,9
Palautukset omistajajäsenille ja OP-bonusasiakkaille				
Bonukset	83	48	35	74,0
Osuus- ja lisäosuosuspääoman korot	24	21	3	16,4
Palautukset yhteensä	107	69	39	56,6

* %-yksikköä

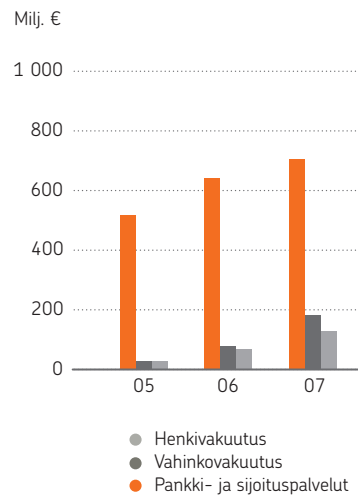
OP-Pohjola-ryhmän tase oli joulukuun lopussa 65,7 miljardia euroa (59,5). Vuoden 2006 lopusta tase kasvoi 10 %. Katsauskaudella saamiset asiakkailta kasvoivat 13 % 44,8 miljardiin euroon (39,6) ja talletukset 13 % 29,0 miljardiin euroon (25,8). Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat kasvoivat 4,3 % 14,1 miljardiin euroon. Oma pääoma kasvoi 10 % 5,6 miljardiin euroon (5,1).

Omaan pääomaan sisältyvä käyvän arvon rahasto oli laskennallisella verovelalla oikaistuna -10 miljoonaa euroa (144). Tilikauden aikana tapahtuneesta käyvän arvon rahaston laskusta noin puolet aiheutui osakkeiden ja saamistodistusten myynneistä ja puolet arvopapereiden markkina-arvon laskusta. Yli puolet käyvän arvon rahaston supistumisesta tapahtui viimeisen vuosineljänneksen aikana.

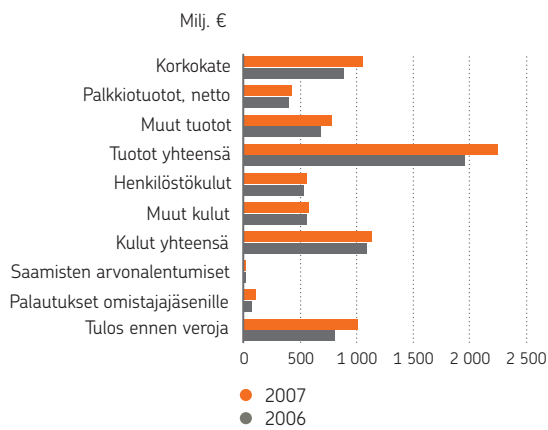
Tulos ennen veroja

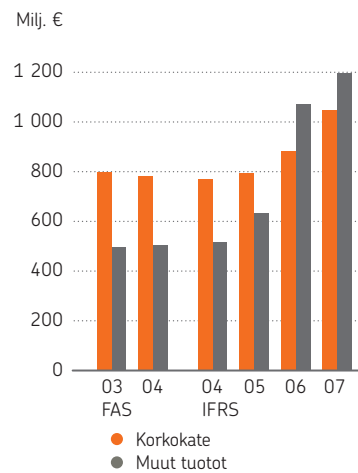
Liiketoimintasegmenttien tulos ennen veroja

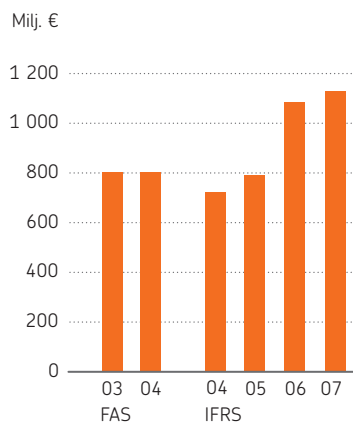
Tuloslaskelman pääerät

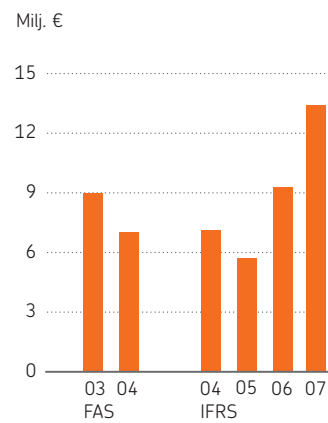
Korkokate ja muut tuotot

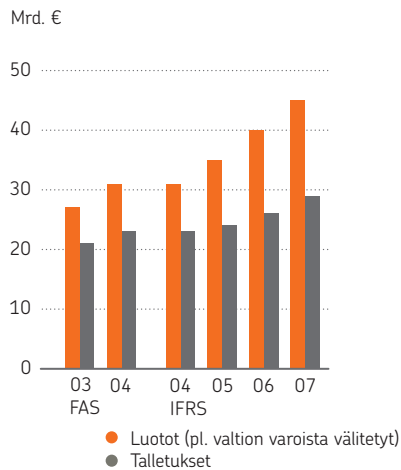
Kulut yhteensä

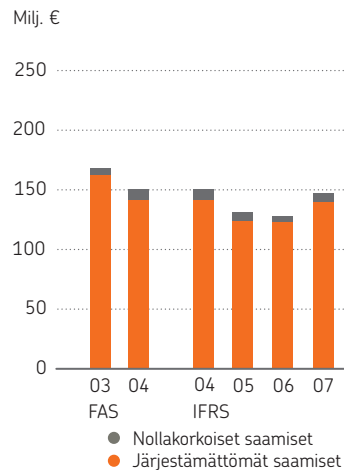
Saamisten arvonalentumiset

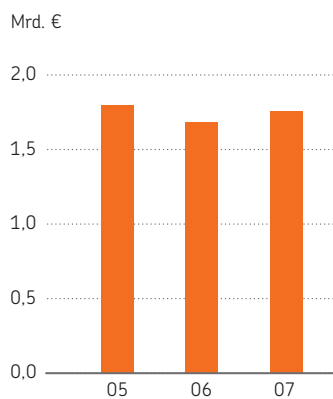
Luotot ja talletukset

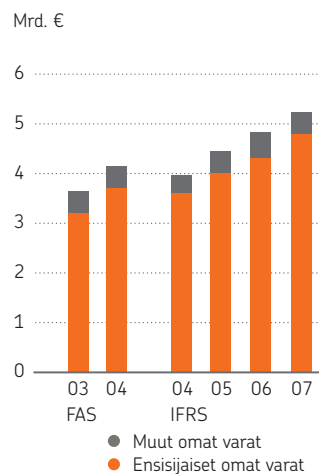
Järjestämättömät saamiset

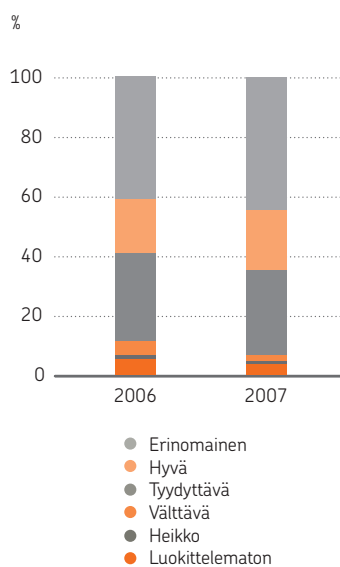
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän vakavaraisuus

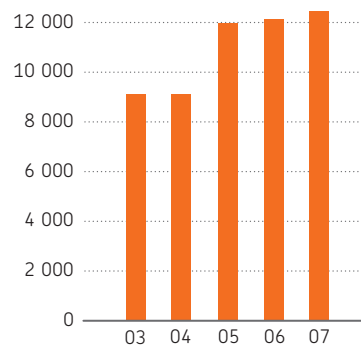
Omat varat

Yritysvastuiden jakautuminen reittausluokkiin

Henkilöstömäärä vuoden lopussa (työsuhteessa olevat)

Osuuspankkien jäsenten osuuspääoma- ja lisäosuuspääomasijoitukset olivat joulukuun lopussa 689 miljoonaa euroa (696). Osuuspankit maksavat ennakkotiedon mukaan osuus- ja lisäosuuspääomalle korkoja tilikaudelta 2007 yhteensä noin 24 miljoonaa euroa. OKO Pankki Oyj:n (OKO) hallitus esittää, että yhtiö maksaisi vuodelta 2007 osinkoa 0,65 euroa A-sarjan osakkeelle ja 0,62 euroa K-sarjan osakkeelle. Esityksen mukaan osingoiksi muodostuisi yhteensä 131 miljoonaa euroa (131).

Tuloslaskelman pääerät vuosineljänneksittäin

Milj. e	I	II	III	2007 IV	2007	2006	Muutos %
Korkokate	244	264	263	277	1 048	883	18,6
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	94	112	100	121	427	328	30,4
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	48	50	20	54	172	110	55,6
Palkkiotuotot, netto	120	102	96	103	422	396	6,5
Muut tuotot	51	70	31	24	177	238	-25,8
Tuotot yhteensä	558	599	510	580	2 246	1 956	14,8
Henkilöstökulut	140	145	122	146	553	527	4,9
Muut hallintokulut	71	76	64	93	303	290	4,6
Liiketoiminnan muut kulut	78	70	61	65	273	267	2,1
Kulut yhteensä	289	290	247	303	1 129	1 083	4,2
Saamisten arvonalentumiset	1	5	4	4	13	9	44,9
Palautukset omistajajäsenille	23	26	25	26	99	64	55,2
Tulos ennen veroja	246	278	234	247	1 005	800	25,6

Vakavaraisuus

Kaksi erilaista vakavaraisuussäännöstöä

OP-Pohjola-ryhmälle lasketaan kaksi erilaista vakavaraisuussuhdelukua. Ryhmän toiminta perustuu lakiin osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista. Lain yhteisvastuu- ja yhteisturvasäännösten vuoksi osuuspankkien yhteenliittymälle on asetettu omien varojen vähimmäismäärä, joka lasketaan luottolaitostoinnasta annetun lain vakavaraisuutta koskevien säännösten mukaan. Osuuspankkien yhteenliittymä muodostuu yhteenliittymän keskusyhteisöstä (Osuuspankkikeskus Osk eli OPK), keskusyhteisön jäsenluottolaitoksista ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvista yrityksistä. Vaikka OP-Pohjola-ryhmän vakuutusyhtiöt eivät kuulukaan osuuspankkien yhteenliittymään, on niihin tehdyillä sijoituksilla kuitenkin merkittävä vaikutus luottolaitosten vakavaraisuussäännösten mukaisesti laskettuun vakavaraisuuteen. Tästä vakavaraisuudesta käytetään nimeä Osuuspankkien yhteenliittymän vakavaraisuus.

Pohjola-kaupan jälkeen OP-Pohjola-ryhmästä muodostui rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain tarkoittama rahoitus- ja vakuutusryhmittymä. Rahoitus- ja vakuutusryhmittymille on säädetty oma vakavaraisuusvaatimus.

Kummankin vakavaraisuussäännösten mukaan tarkasteltuna OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyky on vahva.

Osuuspankkien yhteenliittymän vakavaraisuus

Helmikuussa 2007 vahvistettiin vakavaraisuusuudistusta (Basel II) koskevat luottolaitoslain muutokset. Lain siirtymäsäännökset sallivat vakavaraisuuden laskemisen vuonna 2007 aiemmin voimassa olleiden säännösten mukaan. OP-Pohjola-ryhmä hyödyntää siirtymäsäännöstä ja julkaisee ensimmäisen uuden säännösten mukaisen vakavaraisuuslaskelman maaliskuulta 2008. OP-Pohjola-ryhmä ottaa käyttöön luottoriskin pääomavaatimuksen laskennassa sisäisten luottoluokitusten menetelmän vaiheittain. Tavoitteena on siirtyä ensimmäisten luottosalkkujen osalta sisäisten luokitusten menetelmien käyttöön vuoden 2008 aikana.

OP-Pohjola-ryhmän luottolaitoslain mukainen vakavaraisuus oli joulukuun lopussa 13,8 % (14,3). Ensisijaisilla omilla varoilla vakavaraisuussuhde oli 12,6 % (12,7).

Ensisijaiset omat varat olivat joulukuun lopussa 4 826 miljoonaa euroa (4 271). Katsauskauden tulos arvioidulla voitonjaolla vähennettynä on rinnastettu ensisijaisiin omiin varoihin. Pohjola-osakkeiden kauppahintaa koskeva välimiesoikeuden päätös lisäsi OP-Pohjola-ryhmän aineettomia hyödykkeitä 16 miljoonalla eurolla.

Pääomalainojen suhde ensisijaisiin omiin varoihin oli joulukuun lopussa 4,6 % (5,3). Ensisijaisiin omiin varoihin ei ole luettu sitä omien pääomien kasvua, joka on aiheutunut IFRS:n mukaisesta eläkevastuiden ja niiden katteena olevien omaisuuserien arvostamisesta sekä sijoituskiinteistöjen käypään arvoon arvostamisesta.

Toissijaisten omien varojen määrä pieneni 9,4 % 802 miljoonaan euroon (886). Joulukuun lopussa toissijaisia omia varoja pienensi realisoitumattomien arvonalentumisten takia 10 miljoonaa euroa negatiiviseksi muuttunut käyvän arvon rahasto. Vuoden 2006 lopussa käyvän arvon rahasto oli 144 miljoonaa euroa positiivinen. Kesäkuussa OKO eräännytti ennenaikaisesti 50 miljoonan euron ylempiin toissijaisiin omiin varoihin luettavan debentuurilainan ja laski liikkeeseen uuden 100 miljoonan Englannin punnan ylempiin toissijaisiin omiin varoihin luettavan debentuurilainan. Toissijaiset omat varat ilman käyvän arvon rahastoa kasvoivat 9,6 % 813 miljoonaan euroon.

Ensi- ja toissijaisten omien varojen yhteismäärästä vähennettävät sijoitukset vakuutusyhtiöihin olivat joulukuun lopussa 355 miljoonaa euroa (339). Vakuutusyhtiösijoituksina on vähennetty omistussuutta vastaava osa vakuutusyhtiöiden toimintapääoman vähimmäismäärästä. Rahoitustarkastuksen 6.3.2007 ja 24.9.2007 antamien poikkeuslupien perusteella OP-Pohjola-ryhmän yhteisöjen tekemiä sijoituksia OKO Venture Capitalin (1.3.2008 alkaen Pohjola Capital Partners) hallinnoimiin pääomarahastoihin on käsitelty vakavaraisuuslaskelmassa elinkeinoyhteisöön tehdyn osakesijoituksen tavoin.

Riskipainotetut sitoumukset kasvoivat katsauskauden aikana 13 %, ja ne olivat joulukuun lopussa 38,2 miljardia euroa (33,7).

Neljannen vuosineljänneksen aikana OP-Pohjola-ryhmän ensisijaiset omat varat kasvoivat 2,3 % ja omat varat kokonaisuudessaan 0,2 %. Riskipainotetut sitoumukset kasvoivat 2,6 %. Vakavaraisuus ensisijaisilla omilla varoilla laskettuna säilyi ennallaan.

Osuuspankkien yhteenliittymän omat varat ja vakavaraisuus

Milj. e	31.12. 2007	31.12. 2006	Muutos, milj. e	Muutos, %
Omat varat				
Oma pääoma	5 638	5 124	514	10
Osuuspääoma, joka ei sisälly omaan pääomaan	571	595	-24	-4
Pääomalainat	224	224	0	0
Aineettomat hyödykkeet	-1 070	-1 064	-5	1
Käyvän arvon rahasto ja muut rahastot	10	-144	154	
Suunniteltu voitonjako	-89	-75	-14	19
Muut erät (mm. eläkevastuun ylikate ja sijoituskiinteistöjen käypään arvoon arvostaminen)	-458	-388	-70	18
Ensisijaiset omat varat	4 826	4 271	554	13
Käyvän arvon rahasto ja muut rahastot	-10	144	-154	
Ylempiin toissijaisiin omiin varoihin luettavat velat joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	299	210	89	42
Alempiin toissijaisiin omiin varoihin luettavat velat joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	514	532	-18	-3
Toissijaiset omat varat yhteensä	802	886	-84	-9
Sijoitukset vakuutuslaitoksiin	-355	-339	-16	5
Muut vähennyserät	-5	-10	5	-48
Vähennyserät ensi- ja toissijaisten varojen yhteismäärästä	-360	-349	-11	3
Omat varat yhteensä	5 268	4 808	460	10

Taseen riskiryhmittely vakavaraisuuslaskennassa (ennen riskipainokertoimia)				
Riskiryhmä I (riskipaino 0 %)	8 220	10 560	-2 340	-22
Riskiryhmä V (riskipaino 10 %)	374	3	371	
Riskiryhmä II (riskipaino 20 %)	2 970	586	2 383	
Riskiryhmä III (riskipaino 50 %)	22 103	19 629	2 474	13
Riskiryhmä IV (riskipaino 100 %)	21 623	18 872	2 752	15
Vähennyserät omista varoista	360	349	11	3
Muut erät (mm. vakuutustoiminnan varat)	10 065	9 535	530	6
Tase yhteensä	65 716	59 535	6 181	10
Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset				
Saamiset ja sijoitukset	33 306	28 804	4 502	16
Taseen ulkopuoliset erät	4 328	3 904	424	11
Markkinariski	611	1 010	-400	-40
Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	38 245	33 718	4 527	13
Vakavaraisuussuhde, %	13,8	14,3		-0,5*
Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettujen erien yhteismäärään, %	12,6	12,7		0,0*

* %-yksikköä

OP-Pohjola-ryhmässä on päätetty ottaa käyttöön Rahoitustarkastuksen ensisijaisesti suosittelema menetelmä, jolla vakuutusyhtiösijoitukset otetaan huomioon luottolaitoslain mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa. Vielä vuoden 2007 tilinpäätöksessä vakuutusyhtiöiden konsolidoinnissa syntyneet aineettomat hyödykkeet ja liike-arvo vähensivät ensisijaisia omia varoja. Lisäksi vakuutusyhtiöiden toimintapääoman vähimmäismäärä vähennettiin ensisijaisten ja toissijaisten omien varojen yhteismäärästä. Vuoden 2008 alusta lukien vakuutusyhtiösijoitusten tasearvo vähennetään omista varoista. Basel II-säännösten mukaisesti puolet sijoituksista vähennetään ensisijaisista omista varoista ja puolet toissijaista omista varoista. Muutos pienentää omia varoja yhteensä noin 380 miljoonaa euroa, mikä laskee vakavaraisuussuhdetta noin 0,9 %-yksikköä 12,9 %:iin. Ensisijaisten omien varojen määrään muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

OP-Pohjola-ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus lasketaan konsolidointimenetelmän mukaisesti. Siinä ryhmittymän taseen mukaisiin omiin pääomiin lisätään sellaisia pankki- tai vakuutusalan säännösten mukaisia omiin varoihin luettavia erä, jotka eivät sisälly omiin pääomiin. Omiin varoihin ei voida sisällyttää erä, jotka eivät ole käytettävissä muiden ryhmittymään kuuluvien yritysten tappioiden kattamiseksi.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukaan lasketut OP-Pohjola-ryhmän omat varat ylittivät joulukuun lopussa laissa määritellyn vähimmäismäärän 1 753 miljoonalla eurolla (1 682). Ryhmittymän hyvä tulos kasvatti omia pääomia. Ryhmittymän vakavaraisuus kasvoi edellisen vuoden lopusta 4,2 %. Syyskuun lopussa vakavaraisuus oli 1 785 miljoonaa euroa. Vakavaraisuussuhde oli joulukuun lopussa 1,52. Suhdeluku oli hieman alhaisempi kuin vuoden 2006 lopussa.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän omiin varoihin ei ole luettu vakuutusyhtiöiden tasoitusmäärää. Vuoden 2007 lopussa vahinko- ja henkivakuutuksen verovelalla vähennetty yhteenlaskettu tasoitusmäärä oli 256 miljoonaa euroa. Tasoitusmäärä toimii vakuutusyhtiöiden puskurina runsasvahinkoisia vuosia varten, ja se on siten osa finanssiryhmän tosiasiallista tappiopuskuria.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

Milj. e	31.12. 2007	31.12. 2006	Muutos, milj. e	Muutos, %
OP-Pohjola-ryhmän omat pääomat	5 638	5 124	514	10,0
Toimialakohtaiset erät	1 607	1 577	31	1,9
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 116	-1 133	17	-1,5
Omiin pääomiin ja toimialakohtaisiin eriin sisältyvät erät, joita ei voida lukea ryhmittymän omiin varoihin	-985	-883	-102	11,5
Ryhmittymän omat varat yhteensä	5 145	4 685	460	9,8
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä (= omien varojen vaatimus)	3 392	3 002	389	13,0
Ryhmittymän vakavaraisuus	1 753	1 682	71	4,2
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (omat varat/omien varojen vähimmäismäärä)	1,52	1,56		-0,04*

* Suhdeluvun muutos.

Siirtyminen uuden vakavaraisuussäännösten mukaiseen vakavaraisuuslaskentaan

Uusi vakavaraisuussäännöstö astui voimaan EU:ssa vuoden 2007 alussa. Suomessa vakavaraisuusudistusta koskevat luottolaitoslain muutokset vahvistettiin vuoden 2007 helmikuussa. Samaan aikaan myös Valtiovarainministeriö antoi asetuksen vakavaraisuuslaskentaa koskevista yksityiskohtaisemmista säädöksistä, jotka liittyivät lähinnä direktiivissä sallittujen kansallisten valintamahdollisuuksien käyttöön. Lisäksi Rahoitustarkastus antoi vuoden 2007 aikana lukuisia vakavaraisuuslaskentaa koskevia standardeja, joissa annetaan tarkempia määräyksiä ja ohjeita lain soveltamisesta. Lain siirtymäsäännös mahdollisti vakavaraisuuden laskemisen noudattaen vanhaa säännöstöä vuoden 2007 loppuun saakka.

Vakavaraisuussäännöstö sallii vähimmäispääoman laskennan usealla eri menetelmällä. Luottoriskin vakavaraisuusvaade voidaan laskea viranomaisparametreihin perustuvan standardimenetelmän tai pankin omiin luottoriskimalleihin perustuvien menetelmien mukaan. Uusi säännöstö asettaa omien varojen vähimmäisvaatimuksen luotto- ja markkinariskien lisäksi operatiivisille riskeille.

OP-Pohjola-ryhmä on hyödyntänyt vakavaraisuusudistukseen liittyviä siirtymäsääntöjä. Vuoden 2007 aikana OP-Pohjola-ryhmä on noudattanut vakavaraisuuslaskennassaan vanhoja, ennen vuotta 2007 voimassa olleita säännöksiä. Vuoden 2008 alusta lukien OP-Pohjola-ryhmä ryhtyy soveltamaan uutta vakavaraisuussäännöstöä. Luottoriskin vakavaraisuusvaatimus lasketaan vuoden 2008 alusta lähtien standardimenetelmällä. OPK:n johtokunnan tekemien linjausten mukaan OP-Pohjola-ryhmän tavoitteena on siirtyä vaiheittain sisäisten luokitusten menetelmään siten, että ensimmäisten vastuuryhmien osalta sisäisten luokitusten menetelmään siirrytään vuoden 2008 aikana. Markkinariskien osalta OP-Pohjola-ryhmä jatkaa standardimenetelmän käyttöä. Operatiivisten riskien vakavaraisuusvaatimus lasketaan perusmenetelmällä vuodesta 2008 alkaen. Tavoitteena on siirtyä standardimenetelmän käyttöön vuonna 2010.

Osuuspankkikeskus Osk julkistaa vakavaraisuuskehikon pilari III:n ja Rahoitustarkastuksen standardien edellyttämät tiedot täydessä laajuudessa kerran vuodessa osana tilinpäätöstä. OP-Pohjola-ryhmän osavuosikatsauksissa ilmoitetaan neljännesvuosittain vakavaraisuudesta suppeammat tiedot, vähintään kuitenkin Rahoitustarkastuksen pankkien tilinpäätöstä koskevassa standardissa edellytetyt tiedot. Ensimmäistä kertaa nämä tiedot julkistetaan 31.3.2008 tilanteesta.

Uuden vakavaraisuussäännösten arvioidaan pienentävän OP-Pohjola-ryhmän vähimmäispääomavaatimusta huolimatta operatiivisille riskeille tulevasta uudesta päävaatimuksesta. Tämä johtuu ensisijaisesti siitä, että asuntoluottojen pääomavaade laskee 30 % aiemmasta siirryttäessä standardimenetelmän käyttöön. Sisäisten luokitusten menetelmän

käyttönoton arvioidaan edelleen pienentävän OP-Pohjola-ryhmän vähimmäisvakavaraisuusvaadetta. Sisäisten luokitusten menetelmän käytön ennakoidaan kuitenkin lisäävään pääomavaatimuksen herkkyyttä suhdannevaihteluille.

Vakavaraisuusuudistus aiheuttaa myös muutoksia omiin varoihin. Muutokset ovat pääosin teknisluonteisia. On mahdollista, että Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön käsittely vakavaraisuuslaskennassa muuttuu vuoden 2008 alusta. Muutos pienentäisi ryhmän omia varoja molemmissa lakisääteisissä vakavaraisuussuhteissa, mutta sillä ei olisi olennaista vaikutusta ryhmän tosiasialliseen riskinkantokykyyn.

Vakuutustoiminnan vakavaraisuussäännökset ovat muuttumassa (Solvenssi II) ja tämän hetkisen aikataulun mukaan voimaantulo on vuonna 2013. Solvenssi II harmonisoi vakavaraisuussäännöstöä Euroopassa ja muuttaa vakavaraisuusvaatimukset nykyistä riskivastaavammiksi. Tuleva vakavaraisuussäännöstö mahdollistaa vakavaraisuusvaatimuksen laskemisen käyttämällä yhtiön sisäisiä, riskienhallinnassa hyödynnettäviä riskimalleja.

OP-Pohjola-ryhmän vakuutusyhtiöt ovat valmistautuneet vakavaraisuusuudistukseen osallistumalla Solvenssi II kehitystyöhön sekä kehittämällä sisäisiä malleja vahinkovakuutusliiketoiminnassa. Solvenssi II säännösten harjoituslaskelmiin perustuen voidaan arvioida, ettei Solvenssi II säännösten standardimallin vakavaraisuusvaatimus vahinkovakuutusyhtiöissä poikkea merkittävästi nykyisestä kansallisesta vakavaraisuusvaatimuksesta. Henkivakuutusyhtiöissä muutokset ovat merkittävämpiä, koska uudistus vaikuttaa sekä pääomavaatimukseen että vakavaraisuuspääomaan. Vastuuvelan markkinakorkoisen diskonttauksen odotetaan vaikuttavan myös sijoitustoiminnan korkosalkkujen duraatioon.

Suomalaisilla vakuutusyhtiöillä on kansallinen vakavaraisuusvaatimus, joka on luonteeltaan riskivastaava. Vuoden 2008 aikana voimaan astuvaksi suunniteltu vakuutusyhtiölain muutos tuo mukanaan ennakoivan vakavaraisuusvalvonnan, tosin vielä Solvenssi I:n laskentakaavoja käyttäen.

Vakavaraisuuden hallinta ja riskiasema

Vakavaraisuuden hallinnan keskeiset tavoitteet ja periaatteet sekä organisointi pääpiirteissään

Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on turvata finanssiryhmän riskinkantokyky ja varmistaa siten toiminnan jatkuvuus. Vakavaraisuuden hallinta OP-Pohjola-ryhmässä käsittää luotettavan hallinnon sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen. Vakavaraisuuden hallinnassa hyödynnetään taloudellista pääomaa, pääoman riittävyyttä varmistavaa stressitestausta sekä strategian yhteydessä laadittavia pääomasuunnitelmia ja omien varojen ennakoivaa varautumissuunnitelmaa. Vakavaraisuuden hallinta on integroitu osaksi liiketoiminnan ohjausta ja johtamista. Vakavaraisuuden hallinta toteutetaan ryhmätasolla liiketoiminnasta riippumattomasti.

OP-Pohjola-ryhmän strategia sisältää merkittävimmät riskienhallinnalliset linjaukset sekä ryhmän riskinkantokyvyn ja riskinottohalun tavoitteet. Finanssiryhmän suhtautuminen riskinottoon on maltillinen. Riskinkantokyvyn menestysmittariksi strategiassa on asetettu pysyvien omien varojen ja taloudellisen pääoman suhde. Tavoitteena on, että pysyvien omien varojen määrä ylittää aina taloudellisen pääoman. Riskinottohalun osalta tavoitteeksi on asetettu, että OP-Pohjola-ryhmän arvonalentumiset saamisista eivät nettomääräisesti ylitä 0,25 %:a luotto- ja takauskannasta.

OPK vastaa ryhmätasoa koskevasta vakavaraisuuden hallinnasta sekä ryhmän riskienhallintajärjestelmän riittävyydestä ja ajanmukaisuudesta. OPK antaa ryhmään kuuluville yhteisöille ohjeita riskienhallinnan turvaamiseksi ja valvoo yhteisöjen toimintaa. Finanssiryhmään kuuluvat yhteisöt vastaavat omasta vakavaraisuuden hallinnastaan toimintansa laajuuden ja luonteen mukaisesti.

OP-Pohjola-ryhmän riskirajajärjestelmällä on merkittävä asema ryhmän riskienhallinnassa. OPK:n hallintoneuvosto määrittää ryhmän riskinkantokyvylle sekä luotto- ja markkinariskeille riskirajat, jotka rajoittavat ryhmän riskinottoa. OP-Pohjola-ryhmän riskirajojen perusteella OPK ja sen tytäryhtiöt vahvistavat omat riskirajajärjestelmänsä. Ryhmän riskirajajärjestelmän pohjalta määritellään myös jäsenosuuspankkeja (ml. Helsingin OP Pankki Oyj) koskevat valvontarajat.

OPK:n jäsenosuuspankkeihin kohdistuva ohjaus ja valvonta perustuvat merkittäviltä osin valvontarajajärjestelmään. Jäsenosuuspankit luokitellaan sisäisiin riskiluokkiin valvontarajojen ylitysten määrän ja luonteen perusteella. Valvontarajojen perusteella jäsenosuuspankit määrittävät toiminnalleen valvontarajoja tiukemmat riskirajat.

OP-Pohjola-ryhmän riskiasema

Riskinkantokyky

OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyvyn mittarina käytetään rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa määriteltujen omien varojen ja omien varojen vähimmäismäärän suhdetta. Riskiraja tälle vakavaraisuussuhteelle on 1,2, lain edellyttämän vähimmäistason ollessa 1. Vuoden lopussa omien varojen suhde vähimmäismäärään oli 1,52, kun se edellisen vuoden lopussa oli 1,56. Vuoden lopussa ryhmän omat varat olivat 1 074 miljoonaa euroa (1 082) suuremmat kuin ryhmän sisäinen riskiraja olisi edellyttänyt ja 1 753 miljoonaa euroa (1 682) suuremmat kuin lakisääteinen raja. Vahva riskinkantokyky toimii puskurina ennakoimattomia tappioita vastaan ja luo edellytyksiä liiketoiminnan kasvulle.

OP-Pohjola-ryhmän riskirajat

Riskinkantokyky	2006	2007	Riskiraja
Vakavaraisuussuhde, % (RAVA)	1,56	1,52	1,20

Luottoriskit

Suurin yksittäinen asiakasriski/omat varat, %	6,6	7,0	15,0
Suurten asiakasriskien yhteismäärä/omat varat, %	0,0	0,0	100,0
Toimialariski/omat varat, %	44,3	41,5	50,0
Järjestämättömät saamiset/luotto- ja takauskanta, %	0,31	0,31	2,00

Markkinariskit

Rahoitusriski, kumulatiivinen rahoituspositio/pankkitoiminnan tase, %			
≤ 12 kk	-38,4	-39,7	-50
≤ 3 v	-27,0	-27,3	-40
≤ 5 v	-21,5	-20,2	-30
Maksuvalmiusreservi/pankkitoiminnan tase, %	10,4	10,3	6
Korkoriski* /taloudellinen pääoma, %	0,1	0,7	+/-10
Valuuttakurssiriski** /taloudellinen pääoma, %	8,8	8,7	20
Osakeriski*** /taloudellinen pääoma, %	31,0	30,1	50
Kiinteistöihin sitoutunut pääoma/taloudellinen pääoma, %	38,9	34,1	70

*) 100 korkopisteen koronnousun vaikutus tulevien kassavirtojen nykyarvoon
kokonaisnettovaluuttapositio Ratan standardin 106.12

**) mukaan

***) markkina-arvo

Markkinahäiriön vaikutukset OP-Pohjola-ryhmään

Yhdysvalloissa myönnetty subprime-asuntoluotot aiheuttivat vuoden 2007 jälkimmäisellä puoliskolla voimakkaan markkinahäiriön. Markkinahäiriön vaikutukset levisivät nopeasti kansainvälisille rahoitusmarkkinoille, missä velkakirjojen luottoriskimarginaalit kasvoivat voimakkaasti. Rahoitusmarkkinoiden kasvanut epävarmuus vaikutti myös pankkien varainhankintaan, mikä näkyi mm. lyhyiden euribor-korkojen poikkeuksellisen suurena nousuna suhteessa valtioriskillä oleviin velkakirjoihin. Markkinoiden levottomuus levisi myös pörssikursseihin, jotka laskivat vuoden jälkipuoliskolla varsin voimakkaasti.

OP-Pohjola-ryhmän asuntoluottojen luotonmyönnön keskeinen kriteeri on asiakkaan arvioitu luoton takaisinmaksukyky. Tältä osin ryhmän asuntoluototus poikkeaa merkittävästi Yhdysvalloissa subprime-luottoja myönnettäessä noudatetuista periaatteista. Finanssiryhmän

asuntoluottokantaan ei sisälly luottoja, joihin sisältyisi subprime-luottoihin verrattavissa olevaa riskiä.

OP-Pohjola-ryhmällä ei ole suoria subprime-sijoituksia ja finanssiryhmän epäsuorat riskit subprime-markkinoilla ovat hyvin rajalliset. Näiden välillisten subprime-sijoitusten arvonmuutosten vaikutus rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain mukaiseen vakavaraisuuteen oli pienempi kuin 0,01 yksikköä. Joulukuun lopussa edellä mainittu vakavaraisuus oli 1,52.

Luottoriskimarginaalien yleisen leviämisen myötä koko pankkisektorin tukkuvarainhankinnan kustannus on noussut. Rahoitusmarkkinoiden lisääntynyt epävarmuus ei ole vaikuttanut OP-Pohjola-ryhmän keskuspankin OKOn lyhyt- tai pitkäaikaisen varainhankinnan saatavuuteen. OKOn ja koko ryhmän likviditeettiasema on säilynyt vahvana. Ryhmällä ja sen keskuspankillä on vahva luottoluokitus ja likviditeettiasema sekä hajautettu ja talletuspainotteinen varainhankinta. Tämän ansiosta markkinahäiriön vaikutus ryhmän varainhankinnan kustannuksiin on ollut vähäinen.

Luottoriskit

OP-Pohjola-ryhmän pankkitoiminnan luotto- ja takauskanta oli kertomusvuoden lopussa 47,2 miljardia euroa (41,8), eli 13 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Luotto- ja takauskannan 5,3 miljardin euron kasvusta kotitalouksien osuus oli 3,2 miljardia euroa ja yritysten ja asuntoyhteisöjen osuus 1,9 miljardia. Vuoden 2007 aikana kotitalouksien asuntoluotot kasvoivat 14 % 21,5 miljardiin euroon, ja niiden osuus oli vuoden lopussa 46 % (45) ryhmän yhteenlasketusta luotto- ja takauskannasta. Kokonaisuudessaan kotitalouksien osuus luotto- ja takauskannasta oli 65 % (65) sekä yritysten ja asuntoyhteisöjen osuus 32 % (31).

OP-Pohjola-ryhmän luotto- ja takauskanta on hajautunutta. Vuoden 2007 lopussa suurin yksittäisestä vastapuolesta muodostuva asiakasriski oli 7,0 % (6,6) ryhmän omista varoista. Riskiraja yksittäiselle suurelle asiakasriskille on 15 %. Ryhmän suurin toimialakohtainen riskikeskittymä on kiinteistöliiketoiminta, jonka kokonaisvastuut olivat 2,2 miljardia euroa eli 41,5 % omista varoista. Sisäinen toimialariskin riskiraja on asetettu 50 %:iin omista varoista.

Vuoden 2007 aikana riskienhallinnassa panostettiin erityisesti yritysasiakkaiden luokittelujärjestelmän kehittämiseen. Ryhmän yritysluottojen luokittelujärjestelmän piiriin kuuluvat lähes kaikki yhtiömuotoiset asiakkaat. Vuoden 2007 lopussa 96 % näiden asiakkaiden vastuista oli luokiteltu. Luokitelluista vastuista 46 % kuului "investment grade" -luokkaan ja 21 % seuraavaksi parhaaseen luokkaan (vastaa S&P:n luokituksessa luokkaa BB). Vuotta aiemmin vastaavat luvut olivat 43 ja 21 %. Heikon lainanhoitokyvyn omaavien asiakkaiden vastuiden osuus väheni jonkin verran.

Vuoden 2007 lopussa OP-Pohjola-ryhmällä oli järjestämättömiä ja nollakorkoisia saamia yhteensä 147 miljoonaa euroa, eli 15 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Järjestämättömistä ja nollakorkoisista saamista on vähennetty niihin kohdistuvat 87 miljoonan euron saamis- ja saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset (91). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten suhde luotto- ja takauskantaan oli kertomusvuoden lopussa 0,3 %, eli yhtä suuri kuin vuonna 2006 ja 1,7 %-yksikköä pienempi kuin suhdeluvulle määritelty riskiraja, 2,0 %. Arvonalentumiset saamisista pysyivät edelleen matalalla tasolla. Niitä kirjattiin vuonna 2007 bruttomääräisesti 42 miljoonaa euroa, mikä oli 0,09 % luotto- ja takauskannasta.

Finanssiryhmän luottoriskitilanne on vakaa, ja luottoriskit ovat säilyneet matalalla tasolla. Positiivista arviota tukevat sekä luottokantavakuutus- ja luottoriskitoimikunnan käsittelyssä olleet yksittäiset luottopäätökset että luottosalkkua koskevat analyysit ja raportit. Järjestämättömien ja muiden ongelmasaamisten pieni määrä yhdistettynä riskikyselyiden tuloksiin vahvistaa edelleen luottosalkun laatua koskevaa arviota.

Luotto- ja takauskanta sektoreittain

Milj. e	31.12.2007	31.12.2006	Muutos-%	Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset	
				Milj. e	% luotto- ja takaus- kannasta
Yritykset ja asuntoyhteisöt	14 910	12 975	15	54	0,4 %
Teollisuus	3 158	2 970	6	11	0,4 %
Rakentaminen	1 312	1 161	13	5	0,4 %
Kauppa- ja ravitsemustoiminta	2 098	1 685	24	11	0,5 %
Kiinteistösijoitustoiminta	3 375	2 905	16	13	0,4 %
Muut yritykset	3 537	2 960	19	12	0,3 %
Asuntoyhteisöt	1 430	1 294	10	2	0,1 %
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	55	77	-28	0	0,0 %
Julkisyhteisöt ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	865	774	12	1	0,1 %
Kotitaloudet	30 593	27 392	12	92	0,3 %
Asuntoluotot	21 547	18 953	14	47	0,2 %
Ulkomaat	809	704	15	0	0,0 %
Yhteensä	47 174	41 826	13	147	0,3 %

Markkinariskit

Sijoitusmarkkinoiden kehitys syksyn 2007 aikana käänsi talletuskannan kasvuun luottokannan kasvun samanaikaisesti hidastuessa. Markkinaehtoisen tukkuvarainhankinnan määrä sekä osuus kokonaisvarainhakinnasta pysyivät vuoden 2006 tasolla. OP-Pohjola-ryhmä avasi kesäkuussa 2007 uuden varainhankintakanavan, kun OP-Asuntoluottopankki laski liikkeelle asuntovakuudellisen joukkovelkakirjalainan (covered bond), jonka pääoma oli 1 miljardia euroa. Ryhmän pankkitoiminnan rahoitusriskin riskirajamittarina käytettiin tarkasteluajankohtaan kumulatiivisesti laskettuna erääntyvien saamisten ja velkojen erotuksen suhdetta taseen loppusummaan enintään yhden vuoden, enintään kolmen vuoden ja enintään viiden vuoden periodeissa. Rahoitusriskin tunnusluvut olivat vuoden lopussa selvästi riskirajoja paremmat. Talletushankinnan osuutta taseesta ja talletusten tuotejakaumaa seurattiin lisäksi erikseen omilla tunnusluvuilla.

Riskirajajärjestelmässä korkoriskin mittariksi on määritetty 1,0 %-yksikön korkotason nousun vaikutus korkoriskiposition nykyarvoon. Riskirajajärjestelmän markkinariskitarkasteluun sisältyy myös vakuutusliiketoiminta. Riskirajamittarissa euromääräinen korkoriski suhteutetaan finanssiryhmän taloudelliseen pääomaan. Vuoden lopussa korkoriskimittarin arvo oli 0,7 % (0,1). OP-Pohjola-ryhmän korkoriskin tulee pysyä ryhmän riskirajojen, ± 10 %, sisällä. Pankkiliiketoiminnan korkoriskiä voidaan pitää kohtuullisena, ja se kohdistuu vähittäispankkitoiminnan rakenteelliseen korkoriskiin, joka käytännössä aiheutuu siitä, että antolainauksen keskimääräinen uudelleenhinnoitteluviive on lyhyempi kuin talletusten uudelleenhinnoitteluviive.

OP-Pohjola-ryhmän julkisesti noteerattujen osakkeiden ja rahasto-osuuksien markkina-arvo oli vuoden lopussa 1 128 miljoonaa euroa (1 037). Osake- ja rahastosijoitusten määrä oli 60 % ryhmän osakeriskin riskirajan mukaisesta osakeriskin enimmäismäärästä. Valuuttakurssiriskin mittari on kokonaisnettovaluuttaposition suhde taloudelliseen pääomaan. Valuuttakurssiriski oli selvästi alle puolet riskirajan mukaisesta valuuttakurssiriskin enimmäismäärästä.

Pankkitoimintaan sitoutunut kiinteistöomaisuuden määrä väheni edelleen. Vuoden lopussa pankkitoiminnan kiinteistöihin sitoutunut pääoma oli 1,3 miljardia euroa, eli 21 miljoonaa euroa

pienempi kuin vuotta aiemmin. Vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnassa kiinteistösijoitusten markkina-arvo oli 316 miljoonaa euroa (289). Vakuutusliiketoiminnan kiinteistösijoitusten odotetaan kasvavan henki- ja vahinkovakuutusliiketoiminnan kasvaessa. Kiinteistöriski oli alle puolet riskirajan mukaisesta kiinteistöriskin enimmäismäärästä.

Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma vuoden 2007 lopussa oli 613 miljoonaa euroa (592) eli suhteessa maksutuottoihin 72 % (75). Vahinkovakuutustoiminnan pääomitus tuotiin vuoden lopulla tehtyjen osingonjakopäätösten sekä pääomalainan takaisinmaksun myötä lähemmäs 70 % tavoitetasoa. Vahinkovakuutuksen tavoitteeksi on vahvistettu A-luottoluokitus. Standard & Poors'in antama luottokelpoisuusluokitus Vahinko-Pohjolalle on A+ (12/2007).

Vahinkovakuutuksen jälleenvakuutus on hoidettu keskitetysti. Riskikohtaisten jälleenvakuutusten omalla vastuulla oleva osuus on enintään 5 miljoonaa euroa ja katastrofijälleenvakuutuksen 5 miljoonaa euroa. Kumulaatiosuojaa antavan katastrofijälleenvakuutuksen kapasiteetti on 80 miljoonaa euroa.

Liiketoiminnan normaali vaihtelu aiheuttaa tuloksen ja oman pääoman vaihtelua. Vahinkojen lukumäärä ja suuruus vaihtelevat vuosittain. Vakuutusliikkeen vuosittaisesta tuloksen vaihtelusta suurvahinkojen korvausmeno selittää merkittävän osuuden. Vuoden 2007 aikana toteutui 9 (11) yli 2 miljoonan euron suurvahinkoa, joiden nettokorvausmeno oli yhteensä 28 miljoonaa euroa (35). Vuonna 2007 suurten ja keskisuurten yli 0,1 miljoonan euron vahinkojen omalla vastuulla oleva korvausmeno oli 97 miljoonaa euroa (85).

Vahinkovakuutuksen vastuuvälästä suuri osa on eläkevastuita, joiden määrään vaikuttaa arvioitu kuolevuus, inflaatio sekä käytetty diskonttauskorko. Keskimääräisen eliniän pidentyminen yhdellä vuodella lisää vastuuvälän määrää noin 29 (28) miljoonaa euroa.

Vahinkovakuutuksen sijoitusvarallisuus oli vuoden 2007 lopussa 2,5 miljardia euroa (2,5). Korkosijoitukset olivat suurin omaisuuslaji. Korkosijoitusten osuus sijoitusvarallisuudesta oli 69 % (72). Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus on S&P:n luokituksen mukaan AA (AA). Alle "investment grade"-tason korkosijoitusten osuus korkosalkusta oli alle 6,6 % (9,6). Osakkeiden osuus koko sijoitussalkusta oli 16 % (17), kiinteistöjen 5 % (4) ja vaihtoehtoisten sijoitusten 7 % (3). Vahinkovakuutuksen kokonaisnettovaluuttapositio oli hieman yli 1 % (1) sijoitusvarallisuudesta. Sijoitusomaisuuden tuotto oli 4,8 % (5,2).

Korkosalkkuun ei sisälly lainkaan subprime-asuntoluottoihin liittyviä välittömiä tai välillisiä sijoituksia. Korkosalkun keskimääräinen duraatio oli 3,8 vuotta (4,8) ja juokseva korko vuodenvaihteessa 4,8 % (4,2). Eläkemuotoinen vastuuvälä 1 244 miljoonaa euroa (1 205) on diskontattu käyttäen 3,5 % (3,3) korkoa ja sen duraatio on 11,7 vuotta (12,0). Muu osa vastuuvälästä 712 miljoonaa euroa (682) on diskonttaamaton ja sen duraatio on 2,2 vuotta (2,0).

Henkivakuutus

Henkivakuutustoiminnan keskeisimmät riskit liittyvät sijoitustoimintaan. Sijoitustoiminnalle on vahvistettu erilliset riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat. Sijoitustoiminnalle vahvistetaan vuosittain sijoitussuunnitelma, jossa määritellään sijoitustoiminnan taloudelliset tavoitteet sekä asetetaan sijoitustoiminnalle määrällisiä ja laadullisia rajoituksia.

Henkivakuutuksen sijoitusvarallisuus oli vuoden 2007 lopussa 4,2 miljardia euroa (4,1). Korkoinstrumenttien osuus sijoitusvarallisuudesta oli 64 % (70). Merkittävä osa korkosijoituksista oli korkorahastoissa. Joukkolainoista 82 % (81) kuului "investment grade"-luokkaan. Osakkeiden osuus koko sijoitusvarallisuudesta oli 17 % (15), kiinteistöjen 5 % (4) ja vaihtoehtoisten sijoitusten 14 % (11). Henkivakuutuksen kokonaisnettovaluuttapositio oli hieman yli 6 % (7) sijoitusvarallisuudesta. Sijoitusomaisuuden tuotto oli 2,6 % (4,3).

Korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus on AA (AA). Alle "investment grade"-tason korkosijoitusten osuus korkosalkusta oli noin 18 % (19). Korkosalkkuun sisältyy vain vähäisessä määrin subprime-asuntoluottoihin liittyviä välillisiä sijoituksia.

Rahoitusmarkkinoiden epävarmuuden lisääntyminen toisella vuosipuoliskolla levensi luottoriskimarginaaleja, mikä alensi korkosalkun käypää arvoa ja tuottoa. Korkosalkun keskimääräinen duraatio oli 5,4 vuotta (5,0).

Eläkeyhteisöt

OP-Pohjola-ryhmän eläkeyhteisöjen (OP-Eläkekassa ja OP-Eläkesäätiö) sijoitustoimintaan liittyy markkinariskejä. Eläkeyhteisöjen riskinkantokyky on vahva, mikä on mahdollistanut muita ryhmän yhteisöjä suuremmat sijoitukset osakkeisiin ja muihin oman pääoman ehtoihin instrumentteihin. Eläkeyhteisöjä ei yhdistellä OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen.

Operatiiviset riskit ja oikeudenkäynnit

Operatiivisista riskeistä aiheutuneet taloudelliset tappiot olivat vähäiset. Lähes kaikki vahingot liittyivät toimintaprosessissa tai sen hallinnassa tapahtuneisiin virheisiin.

Vireillä olevista riita-asioista merkittävin on Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeiden lunastushintaa koskeva riita.

OP-Pohjola-ryhmän compliance-toiminnassa on keskeistä sen varmistaminen, että luotettavan hallinnon periaatteet toteutuvat kaikessa liiketoiminnassa. Jäsenpankeille valmisteltiin ohjeistusta luotettavan hallinnon ja toiminnan järjestämisestä. Vuoden lopulla varmistettiin, että marraskuun alussa voimaan tulleet sijoituspalvelujen tarjoamiseen liittyvät lakimuutokset (ns. MiFID) ja niiden edellyttämät muutokset toimintatavoissa otetaan huomioon. Rahanpesun ja terrorismin estämistä koskevan lainsäädännön valmistelu lykkääntyi vuoden 2008 puolelle, mutta OP-Pohjola-ryhmässä valmistautuminen uuteen lakiin aloitettiin jo vuoden 2007 aikana.

Luottoluokitukset

Kansainvälisistä luokituslaitoksista Fitch Ratings antaa luokituksen sekä OP-Pohjola-ryhmälle että sen keskuspankille OKOLle. OP-Pohjola-ryhmän taloudellisella asemalla on huomattava vaikutus myös pelkästään OKOLle annettaviin luottoluokituksiin.

Vuoden 2007 lopussa luokitukset olivat seuraavat:

<i>Luokituslaitos</i>	<i>Lyhytaikainen varainhankinta</i>	<i>Pitkäaikainen varainhankinta</i>
Fitch Rating (OP-Pohjola-ryhmä ja OKO)	F1+	AA-
Standard & Poor's (OKO)	A-1+	AA-
Moody's (OKO)	P-1	Aa1

Luottokelpoisuuden näkymät ovat vakaat kaikilta luokituslaitoksilta.

OP-Pohjola-ryhmän pitkän aikavälin taloudelliset tavoitteet

OP-Pohjola-ryhmän kesäkuussa 2006 vahvistetussa liiketoimintastrategiassa on vahvistettu pitkän aikavälin taloudelliset tavoitteet. Tavoitteet on asetettu riskinkantokyvylle, kannattavuudelle, riskinottohalulle ja tehokkuudelle. Katsauskauden aikana OP-Pohjola-ryhmän jokaisen pitkän aikavälin menestysmittarin arvo oli tavoitetasoa parempi. Riskinottohalun mittarin vähäistä heikentymistä lukuun ottamatta muiden pitkän tähtäimen mittareiden arvot paranivat vuotta aiemmasta.

Pitkän tähtäimen menestysmittarit

	Mittari	Tavoite	31.12.2007	31.12.2006
Riskinkantokyky	Pysyvät omat varat/taloudellinen pääoma	vähintään 1,0	1,14	1,10
	Mittari	Tavoite	1–12/2007	1–12/2006
Kannattavuus	Taloudellisen pääoman tuotto	vähintään 17 %	22,5 %	20,1 %
Riskinottohalu	Arvon alentumiset saamisista/luotto- ja takauksista	enintään 0,25 %	0,03 %	0,02 %
Tehokkuus (pankki- ja sijoituspalvelut)	Kulut/tuotot	enintään 50 %	49 %	52 %

OP-Pohjola-ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään 229 osuuspankkia, OPK-konserni ja Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö sekä kuusi osuuspankkien tytäryhtiötä.

Pyhännän Osuuspankki sulautui helmikuun lopussa Oulun Osuuspankkiin. Miettilän Osuuspankki sulautui Simpeleen Osuuspankkiin ja Ruhtinansalmen Osuuspankki sulautui Suomussalmen Osuuspankkiin syyskuussa.

OKO on myynyt omistamansa ZAO OKO Capital Vostokin osakkeet Swedbankille. OKO sopi joulukuussa Kesko Oyj:n kanssa sen 100-prosenttisesti omistaman K-rahoitus Oy:n osakkeiden kaupasta. Kauppa toteutui viranomaislupien jälkeen tammikuussa 2008.

Nooa Säästöpankki Oy:n osake-enemmistön omistavat 24 säästöpankkia hankkivat 19.4.2007 OKOn omistamat yhtiön osakkeet noin 6,3 miljoonan euron lunastushinnasta. OKOn omistus Nooa Säästöpankista oli 25 %. Lunastuksella ei ollut olennaista tulosvaikutusta.

Omistajajäsenet ja asiakkaat

Osuuspankeilla oli joulukuun lopussa 1 202 000 omistajajäsentä, eli 39 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Osuuspankeilla ja pääkaupunkiseudulla toimivalla Helsingin OP Pankki Oyj:llä oli joulukuun lopussa yhteensä 984 000 OP-bonusasiakasta.

OP-bonusasiakkaille pankkipalvelujen käytön keskittämistä kertyneiden bonusten arvo oli yhteensä 83 miljoonaa euroa eli 74 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Kasvuun vaikutti keskeisesti se, että kertyvien bonusten arvoa korotettiin 50 % helmikuun 2007 alusta lukien. Omistajajäsenille kertyneet bonukset on kirjattu OP-Pohjola-ryhmän tuloslaskelmassa erään "Palautukset omistajajäsenille". OP-bonusasiakkaat käyttivät tammi-joulukuussa bonuksia pankkipalveluihin yhteensä 49 miljoonaa euroa (36). Syyskuusta 2007 lähtien bonuksia on voinut käyttää myös Pohjolan vahinkovakuutus tuotteiden maksamiseen. Valtaosa osuuspankeista sekä Helsingin OP Pankki Oyj päättivät maaliskuussa 2007 tarjota OP-bonusasiakkaille uuden päivittäisasiain keskittämiseen liittyvän hintaedun.

Koko OP-Pohjola-ryhmän asiakasmäärä Suomessa oli joulukuun lopussa 4 086 000, eli 40 000 suurempi kuin vuotta aiemmin. Lisäksi OP-Pohjola-ryhmällä on Baltiassa yhteensä noin 200 000 vahinkovakuutusasiakasta. Pankki- ja vahinkovakuutus toiminnan yhteisten asiakkaiden määrä kasvoi ristiinmyynnin seurauksena edellisvuoden joulukuusta 94 000:lla 898 000:een. OP-Pohjola-ryhmän tavoitteena on kasvattaa yhteisten asiakkaiden määrää miljoonaan vuoden 2008 loppuun mennessä.

Pohjolan etuasiakastalouksien määrä kasvoi vuoden 2006 lopusta 34 000:lla. Etuasiakastalouksien määrä oli joulukuun lopussa 355 000.

Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeiden lunastus

Keskuskauppakamarin nimeämä välimiesoikeus päätti 2.5.2007 Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeiden lunastushinnaksi 14,35 euroa osakkeelta. Välimiesoikeuden päättämä lunastushinta on euron korkeampi kuin OKOn tarjoama lunastushinta 13,35 euroa osakkeelta. OKO on sopinut joulukuun 2007 loppuun mennessä noin 1 200 Pohjola-Yhtymä Oyj:n (Pohjola) entisen vähemmistöomistajan kanssa, että välitystuomion mukainen lunastushinta 14,35 euroa jää pysyväksi. Mainitut osakkeenomistajat edustavat yhteensä noin 11,8 miljoonaa osaketta eli noin 77,5 % kaikista Pohjolan riidanalaisista vähemmistöosakkeista. Muilta osin Pohjolan osakkeiden lunastushintaa koskeva riita jatkuu Helsingin käräjäoikeudessa. Riidan kohteena on noin 3,5 miljoonalle Pohjolan osakkeelle määrättävä lunastushinta.

Välimiesoikeuden päätöksellä ei ole olennaista tulosvaikutusta. Lisäkauppahinta on kirjattu osakkeiden hankintamenon lisäykseksi toisella vuosineljänneksellä.

Henkilöstö ja palkitseminen

OP-Pohjola-ryhmän palveluksessa oli joulukuun lopussa 12 471 henkilöä, eli 332 enemmän kuin vuoden 2006 lopussa. OP-Pohjola-ryhmän henkilöstörahastoon kuuluu noin 94 % OP-Pohjola-ryhmän henkilöstöstä. OP-Henkilöstörahaston rinnalla käytössä on myös johdon palkitsemisjärjestelmä.

OPK:n hallinto

OPK on osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö, OPK-konsernin emoyhteisö sekä OP-Pohjola-ryhmän muodostaman rahoitus- ja vakuutusryhmittymän johdossa oleva yritys. OPK toimii koko OP-Pohjola-ryhmän kehittämis- ja palvelukeskuksena sekä strategisena omistusyhteisönä. OPK:lla on keskeinen rooli OP-Pohjola-ryhmän liiketoiminnan kehittämisessä ja ohjaamisessa.

OPK:n osuuskunnan kokous pidettiin 27.3.2007. OPK:n hallintoneuvostoon valittiin erovuorossa olleista jäsenistä uudelleen maanviljelijä Bo Storsjö, tuotejohtaja Ola Eklund, koulunjohtaja Paavo Haapakoski, johtaja Tapio Kurki ja professori Keijo Väänänen. Uusina jäseninä hallintoneuvostoon valittiin asianajaja Pekka Ahvenjärvi, toimitusjohtaja Olli Lehtilä ja toimitusjohtaja Harri Sailas. Hallintoneuvostossa on kaikkiaan 36 jäsentä.

Hallintoneuvosto valitsi järjestäytymiskokouksessaan puheenjohtajakseen uudelleen professori Seppo Penttisen. Varapuheenjohtajiksi valittiin koulunjohtaja Paavo Haapakoski ja toimitusjohtaja Jukka Hulkkonen.

Hallintoneuvosto vahvisti kesäkuussa suosituksen osuuspankkien hyvästä hallinnoinnista sekä täsmensi OP-Pohjola-ryhmän liiketoimintastrategiaa mahdollistamalla liiketoiminnan aloittamisen myös Suomen lähialueilla.

OPK:n ja OP-Pohjola-ryhmän tilintarkastajaksi tilivuodeksi 2007 valittiin kilpailuttamisen jälkeen KHT-yhteisö KPMG Oy Ab.

Pääjohtajan toimisuhdetta koskevat tiedot

Pääjohtajalle maksettiin vuonna 2007 rahapalkkaa ja tulospalkkioita yhteensä 708 543 euroa sekä luontoisetuja 32 064 euroa eli yhteensä 740 607 euroa. Pääjohtaja on osallisena johdon osakeperusteisessa pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmässä, jonka perusteella hän vuonna 2008 saa 6 093 ja vuonna 2009 6 772 OKOn A-sarjan osaketta. Vuodelta 2007 määräytyvien ja vuonna 2010 maksettavien osakkeiden määrää ei ole vielä vahvistettu. Edellä mainitut

osakemäärät ovat laskennallisia bruttomääriä, joita vähennetään saajan ansioverotuksessa noudatettavalla ennakonpidätyksellä.

Pääjohtajan eläkeiäksi on sovittu 62 vuotta. Eläke-etuudet määräytyvät eläkelakien ja OP-Pohjola-ryhmän omien eläkejärjestelmien mukaisesti. Pääjohtajan noudattama irtisanomisaika on 6 kuukautta ja työnantajan noudattama irtisanomisaika on 6 kuukautta, jolloin hänelle irtisanomisajan palkan lisäksi suoritetaan erokorvauksena 12 kuukauden rahapalkkaa vastaava korvaus.

Investoinnit

OPK tytäryrityksineen vastaa OP-Pohjola-ryhmän palvelutoiminnan kehittamisestä. Palvelutoiminnan kehittämisen kustannuksista merkittävä osa muodostuu ICT-investoinneista ja niihin liittyvistä määrittelyistä. OPK-konsernin palvelukehityskulut olivat vuonna 2007 noin 76 miljoonaa euroa. Näistä taseeseen aktivoitujen ICT-investointien osuus oli 37 miljoonaa euroa. Investoinneista 29 miljoonaa euroa liittyy pankki- ja sijoitustoimintaan ja 8 miljoonaa euroa vahinkovakuutukseen.

Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeiden hankintahinta kasvoi tilikaudella 16 miljoonaa euroa välimiesoikeuden antaman tuomion perusteella.

Vuoden 2008 näkymät

Finanssitoimialan toimintaympäristön kehitys on usean vuoden ajan tukenut alan suotuisaa kasvu- ja tuloskehitystä. Vuoden 2008 osalta toimintaympäristön kehitykseen liittyy epävarmuustekijöitä sekä epävakautta, jotka voivat hidastaa alan yleistä kasvukehitystä ja heikentää tulospäätelmiä.

OP-Pohjola-ryhmän tavoitteena on edelleen strategiansa mukaisesti kasvaa markkinoita nopeammin. Ryhmän vuoden 2008 tuloksen ennen veroja arvioidaan jäävän vuoden 2007 ennätystulosta pienemmäksi.

Kaikki tässä toimintakertomuksessa esitetyt ennusteet ja arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen OP-Pohjola-ryhmän ja sen eri toimintojen talouden kehityksestä, ja todelliset tulokset voivat olla merkittävästikin erilaiset.

Toiminta ja tulos liiketoimintasegmenteittäin

OP-Pohjola-ryhmän liiketoimintasegmentit ovat pankki- ja sijoituspalvelutoiminta, vahinkovakuutus ja henkivakuutus. Segmentteihin kuulumaton muu toiminta esitetään ryhmässä "Muu toiminta". Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Pohjola-kaupan yhteydessä syntyneiden aineettomien hyödykkeiden poistot on kohdistettu liiketoimintasegmenteille.

Yhtiöinä pankki- ja sijoituspalvelutoiminta -segmenttiin sisältyvät osuuspankit, Helsingin OP Pankki Oyj, OP-Kotipankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj, OP-Rahastoyhtiö Oy, Pohjola Varainhoito Oy, OKO Corporate Finance Oy *, OKO Venture Capital Oy** sekä eräät pienemmät pankki- ja sijoituspalvelutoimintaa tukevat yhtiöt kokonaisuudessaan. OKO Pankki Oyj:n liiketoiminta konsernihallintoa lukuun ottamatta luetaan myös pankki- ja sijoituspalvelutoiminta -segmenttiin, kuten myös Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön toiminta, koska valtaosa yhtiön liiketoiminnasta muodostuu ryhmän vähittäispankeille myönnettyistä luottovakuutuksista.

Vahinkovakuutus-segmenttiin sisältyy OP-Pohjola-ryhmän vahinkovakuutusyhtiöiden eli Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan***, Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalaisen, A-Vakuutus Oy:n ja Baltiassa toimivien Seesam-yhtiöiden liiketoiminta sekä vahinkovakuutusta tukevien palveluyhtiöiden toiminta.

* Pohjola Corporate Finance Oy 1.3.2008 alkaen

** Pohjola Capital Partners Oy 1.3.2008 alkaen

*** Pohjola Vakuutus Oy 1.3.2008 alkaen

Henkivakuutus-segmentti muodostuu ryhmän henki- ja eläkevakuutusliiketoiminnasta. Henki- ja eläkevakuutustoiminta on keskitetty OP-Pohjola-ryhmässä vuoden alusta lukien OP-Henkivakuutus Oy:öön.

Liiketoimintasegmenttien ulkopuolelle jää OPK:n, FD Finanssidata Oy:n (FD) sekä OKO-konsernin konsernihallinnon toiminta. OPK:n ja FD:n liiketoimintasegmenttejä tukevien palveluiden kustannukset kohdistuvat segmenteille palveluveloituksina.

Liiketoimintasegmenttien tulostiivistelmä

Milj. e	Tuotot	Kulut	Arvon- alentumiset saamisista	Muut erät	Tulos ennen veroja 2007	Tulos ennen veroja 2006
Pankki- ja sijoituspalvelu- toiminta	1 611	792	13	-99	706	643
Vahinkovakuutus	472	291	0	0	181	78
Henkivakuutus	189	61	0	0	129	68
Muu toiminta	292	303	0	0	-11	11
Eliminoinnit	-311	-311	0	0	0	0
Yhteensä	2 253	1 136	13	-99	1 005	800

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminta

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan toimintaedellytykset olivat katsauskaudella edelleen hyvät. OP-Pohjola-ryhmän vahva markkina-asema säilyi kovasta kilpailutilanteesta huolimatta vakaana.

Luotot ja talletukset

OP-Pohjola-ryhmän luottokanta oli joulukuun lopussa 44,8 miljardia euroa (39,6) ja takauskanta 2,4 miljardia euroa (2,2). Luottokanta kasvoi vuonna 2007 13 % (14). Markkinaosuus luottokannasta pysyi vuodentakaiseen nähden ennallaan 31,1 %:ssa.

Asuntoluottokanta oli joulukuun lopussa 21,5 miljardia euroa (18,9). Asuntoluottokannan kasvu oli 14 %. Kasvu oli edelleen nopeaa, vaikka se hidastuikin hieman edellisvuodesta (15 %). Asuntoluottojen markkinaosuus oli joulukuun lopussa 34,8 %, eli 0,4 %-yksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin. Uusien asuntoluottojen keskimarginaali laski edelleen. Uusien vaihtuvakorkoisten asuntoluottojen keskimarginaali oli alle 0,1 %-yksikköä matalampi kuin vuotta aiemmin. Marginaalien kaventuminen hidastui vuoden edetessä ja viimeisellä vuosineljänneksellä kapeneminen lähes pysähtyi. Vuoden aikana nostetuista uusista asuntoluotoista noin joka viidennessä oli korkokatto. Kiinteäkorkoisten luottojen osuus uusista asuntoluotoista oli vähäinen eli 0,7 % (0,6).

Kulutusluottokanta oli vuoden lopussa 3,3 miljardia euroa (2,8). Kulutusluottokanta kasvoi tilikaudella 10 %.

OP-Pohjola-ryhmän asiakkaille oli vuoden lopussa 1,6 miljoonaa (1,4) kappaletta kansainvälisesti käytettävää OP-Visa-, OP-Visa Electron- ja OP-MasterCard-korttia. OP-Pohjola-ryhmä käynnisti toukokuussa K-ryhmän kanssa korttiyhteistyön. Sen perusteella asiakkaille oli myönnetty joulukuun loppuun mennessä lähes 380 000 korttia, joissa K-ryhmän Plussa-tunnus on liitetty OP-Visa- tai OP-Visa Electron-korttiin. OP-Pohjola-ryhmä tuottaa luotto-ominaisuuden myös K-ryhmän asiakkailleen tarjoamiin K-Plussa MasterCard-kortteihin.

OP-Pohjola-ryhmän talletukset olivat vuoden lopussa 29 miljardia euroa (25,8), eli 13 % suuremmat kuin vuoden 2006 lopussa. Kasvu kohdistui erityisesti sijoittamistalletuksiin, jotka kasvoivat tilikaudella 28 % 14 miljardiin euroon (10,9). Markkinaosuus talletuksista oli joulukuun lopussa 32,3 %, eli 0,4 %-yksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin.

Ryhmän yritysluottokanta oli joulukuun lopussa 11,3 miljardia euroa (9,7) ja takauskanta 2,1 miljardia euroa (1,9). Yritysluottokanta kasvoi tilikaudella 16 %. Yritysluottojen markkinaosuus oli joulukuun lopussa 25,7 %, eli 0,1 %-yksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin.

Varallisuudenhoito

OP-Pohjola-ryhmän sijoitusrahastojen pääoma kasvoi tilikaudella 6,0 % 14,1 miljardiin euroon (13,3). Viimeisen vuosineljänneksen aikana rahastojen pääoma laski 5,2 % haastavasta markkinatilanteesta johtuen. Ryhmän markkinaosuus Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen pääomista oli joulukuun lopussa 21,4 %, eli 0,4 %-yksikköä alempi kuin vuotta aiemmin. Nettomerkinnät OP-Pohjola-ryhmän sijoitusrahastoihin olivat 595 miljoonaa euroa (2 392), eli 75 % pienemmät kuin vuotta aiemmin.

OKOn varainhoitoliiketoiminnan hallinnoiman varainhoitovarallisuuden määrä oli vuoden lopussa 31,3 miljardia euroa (31,3). Tästä OP-Pohjola-ryhmän sijoitusrahastoissa olevien pääomien osuus oli 13,1 miljardia euroa (12,4). OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yritysten osuus OKOn hallinnoimasta varallisuudesta oli 7 miljardia euroa.

OP-Private-toimintamallissa hallinnoitavien varojen määrä oli 2,9 miljardia euroa. Kotitalouksien osakekauppoja välitettiin katsauskauden aikana 566 000, eli 21 % enemmän kuin vuotta aiemmin.

Tulos ja riskiasema

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan tulos ennen veroja oli 706 miljoonaa euroa, eli 10 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Neljänneksen vuosineljänneksen tulos ennen veroja, 161 miljoonaa euroa (169), laski vuotta aiemmasta 5 %. Tuloksen kasvua hidasti OP-bonusasiakkaille myönnettyjen bonusten 74 %:n kasvu ja maksuvalmiusreservistä tehdyt 57 miljoonan suuruiset arvonalennukset. Vuonna 2007 myönnetyt bonukset olivat 83 miljoonaa euroa.

Tuloksen kasvu perustui vahvaan tuottokehitykseen. Korkokate kasvoi 16 % 1 038 miljoonaan euroon ja nettopalkkiotuotot 12 % 451 miljoonaan euroon. Korkokatteen kasvuun vaikuttivat markkinakorkojen nousu sekä liiketoiminnan kasvu. Henkilöstökulut kasvoivat 5 % ja muut kulut pienenevät 1 %. Arvonalentumisia saamisista kirjattiin 13 miljoonaa euroa (9). Kulujen suhde tuottoihin oli 49 % (52).

Ryhmän järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten määrä on edelleen alhaisella tasolla. Joulukuun lopussa niitä oli yhteensä 147 miljoonaa euroa, eli 15 % enemmän kuin viime vuoden lopussa. Järjestämättömistä ja nollakorkoisista saamisista on vähennetty niihin kohdistuvat 87 miljoonan euron saamis- ja saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset (91). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten suhde luotto- ja takauskantaan oli yhtä suuri kuin vuotta aiemmin, eli 0,3 % (0,3).

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan avainlukuja

Milj. e	1–12/2007	1–12/2006	Muutos, %
Korkokate	1 038	899	15,5
Arvonalentumiset saamisista	13	9	54,1
Muut tuotot	573	596	-3,8
Henkilöstökulut	349	334	4,7
Muut kulut	443	446	-0,6
Palautukset omistajajäsenille	99	64	55,2
Tulos ennen veroja	706	643	9,9

Milj. e	1–12/2007	1–12/2006	Muutos, %
Nostetut asuntoluotot	7 226	6 856	5,4
Nostetut yritysluotot	6 797	5 098	33,3
Sijoitusrahastojen nettomerkinnot	595	2 392	- 75,1
Välitetyt kiinteistökaupat, kpl	16 263	16 031	1,4

Mrd. e	31.12.2007	31.12.2006	Muutos, %
Luottokanta			
Asuntoluotot	22	19	13,7
Muut kotitalouksien luotot	9	8	7,4
Yritysten luotot	11	10	16,0
Muut luotot	3	3	16,0
Luottokanta yhteensä	45	40	13,1
Takauskanta	2,4	2,2	7,5

Talletukset			
Käyttely- ja maksuliiketalletukset			
Kotitalouksien	10	10	-2,9
Yritysten	3	3	12,0
Muiden	2	2	8,3
Käyttely- ja maksuliiketalletukset yhteensä	15	15	1,1
Sijoittamistalletukset	14	11	28,3
Talletukset yhteensä	29	26	12,6

Sijoitusrahastot			
Osake- ja hedgerahastot	4,2	4,4	-5,5
Yhdistelmärahastot	2,1	2,1	0,5
Pitkän koron rahastot	3,9	3,5	12,0
Lyhyen koron rahastot	4,0	3,3	18,5
Sijoitusrahastojen arvo yhteensä	14,1	13,3	6,0

Markkinaosuudet (%)	31.12.2007	31.12.2006	Muutos, %-yks.
Luottokannasta	31,1	31,1	0,0
Asuntoluotoista	34,8	34,4	0,4
Yritysluotoista	25,7	25,8	-0,1
Talletuskannasta	32,3	32,7	-0,4
Sijoitusrahastojen pääomista	21,4	21,8	-0,4

Milj.e			
Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset			Muutos, %
Kotitaloudet	92	78	17,6
Yritykset	52	47	11,6
Asuntoyhteisöt ja muut	3	3	10,4
Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset yhteensä	147	128	15,3
Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset luotto- ja takauskannasta, %	0,3	0,3	0,0*

* %-yksikköä

Vahinkovakuutus

Vuoden 2007 lopussa vahinkovakuutus-segmentillä oli 355 000 etuasiakastaloutta, eli 34 000 enemmän kuin vuoden 2006 lopussa. Toukokuun alusta alkaen Pohjolan vakuutukset ovat kerryttäneet asiakkaiden pisteitä K-Plussan kanta-asiakasohjelmassa.

Marraskuussa OP-Pohjola-ryhmä laajensi yhdentymiseen liittyviä keskittämisetujaan asiakkailleen. Pankkiasioinnista kertyneitä OP-bonuksia voi käyttää nyt myös Pohjolan vakuutusten maksamiseen. Kyseessä on merkittävä etu pankki- ja vakuutusasiansa OP-Pohjolaan keskittäneille asiakkaille, joita on lähes 900 000. Heistä noin 580 000 voi nyt maksaa vakuutusmaksujaan OP-bonuksilla. Arviolta yli kymmenen prosenttia heistä saa vakuutuksensa kokonaan maksettua bonuksilla.

Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 7,9 % 850 miljoonaan euroon (788). Vakuutusmaksutuotot yksityisasiakkailta kasvoivat 12 % 345 miljoonaan euroon (308) ja yritysasiakkailta 3,6 % 449 miljoonaan euroon (434). Aluskaskon myynti pienensi maksutuloa 6 miljoonaa euroa. Yksityisasiakkaiden vakuutusmaksutuottoja lisäsivät OP-Pohjola-ryhmän ja osuuspankkien yhteistyö sekä uudistettu palvelutarjonta. Vuoden lopussa vahinkovakuutuspalveluita sai yhteensä 295 toimipisteestä, joista 279:sta sai myös pankkipalveluita. Baltian maksutuotot kasvoivat 19 % 56 miljoonaan euroon (47).

Pohjolan markkinaosuus vahinkovakuutuksen maksutulosta vuonna 2007 ennakoidaan noin 27 %:ksi, kun se vuotta aiemmin oli 26 %.

Tulos ja riskiasema

Vahinkovakuutuksen katsauskauden tulos ennen veroja oli 181 miljoonaa euroa (78). Neljännnen vuosineljänneksen tulos ennen veroja oli 56 miljoonaa euroa (20). Segmentin tulospaarannus perustuu suurelta osin sijoitustoiminnan nettotuottojen kasvuun. Tulokseen kirjatut sijoitusten nettotuotot olivat 160 miljoonaa euroa eli 45 miljoonaa vertailukautta suuremmat (115). Sijoitustoiminnan nettotuotot käyvin arvoin olivat 121 miljoonaa euroa (132). Myös vakuutusteknisen vastuuvelan laskuperustemuutokset, sisältäen mm. diskonttokoron noston 3,3 %:sta 3,5 %:iin, purkivat aikaisempien vuosien varauksia nettomääräisesti yhteensä 32 miljoonaa euroa ja paransivat siten vakuutusteknistä katetta.

Vakuutusmaksutuotot olivat 850 miljoonaa euroa (788). Korvauskulut (pl. korvausten hoitokulut) olivat 536 miljoonaa euroa, eli samalla tasolla kuin vuotta aiemmin (536). Liikekulut ja korvausten hoitokulut ilman Pohjola-kaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä tehtyjä poistoja olivat 228 miljoonaa euroa, eli 6 % suuremmat kuin vuotta aiemmin (216). Liikekulut olivat 182 miljoonaa euroa (172) ja korvausten hoitokulut 46 miljoonaa euroa (44). Tilikaudella syntyi 6 miljoonan euron myyntivoitto alusvakuutuskannan myynnistä.

Katsauskauden yhdistetty kulusuhde oli 92,9 % (98,7). Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 93,8 % (95,5). Vahinkojen osuus oli 67,2 % (68,1) ja liikekulujen sekä korvausten hoitokulujen osuus 26,6 % (27,4).

Omalla vastuulla olevien yli 2 miljoonan euron suurvahinkojen määrä oli katsauskaudella 9 (11). Vahinkovakuutustoiminnassa tapahtui vuoden aikana suuria tai keskisuuria vahinkoja (yli 0,1 miljoonaa euroa) 221 (189). Suurten ja keskisuurten vahinkojen osuus korvauskuluista oli 97 miljoonaa euroa (85). Vaikka liikenne- ja autovakuutuksessa epäsuotuisa vahinkokehitys tasaantui vuoden viimeisellä neljänneksellä, tieliikenneonnettomuuksien määrä kasvoi edellisvuoteen verrattuna. Talouden suhdannetilanne näkyi myös matkustajavakuutusten voimakkaasti kasvaneissa korvausmenoissa.

Vahinkovakuutuksen sijoitusten käypä arvo oli 2,5 miljardia euroa (2,5). Sijoitusten tuotto käyvin arvoin oli 4,8 % (5,2).

Vahinkovakuutuksen avainlukuja

Milj. e	1–12/2007	1–12/2006	Muutos, %
Vakuutusmaksutuotot	850	788	7,9
Vakuutuskorvaukset	536	536	0,1
Sijoitustoiminnan nettotuotot	160	115	39,3
Diskonttauksen purkautuminen ja muut nettotuottoihin luettavat erät	-39	-36	9,2
Vahinkovakuutuksen nettotuotot	435	332	31,2
Muut tuotot	37	24	49,7
Henkilöstökulut	103	99	4,5
Muut kulut	188	179	5,0
Tulos ennen veroja	181	78	130,3
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	-39	18	0
Tulos käyvin arvoin ennen veroja	142	96	47,1

Milj. e	1–12/2007	1–12/2006	Muutos, %
Vakuutusmaksutuotot			
Yksityishenkilöt	345	308	12,1
Yritykset ja yhteisöt	449	434	3,6
Baltia	56	47	19,4
Vakuutusmaksutuotot yhteensä	850	788	7,9

Mrd. e	31.12.2007	31.12.2006	Muutos, %
Velat vakuutussopimuksista			
Diskontattu vastuuvélka	1,3	1,2	2,6
Muu vastuuvélka	0,8	0,7	2,2
Yhteensä	2,0	2,0	6,2
Sijoituskanta			
Joukkovelkakirjalainat	1,7	1,8	-4,2
Rahamarkkinalainat	0,1	0,1	-26,1
Osakkeet	0,4	0,4	-4,0
Sijoituskiinteistöt	0,1	0,1	29,0
Vaihtoehtoiset sijoitukset	0,2	0,1	116,1
Yhteensä	2,5	2,5	0,8

Henkivakuutus

Kotimaisen henkivakuutusmarkkinan maksutulo jäi vuonna 2007 säästöhenkivakuutusten ja kapitalisaatiosopimusten maksutulon laskun seurauksena lähes 9 % edellisvuotta matalammaksi.

OP-Pohjola-ryhmän henki- ja eläkevakuutuksen maksutulo oli 794 miljoonaa euroa (857), eli 7,3 % pienempi kuin vuotta aiemmin. Vaikka maksutulo supistui, OP-Pohjola-ryhmän markkinaosuus henkivakuutuksen maksutulosta kasvoi. Katsauskaudella markkinaosuus oli 30,8 %, eli 2,4 %-yksikköä suurempi verrattuna vuotta aiempaan. Säästöhenkivakuutusten maksutulo supistui 16,6 %. Eläkevakuutusten maksutulo kasvoi 17,5 %. Yksilöllisten eläkevakuutusten maksutulon kasvu oli 7,3 %. Sijoitussidonnaisen maksutulon osuus säästöhenkivakuutusten ja yksilöllisten eläkevakuutusten maksutulosta oli 65,7 %.

Henkivakuutustoiminnan maksamat korvaukset olivat 507 miljoonaa euroa (448), josta takaisinostojen osuus oli 204 miljoonaa euroa (148). Katsauskauden aikana eläkkeitä maksettiin 46 miljoonaa euroa (32).

Sijoitustoiminnan tuotto oli käyvin arvoin 2,6 %. Myytävissä olevien rahoitusvarojen realisoitumaton arvomuutos laskennallisen veron vähentämisen jälkeen oli 14 miljoonaa euroa negatiivinen, eli 98 miljoonaa euroa pienempi kuin vuoden 2006 lopussa.

OP-Pohjola-ryhmän markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen vakuutussäästöistä kasvoi vuoden 2006 lopusta 0,9 %-yksikköä 19,9 %:iin. Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus henki- ja eläkevakuutuksen vastuuvälästä oli 40 % (37).

Tulos ja riskiasema

Henkivakuutuksen tulos ennen veroja oli 129 miljoonaa euroa (68). Viimeisen vuosineljänneksen tulos ennen veroja oli 40 miljoonaa euroa (22). Käyvän arvon rahaston muutos ennen verojen huomioimista oli vuoden 2007 aikana -132 miljoonaa euroa. Muiden kuin sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevan sijoitusomaisuuden nettotuotot kasvoivat 10 miljoonalla eurolla 206 miljoonaan euroon.

Henkivakuutuksen nettotuotot olivat 177 miljoonaa euroa (119). Siirto tulevien lisätujen vastuuseen oli 7,3 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 36,0 miljoonaa euroa. Henkilöstökulut pienenevät 7,1 miljoonaan euroon (8,4) ja muut kulut 53 miljoonaan euroon (57). Muihin kuluihin sisältyvät palkkiot myyntiverkostolle olivat 27 miljoonaa euroa (26).

OP-Pohjola-ryhmän henkivakuutuksen vastuuvälä oli vuoden lopussa 6,1 miljardia euroa (5,7), eli 7,4 % suurempi kuin vuoden 2006 lopussa.

Henkivakuutustoiminnan sijoitusomaisuus ilman sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevaa omaisuutta oli 4,2 miljardia euroa (4,1). Merkittävin muutos sijoituskannan rakenteessa oli sijoituskiinteistöjen määrän kasvu 0,2 miljardilla eurolla 0,5 miljardiin euroon.

Henkivakuutuksen avainlukuja

Milj. e	1–12/2007	1–12/2006	Muutos, %
Vakuutusmaksutulo, IFRS	794	857	-7,3
sijoitussidonnainen	451	472	-4,3
muut	343	385	-10,9
Sijoitustoiminnan nettotuotot	303	463	-34,6
sijoitussidonnainen	97	267	-63,8
muut	206	196	5,1
Vastuuvelan muutos	409	750	-45,5
sijoitussidonnainen	282	554	-49,1
muut	127	196	-35,3
Korvauskulut	507	448	13,3
Muut erät	-4	-4	-5,4
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	177	119	49,5
Muut tuotot	12	15	-19,8
Henkilöstökulut	7	8	-14,9
Muut kulut	53	57	-6,7
Tulos ennen veroja	129	68	89,5
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	-132	-13	954
Tulos käyvin arvoin ennen veroja	-3	55	-105,8

Milj. e	1–12/2007	1–12/2006	Muutos, %
Vakuutusmaksutulo			
Säästöhenkivakuutus	530	635	-16,6
Eläkevakuutus	218	185	17,5
Riski- henkivakuutus	50	22	127,7
Muut	61	24	154,5
Vakuutusmaksutulo yhteensä	859	867	-0,9
josta sijoitussidonnaiset	462	472	-2,0

Markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta, %	30,8	28,4	2,4*
--	------	------	------

Mrd. e	31.12.2007	31.12.2006	Muutos, %
Vakuutussäästöt			
Säästöhenkivakuutus	4,3	4,0	6,1
Eläkevakuutus	1,6	1,3	15,8
Kapitalisaatiosopimukset	0,2	0,2	1,7
Vakuutussäästöt yhteensä	6,0	5,6	8,3
josta sijoitussidonnaiset	2,4	2,1	13,9

Sijoituskanta			
Korkosijoitukset	2,7	2,9	-7,4
Osakkeet ja osakerahastot	0,7	0,6	14,0
Sijoituskiinteistöt	0,5	0,3	63,1
Vaihtoehtoiset sijoitukset	0,2	0,2	22,6
Sijoituskanta yhteensä	4,2	4,1	3,1

Markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen vakuutussäästöistä, %	19,9	19,1	0,8*
--	------	------	------

* %-yksikköä

Muu toiminta

Muun toiminnan tulos ennen veroja oli tilikaudella 11 miljoonaa euroa tappiollinen (11). Muun toiminnan tulosta rasitti aiemmin todettu 10 miljoonan euron sopimussakko Nooa Säästöpankkia koskeneesta riita-asiasta.

Osuuspankkien yhteenliittymän ja OP-Pohjola-ryhmän juridinen rakenne

Nykymuotoinen osuuspankkien yhteenliittymä aloitti toimintansa heinäkuun 1. päivänä 1997. Yhteenliittymän toiminta perustuu elokuussa 1996 voimaan tulleeseen osuuspankkilain (nykyisin laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista, jäljempänä osuuspankkilaki) muutokseen. Osuuspankkilain muutoksen ansiosta OP-Pohjola-ryhmän asema taloudellisen seurannan kohteena selkeytyi. Muutos vahvisti myös OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien itsenäisten ja paikallisten osuuspankkien toimintaedellytyksiä muun muassa mahdollistamalla pankeille eräitä joustoja luottolaitostoiminnasta annetun lain säädöksistä. Osuuspankkien yhteenliittymä on osa laajempaa OP-Pohjola-ryhmää.

Osuuspankkien yhteenliittymän ja OP-Pohjola-ryhmän laajuus

Osuuspankkien yhteenliittymän muodostavat yhteenliittymän keskusyhteisö (Osuuspankkikeskus Osk), osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimiva liikepankki (OKO Pankki Oyj, 1.3. 2008 alkaen Pohjola Pankki Oyj), keskusyhteisön muut jäsenluottolaitokset, keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten konsolidointiryhmiin kuuluvat yhteisöt sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joista edellä mainitut yhteisöt yksin tai yhdessä omistavat yli puolet. Lain mukaan osuuspankkien yhteenliittymää valvotaan konsolidoidusti, ja keskusyhteisö ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä toistensa veloista ja sitoumuksista.

Osuuspankkien yhteenliittymä ei muodosta kirjanpitoalaissa tarkoitettua konsernia eikä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua konsolidointiryhmää. Yhteenliittymä on Suomessa ainutlaatuinen, erityislainsäädännöllä säädelty taloudellinen kokonaisuus. Osuuspankkien yhteenliittymää koskevat säännökset on keskitetty osuuspankkilain 2 ja 11 lukuun.

OP-Pohjola-ryhmän muodostavat edellä kuvattu osuuspankkien yhteenliittymä ja sellaiset yritykset, joiden äänivallasta yhteenliittymään kuuluvat yhteisöt omistavat yli puolet. OP-Pohjola-ryhmän laajuus eroaa osuuspankkien yhteenliittymän laajuudesta siis siinä, että OP-Pohjola-ryhmään kuuluu myös muita yrityksiä kuin luottolaitoksia, rahoituslaitoksia tai palveluyrityksiä. Näistä merkittävimpiä ovat vakuutusyhtiöt, joiden kanssa yhteenliittymä muodostaa rahoitus- ja vakuutusryhmittymän.

OP-Pohjola-ryhmän keskuspankki OKO on sekä keskusyhteisön tytäryhtiö että sen jäsen. OKOn yhtiöjärjestyksen mukaan OKOn hallituksen jäsenistä tulee vähintään puolet olla OPK:n johtokunnan jäseniä. Keskusyhteisön johtokunnan puheenjohtaja toimii myös OKOn hallituksen puheenjohtajana.

Osuuspankkien yhteenliittymän konsolidoitu valvonta

Osuuspankkilain mukaan osuuspankkien yhteenliittymää valvotaan konsolidoidusti vakavaraisuuden, maksuvalmiuden ja asiakasriskien osalta. Keskusyhteisö on velvollinen antamaan jäsenluottolaitoksilleen ohjeita niiden sisäisestä valvonnasta sekä riskienhallinnasta, niiden toiminnasta maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sekä yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamisesta yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa. Keskusyhteisöllä on myös velvollisuus valvoa jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmien toimintaa. Ohjeidenanto- ja valvontavelvollisuus ei kuitenkaan anna keskusyhteisölle valtaa määrätä jäsenluottolaitoksen liiketoiminnasta. Jokainen jäsenluottolaitos harjoittaa itsenäisesti liiketoimintaansa omien voimavarojensa puitteissa.

Osuuspankkien yhteenliittymään kuuluva yhteisö ei saa ottaa toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä aiheutuu olennainen vaara yhteisön tai koko yhteenliittymän vakavaraisuudelle tai maksuvalmiudelle. Keskusyhteisöllä tulee olla koko yhteenliittymän toimintaan ja yksittäisellä jäsenluottolaitoksella omaan toimintaansa nähden riittävät riskien valvontajärjestelmät. Osuuspankkien yhteenliittymässä riskienhallinnassa noudatettavat periaatteet sisältyvät OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteisiin, joita on kuvattu yksityiskohtaisemmin muualla toimintakertomuksessa sekä OP-Pohjola-ryhmän IFRS-tilinpäätöksessä.

Keskusyhteisön ja yhteenliittymään kuuluvien luottolaitosten maksuvalmiuden tulee olla luottolaitostoiminnasta annetun lain 5 luvun mukaisesti turvattu.

Asiakasriskejä ja omien varojen vähimmäismäärää laskettaessa osuuspankkien yhteenliittymä rinnastetaan luottolaitokseen. Osuuspankkien yhteenliittymää koskee samansisältöiset yksittäisten asiakaskokonaisuuksien enimmäismäärät kuin luottolaitoksen konsolidointiryhmää. Yksittäisen asiakasriskin enimmäismäärä on kuitenkin rajoitettu pienemmäksi kuin yksittäisellä luottolaitoksella tai sen konsolidointiryhmällä. Yksittäisen asiakasriskin enimmäismäärä on rajoitettu 20 %:iin yhteenliittymän omista varoista, kun luottolaitoksilla ja niiden konsolidointiryhmillä asiakasriskin enimmäismäärä on 25 %. Suurten asiakasriskien yhteismäärä voi olla enintään 500 % yhteenliittymän omista varoista eli 300 %-yksikköä pienempi kuin luottolaitoksilla ja niiden konsolidointiryhmillä.

Osuuspankkien yhteenliittymälle lasketun vakavaraisuussuhdeluvun tulee olla vähintään 8 %. Mikäli yhteenliittymän omat varat laskevat alle 8 %:n, Rahoitustarkastus asettaa määräajan, jonka kuluessa omien varojen vähimmäistaso on saavutettava. Jos vakavaraisuus ei palaudu määräajassa, valtiovarainministeriö voi Rahoitustarkastuksen esityksestä määrätä osuuspankkien yhteenliittymän purettavaksi. Rahoitustarkastuksella on oikeus päättää osuuspankkien yhteenliittymän purkamisesta muissa tilanteissa, joissa yhteenliittymä ei täytä asetetun määräajan jälkeenkään osuuspankkilain 2 luvussa säädettyjä vaatimuksia.

Jäsenluottolaitoksia koskevat poikkeukset

Keskusyhteisö voi myöntää jäsenluottolaitokselleen ja sen konsolidointiryhmälle luvan poiketa laissa määritellystä suurten asiakasriskien enimmäismäärästä. Keskusyhteisön luvalla yksittäinen jäsenluottolaitos voi ottaa enintään kaksinkertaisena luottolaitostoiminnasta annetun laissa määritellyn asiakasriskin enimmäismäärän. Alle 250 000 euron suuruisille asiakasriskeille keskusyhteisö voi antaa pankkikohtaisen poikkeusluvan.

Luottolaitoslain mukaisen vakavaraisuuden turvaamiseksi vaadittavien omien varojen vähimmäismäärää koskevia säännöksiä ei sovelleta sellaisenaan keskusyhteisön jäsenluottolaitoksiin ja niiden konsolidointiryhmiin. Mikäli jäsenluottolaitoksen vakavaraisuus alittaa laissa säädetyn vähimmäistason, keskusyhteisö asettaa Rahoitustarkastuksen asettamien perusteiden mukaisesti määräajan toimenpiteille omien varojen nostamiselle laissa edellytetylle tasolle.

Mikäli omien varojen määrä laskee alle luottolaitoslaissa säädetyn ehdottoman vähimmäismäärän, jäsenluottolaitokselle asetetaan määräaika, jonka kuluessa omien varojen on saavutettava säännösten mukainen vähimmäismäärä. Määräajan asettaa keskusyhteisö, jos jäsenluottolaitoksen vakavaraisuussuhde on vähintään 10 %. Vakavaraisuuden ollessa tätä alhaisempi määräajan asettaa Rahoitustarkastus.

Jäsenluottolaitoksella ei ole velvollisuutta julkistaa luottolaitostoiminnasta annetun lain 157 §:n mukaista osavuositilainta.

Osuuspankkien yhteenliittymään liittyminen ja siitä eroaminen

Keskusyhteisön jäsenyyttä voivat hakea osuuspankit, osuuspankkilaissa tarkoitetut osakeyhtiömuotoiset pankit, osuuspankkien yhteenliittymän keskusrahallaitoksena toimiva liikepankki sekä luottolaitokset, joiden äänivallasta edellä sanottu yritykset omistavat yksin tai yhdessä yli puolet. Jäsenyys edellyttää osuuspankkilaissa määriteltyjä muutoksia sääntöihin tai yhtiöjärjestykseen. Jäseneksi liittyminen edellyttää kahden kolmasosan enemmistöä osuuskunnan tai edustajiston kokouksessa taikka yhtiökokouksessa.

Jäsenluottolaitoksella on oikeus erota keskusyhteisön jäsenyydestä, jos osuuspankkien yhteenliittymälle laskettu vakavaraisuus säilyy osuuspankkilain edellyttämällä tasolla eroamisen jälkeenkin. Jäsenluottolaitos voidaan myös erottaa keskusyhteisön jäsenyydestä osuuskuntalain mukaisesti. Eronnut tai erotettu jäsenluottolaitos vastaa toisen jäsenluottolaitoksen tai keskusyhteisön veloista ja sitoumuksista, jos jäsenluottolaitos tai keskusyhteisö asetetaan selvitystilaan viiden vuoden kuluessa eroamista tai erottamista seuraavasta tilinpäätöspäivästä lukien. Eronnut tai erotettu jäsenluottolaitos on velvollinen myös suorittamaan keskusyhteisön toisen jäsenluottolaitoksen selvitystilan estämiseksi perimät ylimääräiset maksut.

Osuuspankkien yhteenliittymän tilinpäätös ja tilintarkastus

Keskusyhteisön ja jäsenluottolaitoksen sekä niiden konsolidointiryhmien tilinpäätöksistä laaditaan osuuspankkien yhteenliittymän yhdistelty tilinpäätös noudattaen soveltuvin osin, mitä luottolaitoksen konsernitilinpäätöksestä säädetään ja määrätään. Tilinpäätökseen yhdistellään myös muiden tytäryhtiöiden kuin luotto- ja rahoituslaitosten ja palveluyritysten tilinpäätökset. Yhdisteltyä tilinpäätöstä kutsutaan OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseksi, koska siihen yhdistellään kaikkien merkityksellisten OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yritysten tilinpäätökset. Osuuspankkilain mukaan OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätös on laadittava noudattaen kirjanpitolaissa tarkoitettuja kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja viimeistään vuonna 2007 alkavalta tilikaudelta. Rahoitustarkastus on antanut yksityiskohtaisempia määräyksiä OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laatimisesta. Tilinpäätöksessä noudatetut laadintaperiaatteet on esitetty OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksessä.

Keskusyhteisöllä on velvollisuus antaa ohjeita jäsenluottolaitoksille yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laatimisessa. Jäsenluottolaitoksilla on velvollisuus antaa keskusyhteisölle OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen yhdistelyä varten tarpeelliset tiedot, ja keskusyhteisön tilintarkastajilla on oikeus saada OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen tarkastamista varten jäljennös jäsenluottolaitoksen tilintarkastusta koskevista asiakirjoista

Keskusyhteisön tilintarkastajat tarkastavat OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen noudattaen soveltuvin osin luottolaitoslain säädöksiä. Tilinpäätös esitellään ja annetaan tiedoksi keskusyhteisön varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle.

Osuuspankkien yhteenliittymän valvonta

Osuuspankkilain mukaan osuuspankkien yhteenliittymää valvovat Rahoitustarkastus ja osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö. Keskusyhteisö valvoo, että sen jäsenluottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset toimivat rahoitusmarkkinoita koskevien lakien, asetusten, viranomaisten antamien ohjeiden ja määräysten, keskusyhteisön antamien ohjeiden sekä omien sääntöjensä ja yhtiöjärjestyksensä mukaisesti. Jäsenluottolaitos ja sen konsolidointiryhmään kuuluvat yritykset ovat velvollisia antamaan keskusyhteisölle kaikki sen vaatimat tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen keskusyhteisön valvontatehtävän suorittamiseksi.

Keskusyhteisön ja sen jäsenluottolaitosten tarkastusta suorittaa keskusyhteisön johtokunnan puheenjohtajan alainen Tarkastustoiminto. Sen tehtäviin kuuluvat keskusyhteisön jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmien sekä keskusyhteisön ja sen tytäryhtiöiden sisäinen tarkastus. Jäsenluottolaitoksissa voi olla tämän lisäksi oma sisäinen tarkastus.

Tarkastustoiminto varmistaa, että jäsenluottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmät noudattavat lakeja, asetuksia, viranomaisten antamia ohjeita ja määräyksiä, keskusyhteisön ohjeita sekä omia sääntöjään ja yhtiöjärjestyksiään ja että ne toimivat tuloksellisesti ja turvallisesti. Tarkastustoiminto varmistaa myös, että jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvien yritysten hallintoa ja niiden liiketoimintaa hoidetaan tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti ja että niiden riskien valvontajärjestelmät vastaavat toiminnan asettamia vaatimuksia. Tarkastukset toimitetaan tehokkaan valvonnan edellyttämällä tavalla ja hyvän sisäisen tarkastustavan mukaisesti.

Tarkastustoiminnolla on hallintoneuvoston päättämän ohjesäännön mukaisesti osuuspankkilain 52 §:n mukaiset valtuudet.

Yhteisvastuu ja yhteisturva osuuspankkien yhteenliittymässä

Keskusyhteisö ja jäsenluottolaitokset ovat yhteisvastuussa niistä selvitystilassa tai konkurssissa olevan keskusyhteisön tai jäsenluottolaitoksen veloista, joita ei saada suoritetuksi sen varoista. Vastuu jakautuu keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten kesken viimeksi vahvistettujen taseiden loppusumman mukaisessa suhteessa.

Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että osuuspankkilaissa säädetyn selvitystilan edellytykset täyttyvät, keskusyhteisöllä on oikeus periä

jäsenluottolaitoksiltaan keskusyhteisön säännöissä mainituin perustein ylimääräisiä maksuja tilikauden aikana enintään viisi tuhannesosaa jäsenluottolaitosten viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta käytettäväksi jäsenluottolaitoksen selvitystilan ehkäisemiseksi tarvittaviin tukitoimiin.

Talletussuojarahaston ja sijoittajien korvausrahaston suoja

Tammikuussa 1998 voimaan tulleen talletussuojarahastoa koskevan lainsäädännön mukaan osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan saamiset osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvilta talletuspankeilta enintään 25 000 euron määrään asti.

Myös sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan osuuspankkien yhteenliittymää pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina. Korvaussuojarahaston varoista korvataan sijoittajan saamiset osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvilta yhteisöiltä enintään 20 000 euroon saakka.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymä

OP-Pohjola-ryhmä muodostaa rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (RavaL) määritellyn rahoitus- ja vakuutusryhmittymän. RavaL:ssa määriteltynä koordinoivana viranomaisena toimii Rahoitustarkastus. OP-Pohjola-ryhmään kuuluvaa vakuutustoimintaa valvoo Vakuutusvalvontavirasto. Yhteenliittymän keskusyhteisö toimii RavaL:n 3 §:n perusteella ryhmittymän johdossa olevana yrityksenä.

RavaL:ssa säädetään rahoitus- ja vakuutusryhmittymälle oma vakavaraisuusvaatimus. OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuus ilmoitetaan vähimmäispääoman ylittävänä omien varojen määränä sekä omien varojen kokonaismäärän suhteena omien varojen vähimmäismäärään.

RavaL:ssa säädetään myös rahoitus- ja vakuutusryhmittymän asiakasriskeille enimmäisrajat. Ryhmittymän ulkopuolinen yksittäinen asiakasriski ei saa ylittää 25 % ryhmittymän omista varoista, eikä suurten asiakasriskien yhteismäärä saa ylittää 800 % ryhmittymän omista varoista. Suuriksi asiakasriskeiksi luetaan asiakasriskit, jotka ylittävät 10 % ryhmittymän omista varoista. Lain mukaan yhteenliittymän keskusyhteisön on ilmoitettava koordinoivalle viranomaiselle OP-Pohjola-ryhmän muodostaman rahoitus- ja vakuutusryhmittymän kiinteistö- ja osakeomistukset sekä muita tietoja, jotka ovat tarpeen riskeistä aiheutuvien keskittymien valvomiseksi.

RavaL:n tilinpäätöstä koskevaa normistoa ei sovelleta lain 30 §:n perusteella OP-Pohjola-ryhmään, koska ryhmän tilinpäätös laaditaan noudattaen kansainvälisiä IFRS-tilinpäätösstandardeja.

Osuuspankkien yhteenliittymää koskevan lainsäädännön tarkistaminen

Valtiovarainministeriö aloitti vuonna 2007 hankkeen, jonka tarkoituksena on kehittää osuuspankkien yhteenliittymää ja sen jäsenpankkeja koskevaa lainsäädäntöä. Hankkeen tavoitteena on selkeyttää osuuspankkien yhteenliittymän ja sen jäsenluottolaitosten taloudellisen aseman valvontaa koskevia vaatimuksia ja varmistaa, että ne ovat oikealla tasolla suhteessa yhteenliittymän ja sen jäsenluottolaitoksen riskeihin, erityisesti jäsenluottolaitosten yhteisvastuu ja yhteenliittymän keskusyhteisön ohjausvalta huomioon ottaen. Vuoden 2008 alussa yhteenliittymää koskevan lainsäädännön uudistaminen on kesken.

**Keskeiset tuloslaskelma- ja tase-erät sekä taloudelliset tunnusluvut
2003-2007**

	2003 FAS	2004 FAS	2004 IFRS	2005 IFRS	2006 IFRS	2007 IFRS
Keskeiset tuloslaskelmaerät, milj. e						
Korkokate	798	783	772	794	883	1 048
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	-	68	328	427
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	51	67	110	172
Palkkiotuotot, netto	275	284	314	340	396	422
Muut tuotot	222	203	151	158	238	177
Henkilöstökulut	374	370	354	387	527	553
Muut kulut	392	390	367	403	556	576
Saamisten arvonalentumiset	9	7	7	6	9	13
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	4	0	-	-	-	-
Palautukset omistajajäsenille	-	-	48	53	64	99
Tulos ennen veroja	515	504	511	579	800	1 005
Keskeiset tase-erät - vastaavaa, milj. e						
Saamiset luottolaitoksilta	486	681	681	666	344	285
Saamiset asiakkailta	27 206	30 645	30 957	34 814	39 595	44 776
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	-	-	2 740	2 761	2 750
Henkivakuutustoiminnan varat	-	-	2 867	5 385	6 061	6 361
Kaupankäynnin varat ja sijoitusomaisuus	4 166	4 448	4 831	5 492	6 229	6 761
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	1 177	1 140	707	1 890	1 957	1 945
Muut erät	1 968	1 315	1 417	1 857	2 588	2 838
Vastaavaa yhteensä	35 002	38 229	41 460	52 845	59 535	65 716
Keskeiset tase-erät - vastattavaa, milj. e						
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	1 566	1 181	1 184	2 025	1 088	949
Velat asiakkaille	23 275	25 128	25 107	26 475	27 715	31 224
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 009	6 325	6 325	8 891	13 500	14 074
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	514	524	1 314	1 596	1 660	1 613
Muut vieraan pääoman erät	1 198	1 204	4 194	9 100	10 448	12 218
Oma pääoma ja vähemmistöosuus	3 440	3 867	3 337	4 757	5 124	5 638
Vastattavaa yhteensä	35 002	38 229	41 460	52 845	59 535	65 716
Taloudelliset tunnusluvut, %						
Oman pääoman tuotto, ROE	11,5	10,5	12,0	11,2	12,1	13,7
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin	-	-	-	13,5	11,4	10,9
Koko pääoman tuotto, ROA	1,1	1,0	1,0	1,0	1,1	1,2
Omavaraisuusaste	9,8	9,9	8,0	9,0	8,6	8,6
Kulujen osuus tuotoista	62	62	55	55	55	50
Vakavaraisuussuhde	15,4	15,8	15,5	14,6	14,3	13,8
Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla	14,0	14,4	14,1	13,1	12,7	12,6

Oman pääoman tuoton ja omavaraisuusasteen muita tunnuslukuja suuremmat muutokset IFRS-siirtymän yhteydessä ovat aiheutuneet merkittävilta osin osuuspankkien osuuspääoman taseluokittelun muutoksesta. Kansallisten säädösten mukaan laaditussa tilinpäätöksessä osuuspääoma on omaa pääomaa, mutta IFRS-säädösten mukaan laaditussa tilinpäätöksessä osuuspääoma luokitui vieraaksi pääomaksi.

Vuosien 2003-2004 kansallisten tilinpäätösstandardien (FAS) mukaiset tuloslaskelma- ja tase-erät on yhdistelty muuttamatta niitä IFRS-periaatteiden mukaisiksi OP-Pohjola-ryhmän IFRS-kaavoihin. Tuloslaskelmaerät on yhdistelty seuraavin säännöin:

IFRS-kaavan mukainen otsikko	FAS-kaavasta IFRS-erään yhdistellyt erät
Korkokate	Rahoituskate
Palkkiotuotot, netto	Palkkiotuotot vähennettynä palkkiokuluilla
Muut tuotot Kaupankäynnin nettotuotot, sijoitustoiminnan nettotuotot, liiketoiminnan muut tuotot ja osuus osakkuusyritysten tuloksista	Muut tuotot Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot, liiketoiminnan muut tuotot ja osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten voitosta tai tappiosta
Henkilöstökulut	Henkilöstökulut
Muut kulut Muut hallintokulut ja liiketoiminnan muut kulut	Muut kulut Muut hallintokulut, poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä ja liiketoiminnan muut kulut
Saamisten arvonalentumiset	Luotto- ja takaustappiot
-	Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset
Tulos ennen veroja	Liikevoitto

Tunnuslukujen laskentakaavat

Oman pääoman tuotto (ROE), %

FAS:
$$\frac{\text{Liikevoitto/-tappio - verot}}{\text{Oma pääoma + vähemmistöosuus (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

IFRS:
$$\frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Oma pääoma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Oman pääoman tuotto käyvin arvoin, %

$$\frac{\text{Tilikauden voitto + käyvän arvon rahaston muutos laskennallisella verovelalla vähennettynä (vuoden alun ja lopun erotus)}}{\text{Oma pääoma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Koko pääoman tuotto (ROA), %

FAS:
$$\frac{\text{Liikevoitto/-tappio - verot}}{\text{Taseen loppusumma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

IFRS:
$$\frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Taseen loppusumma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Omavaraisuusaste, %

FAS:
$$\frac{\text{Oma pääoma + vähemmistöosuus}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

IFRS:
$$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

Kulujen osuus tuotoista, %

FAS:
$$\frac{\text{Palkkiokulut + hallintokulut + poistot + liiketoiminnan muut kulut}}{\text{Rahoituskate + tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista + palkkiotuotot + arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot + liiketoiminnan muut tuotot}} \times 100$$

IFRS:
$$\frac{\text{Henkilöstökulut + muut hallintokulut + liiketoiminnan muut kulut}}{\text{Korkokate + vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot + henkivakuutustoiminnan nettotuotot + palkkiotuotot, netto + kaupankäynnin nettotuotot + sijoitustoiminnan nettotuotot + liiketoiminnan muut tuotot + osuus osakkuusyritysten tuloksesta}} \times 100$$

Vakavaraisuussuhde, %

$$\frac{\text{Ensisijaiset omat varat + toissijaiset omat varat - vähennyserät}}{\text{Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset erät}} \times 100$$

Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla, %

$$\frac{\text{Ensisijaiset omat varat}}{\text{Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset erät}} \times 100$$

OP-POHJOLA-RYHMÄN (OSUUSPANKKIEN YHTEENLIITTYMÄN) IFRS-TILINPÄÄTÖS 2007

Sisältö

OP-Pohjola-ryhmän (Osuuspankkien yhteenliittymän) IFRS-tilinpäätös 2007

OP-Pohjola-ryhmän tuloslaskelma	37
OP-Pohjola-ryhmän tase	38
OP-Pohjola-ryhmän rahavirtalaskelma	39
Laskelma OP-Pohjola-ryhmän omien pääomien muutoksista	41
OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot	42
Liitetietojen sisällysluettelo	42
OP-Pohjola-ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	45
OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteet	60
Tilikauden aikana hankitut liiketoiminnot	74
Myytavissä olevat omaisuuserät	75
Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	76
Varoja koskevat liitetiedot	86
Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot	102
Muut tasetta koskevat liitetiedot	115
Vastuusitoumuksia ja johdannaisia koskevat liitetiedot	118
Muut liitetiedot	127
Riskienhallinnan liitetiedot	139
Tilinpäätöslausuma	161
Tilintarkastuskertomus	162

OP-POHJOLA-RYHMÄN TULOSLASKELMA

Milj. e	Liitetieto	2007	2006	Muutos- %
Korkotuotot		3 630	2 340	55
Korkokulut		2 583	1 457	77
Korkokate ennen arvonalentumisia	5	1 048	883	19
Saamisten arvonalentumiset	6	13	9	45
Korkokate arvonalentumisten jälkeen		1 035	874	18
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	7	427	328	30
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	8	172	110	56
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	9	422	396	7
Kaupankäynnin nettotuotot	10	-30	32	
Sijoitustoiminnan nettotuotot	11	95	112	-16
Liiketoiminnan muut tuotot	12	109	92	18
Henkilöstökulut	13	553	527	5
Muut hallintokulut	14	303	290	5
Liiketoiminnan muut kulut	15	273	267	2
Palautukset omistajajäsenille	16	99	64	55
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		3	2	45
Tulos ennen veroja		1 005	800	26
Tuloverot	17	266	202	32
Kauden voitto		738	598	23
Jakautuminen				
OP-Pohjola-ryhmän omistajille		738	598	24
Vähemmistölle		0	0	-79
Yhteensä		738	598	23
Tunnusluvut				
		2007	2006	
Oman pääoman tuotto (ROE), %		13,7	12,1	
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin, %		10,9	11,4	
Koko pääoman tuotto (ROA), %		1,18	1,06	
Kulujen osuus tuotoista, %		50	55	
Henkilöstö keskimäärin		12 378	12 148	
josta kokoaikaisia		11 226	10 988	
josta osa-aikaisia		1 152	1 160	

OP-POHJOLA-RYHMÄN TASE

Milj. e	Liitetieto	31.12.2007	31.12.2006	Muutos- %
Käteiset varat	18	589	1 041	-43
Saamiset luottolaitoksilta	19	285	344	-17
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	20	4 791	4 816	-1
Johdannaissopimukset	21	526	319	65
Saamiset asiakkailta	22	44 776	39 595	13
Vahinkovakuutustoiminnan varat	23	2 750	2 761	0
Henkivakuutustoiminnan varat	24	6 361	6 061	5
Sijoitusomaisuus	25	1 970	1 413	39
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	26	26	35	-25
Aineettomat hyödykkeet	27	1 230	1 255	-2
Aineelliset hyödykkeet	28	715	702	2
Muut varat	29	1 579	1 104	43
Versaamiset	30	117	90	31
Varat yhteensä		65 716	59 535	10
Velat luottolaitoksille	31	949	1 088	-13
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	32	52	-	
Johdannaissopimukset	33	554	340	63
Velat asiakkaille	34	31 224	27 715	13
Vahinkovakuutustoiminnan velat	35	2 140	2 099	2
Henkivakuutustoiminnan velat	36	6 099	5 667	8
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	37	14 074	13 500	4
Varaukset ja muut velat	38	2 480	1 508	64
Verovelat	39	893	834	7
Osuuspääoma	40	571	597	-4
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	41	1 042	1 063	-2
Velat yhteensä		60 078	54 411	10
Oma pääoma				
OP-Pohjola-ryhmän omistajien osuus				
Osake- ja osuuspääoma		359	344	5
Osakeanti		-	-	
Muuntoerot		0	0	-90
Rahastot		2 224	2 295	-3
Kertyneet voittovarot		3 052	2 483	23
Vähemmistön osuus		3	2	24
Oma pääoma yhteensä	42	5 638	5 124	10
Velat ja oma pääoma yhteensä		65 716	59 535	10

OP-POHJOLA-RYHMÄN RAHAVIRTALASKELMA

Milj. e	2007	2006
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden voitto	738	598
Oikaisut kauden voittoon	817	963
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-6 684	-6 228
Saamiset luottolaitoksilta	112	312
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	3	-964
Johdannaissopimukset	-50	-23
Saamiset asiakkailta	-5 206	-4 809
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-21	-64
Henkivakuutustoiminnan varat	-319	-529
Sijoitusomaisuus	-694	139
Muut varat	-510	-290
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	4 366	711
Velat luottolaitoksille	-139	-937
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	52	-4
Johdannaissopimukset	50	29
Velat asiakkaille	3 508	1 240
Vahinkovakuutustoiminnan velat	0	101
Henkivakuutustoiminnan velat	30	36
Varaukset ja muut velat	865	246
Maksetut tuloverot	-168	-140
Saadut osingot	125	57
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-805	-4 039
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset	-218	-201
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	231	274
Tytäryritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	-3	-299
Tytäryritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä	13	15
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-105	-98
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	22	18
B. Investointien rahavirta yhteensä	-59	-291
Rahoituksen rahavirrat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	233	508
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-252	-315
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	34 618	32 843
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-34 030	-28 209
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	216	185
Osuus- ja osakepääoman vähennykset	-224	-206
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-97	-92
Palautukset omistajajäsenille	-7	-9
Muut oman pääoman erien rahamääräiset lisäykset	12	5
Muut	-3	-11
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	466	4 699
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	-398	369
Rahavarat tilikauden alussa	1 098	729
Rahavarat tilikauden lopussa	700	1 098
Milj. e	2007	2006
Saadut korot	3 437	2 148
Maksetut korot	-2 240	-1 266

Kauden voittoon tehdyt oikaisut**Erät, joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut**

Saamisten arvonalentumiset	22	9
Vahinkovakuutustoiminnan realisoitumaton nettotulos	45	109
Henkivakuutustoiminnan realisoitumaton nettotulos	408	559
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	64	17
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	-48	-36
Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutos	-22	-30
Poistot	129	130
Osuus osakkuusyritysten tuloksista	-2	-1
Muut	191	180

Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa

Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	-1	-3
Osuuspääoman korot	24	21
Muut palautukset omistajajäsenille	7	9

Oikaisut yhteensä	817	963
--------------------------	------------	------------

Rahavarat

Käteiset varat	157	150
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	543	948

Yhteensä	700	1 098
-----------------	------------	--------------

LASKELMA OP-POHJOLA-RYHMÄN OMIEN PÄÄOMIEN MUUTOKSISTA

OP-Pohjola-ryhmän omistajille kuuluva oma pääoma								
	Osake- ja osuus- pääoma	Muunto- erot	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voitto- varat	Yhteensä	Vähem- mistön osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2006	244	0	178	2 072	2 061	4 555	203	4 757
Myytavissä olevat rahoitusvarat								
Arvostusvoitot ja - tappiot	-	-	-16	-	0	-16	-	-16
Tuloslaskelmaan siirretty osuus	-	-	-18	-	-	-18	-	-18
Muuntoerot	-	0	-	-	1	1	-	1
Omaan pääomaan kirjatut nettotulot	-	0	-34	-	0	-33	-	-33
Kauden voitto	-	-	-	-	598	598	0	598
Kauden tuotot ja kulut yhteensä	-	0	-34	-	598	565	0	565
Osuuspääoman siirto omaan pääomaan	99	-	-	-	-	99	-	99
Osakeantikulut	-	-	-	-1	-	-1	-	-1
Käytetyt osakeoptiot	5	-	-	4	-	8	-	8
Maksetut osingot	-	-	-	-	-77	-77	-1	-78
Rahastosiirrot	-	-	-	79	-79	-	-	-
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet	-	-	-	-	0	0	-	0
Muut	-4	-	-	-3	-20	-27	-200	-227
Oma pääoma 31.12.2006	344	0	144	2 151	2 483	5 122	2	5 124
Oma pääoma 1.1.2007	344	0	144	2 151	2 483	5 122	2	5 124
Myytavissä olevat rahoitusvarat								
Arvostusvoitot ja - tappiot	-	-	-75	-	-	-75	-	-75
Tuloslaskelmaan siirretty osuus	-	-	-79	-	-	-79	-	-79
Muuntoerot	-	0	-	-	-	0	-	0
Omaan pääomaan kirjatut nettotulot	-	0	-154	-	-	-154	-	-154
Kauden voitto	-	-	-	-	738	738	0	738
Kauden tuotot ja kulut yhteensä	-	0	-154	-	738	584	0	584
Osuuspääoman siirto omaan pääomaan	18	-	-	-	-	18	-	18
Maksetut osingot	-	-	-	-	-76	-76	-	-76
Rahastosiirrot	-	-	-	82	-82	-	-	-
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet	-	-	-	-	0	0	-	0
Muut	-3	-	-	1	-11	-13	0	-13
Oma pääoma 31.12.2007	359	0	-10	2 234	3 052	5 635	3	5 638

OP-POHJOLA-RYHMÄN TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Liitetietojen sisällysluettelo

1. OP-Pohjola-ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
2. OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteet
3. Tilikauden aikana hankitut liiketoiminnot
4. Myytävissä olevat omaisuuserät

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

5. Korkotuotot ja -kulut
6. Saamisten arvonalentumiset
7. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot
8. Henkivakuutustoiminnan nettotuotot
9. Palkkiotuotot ja -kulut, netto
10. Kaupankäynnin nettotuotot
11. Sijoitustoiminnan nettotuotot
12. Liiketoiminnan muut tuotot
13. Henkilöstökulut
14. Muut hallintokulut
15. Liiketoiminnan muut kulut
16. Palautukset omistajajäsenille
17. Tuloverot

Varoja koskevat liitetiedot

18. Käteiset varat
19. Saamiset luottolaitoksilta
20. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
21. Johdannaissopimukset
22. Saamiset asiakkailta
23. Vahinkovakuutustoiminnan varat
24. Henkivakuutustoiminnan varat
25. Sijoitusomaisuus
26. Sijoitukset osakkuusyrityksissä
27. Aineettomat hyödykkeet
28. Aineelliset hyödykkeet
29. Muut varat
30. Verosaamiset

Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot

31. Velat luottolaitoksille
32. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat
33. Johdannaissopimukset
34. Velat asiakkaille
35. Vahinkovakuutustoiminnan velat
36. Henkivakuutustoiminnan velat
37. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
38. Varaukset ja muut velat
39. Verovelat
40. Osuuspääoma
41. Velat, joilla on huonompi etuoikeus
42. Oma pääoma

Muut tasetta koskevat liitetiedot

- 43. Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset
- 44. Huonommalla etuoikeudella olevat saamistodistukset
- 45. Annetut vakuudet
- 46. Saadut rahoitusvakuudet
- 47. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot sekä tasearvot

Vastuusitoumuksia ja johdannaissopimuksia koskevat liitetiedot

- 48. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
- 49. Ehdolliset velat ja varat
- 50. Muut vuokrasopimukset
- 51. Varainhoito
- 52. Johdannaissopimukset

Muut liitetiedot

- 53. Omistuksia muissa yrityksissä koskevat liitetiedot
- 54. Lähipiiritapahtumat
- 55. Pitkän aikavälin kannustinjärjestelmä
- 56. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat
- 57. Segmenttiraportointi
- 58. Uudet standardit ja tulkinnat

Riskienhallinnan liitetiedot**Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan riskiasema**

- 59. OP-Pohjola-ryhmän riskirajajärjestelmä OP-2006-liiketoimintastrategian mukaan sekä riskimittareiden arvot
- 60. OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyky
- 61. Rahoitusvarat ja niistä tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot
- 62. Vastuut
- 63. Vastuut sektoreittain
- 64. Luotto- ja takaussaamiset sekä ongelmasaamiset
- 65. Saamisten arvonalentumiset
- 66. Henkilövastuut rating-luokittain
- 67. Yritysvastuut toimialoittain
- 68. Yritysvastuut rating-luokittain
- 69. Yritysvastuiden jakauma asiakkaan vastuun määrän mukaan
- 70. Toissijainen maariski maariskiryhmittäin
- 71. Pankkitoiminnan luottoriskin riskiraja
- 72. OP-Pohjola-ryhmän varainhankinnan rakenne
- 73. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan
- 74. Rahoitusriski
- 75. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit eräntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan
- 76. Markkinariskin herkkyyshanalyysi
- 77. Korkoriski
- 78. Valuuttakurssiriski
- 79. Osakeriski
- 80. Kiinteistöriski
- 81. Johdannaisliiketoiminta

Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema

- 82. Vahinkovakuutustoiminnan riskinkantokyky
- 83. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys
- 84. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakauma
- 85. Suurvahinkojen kehitys
- 86. Vakuutusliikkeen kannattavuus

- 87. Vastuuvelan herkkyyssanalyysi ja vastuuvelan luonnetta kuvaavia tietoja
- 88. Vastuuvelan arvioitu maturiteettijakauma
- 89. Sijoitustoiminnan riskiasema
- 90. Sijoitusriskien herkkyyssanalyysi
- 91. Korkoriski
- 92. Valuuttariski
- 93. Vastapuoliriski

Henkivakuutustoiminnan riskiasema

- 94. Henkivakuutustoiminnan luonnetta kuvaavia tietoja ja vastuuvelan herkkyyssanalyysi
- 95. Vastuuvelan purkautuminen korvauksiksi
- 96. Sijoitustoiminnan riskit
- 97. Sijoitusomaisuuden herkkyyssanalyysi
- 98. Korkoriski
- 99. Luottoriski
- 100. Valuuttariski

LIITE 1. OP-Pohjola-ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

YLEISTÄ

Pankki- ja vakuutustoimintaa Suomessa harjoittava osuuspankkien yhteenliittymä (jäljempänä OP-Pohjola-ryhmä) on osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (jäljempänä op-laki) määritelty taloudellinen kokonaisuus, jossa Osuuspankkikeskus Osk (jäljempänä OPK) ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. OP-Pohjola-ryhmä ei muodosta kirjanpitolaissa määriteltyä konsernia eikä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa määriteltyä konsolidointiryhmää. OPK:lla ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden yleisten konsernilaskentaperiaatteiden tarkoittamaa määräysvaltaa, minkä vuoksi OP-Pohjola-ryhmälle ei voida määritellä emoyhtiötä.

Op-laissa määrätään, että OP-Pohjola-ryhmän keskusyhteisön OPK:n on laadittava OP-Pohjola-ryhmän yhdistelty tilinpäätös. OPK:n johtokunta on vastuussa tilinpäätöksen laatimisesta sitä koskevien säännösten mukaisesti. OPK:n tilintarkastajat tarkastavat OP-Pohjola-ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen. OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yhteisöjen tilinpäätösperiaatteiden yhtenäisyyden varmistamiseksi OPK on velvollinen antamaan jäsenluottolaitoksilleen ohjeita tilinpäätöksen laatimisesta.

OPK:n kotipaikka on Helsinki, ja sen rekisteröity osoite on Teollisuuskatu 1b, PL 308, 00101 Helsinki.

OPK:n johtokunta hyväksyi tilinpäätöksen julkaistavaksi 14.2.2008.

LAATIMISPERUSTA

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätös on laadittu kansainvälisten IFRS-standardien (International Financial Reporting Standards) mukaisesti. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan niitä IAS- ja IFRS-standardeja ja SIC- ja IFRIC-tulkintoja, jotka olivat voimassa 31.12.2007. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla viitataan niihin standardeihin ja tulkintoihin, jotka on hyväksytty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1606/2002 mukaisesti. OP-Pohjola-ryhmän velvollisuus laatia tilinpäätös kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti perustuu op-lakiin. IFRS-standardien ohella OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laadintaan sovelletaan luottolaitostoiminnasta annetun lain 9 luvun 146 pykälän 6 momenttia. OP-Pohjola-ryhmän vuonna 2007 käyttöönottamien IFRS-standardien ja tulkintojen soveltaminen ei olennaisesti muuttanut tilinpäätöksen sisältöä.

OP-Pohjola-ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, johdannaissopimuksia, suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa ja sijoituskiinteistöjä, jotka on arvostettu käypään arvoon.

Tilinpäätöstiedot esitetään miljoonina euroina.

Op-lain sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, kirjanpidollisten arvioiden muutoksia ja virheitä käsittelevän IAS 8 -standardin periaatteiden mukaisesti OPK:n johtokunnan on vahvistettava sellaiset sovellettavat tilinpäätösperiaatteet, joihin ei ole saatavissa ohjausta kansainvälisistä tilinpäätösstandardeista. Tämän mukaisesti OPK:n johtokunta on vahvistanut periaatteen, jonka mukaan OP-Pohjola-ryhmän laskentateknistä emoyhtiötä muodostettaessa sisäinen omistus eliminoidaan yleisistä konsernilaskentaperiaateista poikkeavasti. Sisäisen omistuksen eliminointia on selostettu kohdassa Yhdistelyperiaatteet.

Arvioiden käyttö

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Johdon arvioita ja harkintaa edellyttäviä

laatimisperiaatteita on käsitelty jäljempänä yksityiskohtaisemmin kohdassa "Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin sisältyvät keskeiset epävarmuustekijät".

YHDISTELYPERIAATTEET

Laskentatekninen emoyhtiö

OP-Pohjola-ryhmän yhdistelyä varten OPK, sen jäsenosuuspankit sekä OKO Pankki Oyj:n (Pohjola Pankki Oyj 1.3.2008 alkaen) (jäljempänä OKO) konsolidoidaan laskentatekniseksi emoyhtiöksi. Laskentateknisen emoyhtiön keskinäinen omistus, sisäiset liiketapahtumat, keskinäiset saamiset ja velat, sisäinen voitonjako ja sisäiset katteet eliminoidaan. OPK:n ja jäsenosuuspankkien omistamat OKOn osakkeet eliminoidaan hankintamenomenetelmästä poiketen osakkeiden nimellisarvon osalta OKOn osakepääomaa vastaan ja nimellisarvon ylittävältä tai alittavalta osalta arvostuskäytännöstä riippuen joko käyvän arvon rahastosta tai tuloksesta ja edellisten tilikausien tuloksesta.

IFRS-tilinpäätöksessä OP-Pohjola-ryhmän osake- ja osuuspääoma muodostuu OP-Pohjola-ryhmän ulkopuolisten osakkaiden sijoituksista OKOn osakepääomaan sekä osuuspankkien jäsenten sellaisista osuusmaksuista, joita pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä lunastamasta.

Tytäryhtiöt, osakkuus- ja yhteisyritykset

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään rivi-riviltä laskentateknisen emoyhtiön sekä sen määräysvallassa olevien yhtiöiden tilinpäätökset. Edellä mainittujen yhteisöjen huomattavassa vaikutusvallassa olevat osakkuusyhtiöt yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä. Keskinäiset kiinteistöyhtiöt yhdistellään IAS 31 -standardin mukaisen yhteisessä määräysvallassa olevan omaisuuserän tavoin.

Tilikauden aikana hankitut tytär-, osakkuus- tai yhteisyritykset yhdistellään hankintahetkestä lähtien. Vastaavasti tilikauden aikana myydyt tytär-, osakkuus- tai yhteisyritykset yhdistellään myyntihetkeen asti. OP-Pohjola-ryhmän sisäiset liiketapahtumat, sisäiset katteet, sisäinen voitonjako sekä keskinäiset saamiset ja velat eliminoidaan.

Yhdisteltävissä tytäryrityksissä OP-Pohjola-ryhmän sisäinen omistus vähennetään hankintamenomenetelmällä hankintahetken omia pääomia vastaan. IFRS-siirtymähetkestä 1.1.2004 lähtien liikearvoa laskettaessa hankintamenosta vähennetään yhdisteltävien yhtiöiden yksilöitävissä olevien nettovarojen käypä arvo. Nettovarot ylittävä osuus hankintamenosta esitetään liikearvona. Mikäli hankintameno on pienempi kuin nettovarojen käypä arvo, erotus tuloutetaan välittömästi.

IFRS 1 -standardin salliman helpotuksen mukaisesti ennen IFRS-siirtymäajankohtaa 1.1.2004 yhdisteltyjen yhtiöiden hankintamenolaskelmia ei ole muutettu IFRS:n mukaisiksi, vaan ne ovat suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaisina käytetty siirtymähetkellä oletushankintamenoina. Ennen IFRS-siirtymäajankohtaa hankittujen, mutta aikaisemmin yhdistelemättömien ja siirtymäajankohdan jälkeen yhdisteltyjen yhtiöiden hankintamenolaskelmat on laadittu IFRS-siirtymän ajankohdasta.

Vähemmistöosuudet

Tulos ja oma pääoma jaetaan laskentateknisen emoyhtiön omistajien osuuteen ja vähemmistön osuuteen. Vähemmistön osuus omasta pääomasta erotetaan ja esitetään omana eränään omassa pääomassa. IFRS-siirtymäajankohdasta lähtien hankituista yhtiöistä vähemmistön osuus lasketaan hankintamenolaskelmalla yhdisteltävän yhtiön varojen ja velkojen käyvistä arvoista ja esitetään omana eränään taseessa.

Vähemmistöosuudet, joihin liittyy OP-Pohjola-ryhmän ehdoton velvollisuus vähemmistöosakkaiden sijoitusten takaisinlunastukseen, on käsitelty velkainstrumenttina.

ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Ulkomaan rahan määräinen omaisuus, velat ja muut sitoumukset muunnetaan euroiksi Euroopan keskuspankin tilinpäätöspäivänä noteeraamaan kurssiin. Arvostuksessa syntyneet kurssierot kirjataan tuloslaskelmassa erään ”Kaupankäynnin nettotuotot”.

Ulkomaisten tytäryritysten tuloslaskelmat muutetaan euroiksi tilikauden keskipurseja ja taseet tilinpäätöspäivän kurssia käyttäen. Kauden tuloksen muuntaminen eri kurssilla tuloksessa ja taseessa aiheuttaa muuntoeron, joka kirjataan omaan pääomaan. Ulkomaisten tytäryritysten hankintamenon eliminoinnista ja hankinnan jälkeen kertyneiden oman pääoman erien syntyvät muuntoerot kirjataan omaan pääomaan. Kun tytäryritys myydään, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

RAHOITUSINSTRUMENTIT

Käyvän arvon määrytyminen

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen.

Arvostusmenetelminä käytetään diskontattujen rahavirtojen menetelmää, nykyarvon laskentaa sekä vertailua samanlaisiin, aktiivisilla markkinoilla noteerattaviin instrumentteihin.

Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin, markkinanoteerauksiin ja niissä sovelletaan harkinnan mukaisesti käytettäviä parametreja.

Rahoitusvarojen ja velkojen netottaminen

Rahoitusvarat ja -velat esitetään niitä toisistaan vähentämättä, jollei niiden kuittaamiseen ole lakisääteistä oikeutta ja jollei kuittausta aiota käyttää.

Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määrytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määrytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Takaisinostovelvollisuuksin myydyt ja vastaavat marginaalivakuudeksi annetut arvopaperit sisällytetään alkuperäiseen tase-erään sopimuksesta huolimatta.

Luokittelu ja kirjaaminen sekä sijainti OP-Pohjola-ryhmän taseessa

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä niiden arvostuskäytännön mukaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin, lainoihin ja saamisiin, eräpäivään saakka pidettäviin sijoituksiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sekä muihin rahoitusvelkoihin. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat voivat jakaantua kahteen alaryhmään, jotka ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat ja -velat sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja -velat. OP-Pohjola-ryhmän taseessa nämä rahoitusvarat ja -velat esitetään kaupankäynnin rahoitusvaroina ja -velkoina, alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavina rahoitusvaroina ja -velkoina, vahinkovakuutustoiminnan ja henkivakuutustoiminnan varoina, saamisina asiakkailta, sijoitusomaisuutena, johdannaissopimuksina sekä muina velkoina.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä eli päivänä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai -velkoihin kuuluva erä. Lainat ja saamiset kirjataan taseeseen sinä päivänä, jolloin asiakas nostaa lainan.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden velvoitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat sekä johdannaissopimukset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin varoihin kuuluvat arvopaperit, jotka on hankittu myytäväksi tai takaisin ostettaviksi lyhyen ajan kuluessa. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä käsitellään myös kaikki johdannaissopimukset, muut kuin tehokkaaseen suojaussuhteeseen määritetyt johdannaiset ja takaussopimusjohdannaiset. Vakuutustoiminnassa ei ole käytetty johdannaisia suojauslaskennan tarkoituksessa.

Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat sekä johdannaissopimukset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osinkotuotot kirjataan tuloslaskelmaan.

Day 1 Profit/Loss

Epälikvideille tuotteille on tyypillistä, että hinnoittelumallilla laskettu hinta poikkeaa toteutuneesta kauppahinnasta. Toteutunut kauppahinta on kuitenkin paras osoitus tuotteen käyvästä arvosta. Toteutuneen kauppahinnan ja hinnoittelumallilla lasketun hinnan erotuksena saatu tulos jaksotetaan tuloslaskelmaan. Jaksottamatta oleva osuus tuloutetaan kuitenkin heti, mikäli tuotteelle on saatavilla aito markkinahinta tai markkinoille muodostuu vakiintunut hinnoittelukäytäntö. Tällaisten rahoitusvarojen määrä OP-Pohjola-ryhmän taseessa on epäolennainen.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja -velat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen ryhmään luokitellaan sellaiset yhdistetyt instrumentit, joissa kytketyn johdannaisen käypää arvoa ei pystytä määrittämään erikseen sekä vakuutustoiminnassa sellaiset sijoitukset osakkuusyrityksiin, joiden tekijöinä ovat venture capital -sijoittajat, sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät sijoitukset sekä run-off-yhtiöiden salkuissa olevat valuuttamääräiset rahoitusvälineet.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi luokitellut rahoitusvarat ja -velat sekä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Lainat ja saamiset

Lainoiksi ja saamisiksi luokitellut rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaismuotoisia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka ovat syntyneet luovutettaessa rahaa, tavaroita tai palveluita. Vakuutussopimuksiin, korvaustenhoidosopimuksiin sekä sijoitusten myyntiin liittyvät saamiset esitetään tässä ryhmässä. Lainoja ja saamia ei noteerata aktiivisilla markkinoilla ja ne käsitellään kirjanpidossa hankintamenon määräisinä.

Lainojen ja saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentumiset arvioidaan ja kirjataan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin arvonalentumiset arvioidaan ja kirjataan saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle.

Arvonalentuminen kirjataan vain silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä asiakkaan maksukyvyn heikkenemisestä sen jälkeen, kun saaminen alun perin kirjattiin taseeseen. Saamisen arvo on alentunut, jos siitä kertyvät tulevat rahavirrat – vakuuden käypä arvo huomioon otettuna – ovat pienemmät kuin luoton ja sen maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen,

diskonttauskorkona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Arvon alentumisena kirjataan lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Saamisryhmäkohtaista arvon alentumistarkastelua varten saamiset jaetaan luottoriskiltään samanlaisiin ryhmiin. Ryhmästä kirjataan ryhmäkohtainen arvon alentuminen, jos on saatu objektiivista näyttöä siitä, että ryhmään kuuluvien saamisten takaisinmaksuun liittyy epävarmuutta. Kirjattava arvon alentuminen perustuu kokemuseräiseen keskimääräiseen arvioon tulevien tappioiden määrästä.

Sen jälkeen, kun kaikki perintätoimet on suoritettu loppuun tai muutoin johdon päätöksellä, laina kirjataan pois taseesta. Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvon alentumisten oikaisuiksi.

Mikäli asiakkaan maksukyvyyn palautumisesta saadaan objektiivista näyttöä, aiemmin kirjattujen arvon alentumisten määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyyn parantumisesta aiheutuvat muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Eräpäivään saakka pidettävät sijoitukset

Eräpäivään saakka pidettävät sijoitukset ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka on hankittu aikomuksella pitää ne eräpäivään saakka. Eräpäivään saakka pidettävät sijoitukset käsitellään kirjanpidossa jaksotetun hankintamenon määräisinä. Joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankinta-arvon välinen erotus jaksotetaan sopimuksen jäljellä olevalle juoksuajalle.

Mikäli on objektiivista näyttöä siitä, että eräpäivään pidettävän sijoituksen arvo on alentunut, se siirretään myytävissä oleviin rahoitusvaroihin ja arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmassa erään "Sijoitustoiminnan nettotuotot".

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen luokkiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintamenon määräisinä ja arvostetaan käypään arvoon. Arvonmuutokset kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon, josta ne kirjataan tuloslaskelmaan, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai on objektiivista näyttöä siitä, että sen arvo on alentunut. Korkotuotot ja osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitetun, arvon alentuneen saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvon alentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvon alentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan. Jos arvon alentuneen osakkeen käypä arvo myöhemmin nousee, arvonnousu kirjataan omaan pääomaan.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat -luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokitellut rahoitusvelat. Muut rahoitusvelat käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen hankintamenon määräisinä.

Johdannaissopimukset

Johdannainen on rahoitusinstrumentti tai muu sopimus, jonka arvo muuttuu tietyn koron, rahoitusinstrumentin tai hyödykkeen hinnan, valuuttakurssin, hinta- tai korkoindeksin, luottoluokituksen tai luottoindeksin tai muun vastaavan kohde-etuuden arvon muuttuessa. Johdannainen edellyttää sopimusta tehtäessä vain vähäistä nettosijoitusta, ja sopimus selvitetään tietyssä päivänä tulevaisuudessa.

Johdannaissopimuksiksi luokitellaan korkojohdannaiset, valuuttajohdannaiset, osakejohdannaiset, hyödykejohdannaiset ja luottojohdannaiset. Johdannaiset arvostetaan aina käypään arvoon, Ei-suojaavista koronvaihtosopimuksista saatujen ja niistä maksettujen korkojen erotus merkitään

korkoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot muihin varoihin ja muihin velkoihin. Ei-suojaavien johdannaisten arvomuutokset kirjataan tuloslaskelman erään "Kaupankäynnin nettotuotot". Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt positiiviset arvomuutokset kirjataan varoiksi erään "Johdannaissopimukset, varat" ja negatiiviset erään "Johdannaissopimukset, velat".

Liikkeeseen laskettuihin strukturoituihin lainoihin ja korkokatollisiin luottoihin liittyvät ns. kytketyt johdannaiset erotetaan pääsopimuksesta ja arvostetaan taseessa käypään arvoon. Näiden kytkettyjen johdannaisten ja niitä suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan korkoihin.

Suojauslaskenta

Suojauslaskennalla todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain. OP-Pohjola-ryhmän suojauslaskenta käsittää korkoriskin suojauksen käyvän arvon menetelmällä. Korkoriskin suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin kiinteäkorkoisiin velkoihin (omat emissiot), yksittäisiin joukkovelkakirjalaina- ja luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin.

Suojaavien ja suojattavien instrumenttien välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista, suojausstrategiasta ja menetelmistä, joilla suojauksen tehokkuus osoitetaan. Suojauksen tehokkuus osoitetaan suojauksen tekohehkellä ja sen aikana vertailemalla suojaavan ja suojattavan instrumentin käypien arvojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tehokkaaksi, kun käypien arvojen muutokset kumoavat toisensa vaihteluvälillä 80–125 %.

Sopimuksia ei voi käsitellä suojauslaskennan sääntöjen mukaisesti kirjanpidossa, mikäli IAS 39:n edellyttämä suojausinstrumentin ja siihen liittyvän suojauskohteen välinen suojaussuhde ei enää täytä standardin kriteerejä.

Käyvän arvon suojauslaskennassa suojaavan ja suojattavan instrumentin arvomuutokset kirjataan tuloslaskelmaan Sijoitustoiminnan nettotuottoihin (myytävissä oleviin rahavaroihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat) ja Korkokatteeseen (luotot ja omat emissiot).

SIJOITUSKIINTEISTÖT

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus on omistajayhtiön omassa tai sen henkilökunnan käytössä luetaan sijoituskiinteistöiksi. Omassa tai henkilökunnan käytössä olevaa osuutta ei kuitenkaan lueta sijoituskiinteistöksi silloin, kun tämä osa on myytävissä erikseen. OP-Pohjola-ryhmän taseessa sijoituskiinteistöt esitetään sijoitusomaisuutena, vahinkovakuutustoiminnan varoina tai henkivakuutustoiminnan varoina.

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen alun perin hankintamenoon ja alkuperäisen kirjaamisen jälkeen ne arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan joko vahinkovakuutuksen, henkivakuutuksen tai sijoitustoiminnan sijoituskiinteistöjen nettotuottoihin. Sijoituskiinteistöjen käypä arvo perustuu pääosin niiden markkina-arvoon. Merkittävissä kohteissa käyvän arvon perusteena käytetään riippumattoman asiantuntijan antamaa arviota. Muiden kohteiden arvot perustuvat joko riippumattoman asiantuntijan arvioon, markkinatietojen pohjalta laskettuihin tuottoarvoihin tai johdon omiin arvioihin kohteen markkina-arvosta. Liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo arvioidaan pääasiassa tuottoarvomenetelmällä. Tuottoarvon määrittämisen pohjana on laskentamalli, joka perustuu markkinoiden tuottovaatimuksiin. Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppaa arvomenetelmällä.

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Liikearvo

Liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenosta, joka ylittää ryhmän osuuden 1.1.2004 jälkeen hankittujen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana. Tätä aiempien liiketoimintojen yhdistämisten liikearvo vastaa aiemman tilinpäätösnormiston mukaista kirjanpitoarvoa, jota on käytetty oletushankintamenona IFRS 1 -standardin salliman helpotuksen mukaisesti. Tytäryritysten liikearvo esitetään aineettomissa hyödykkeissä ja osakkuusyritysten liikearvo osakkuusyrityssijoituksissa.

Liikearvo testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta ja arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä kertyneillä arvonalentumistappioilla. Arvonalentumistestausta varten liikearvo kohdistetaan rahavirtaa tuottaville yksiköille, jotka ovat joko liiketoimintasegmenttejä tai niihin kuuluvia yrityksiä.

Hankitun vakuutuskannan arvo

Hankitusta vakuutuskannasta kirjataan hankitun vakuutuskannan arvoa vastaava aineeton hyödyke silloin, kun vakuutuskanta hankitaan joko suoraan toiselta vakuutusyhtiöltä tai tytäryhtiön hankinnan kautta. Hankittujen vakuutussopimusten käypä arvo määritetään arvioimalla tulevien rahavirtojen nykyarvo hankintahetken vakuutuskannan mukaan. Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä hankittujen vakuutussopimusten käypä arvo jaetaan kahteen osaan eli vakuutussopimukseen liittyvään velkaan, joka arvostetaan siihen sovellettavia periaatteita noudattaen, ja aineettomaan hyödykkeeseen. Hankinnan jälkeen aineeton hyödyke kirjataan tasapoistoina kuluksi hankittujen sopimusten arvioituna vaikutusaikana. Vaikutusaika tarkistetaan vuosittain ja arvo poistetaan vahinkovakuutuksessa 1–4 vuodessa ja henkivakuutuksessa 10 vuodessa. Aineeton hyödyke testataan vuosittain vakuutussopimukseen liittyvän velan riittävyydestin yhteydessä.

Vakuutussopimusten aktivoidut hankintamenot

OP-Pohjola-ryhmän eräissä tytäryrityksissä jatketaan osittain aiemman tilinpäätösnormiston noudattamista ja aktivoidaan osa sellaisista palkkio- ym. menoista, jotka liittyvät uusien vakuutussopimusten hankintaan tai olemassa olevien sopimusten uudistamiseen. Syntyvä aineeton hyödyke poistetaan tasapoistoin sopimusten vaikutusaikana. Vahinkovakuutuksessa poisto aika on vakuutuskausi ja henkivakuutuksessa viisi vuotta. Aineeton hyödyke testataan vuosittain vakuutussopimukseen liittyvän velan riittävyydestin yhteydessä.

Asiakassuhteet

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat asiakassuhteet arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Asiakassuhteista muodostuva aineeton hyödyke kirjataan tasapoistoina kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. OP-Pohjola-ryhmässä hankittujen asiakassuhteiden taloudelliseksi vaikutusajaksi on arvioitu 5–13 vuotta. Asiakassuhteiden arvoa testataan arvonalentumisen varalta.

Tuotemerkit

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat tuotemerkit arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Tuotemerkkien taloudellinen vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, koska ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan. Tuotemerkkien arvoa testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

Muut aineettomat hyödykkeet

Muut aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoon. Poistot kirjataan kuluksi arvioidun taloudellisen pitoajan kuluessa, joka tietokoneohjelmistojen ja lisenssien osalta on 2–5 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden osalta pääsääntöisesti 5–10 vuotta. Hyödykkeiden taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa hyödykkeiden arvoa testataan arvonalentumisen varalta.

Sisäisesti aikaansaatuisten aineettomien hyödykkeiden (tuotteet ja palvelut) kehittämisestä johtuvat menot aktivoidaan siitä lähtien, kun on todettu, että tuotteesta tai palvelusta saadaan tulevaisuudessa taloudellista hyötyä. Hyödykettä poistetaan siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi. Poistoaika on pääosin 3–5 vuotta. Hyödyke, joka ei ole vielä valmis käytettäväksi, testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

AINEELLISET HYÖDYKKEET

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Hyödykkeet poistetaan tasapoistoin arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Hyödykkeeseen liittyvät alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan hyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, jos on todennäköistä, että hyödykkeestä kertyy alun perin arvioitua suurempaa taloudellista hyötyä.

IFRS1 -siirtymästandardin salliman menettelytavan mukaisesti suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaisia maa-alueisiin ja omassa käytössä oleviin kiinteistöihin kohdistuvia arvonorotuksia ei ole IFRS-siirtymässä 1.1.2004 purettu, vaan ne on sisällytetty kyseisten omaisuuserien oletushankintamenuon.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:

Rakennukset	30–50 vuotta
Koneet ja kalusto	4–10 vuotta
Atk-laitteistot	3–5 vuotta
Autot	5–6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	5–10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden poistot lopetetaan silloin, kun aineellinen käyttöomaisuushyödyke luokitellaan myytävänä olevaksi "IFRS 5 Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot" -standardin mukaisesti.

Aineellisen ja aineettoman omaisuuden arvonalentumiset

Jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä arvioidaan, onko omaisuuden arvonalentumisesta viitteitä. Jos viitteitä on, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Viitteiden olemassaolosta riippumatta kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan vuosittain keskeneräisistä hyödykkeistä, liikearvosta ja niistä aineettomista hyödykkeistä, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton (tuotemerkit). Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin arvio sen tulevaisuudessa kerryttämästä rahamäärästä, ylitys kirjataan kuluksi.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä johtuvilla menoilla (nettomyyntihinta) tai sitä korkeampi käyttöarvo. Kerrytettävissä oleva rahamäärä pyritään lähtökohtaisesti määrittämään omaisuuserän nettomyyntihinnan kautta. Jos nettomyyntihintaa ei voida määrittää, omaisuuserälle määritellään käyttöarvo. Käyttöarvo on niiden vastaisten rahavirtojen nykyarvo, jonka omaisuuserän odotetaan kerryttävän. Edellä mainittujen vuosittain testattavien omaisuuserien arvonalentumistarve määritellään aina käyttöarvon laskennan kautta.

Mikäli omaisuuserälle ei voida määrittää nettomyyntihintaa eikä se kerrytä itsenäistä, muista eristä riippumatonta rahavirtaa, määritellään arvonalentumistarve sen rahavirtaa tuottavan yksikön eli segmentin kautta, johon omaisuuserä kuuluu. Tällöin verrataan yksikköön sisältyvien omaisuuserien kirjanpitoarvoja koko rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeen kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumisen kirjaamisajankohdasta. Arvonalentumistappiota ei peruuteta enempää kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

VUOKRASOPIMUKSET

Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se siirtää vuokralaiselle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus.

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet esitetään taseessa saamisina asiakkailta. Saaminen kirjataan määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokrasopimuksen nettosijoitus. Sopimuksesta saatava rahoitustuotto kirjataan korkotuottoihin siten, että se tuottaa vuokralle antajan jäljellä olevalle nettosijoitukselle kultakin tilikaudelta samansuuruisen tuottoasteen.

Rahoitusleasingsopimuksella vuokralle otetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja vastaava rahoitusleasingvelka muissa veloissa. Vuokralle otetut hyödykkeet merkitään sopimuksen alkamisajankohtana taseeseen varoiksi ja veloiksi määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokratun hyödykkeen käypä arvo tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo. Poistot aineellisiin hyödykkeisiin kirjatusta varoista tehdään taloudellisen pitoajan tai lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Rahoitusmenot kirjataan korkokuluihin siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruisen korkoprosentti. Myynti- ja takaisinvuokraustilanteissa myyntivoitot jaksotetaan vuokrasopimusajalle.

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä, ja vuokratuotot kirjataan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa. Vuokralle otettujen hyödykkeiden vuokrat merkitään tuloslaskelmaan kuluiksi tasasuuruusina erinä vuokra-ajan kuluessa.

TYÖSUHDE-ETUUDET

Eläke-etuudet

OP-Pohjola-ryhmän yhtiöiden työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan joko OP-Eläkekassassa tai vakuutusyhtiöiltä otetuina vakuutuksina. Eräät OP-Pohjola-ryhmän yritykset ovat järjestäneet työntekijöille lisäeläketurvan joko OP-Eläkesäätiön tai vakuutusyhtiön kautta.

OP-Pohjola-ryhmässä on sekä etuuspohjaisia että maksupohjaisia eläkejärjestelyjä. OP-Eläkekassassa hoidetut eläkejärjestelyt työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeiden rahastoiduista osin katsotaan etuuspohjaisiksi järjestelyiksi. Vakuutusyhtiöissä hoidetut järjestelyt voivat olla joko etuus- tai maksupohjaisia. OP-Eläkesäätiössä hoidetut järjestelyt ovat kokonaisuudessaan etuuspohjaisia.

Eläkejärjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään ”Henkilöstökulut”. Maksupohjaisissa järjestelyissä vakuutusmaksut maksetaan vakuutusyhtiölle ja kirjataan kuluksi sille tilikaudelle, jota veloitus koskee. Maksupohjaisissa järjestelyissä muita maksuvelvoitteita ei ole.

Etuuspohjaiset järjestelyt vakuutusyhtiöissä, OP-Eläkekassassa ja OP-Eläkesäätiössä rahoitetaan suorituksilla, jotka perustuvat vakuutusmatemaattisiin laskelmiin.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä omaisuuseränä esitetään järjestelystä johtuvien velvoitteiden nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla. Lisäksi huomioidaan vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot sekä takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen velvoitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen. Laskenta on suoritettu ennakoituun etuusoikeusyksikköön perustuvalla menetelmällä (project unit credit method). Eläkemenot kirjataan kuluiksi henkilöiden palvelusajalle auktorisoitujen vakuutusmatemaatikkojen suorittamien laskelmien perusteella. Eläkevelvoitteen nykyarvoa laskettaessa käytetään diskonttauskorkona Saksan tai Ranskan valtioiden liikkeeseen laskemien maturiteetiltaan pisimpien joukkovelkakirjalainojen korkoa.

Siirtymähetkellä 1.1.2004 on sovellettu IFRS 1 -standardin sallimaa helpotusta, jonka mukaisesti tällöin ei ollut etuuspohjaisiin järjestelyihin liittyviä kirjaamattomia vakuutusmatemaattisia voittoja tai tappioita. Tämän jälkeen syntyneet vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan henkilöiden keskimääräiselle jäljellä olevalle palvelusajalle siltä osin kuin ne ylittävät suuremman seuraavista: 10 % eläkevelvoitteesta tai 10 % varojen käyvästä arvosta.

Osakeperusteiset työsuhde-etuudet

Omana pääomana maksettavat osakeperusteiset työsuhde-etuudet arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä ja kirjataan tasaerinä kuluksi ja oman pääoman lisäykseksi oikeuden ansainta- ja sitouttamisjakson kuluessa. Rahana maksettavat osakeperusteiset palkkiot ja niitä vastaava velka arvostetaan käypään arvoon kunkin kauden päättyessä velan suorittamiseen saakka.

Eräissä OP-Pohjola-ryhmän yrityksissä on ollut käytössä optioperusteisia henkilöstön kannustejärjestelmiä, jotka ovat päättyneet vuoden 2006 aikana. OP-Pohjola-ryhmä on soveltanut IFRS 2 Osakeperusteiset maksut -standardia kaikkiin sellaisiin optiojärjestelyihin, joissa optiot on myönnetty 1.11.2002 jälkeen ja joihin ei ole syntynyt oikeutta ennen 1.1.2005.

VAKUUTUSTOIMINNAN VARAT JA VELAT

Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen luokittelu

Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen luokittelu on esitetty kohdassa Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen sekä sijainti OP-Pohjola-ryhmän taseessa.

Vakuutussopimusten luokittelu

Vakuutussopimuksia ovat sopimukset, joilla siirretään merkittävä vakuutusriski.

Vakuutussopimukset luokitellaan sopimuksittain tai sopimustyypeittäin. Jos useampi sopimus tehdään samanaikaisesti saman vastapuolen kanssa tai sopimukset riippuvat toisistaan, arvioidaan nämä sopimukset kuitenkin yhdessä. Takaussopimukset käsitellään pääsääntöisesti vakuutussopimuksina tai, jos vakuutusriskin siirtyminen ei ole merkittävä, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavina rahoitusinstrumentteina.

Sijoitussopimuksia ovat sopimukset, joilla siirretään rahoitusriski, mutta ei merkittävää vakuutusriskiä. Kapitalisaatiosopimukset eivät sisällä vakuutusriskiä, joten ne luokitellaan sijoitussopimuksiksi.

OP-Pohjola-ryhmän sisäiset vakuutussopimukset eliminoidaan, sillä ne eivät täytä vakuutussopimuksen määritelmää.

Kohtuusperiaate

Sijoitussidonnaisia vakuutussopimuksia lukuun ottamatta lähes kaikki henkivakuutukset ja osa kapitalisaatiosopimuksista ovat oikeutettuja taattujen etujen lisäksi harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä (asiakashyvitykseen), joka on todennäköisesti merkittävä osa sopimuksen mukaisista kokonaiseduista, mutta jonka määrä ja ajoittuminen ovat sopimuksen mukaan konsernin harkittavissa. Osalla sijoitussidonnaisia vakuutuksia on mahdollisuus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Tämä mahdollisuus voidaan toteuttaa siirtämällä vakuutuksen säästöjä korkotuottoiseen osaan.

Ylijäämän jaon taustalla on Suomen vakuutusyhtiölakiin kirjoitettu ns. kohtuusperiaate, joka edellyttää, että kohtuullinen osa näiden vakuutusten tuottamasta ylijäämästä palautetaan lisäetuina näille vakuutuksille, mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät estä palautusten antamista. Lisäetujen tason suhteen on pyrittävä jatkuvuuteen. Kohtuusperiaate vaikuttaa siihen, miten realisoitumattomat voitot jakautuvat pitkällä tähtäimellä omistajien ja vakuutuksenottajien kesken synnyttämättä kuitenkaan kumpaankaan ryhmään kuuluville yksittäisille henkilöille saamisoikeutta kyseisiin varoihin.

OP-Pohjola-ryhmän henkivakuutusyhtiöissä sovelletaan kohtuusperiaatetta, mutta asiakkaiden osuutta tulevista voitoista ei ole määriteltä ennakoon. Asiakashyvityksistä päättävät tytäryhtiöiden hallitukset.

Vakuutusssopimusten ryhmittely

Vakuutusssopimukset jaetaan pääryhmiin. Ryhmittelyn perustana ovat eroavuudet joko vakuutetun kohteen laadussa tai sopimusehdoissa. Näillä on olennainen merkitys riskin luonteeseen. Lisäksi ryhmittelyssä otetaan huomioon eroavuudet vakuutusssopimuskausien pituuksissa tai siinä kuinka kauan keskimäärin kuluu vakuutustapahtuman sattumisesta siihen, että se on kokonaan korvattu (vahingon selviämisenopeus).

Vahinkovakuutusssopimukset

Lyhytkestoiset vahinkovakuutusssopimukset

Lyhytkestoisten vakuutusssopimusten voimassaoloaika on yleensä 12 kuukautta tai vähemmän, hyvin harvoin yli kaksi vuotta. Etenkin yksityishenkilöiden vakuutukset, ajoneuvovakuutukset ja lakisääteiset tapaturmavakuutukset ovat yleensä jatkuvia vuosivakuutuksia. Lyhytkestoisten vahinkovakuutusssopimusten pääryhmittely on seuraava: lakisääteiset vakuutukset, muut tapaturma- ja sairausvakuutukset, kasko- ja kuljetusvakuutukset, omaisuus- ja keskeytysvakuutukset, vastuu- ja oikeusturvavakuutukset.

Pitkäkestoiset vahinkovakuutusssopimukset

Pitkäkestoisiksi vakuutusssopimuksiksi luokitellaan ne vakuutusssopimukset, joiden keskimääräinen voimassaoloaika on vähintään kaksi vuotta. Pitkäkestoisiksi vahinkovakuutuksiksi luokitellaan rakennusvirhevakuutukset, ainaiset omaisuusvakuutukset ja takausvakuutukset.

Henkivakuutusssopimukset

Henkivakuutusssopimuksia ovat säästöpainotteiset kerta- ja jatkuvamaksuiset henkivakuutukset, yksilölliset eläkevakuutukset, ryhmäeläkevakuutukset, jotka täydentävät lakisääteistä eläketurvaa, sekä riskivakuutukset, jotka pääosin on myönnetty kuoleman tai työkyvyttömyyden varalta. Henki- ja eläkevakuutusten säästöt voivat olla joko perustekorkoisia, joilla on oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä tai sijoitussidonnaisia. Ryhmäeläke on toistaiseksi pääosin perustekorkoista ja oikeutettua harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Riskivakuutuksiin ei kerry varsinaista vakuutussäästöä.

Vakuutusssopimusten arvostaminen ja kirjaaminen

Vahinkovakuutusssopimukset

Vakuutusmaksut tuloutetaan vakuutusssopimuksen voimassaoloaikana pääsääntöisesti ajan kulumisen suhteessa. Rakennusvirhevakuutuksissa ja ainaisvakuutuksissa tuloutus tapahtuu kuitenkin vakuutusriskin jakautumisen suhteessa. Tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta merkitään taseeseen vakuutusmaksuvastuuna. Jos vakuutusmaksuvastuu ei riitä voimassa olevista vakuutusssopimuksista johtuviin tuleviin korvauksiin ja kuluihin, varataan erotuksen suuruinen täydennyserä vakuutusmaksuvastuuseen. Vakuutusmaksutulosta vähennetään vakuutusmaksuvero ja ulkopuolisten puolesta perityt julkiset maksut, mutta ei palkkioita eikä vakuutusmaksusaamisten luottotappioita.

Asiakkaalle maksettavat korvaukset ja konsernille vahingonselvittelystä aiheutuvat välittömät ja välilliset kustannukset kirjataan kuluksi vahingon sattumishetken perusteella. Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös konsernille vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvausvastuuseen. Korvausvastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista vahingoista että tilastollisesti varatuista vahingoista. Korvausvastuuseen sisältyvä varaus jo sattuneiden vahinkojen vielä toteutumattomia vahingonselvittelykuluja varten perustuu korvauskäsittelyn arvioituihin kustannuksiin.

Lakisääteisen rakennusvirhevakuutuksen ja ainaisvakuutusten vakuutusmaksuvastuu sekä eläkeuotoisiin korvauksiin liittyvä korvausvastuu lasketaan diskonttausta käyttäen. Konsernin soveltama diskonttokorko on luonteeltaan kiinteä. Sen määrittämisessä otetaan huomioon yleinen korkokehitys. Korko ei saa ylittää vastuuta kattavan omaisuuden tuotto-odotusta eikä viranomaismääräyksillä säädettyä tasoa. Ajan kulumisesta johtuva vastuuvelan lisäys (diskonttauksen purkautuminen) esitetään tuloslaskelmassa omana eränään rahoituskulujen ryhmässä.

Henkivakuutus sopimukset

Saadut vakuutusmaksut kirjataan tuloslaskelmaan. Vakuutusmaksusaaminen kirjataan vain, jos vakuutusturva on voimassa tilinpäätöshetkellä. Riskivakuutuksissa vakuutusmaksut tuloutuvat maksukauden aikana ajan kulumisen suhteessa. Vakuutusmaksutulosta ei vähennetä palkkioita eikä luottotappioita.

Vakuutus sopimukseen perustuvat etuudet kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan. Vastuuvelka määritetään muodostamalla tulevien etuuksien, sopimuksen hallinnointiin liittyvien kulujen ja tulevien vakuutusmaksujen pääoma-arvo. Laskennassa käytetään korkoutuvuuteen, kuolevuuteen, työkyvyttömyyteen ja liikekuluihin liittyviä vakuutusmatemaattisia olettamuksia. Vastuu lasketaan uudelleen jokaisena tilinpäätöspäivänä käyttäen vakuutuksen hinnoittelussa käytettyjä olettamuksia, diskonttokorko mukaan lukien. Tehdyistä asiakashyvityspäätöksistä aiheutuva tulevien kassavirtojen muutos sisällytetään vastuuvelkaan. Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelka arvostetaan kuitenkin käypään arvoon vastaavasti kuin vastuuta kattava omaisuus.

Vakuutus sopimukseen liittyvän velan riittävyystesti

Tilinpäätöspäivänä arvioidaan, onko taseeseen merkitty vastuuvelka riittävä. Testauksessa käytetään tarkasteluhetken arvioita vakuutus sopimusten tulevista rahavirroista. Jos arviointi osoittaa, että vakuutus sopimuksista aiheutuvan velan kirjanpitoarvo vähennettynä vakuutus sopimusten aktivoituihin hankintamenoihin ja hankittuihin vakuutuskantoihin liittyvillä aineettomilla hyödykkeillä ei ole riittävä, vajeus kirjataan tulokseen ensisijaisesti tekemällä lisäpoisto aineettomista hyödykkeistä ja toissijaisesti kasvattamalla vastuuvelan määrää.

Jälleenvakuutus sopimukset

OP-Pohjola-ryhmän ottamalla jälleenvakuutuksella tarkoitetaan sopimusta, joka täyttää vakuutus sopimuksen määritelmän ja jonka perusteella OP-Pohjola-ryhmä voi saada korvauksia toiselta vakuutusyhtiöltä, mikäli OP-Pohjola-ryhmä joutuu itse muiden vakuutus sopimusten perusteella korvausvelvolliseksi.

a. Vahinkovakuutus

Jälleenvakuutus sopimusten perusteella saatavat suoritukset merkitään taseessa joko "Lainoihin ja muihin saamisiin" tai "Saamisiin jälleenvakuutus sopimuksista". Viimeksi mainitut saamiset vastaavat jälleenvakuuttajien osuutta OP-Pohjola-ryhmän jälleenvakuuttamien vakuutus sopimusten vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. "Lainoihin ja muihin saamisiin" merkityt erät ovat lyhyempiaikaisia saamisia. Jälleenvakuuttajille maksamatta olevat vakuutusmaksut kirjataan tase-erään "Ostovelat ja muut velat".

Jälleenvakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä siitä, että OP-Pohjola-ryhmä ei saa mahdollisesti kaikkia rahamääriä, joihin sillä on oikeus sopimuksen ehtojen mukaan, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti kerrytettävissä olevaa rahamäärää vastaavalle tasolle.

b. Henkivakuutus

Menevään jälleenvakuutukseen liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen sopimusten velkojen ja saamisten kanssa ja merkitään taseeseen erikseen.

Vakuutus sopimukseen liittyvät saamiset ja velat

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksusaamiset kirjataan vakuutuskauden alkaessa, kun oikeus saamiseen syntyy. Henkivakuutuksen vakuutusmaksusaamiset kirjataan pääsääntöisesti tilinpäätöksen yhteydessä. Saamiset ovat pääasiassa saamisia vakuutuksenottajilta ja vain vähäisessä määrin vakuutusedustajilta. Etukäteen maksetut vakuutusmaksut merkitään tase-erään "Ostovelat ja muut velat".

Vahinkovakuutuksen vakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä saamisen arvonalentumisesta, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti. Saamisista vähennetään sekä lopullisiksi todetut arvonalentumiset (luottotappiot) että veloituksen perimisvaiheen perusteella tilastollisesti todetut arvonalentumiset.

Vahinkotavara ja regressisaamiset

Yhtiön omistukseen siirtynyt vahinkotavara kirjataan käyvästä arvostaan korvauskulujen vähennyseräksi ja taseen ”Muihin varoihin”. Regressisaamiset otetaan huomioon sattuneiden vahinkojen korvausvastuuta vähentävänä eränä. Kun korvaus suoritetaan, merkitään saaminen tase-erään ”Lainat ja muut saamiset”. Takausvakuutuksen vastavakuus arvostetaan käypään arvoon ja siitä korvausvastuuta tai maksettua korvausta vastaava osuus merkitään tase-erään ”Lainat ja muut saamiset”. Saaminen vahingon aiheuttajalta kirjataan vasta, kun suoritus saadaan tai sen saaminen on muutoin käytännössä varmaa.

Rinnakkaisvakuutus ja poolit

OP-Pohjola-ryhmä osallistuu joihinkin rinnakkaisvakuutusjärjestelyihin yhdessä muiden vakuutuksenantajien kanssa. Rinnakkaisvakuutussopimuksista OP-Pohjola-ryhmä käsittelee vakuutussopimuksena vain sopimuksessa tarkoitetun ryhmän oman osuuden. Ryhmän vastuu rajoittuu tähän osuuteen.

OP-Pohjola-ryhmä merkitsee osuuksia vakuutussopimuksista myös poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimuksiin, jotka vahvistetaan vuosittain. OP-Pohjola-ryhmä käsittelee vakuutussopimuksina oman suhteellisen osuutensa poolien hoitamasta ensivakuutusliikkeestä ja poolilta jäsenille tulevasta jälleenvakuutusliikkeestä. Poolin osuus näistä vakuutussopimuksista käsitellään menevänä jälleenvakuutuksena. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. OP-Pohjola-ryhmä kirjaa yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

Sijoitussopimukset

Sijoitussopimusten ryhmittely, arvostaminen ja kirjaaminen

OP-Pohjola-ryhmän vakuutusyhtiöiden sijoitussopimukset ovat ns. kapitalisaatiosopimuksia.

Sijoitussopimukset esitetään taseessa osana rahoitusvelkoja ja niiden perusteella maksettavat etuudet esitetään tuloslaskelmassa. Sijoitussopimukseen liittyvästä sijoitusten hallinnoinnista saadut palkkiot esitetään palkkiotuottoina.

Sellaisiin sijoitussopimuksiin, joihin liittyy oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä (asiakashyvitys) tai jotka voi vaihtaa tällaisiksi sopimuksiksi, sovelletaan kuitenkin IFRS 4 -standardin sallimaa helpotusta. Tämän perusteella yritysten kapitalisaatiosopimukset arvostetaan ja kirjataan kuten vakuutussopimukset.

Rahoitusvelat

Rahoitusvelat merkitään alun perin kirjanpitoon saadun vastikkeen perusteella käypään arvoon. Mahdolliset transaktiomenot sisällytetään rahoitusvelkojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Myöhemmin rahoitusvelat arvostetaan jakotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmää käyttäen. Erotus kirjataan tulosvaikutteisesti velan juoksuaikana. Rahoitusvelat voivat olla korollisia tai korottomia.

Johdannaisopimukset arvostetaan tulosvaikutteisesti käypään arvoon.

Yhteistakuuerä

Yhteistakuuerä kirjataan varauksen tavoin. Tapaturmavakuutuslaissa, liikennevakuutuslaissa ja potilasvahinkolaissa säädetään yhteistakuusta, jonka perusteella kyseistä toimintaa harjoittavat vakuutusyhtiöt vastaavat yhdessä niistä korvauksista, jotka jäävät asiakkaalle maksamatta jonkun em. vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin seurauksena. Vakuutusyhtiöt varaavat etukäteen lakisääteisesti taseisiinsa yhteistakuuerän. Varattua yhteistakuuerää ei voi purkaa muutoin kuin käyttämällä sitä em. tarkoitukseen tai siirtämällä sen toiseen vakuutusyhtiöön vakuutuskannan luovutuksen yhteydessä.

VARAUKSET

Velvoitteen perusteella kirjataan varaus, mikäli velvoite perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä, mutta toteutumisaikankohta tai toteutuva määrä on epävarma. Lisäksi velvoitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen velvoitteeseen ulkopuolista kohtaan. Jos osasta velvoitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

MYYTÄVÄNÄ OLEVAT PITKÄAIKAISET OMAISUUSERÄT JA LOPETETUT TOIMINNOT

Pitkäaikainen omaisuuserä (tai luovutettavien erien ryhmä) luokitellaan myytävänä olevaksi, mikäli sen kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa omaisuuserän myynnistä jatkuvan käytön sijaan. Tällaisen omaisuuserän arvostusperuste on kirjanpitoarvo tai sitä alempi myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennetty käypä arvo. Myytävänä olevaksi luokiteltu pitkäaikainen omaisuuserä sekä siihen liittyvät velat esitetään omana eränä taseessa.

Lopetetulla toiminnolla tarkoitetaan joko merkittävää erillistä liiketoimintayksikköä tai maantieteellistä aluetta edustavaa yksikköä tai tytäryritystä, josta on luovuttu tai joka on luokiteltu myytävänä olevaksi. Lopetettujen toimintojen tuloslaskelmaerät esitetään tuloslaskelmassa omana sarakkeenaan.

TULOVEROT

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät OP-Pohjola-ryhmän yhtiöiden tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto.

Laskennallinen verovelka lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistetuista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertymisen ansiosta on todennäköistä, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan yhtiöittäin. Yhdistelytoimenpiteistä aiheutuneita laskennallisia verovelkoja ja -saamisia ei netoteta. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyn verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joiden muutokset eivät vaikuta tuloslaskelmaan, myöskään laskennallisen veron muutosta ei kirjata tuloslaskelmaan, vaan omaan pääomaan.

TULOUTUSPERIAATTEET

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksuisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus.

Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt päätöksen osingon jaosta.

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Tällainen korkosaaminen sisällytetään arvonalentumisen testaukseen. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

SEGMENTTIRAPORTOINTI

OP-Pohjola-ryhmä raportoi tuloslaskelmat ja taseet seuraavista segmenteistä: Pankki- ja sijoituspalvelut, Vahinkovakuutus ja Henkivakuutus. Segmentit on määritelty siten, että niiden riskit ja tuloksen muodostuminen ovat toisistaan poikkeavia. Varsinaiseen liiketoimintaan kuulumattomat tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat on kohdistettu Muuhun toimintaan.

OP-Pohjola-ryhmässä ei ole maantieteellistä segmenttijakoa.

JOHDON HARKINTAA EDELLYTTÄVÄT LAATIMISPERIAATTEET JA ARVIOIHIN LIITTYVÄT KESKEISET EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Tilinpäätöstä laadittaessa joudutaan tekemään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulemat voivat poiketa tehdyistä arvioista ja oletuksista. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Vakuutus sopimuksista johtuvan velan määrään sisältyy useita harkinnanvaraisia tekijöitä ja epävarmuustekijöitä. Vahinkovakuutuksen osalta ulkoista toimintaympäristöä koskevien oletusten lisäksi arviointi pohjautuu pääosin omien vahinkotilastojen vakuutusmatemaattiseen analysointiin. Henkivakuutus sopimuksista aiheutuva velka muodostetaan suomalaiset säännökset täyttävän laskuperusteen mukaan, joka pohjautuu samoihin tulevaisuutta koskeviin oletamiin kuin hinnoittelu. Tulevaisuutta koskevien olettamien asianmukaisuutta tarkkaillaan jatkuvasti.

Yritysten yhteenliittymissä hankittujen vakuutus sopimusten, asiakassuhteiden ja tuotemerkkien arvot perustuvat arvioihin muun muassa tulevista rahavirroista sekä käytettävästä diskonttokorosta.

Liikearvo, taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat hyödykkeet sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistestauksessa määriteltävä kerrytettävissä oleva rahamäärä pohjautuu usein käyttöarvoon, jonka laskemisessa on tehtävä arvioita tulevista rahavirroista ja käytettävän diskonttokoron suhteen.

Saamisen arvonalentumistestaus perustuu arvioihin saamisesta kerrytettävissä olevaan rahamäärään tulevaisuudessa. Kertyvät rahavirrat arvioidaan saamiskohtaisessa arvonalentumistestauksessa lainakohtaisesti. Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiskirjaukset perustuvat historiatietoon pohjautuvaan arvioon tulevista tappioista.

Etuuspohjaisissa eläkejärjestelyissä omaisuuseränä esitetään järjestelystä johtuvien velvoitteiden nykyarvo vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvillä arvoilla ja kirjaamattomilla vakuutusmatemaattisilla voitoilla ja tappioilla sekä takautuvaan työsuoritukseen perustuvilla menoilla. Laskennassa on käytetty tulevaisuutta koskevia vakuutusmatemaattisia oletamia muun muassa diskonttauskorkoa, varojen tuotto-odotusta, tulevia palkkojen ja eläkkeiden korotuksia, työvoiman vaihtuvuutta ja inflaatiota koskien.

Sijoituskiinteistöjen arvostaminen käypään arvoon pohjautuu tietyiltä osin johdon tekemiin arvioihin kohteiden markkina-arvoista. Sijoituskiinteistöjen arvostuksessa on käytössä myös tuottoarvomenetelmään pohjautuva laskentamalli, jossa hyödynnetään arvioita kohteiden tulevista nettotuotoista.

UUDET STANDARDIT JA TULKINNAT

OP-Pohjola-ryhmä ottaa käyttöön vuonna 2008 seuraavat standardit ja tulkinnat:

- IFRS 8 – Toiminnalliset segmentit
- IFRIC 13 – Customer Loyalty Programmes
- IFRIC 14 IAS 19 – The Limit on a Defined Benefit Asset, Minimum Funding Requirements and their Interaction.

Uusien IFRS-standardien ja IFRIC-tulkintojen soveltaminen ei olennaisesti muuta nykyisen tilinpäätöksen sisältöä.

LIITE 2. OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteet

Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on turvata OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyky ja varmistaa siten toiminnan jatkuvuus. Vakavaraisuuden hallinta on integroitu osaksi liiketoiminnan ohjausta ja johtamista.

Vakavaraisuuden hallintaprosessia, sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa sekä luotettavan hallinnon järjestämistä sääntelevät Luottolaitoslain säännökset sekä Rahoitustarkastuksen standardit. OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien vakuutusyhtiöiden toimintaa sääntelee Vakuutusyhtiölaki sekä Vakuutusvalvontaviraston määräykset ja ohjeet. Osuuspankkilain mukaan osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä valvotaan konsolidoidusti yhteenliittymän tasolla.

OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan periaatteet hyväksytään OPK:n hallintoneuvostossa. Periaatteissa määritellään yleiset puitteet sille, miten vakavaraisuuden hallintaan liittyvät lakisääteiset ja sääntömääräiset velvoitteet täytetään ja miten Rahoitustarkastuksen standardeja sekä Vakuutusvalvontaviraston ohjeistusta yleisesti sovelletaan OP-Pohjola-ryhmätasolla ja OP-Pohjola-ryhmään kuuluvissa yhteisöissä. OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan periaatteet hyväksyttiin nykyisessä muodossaan OPK:n hallintoneuvostossa kesäkuussa 2007, ja ne otetaan vaiheittain käyttöön kuluvan strategiakauden aikana.

Yleiset periaatteet

Vakavaraisuuden hallinta OP-Pohjola-ryhmässä käsittää luotettavan hallinnon sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen. Vakavaraisuuden hallinta toteutetaan OP-Pohjola-ryhmätasolla liiketoiminnasta riippumattomasti. Riippumattomuusperiaatteen soveltaminen määritellään erikseen yhteisöjen sisäisissä ohjeissa ottaen huomioon liiketoiminnan laajuus ja luonne.

OPK vastaa OP-Pohjola-ryhmätasoa koskevasta vakavaraisuuden hallinnasta sekä siihen liittyvien järjestelmien riittävyydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta. Jokainen OP-Pohjola-ryhmän yritys vastaa omasta vakavaraisuuden hallinnastaan. Lakisääteisen yhteisvastuun vuoksi OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yhteisöjen on voitava luottaa siihen, että kaikki OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt toimivat OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallintaa koskevien periaatteiden sekä OPK:n antamien muiden ohjeiden mukaisesti ja noudattavat viranomaisten antamia määräyksiä ja ohjeita.

Luotettava hallinto

Luotettavan hallinnon periaatteita noudattamalla OP-Pohjola-ryhmän yhteisöissä varmistetaan yhteisöjen ammattitaitoinen, terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden mukainen johtaminen sekä OP-Pohjola-ryhmään kuuluvan yhteisön luotettava ja riittävän läpinäkyvä toiminta kaikilla liiketoiminta-alueilla.

OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt vahvistavat luotettavaa hallintoa koskevat periaatteet osana vakavaraisuuden hallinnan periaatteitaan. OPK antaa jäsenpankeille ohjeen Rahoitustarkastuksen luotettavan hallinnon standardin soveltamisesta. Lisäksi luotettavan hallinnon järjestämisessä noudatetaan OPK:n hallintoneuvoston hyväksymää osuuspankkien hyvää hallinnointia koskevaa suositusta, joka perustuu Helsingin Pörssin antamaan Corporate Governance –suositukseen.

Compliance-toiminta on olennainen osa luotettavaa hallintoa. Compliance-toiminnan tavoitteena on varmistaa, että OP-Pohjola-ryhmän kaikissa yhteisöissä noudatetaan lakeja, viranomaisten ohjeita ja määräyksiä, markkinoiden itsesääntelyä ja OPK:n ohjeita sekä yhteisöjen omia sisäisiä toimintaperiaatteita ja ohjeita. OP-Pohjola-ryhmän yhteisöissä compliance-toiminta järjestetään kunkin yhteisön liiketoiminnan laajuudesta riippuen nimeämällä yhteisölle säännösten noudattamisen varmistamisesta vastaava sivu- tai päätoiminen henkilö tai erillinen compliance-toiminto.

Sisäinen valvonta

Sisäinen valvonta on OP-Pohjola-ryhmässä osa normaalia toimintaa ja sitä toteutetaan kaikilla organisaatiotasolla.

Liiketoiminnalle asetettujen päämäärien ja tavoitteiden toteutumisen seuranta on OP-Pohjola-ryhmässä keskeinen osa sisäistä valvontaa. OPK:n hallintoneuvosto vahvistaa säännöllisesti OP-Pohjola-ryhmän strategian, joka ohjaa liiketoiminnan suunnittelua ja tavoiteasetantaa kaikissa OP-Pohjola-ryhmän yhteisöissä. Strategian laadinnan yhteydessä asetetaan tavoitteet pitkän aikavälin ja strategiakauden menestysmittareille. Menestysmittaristo muodostaa yhdessä riski- ja valvontarajamittareiden sekä stressitestien kanssa kokonaisuuden, johon OP-Pohjola-ryhmän tavoiteasetanta, seuranta ja palkitseminen pääosin perustuvat. OPK seuraa säännöllisesti OP-Pohjola-ryhmän liiketoiminnan onnistumista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä riskeihin ja raportoi tästä myös OP-Pohjola-ryhmän yhteisöjen johdolle.

Strategian yhteydessä OP-Pohjola-ryhmälle laaditaan erillinen pääomasuunnitelma sekä ennakoiva omien varojen varautumissuunnitelma. Myös kaikki OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt laativat tulosennusteet ja pääomasuunnitelmat, joiden tavoitteena on kiinnittää hyvissä ajoin huomio liiketoimintapäätösten vaikutukseen vakavaraisuuteen, tuloskehitykseen ja menestysmittareiden arvoihin.

Lisäksi strategian yhteydessä laaditaan keskitetyt arviot OP-Pohjola-ryhmän strategisista, liiketoiminnallisista ja toimintaympäristöön liittyvistä riskeistä. Strategiakausien aikana OPK:n johtokunta arvioi vuosittain em. arvioiden ajantasaisuudet ja niihin tarvittavat muutokset, jotka toimenpide-ehdotuksilla täydennettynä esitetään tarvittaessa OPK:n hallintoneuvoston hyväksyttäväksi.

Riskienhallinta

OP-Pohjola-ryhmän riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhat ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat ryhmän strategian toteutumiseen. Riskienhallinnan tärkein tavoite on turvata kaikkien ryhmään kuuluvien yhteisöjen riskinkantokyky ja varmistaa, etteivät ne ota toiminnassaan niin suurta riskiä, että se vaarantaisi yhteisön tai koko OP-Pohjola-ryhmän kannattavuuden, vakavaraisuuden tai toiminnan jatkuvuuden. Riskin ottaminen on olennainen osa sekä pankki- että vakuutustoiminnan perustehtävää.

Riskienhallintaprosessi pitää sisällään riskien tunnistamisen, mittaamisen ja arvioinnin sekä niiden rajoittamisen, raportoinnin ja valvonnan. OP-Pohjola-ryhmän ja siihen kuuluvien yhteisöjen laadullisia ja muita ei-mitattavia riskejä vähennetään varmistamalla, että OPK:n antamia yleisiä vakavaraisuuden hallintaan liittyviä ohjeita ja menettelytapoja sekä yhteisön ylimmän johdon vahvistamia ohjeita noudatetaan. OP-Pohjola-ryhmässä mitattavissa olevat riskit rajoitetaan riski- ja valvontarajajärjestelmällä, joka ohjaa toimintaa niin osuuspankeissa, OPK:n yhteisöissä kuin ryhmätasollakin.

Kaikilla OP-Pohjola-ryhmään kuuluvilla yhteisöillä on yhteisön ylimmän johdon vahvistamat liiketoiminnan luonteeseen ja laajuuteen nähden riittävät kirjalliset riskienhallintaa koskevat ohjeet. OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintaa sekä riskienhallinnan menetelmiä ja tietojärjestelmiä kehitetään määrätietoisesti ryhmän liiketoiminnallisten tarpeiden pohjalta ottaen huomioon toimintaympäristön muutokset ja viranomaismääräysten vaatimukset.

Taloudellinen pääoma

OP-Pohjola-ryhmän riskirajamittaristoa kehitetään hyödyntämällä taloudellisen pääoman malleja riskien arvioinnissa ja mittaamisessa. Taloudelliseen pääomaan pohjautuviin riskirajamittareihin ja liiketoiminnan ohjausmittareihin siirrytään vaiheittain.

Taloudellinen pääoma on OP-Pohjola-ryhmän oma laskennallinen arvio pääoman määrästä, joka riittää kattamaan liiketoimintaan sisältyvät riskit. Vuonna 2007 taloudellisen pääoman määrä johdettiin pankki- ja vakuutustoiminnan viranomaispääomavaatimuksista. Vuoden 2008 alussa siirryttiin uuteen riskilajikohtaiseen taloudellisen pääoman malliin, jossa lasketaan riskien kattamiseksi tarvittava taloudellinen pääoma luottoriskin lisäksi myös korko-, osake-, valuuttakurssi- ja kiinteistöriskille sekä vakuutusteknisille ja operatiivisille riskeille. Lisäksi mallissa

arvioidaan rahoitusriskin, liiketoimintariskin ja toimintaympäristöstä aiheutuvan riskin kattamiseksi tarvittava taloudellisen pääoman määrä.

Stressitestit

Stressitestejä käytetään sen arvioimiseen, miten erilaiset poikkeuksellisen vakavat, mutta mahdolliset tilanteet voivat vaikuttaa OP-Pohjola-ryhmään. Stressitestien avulla voidaan tunnistaa ryhmän kannalta keskeisimmät riskit ja arvioida, miten haavoittuvainen ryhmän taloudellinen asema on näiden riskien suhteen.

Herkkyysanalyysieja käytetään osana riskilajikohtaista riskianalyysia. Herkkyysanalyysien tulosten avulla arvioidaan, miten käytettyjen oletusten ja parametrien muutokset vaikuttaisivat riskimallien tuloksiin. Herkkyysanalyysit auttavat ymmärtämään käytettyjen oletusten vaikutusta riskiasemaan. Eri shokkitasolla tehdyt herkkyysanalyysit antavat konkreettisen käsityksen eri riskien vaikutuksesta ja erisuuruisten tappioiden todennäköisyyksistä.

Skenaarioanalyysieja käytetään erityisesti toimintaympäristön riskien vaikutusten analyysiin. Skenaarioanalyysien pohjana on kulloinkin voimassa olevan strategian mukainen taloudellinen ennuste, joka perustuu eri markkinamuuttujien vallitseviin tasoihin ja ryhmän parhaisiin arvioihin tulevasta kehityksestä. Skenaarioanalyysieissa tätä ns. perusennustetta rasiitetaan eri riskien vaikutuksilla.

OP-POHJOLA-RYHMÄN RISKI- JA VALVONTARAJAJÄRJESTELMÄ

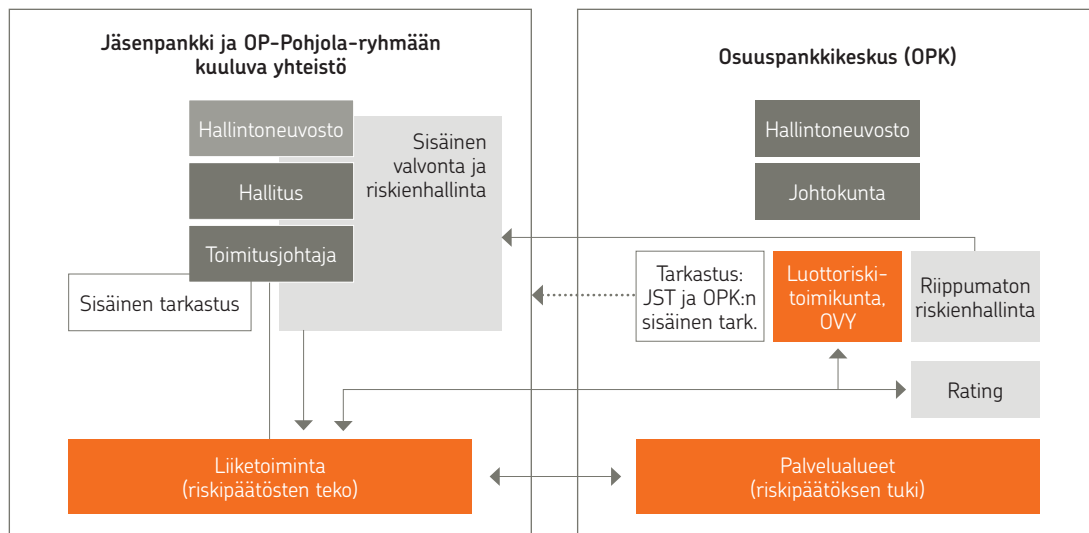
OPK:n hallintoneuvosto on asettanut OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyvyille (rahoitus- ja vakuutusryhmittymistä annetussa laissa säädetylle vakavaraisuudelle) sekä luotto- ja markkinariskeille riskirajat. Riskimittaristoa kehitetään hyödyntämällä taloudellisen pääoman malleja riskien arvioinnissa ja mittaamisessa.

OPK:n johtokunta on asettanut osuuspankkien ja Helsingin OP Pankki Oyj:n riskinkantokyvyille, kannattavuudelle ja eri riskilajeille valvontarajat, joita niiden ei tule toiminnassaan ylittää. Valvontarajojen perusteella osuuspankit ja Helsingin OP Pankki Oyj puolestaan vahvistavat omat riskirajansa, jotka ovat keskusyhteisön asettamia valvontarajoja tiukemmat. Mittariston kattavuus ja kehittämistarpeet tarkistetaan vuosittain. OPK-konsernin yhteisöt vahvistavat riskirajat toimintansa kannalta keskeisille riskeille.

Jäsenosuuspankkeja ohjataan ja valvotaan pääosin valvontarajajärjestelmän pohjalta. Jos valvontarajoja rikkoutuu, voidaan soveltaa eriaiteista pankkikohtaista ohjausta. Jäsenpankit luokitellaan ryhmän sisäisiin riskiluokkiin. Luokittelussa otetaan huomioon valvontarajojen ylitysten lukumäärä ja vakavuus sekä riskienhallintaa koskevien ohjeiden noudattaminen. OPK analysoi riskitilanteen ja tarkistaa riskiluokittelun säännöllisesti osana valvontaprosessia. Riskitilanteen arviointiin kuuluvat myös stressitestit.

VAKAVARAISUUDEN HALLINNAN JA RISKIENHALLINNAN ORGANISOINTI

OPK vastaa OP-Pohjola-ryhmätasoa koskevasta vakavaraisuuden hallinnasta sekä OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintajärjestelmän riittävydestä ja ajanmukaisuudesta. OPK antaa ryhmään kuuluville yhteisöille ohjeita riskienhallinnan turvaamiseksi ja valvoo, että ne toimivat viranomaissäännösten, omien sääntöjensä, OPK:n antamien ohjeiden ja OP-Pohjola-ryhmän sisäisten sekä asiakassuhteissa asianmukaisten menettelytapojen mukaisesti. OP-Pohjola-ryhmään kuuluvat yhteisöt vastaavat omasta vakavaraisuuden hallinnastaan toimintansa laajuuden ja luonteen mukaisesti. Vakavaraisuuden hallinnan organisointi OP-Pohjola-ryhmässä on kuvattu oheisessa kaaviossa.

Osuuspankkikeskus

OPK:n hallintoneuvosto vahvistaa OP-Pohjola-ryhmän strategian, joka sisältää keskeiset riskienhallintaa koskevat linjaukset. Lisäksi OPK:n hallintoneuvosto vahvistaa OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallintaa koskevat periaatteet, liiketoiminnan tavoitteet, pääomasuunnitelman sekä riskinkantokykyä ja luotto- ja markkinariskejä koskevat riskirajat. OP-Pohjola-ryhmän ja OPK-konsernin liiketoiminnan, riskinkantokyvyn ja riskitilanteen kehitystä hallintoneuvosto seuraa säännöllisesti.

OPK:n johtokunta arvioi vähintään vuosittain OP-Pohjola-ryhmän strategian ja riskirajojen sekä pääomasuunnitelman ja omien varojen ennakoivan varautumissuunnitelman ajantasaisuuden. Johtokunta myös vastaa vakavaraisuuden hallintaan liittyvien järjestelmien ja menettelytapojen riittävydestä ja ajanmukaisuudesta sekä yleisten vakavaraisuuden hallintaan liittyvien ohjeiden antamisesta OP-Pohjola-ryhmän yhteisöille. Johtokunta vahvistaa OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintasuunnitelman sekä yleiset vakavaraisuuden hallintaan liittyvät linjaukset. Johtokunta raportoi hallintoneuvostolle OP-Pohjola-ryhmän, OP-keskuksen ja siihen kuuluvien yhteisöjen sekä osuuspankkien liiketoiminnan, riskinkantokyvyn ja riskitilanteen kehityksestä.

OPK:n Riskienhallinta kehittää ja toteuttaa kokonaisvaltaista riskienhallintaa ryhmätasolla. Riskienhallinta raportoi riskinkantokyvystä, riskiasemasta ja riskienhallinnan linjausten toteutumisesta sekä ohjaa ryhmän eri yhteisöjä riskienhallinnan osalta. Lisäksi se ylläpitää, kehittää ja valmistelee riskienhallinnan periaatteita OPK:n johtokunnan ja hallintoneuvoston vahvistettavaksi. Riskienhallinta vastaa myös ryhmätason ja yhteisöille tarjottavien riskienhallintajärjestelmien ja riskienhallinnan menetelmien ylläpidosta ja kehittämisestä.

OPK:n johtokunnalle raportoiva OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintatoimikunta valvoo osaltaan OP-Pohjola-ryhmän pitkän aikavälin toimintaedellytyksiä. Se koordinoi OP-keskuksen eri riskienhallintaorganisaatioiden toimintaa sekä valvoo OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallintaa koskevien linjausten toteutumista ryhmän eri yhteisöissä. Riskienhallintatoimikunta tekee OPK:n johtokunnalle esityksiä vakavaraisuuden hallintaan liittyvistä yleisistä periaatteista. Se valvoo myös, että riskienhallinnalliset näkökohdat otetaan riittävästi huomioon liiketoiminnassa ja sen kehittämisessä.

OPK:n johtokunnan valtuuttama luottoriskitoimikunta käsittelee mm. OP-Pohjola-ryhmätasolla merkittävät asiakasvastuut ja kiinteistösijoitukset. Jäsenpankeilla tulee olla luottoriskitoimikunnan myöntämä voimassa oleva lupa, kun asiakaskokonaisuuden asiakasriski on tai uhkaa nousta yli 20 %:iin luottolaitoksen tai sen konsolidointiryhmän omista varoista. OPK:n johtokunta voi asettaa osuuspankille tätä tiukemman rajan. Jäsenpankilla tulee olla luottoriskitoimikunnan myöntämä vastuuraja, kun osuuspankin asiakaskokonaisuuden vastuut OP-Pohjola-ryhmässä ylittävät viisi miljoonaa euroa tai kun pankki haluaa osallistua kiinteistöhankeeseen, johon sitoutuva pääoma OP-Pohjola-ryhmässä on yli viisi miljoonaa euroa.

OPK:n rating-toimikunta vahvistaa aina jäsenpankkien keskisuurten ja suurten yritysasiakkaiden luottoluokan. OKOn (1.3.2008 alkaen Pohjola Pankki Oyj) asiakkaiden osalta vastaavan päätöksen tekee kuitenkin OKOn rating-komitea. Esitykset keskisuurten ja suurten asiakkaiden luottoluokista tekevät OPK:n yritystutkimusyksikön ja OKOn luottoriski- ja asiakasasiakkaan osaston. Pienten yritysasiakkaiden luottoluokittelu toteutetaan mekaanisella mallilla, jonka tuottamaa luottoluokkaa asiantuntijat tarvittaessa täsmäntävät. Luottoluokitusten esittelystä ja päätöksenteosta vastaavat henkilöt eivät osallistu luottopäätösten tekoon.

Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö (OVY) analysoi asiakkaan velanhoitokyvyn riittävyyden ja vakuuksien turvaavuuden kaikkien niiden luottojen osalta, joissa osuuspankin tai Helsingin OP Pankki Oyj:n yksittäisen asiakaskokonaisuuden vastuut ovat suuremmat kuin 0,3 miljoonaa euroa tai ylittävät 10 %:a pankin omista varoista. Ovy saa vakuutuskäsittelyn avulla yksityiskohtaista tietoa vähittäispankkitoiminnan suurimpien asiakaskokonaisuuksien riskeistä. Vakuutuskäsittely tukee laadukasta luottoprosessia ja OVY:n vakuutus päätökset ohjaavat pankkikohtaista luottoriskintotoa.

OPK:n Tarkastustoiminto tukee vakavaraisuuden hallintaa varmistamalla, että OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt toimivat lakien, viranomaissäännösten, OPK:n ohjeiden sekä sääntöjensä ja

yhtiöjärjestyksensä mukaisesti tuloksellisesti ja turvallisesti ja että riskien valvontajärjestelmät vastaavat toiminnan asettamia vaatimuksia.

Jäsenpankit, vakuutusyhteisöt ja OPK-konsernin muut tytäryhtiöt

Jäsenpankit, vakuutusyhteisöt ja OPK-konsernin muut tytäryhtiöt soveltavat toiminnassaan keskusyhteisön vakavaraisuuden hallinnan periaatteita liiketoiminnan laajuuden ja luonteen edellyttämällä tavalla. Jäsenpankeissa hallintoneuvosto vahvistaa vakavaraisuuden hallintaa koskevat periaatteet sekä valvoo pankin ja sen konsernin toimintaa. OP-keskuksen yhteisöissä tämä tehtävä kuuluu hallitukselle tai hallituksena toimivalle johtokunnalle. Sekä osuuspankeissa että OP-keskuksen yhteisöissä toimiva johto vastaa vakavaraisuuden hallinnan toteutuksesta päätettyjen periaatteiden ja toimintaohjeiden mukaisesti sekä raportoi säännöllisesti yhteisön liiketoiminnasta, riskinkantokyvystä ja riskitilanteesta hallitukselle.

Riskienhallinnan organisaatiossa on eroja yhteisön riskiaseman, koon sekä toiminnan laadun ja laajuuden suhteen. OP-Pohjola-ryhmän suurimmissa yhteisöissä on erillinen liiketoiminnallisesta päätöksenteosta riippumaton riskienhallintatoiminto. Pienissä ja keskisuurissa osuuspankeissa toimitusjohtaja vastaa suoraan riskienhallinnasta. Jäsenpankeissa riskienhallinnan arvioinnin riippumattomuus liiketoiminnasta toteutuu yleisesti siten, että riskienhallinnan arviointi perustuu OPK:n riskienhallinnan tuottamiin raportteihin, OPK:n suorittamaan pankin riskiluokitukseen sekä OPK:n Tarkastustoiminnon arviointeihin pankin riskienhallinnan riittävydestä. OPK tuottaa mitattavia riskejä koskevat raportit jäsenosuuspankeille keskitetysti. OPK:n Tarkastustoiminto tarkastaa myös riskienhallintaa.

OKO-konsernissa OKOn hallitus on ylin päätöksentekaelin riskienhallintaa koskevissa asioissa. Hallitus on keskuudestaan valinnut riskienhallintavaliokunnan, joka keskittyy riskiaseman seurantaan ja valvontaan. Hallituksen alaisena toimiva Riskienhallintajohto koordinoi ja ohjaa riskienhallinnan periaatteita ja toimintalinjoja. Riskinotosta ja liiketoiminnasta riippumaton Riskienhallintaosasto vastaa OKO-konsernin riskien valvonnasta ja raportoinnista sekä riskienhallinnan kehittämisestä. OKOn riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita on kuvattu yksityiskohtaisemmin OKOn tilinpäätöksessä.

RISKIENHALLINTA OP-POHJOLA-RYHMÄN STRATEGIASSA

OP-Pohjola-ryhmän strategiaprosessissa tehdään merkittävät riskienhallinnalliset linjaukset ja päätetään riskirajamittariston kehittämissuunnista. Strategiassa määritellään myös ryhmän riskinkantokyvyn ja riskinottohalun tahtotila.

Vuonna 2006 vahvistetun strategian mukaan OP-Pohjola-ryhmään kuuluvat pankit ja muut yhteisöt kasvavat markkinoita nopeammin riskienhallinnasta tinkimättä. Kasvutavoitteiden asettamisessa otetaan huomioon eri liiketoiminta-alueiden kasvunäkymät, kannattavuuskehitys sekä vaikutukset OP-Pohjola-ryhmän riskiasemaan. Kukin yhteisö vastaa omasta riskienhallinnastaan ja sen itsenäinen toiminta perustuu sen omaan riskinkanto- ja palvelukykyyn.

Sekä pankki- että vakuutustoiminnassa oikein mitoitettulla pääomalla on keskeinen rooli, sillä toimilupa edellyttää laissa säädettyjen vakavaraisuusvaatimusten täyttämistä. Pääoman määrä vaikuttaa sekä oman pääoman tuottoon että riskinkantokykyyn. Hyvä kannattavuus puolestaan tukee näitä molempia tavoitteita. Strategiassa riskinkantokyvyn menestysmittariksi on asetettu pysyvien omien varojen ja taloudellisen pääoman suhde. Tavoitteena on, että pysyvien omien varojen määrä ylittää aina taloudellisen pääoman. Kannattavuuden menestysmittari on taloudellisen pääoman tuotto, joka lasketaan OP-bonuksilla oikaistun tuloksen suhteena keskimääräiseen taloudelliseen pääomaan. Tavoitteena on saavuttaa vähintään 17 %:n tuotto taloudelliselle pääomalle.

OP-Pohjola-ryhmän suhtautuminen riskinottoon on maltillinen. Riskinottohalun osalta tavoitteeksi on asetettu, että OP-Pohjola-ryhmän arvonalentumiset saamisista eivät nettomääräisesti ylitä 0,25 %:a luotto ja takauskannasta. Lisäksi tavoitteena on, ettei järjestämättömien saamisten määrä ylitä strategiakaudella 1,2 %:a luotto- ja takauskannasta.

Pankkiliiketoiminnassa merkittävin yksittäinen riskilaji on luottoriski. Lisäksi pankkiliiketoimintaan liittyy rahoitus-, korko-, valuutta-, osake- ja kiinteistöriskiä.

Vahinkovakuutusliiketoiminnassa merkittävimmät vakuutustekniset riskit liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutussuojan hankkimiseen sekä vastuuvelan riittävyyteen.

Vahinkovakuutusliiketoiminnassa muodostuu merkittävä riski myös vastuuvelkaa kattavan omaisuuden sijoitusriskistä.

Henkivakuutusliiketoiminnassa merkittävimmät riskit liittyvät vastuuvelan ja oman pääoman katteena olevan sijoitusomaisuuden markkinarisktiin. Henkivakuutusliiketoiminnan merkittävimmät vakuutustekniset riskit ovat kuolevuus ja työkyvyttömyyden alkavuus.

STRATEGISET RISKIT

Strategisella riskillä tarkoitetaan väärin valitun liiketoimintastrategian johdosta syntyviä menetyksiä.

OP-Pohjola-ryhmän liiketoiminnan keskeisiin painopiste- ja kehittämislinjauksiin liittyvää strategista riskiä vähennetään jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyysihin ja ennusteisiin asiakkaiden tulevista tarpeista, eri toimialojen ja markkina-alueiden kehityksestä sekä kilpailutilanteesta. Strategiset linjaukset käsitellään laajasti ryhmän sisällä ennen niiden vahvistamista.

OPERATIIVISET RISKIT

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan riskiä siitä, että puutteellisesti toimivista sisäisistä prosesseista, henkilöistä ja järjestelmistä tai ulkoisista tapahtumista aiheutuu tappioita. Operatiiviset riskit sisältävät oikeudellisen riskin, mutta eivät strategista riskiä. Operatiivinen riski voi ilmetä myös maineen menetyksenä.

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa ja arvioida mahdollisia ja toteutuneita operatiivisia riskejä sekä luoda riskejä ennaltaehkäisevä yrityskulttuuri. Operatiiviset riskit ovat laadullisia eivätkä ne ole sidoksissa toiminnasta odotettavissa oleviin hyötyihin. Operatiivisten riskien vaikutuksia ei pystytä kaikissa tapauksissa rajoittamaan. Operatiivisten riskien osalta on olennaista tunnistaa merkittävimmät riskit ja suojautua niitä vastaan.

OP-Pohjola-ryhmän sisäisen työnjaon mukaan OPK vastaa OP-Pohjola-ryhmän keskitettyjen toimintojen ja palvelujen toimintavarmuudesta ja jatkuvuudesta. Tältä osin OPK:lla on oltava koko OP-Pohjola-ryhmään nähden riittävät järjestelmät ja menettelytavat. OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt vastaavat omaan liiketoimintaansa liittyvien operatiivisten riskien hallinnasta toimintansa laajuuden ja luonteen edellyttämällä tavalla.

LUOTTORISKIT

Luottoriskien hallinnan tavoitteet ja yleiset periaatteet

Luottoriskillä tarkoitetaan sitä, että asiakas ei mahdollisesti täytä luottosuhteesta syntyviä velvoitteitaan eikä asetettu vakuus ole riittävä kattamaan pankin saamista. Luottoriskit ovat OP-Pohjola-ryhmän pankkiliiketoiminnan merkittävin riskilaji, ja siksi niiden hallinnan ja seurannan kehittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Luottoriskien hallinnan tarkoitus on vähentää luottotappioiden todennäköisyyttä jo ennen luottopäätöstä sekä toisaalta rajoittaa ja estää jo tehtyihin luottopäätöksiin liittyvien merkittävien riskien toteutuminen. Luottoriskiä hallitaan asiakasvalinnalla ja vakuuksin. Riskikeskittymiä vältetään ja riskirajoilla on rajoitettu, että yksittäinen asiakasvastuu suhteessa ryhmän omiin varoihin ei ylitä 15 %.

Pankkiliiketoiminnan luottoriskien hallinnan lähtökohta ja OP-Pohjola-ryhmän pankkien erityinen vahvuus on paikallinen ja syvällinen asiakastuntemus. Luotonanto tapahtuu ensisijaisesti asiakkaan riittävän ja todennetun velanhoitokyvyn perusteella. Sitoumusten takaisinmaksun varmistamiseksi osuuspankin asiakkaan vastuilla tulee pääsääntöisesti olla turvaavat vakuudet. Suurempien yritysasiakkaiden osalta käytetään vakuuksien ohella myös luottosopimusten erityisehtoja (kovenantteja) turvaamaan pankin asemaa.

Luotonmyöntämisvaltuudet on OP-Pohjola-ryhmässä vahvistettu vastaamaan kunkin jäsenpankin ja liiketoimintayksikön toiminnan laajuutta ja luonnetta.

OP-Pohjola-ryhmässä ulkomaista maariskiä ottaa pankki- ja sijoituspalvelutoiminnassa käytännössä yksinomaan OKO. OKOn hallitus vahvistaa maalimiitit, jotka perustuvat kansainvälisiin luottokelpoisuusluokituksiin ja pankin omiin analyysieihin valtioiden taloudellisesta ja poliittisesta tilasta.

OP-Pohjola-ryhmätasolla seurataan vähintään kuukausittain luottoriskien kehitystä. Seurannan kohteina ovat mm. luottokannan kehitys ja jakaumat, järjestämättömien saamisten ja rästien kehitys sekä OVYn luottokantavakuutuksesta hylättyjen saamisten määrä. Myös luottoluokituksen kehitystä ja riskiperusteisen hinnoittelun toteutumista sekä muita luottosalkun laatua ja rakennetta kuvaavia raportteja seurataan säännöllisesti. Jäsenpankkitasolla luottoriskien seuranta on jatkuva. Lisäksi luottoriskien kehitystä seurataan pankki- ja ryhmätasolla säännöllisesti tehtävillä riskikartoituksilla. Niissä luottoriskejä mitataan luottoluokituksen sekä asiakaskohtaisesti lasketun vakuusvajeen pohjalta.

Luottoriski sisältyy myös vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnan sijoitustoimintaan. Vakuutusyhtiöiden luottoriskiä hallitaan yhtiöiden hallitusten vahvistamien sijoitussuunnitelmien mukaisesti hajauttamalla sijoituksia ja rajoittamalla heikomman luottoriskin osuutta salkusta. Joukkovelkakirjalainat sijoitetaan pääosin euromaiden valtioiden sekä yritysten euromääräisiin joukkovelkakirjalainoihin.

Luottoriskien hallintamenetelmät pankkiliiketoiminnassa

Henkilöasiakkaiden velanhoitokyvyn ja luottoriskin arvioinnissa hyödynnetään henkilöasiakkaiden rahoitushankkeiden luottoluokitteluja ja maksukykykaskelmia. Luottoluokittelussa pyritään eri muuttujien avulla arvioimaan asiakkaan maksukykyyn kehitys. Luottoluokittelun perusteella uusille luotoille lasketaan minimihintasuositus. Luottoluokitteluja käytetään hyväksi myös luotonannon laadullisia tavoitteita asetettaessa.

Henkilöasiakkaiden luottojen luokittelu perustuu tilastollisiin (ns. credit scoring) malleihin. Uudet luottihakemukset luokitellaan hakemusvaiheessa käytössä olevien tietojen avulla. Asiakkaan maksukäyttäytymiseen ja muuhun asiointihistoriaan perustuva olemassa olevien luottojen luokittelu päivitetään kerran kuukaudessa.

Henkilöasiakkaiden velanhoitokyvyn arvioimiseksi ylläpidetään kulutusnormitaulukoita, ja asuntoluottoja myönnettäessä tehdään vertailulaskelma sen varmistamiseksi, ettei velanhoito vaarannu korkotason noustessa. Velanhoitokyvyn turvaamiseksi luottoneuvottelujen yhteydessä tarjotaan takaisinmaksun odottamattomissa tilanteissa turvaavia vakuutuksia, joiden korvaukset on sidottu luoton lyhennyksiin ja jäljellä olevaan pääomaan. Velanhoitokulujen vakauttamiseksi korkotason nousun varalta OP-Pohjola-ryhmässä tarjotaan kotitalouksien asuntoluotoille ja yritysten luotoille korkokattosopimuksia ja kiinteäkorkoisia luottoja.

Yritysasiakkaiden velanhoitokyvyn ja luottoriskin arvioinnissa hyödynnetään luottoluokitteluja, maksukykykaskelmia, tilinpäätösanalyysijä, yritystutkimuksia, lausuntoja ja OPK:n laatimia toimialakatsauksia ja rahoitussuosituksia.

Yritysasiakkaiden luokittelussa vakiintunutta järjestelmää kehitettiin vuoden 2007 aikana muun muassa laajentamalla luokkien määrää kahdestatoista kahteenkymmeneen. Vuoden 2008 alussa järjestelmää kehitettiin edelleen. Uudistetussa järjestelmässä pienyritysten vastuiden luokitteluun käytetään mekaanista lineaarisen regression mallia, jossa taustamuuttujina on monia yrityksen historiaan, omistukseen, vastuuhenkilöihin, tilinpäätökseen ja maksutapaan liittyviä tekijöitä. Asiakkaiden luottoluokat arvioidaan vuosittain ja tarvittaessa mallin luokittelua täsmennetään

asiantuntijoiden tekemillä arvioilla. Keskisuurten ja suurten yritysten vastuiden luokitteluun käytetään mekaanisen rating-mallin ja asiantuntijamallin yhdistelmää. Malli huomioi tunnuslukumuuttujien lisäksi laadullisia tekijöitä ja ottaa huomioon yrityksen tulevaisuuden suunnitelmat sekä niiden vaikutukset yrityksen maksukykyyn.

Osuuspankeilla ja Helsingin OP Pankki Oyj:llä on luottokantaa ja pankkitakauksia koskeva luottokantavakuutus OVYssä. Vakuutuspäätökset tehdään erikseen sellaisten luottojen osalta, jotka ylittävät 0,3 miljoonaa euroa tai 10 % jäsenpankin omista varoista. Luottovakuutustoimintaan liittyvää riskiä rajoitetaan OP-Pohjola-ryhmän luotto- ja vakuusohjeisiin pohjautuvalla vastuuvallinnalla: asiakaskokonaisuuden sitoumuksia voidaan hylätä vakuutuksen piiristä liian suurten velanhoitokykyyn tai vakuuksiin liittyvien riskien johdosta. Erillisen vakuutuskäsittelyn perusteella saadaan yksityiskohtaista tietoa vähittäispankkitoiminnan suurimpien asiakkaiden luotoista, velanhoitokyvystä ja vakuusasemasta. Vakuutuskäsittely on merkittävä osa OP-Pohjola-ryhmän luottoriskien hallintaa. Luottovakuutustoiminta, jonka osuus OVYn vastuuvallinnasta ja vakuutusmaksutulosta on noin 90 %, on osa ryhmän sisäistä luottoriskien hallintaa ja tappiontasausmekanismeja. OVY tarjoaa OP-Pohjola-ryhmän yrityksille myös takuu- ja turvallisuusvakuutuksia.

OP-Pohjola-ryhmässä arvioidaan säännöllisesti vähintään vuosittain lievän taantuman vaikutusta luottoriskiasemaan, luottotappioihin sekä luottoriskin pääomavaatimukseen.

MARKKINARISKIT

OP-Pohjola-ryhmässä markkinariskeihin sisällytetään kaikkien taseen ja taseen ulkopuolisten erien rahoitus- ja korkoriskit sekä valuuttakurssi-, osakekurssi- ja kiinteistöriskit. Markkinariskien hallinnan keskeisenä tehtävänä on tunnistaa ja arvioida liiketoimintaan sisältyvät markkinariskit, rajoittaa ne hyväksyttävälle tasolle sekä raportoida niistä säännöllisesti ja tehokkaasti. Näin varmistetaan, että markkinahintojen tai muiden ulkoisten markkinatekijöiden muutokset eivät johda pitkän aikavälin kannattavuuden tai vakavaraisuuden liialliseen heikkenemiseen ryhmään kuuluvassa yksittäisessä yhteisössä tai OP-Pohjola-ryhmässä kokonaisuutena.

Vastuu markkinariskien ottamisesta on pääosin hajautettu. Yhteisökohtaista markkinariskien ottamista ohjaavat ja rajoittavat OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, OPK:n riskienhallintaohjeistus ja OP-Pohjola-ryhmän riski- ja valvontarajajärjestelmä. Kunkin yhteisön hallitus on määritellyt markkinariskien hallinnan tavoitteet, riskinoton periaatteet ja markkinariskien hallinnan organisoinnin.

Pankkiliiketoiminnan luotto- ja talletuskannan korkoriskin suojauksessa pyritään turvaamaan riittävä kate eri koronmuutostilanteissa. Kaupankäynti- ja sijoitussalkuissa pyritään turvaamaan vuotuisen tuoton ja salkun markkina-arvon kehitys.

Pankkiliiketoiminnan työnjaon mukaan osuuspankit ja Helsingin OP keskittyvät vähittäispankkitoimintaan. Niiden aktiivista kaupankäyntiä raha- ja pääomamarkkinoilla on rajoitettu suosituksella, jonka mukaan pankkikohtaisen kaupankäyntisalkun arvo voi olla korkeintaan 5 % taseen ja taseen ulkopuolisten erien yhteismäärästä.

Osuuspankit hoitavat rahamarkkina- ja johdannaiskauppansa valtaosin OKOn kanssa.

OP-Pohjola-ryhmän keskuspankkina OKO hoitaa ryhmän maksuvalmiuden, maksuliikkeen, valuuttakurssiriskit, pitkäaikaisen varainhankinnan ja kansainväliset pankkisuhteet sekä vastaa yhteisen, keskitetyn maksuvalmiusreservin ylläpidosta. OKOn markkinariskien ottoa ohjaavat yhtiön vakavaraisuuden hallinnan periaatteet ja kokonaisriskipolitiikka sekä markkinariskilajikohtaiset riskipolitiikat, joissa määritellään sallitut riskien enimmäismäärät, position rakennetta ja hajauttamista koskevat periaatteet sekä riski- ja tuottotavoitteet. OKOn markkinariskien hallintaa käsitellään tarkemmin OKOn tilinpäätöksessä.

Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa markkinariski muodostuu hinta-, korko- ja valuutariskistä. Osakekurssien, korkojen ja valuuttojen muutokset vaikuttavat sijoitusomaisuuden

arvoon. Vakuutusliiketoiminnassa sijoitukset ovat vastuuvelan ja oman pääoman katteena olevaa varallisuutta.

Sijoitustoiminnan pitkän tähtäimen tuottotavoitteiden saavuttaminen edellyttää hallittua riskinottoa. Vakuutusyhtiöiden hallitukset vahvistavat erilliset sijoitusten riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat. Keskeinen merkitys on vuosittain vahvistettavilla sijoitussuunnitelmissa, joissa otetaan kantaa haluttuun riski- ja tuottotasoon. Sijoitussuunnitelmissa määritellään myös sijoitusomaisuuden jakaumat, vaihteluvälit, vertailuindeksit sekä sijoitustoimintaan kohdistuvat muut rajoitukset.

Sijoitusomaisuuden allokaatiossa otetaan huomioon vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset turvaavuuden, tuottovaateen ja likviditeetin suhteen sekä riskinkantokyky. Sijoitukset hajautetaan tästä syystä tehokkaasti eri omaisuusluokkiin, sijoitusinstrumentteihin, maantieteellisesti sekä toimialoittain.

Vahinkovakuutusliiketoiminnassa sijoitusriskien hallintaan käytetään sijoitusinstrumentin laatuluokitteluun perustuvaa mallia, jossa on otettu huomioon sijoitusluokkien odotettu tuotto ja hajonta sekä luokkien välinen korrelaatio. Henkivakuutusliiketoiminnassa sijoitusomaisuuden riskitasoa seurataan toteutuneiden tuottojen keskihajonnalla.

OP-Pohjola-ryhmän yhteisöjen markkinariskiraportoinnin laajuus ja tiheys vaihtelevat liiketoiminnan luonteen mukaan. OKOssa markkinariskien seuranta ja raportointi on päivittäistä ja osin reaaliaikaista, muissa yhteisöissä säännöllinen raportointi johdolle on kuukausittaista, mutta seuranta on tarvittaessa päivittäistä. OPK:n Riskienhallintapalvelut tuottaa markkinariskiraportit osuuspankeille ja raportoi koko OP-Pohjola-ryhmän taserakenteen ja markkinariskien kehityksestä OPK:n johdolle säännöllisesti.

Pankkiliiketoiminnan kiinteistö- ja osakeriskejä arvioitiin kertomusvuonna stressitestien avulla. Lisäksi valmisteltiin erilaisia rahoitusriskiskenaarioita ja niihin liittyviä toipumissuunnitelmia.

Rahoitusriski

Rahoitusriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että yrityksen kyky selviytyä maksuvelvoitteestaan vaarantuu. OP-Pohjola-ryhmän rahoitusriskin lähteitä ovat taserakenteesta syntyvät riskit, asiakaskäyttäytyminen ja taloudelliseen toimintaympäristöön liittyvät riskit. Myös muiden liiketoimintariskien toteutuminen voisi realisoida rahoitusriskin. Taserakenteeseen liittyvät rahoitusriskit liittyvät varainhankinnan jälleenrahoitusriskiin, varainhankintalähteiden keskittyneisyyteen ja maksuvalmiusreservien likvidiiteen. Maksuvalmiusriski sisällytetään OP-Pohjola-ryhmässä rahoitusriskiin. Maksuvalmiusriski syntyy, jos rahoitusta ei ole saatavissa velkojen tai muiden sitoumusten erääntyessä. Vakuutusliiketoiminnan vastuuvelan katteena olevia sijoituksia ei voi käyttää pankkiliiketoiminnan rahoitusriskin kattamiseen.

Pankkiliiketoiminnan rahoitusriskiä hallitaan jäsenpankki- ja ryhmätason maksuvalmiussuunnittelulla, säätelemällä tase-erien erääntymisrakennetta, ylläpitämällä riittävää maksuvalmiusreserviä ja hajauttamalla varainhankinnan rakennetta. Ryhmän yhteisöt vastaavat ensisijaisesti itse omasta rahoitusriskistään ja tasaavat rahoitus- ja maksuvalmiusasemansa OKOn kanssa. OKO vastaa koko ryhmän maksuvalmiusriskin hoidosta. OKO seuraa päivittäin OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiusaseman kehittymistä ja tasaa sen rahamarkkinoilla.

OP-Pohjola-ryhmän ja sen liiketoimintayksiköiden rahoitusriskiä mitataan pankkiliiketoiminnassa erilaisilla taseen saatavien ja velkojen erääntymisrakennetta sekä maksuvalmiusreservien ja varainhankinnan määrää, rakennetta ja keskittyneisyyttä kuvaavilla mittareilla.

Pankkiliiketoiminnassa OP-Pohjola-ryhmän rahoitusriskin riskirajamittarina käytetään tarkasteluajankohtaan kumulatiivisesti laskettuna erääntyvien saamisten ja velkojen erotuksen suhdetta taseen loppusummaan enintään yhden vuoden, enintään kolmen vuoden ja enintään viiden vuoden periodeissa. Järjestelmä sisältää myös estimaatit käyttötilitalletusten erääntymisestä. Rahoitusriskiä seurataan säännöllisesti myös muilla mittareilla, joita ovat esimerkiksi talletushankinnan osuus taseesta ja talletusten tuotejakauma.

Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa yhtiöiden likviditeettivaatimukset huomioidaan sijoitussalkun allokaatiojakaumassa. Likviditeettipuskurina toimii ensisijaisesti rahamarkkinasalkku.

Korkoriski

Korkoriskillä tarkoitetaan korkotason muutosten aiheuttamaa riskiä pankin tulokselle. Korkoriski jakautuu hintariskiin ja uudelleenhinnoitteluriskiin. Hintariski tarkoittaa riskiä, joka aiheutuu markkinakorkojen muutosten vaikutuksesta jälkimarkkinakelpoisten arvopapereiden markkina-arvoon. Uudelleenhinnoitteluriski on korkojen muutoksesta aiheutuva riski korkomaksujen ja lyhennysten uudelleenhinnoittelusta saatavasta tai maksettavasta korosta. Korkojen muutokset vaikuttavat vastakkaissuuntaisesti hinta- ja uudelleenhinnoitteluriskeihin.

Pankkiliiketoiminnassa korkoriskitarkasteluun sisällytetään kaikki tase-erät sekä taseen ulkopuoliset korolliset erät. Pankkiliiketoiminnan merkittävin korkoriskin lähde on vähittäispankkitoiminta, jossa anto- ja ottolainauksen erääntymis- ja jälleenhinnoitteluajankohdat poikkeavat toisistaan. Lisäksi käytössä on erilaisia korkosidonnaisuuksia, joista osa on ns. hallinnollisia korkoja. Myös asiakaskäyttäytyminen vaikuttaa korkoriskin realisoitumiseen sekä antolainauksessa että talletushankinnassa. Korkoriskilaskentaa varten arvioidaan hallinnollisten korkojen sekä talletusvarainhankinnan korkojen tilastollinen uudelleenhinnoitteluviive suhteessa markkinakorkojen muutoksiin.

Osuuspankkien korkoriskitarkastelussa koronmuutokselle herkäät erät on jaettu kassavirtatarkasteluun sekä maturiteetin mukaisesti että korkosidonnaisuuksittain. Vaihtuvakorkoisten erien tulevaisuuden korkokassavirrat lasketaan kulloinkin voimassa olevalta korkokäyrältä sopimuksen korkotietoihin perustuen forward -menettelyä käyttäen. Korkotason muutosvaikutuksia arvioidaan suhteessa pankin riskiposition arvoon. Tarkastelu koskee staattista tasetta ottaen kuitenkin huomioon hallinnollisten korkojen oletetut uudelleenhinnoitteluviiveet.

Korkoriskin riskirajamittarina käytettiin pankkiliiketoiminnassa markkinakorkojen 1,0 %-yksikön nousun vaikutusta riskiposition nyky-arvoon suhteutettuna taloudelliseen pääomaan.

Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa korkoriskiä muodostuu, kun korkotason muutokset vaikuttavat sijoitusomaisuuden arvoon. Sijoitustoiminnassa korkoriskiä hallitaan rajoittamalla korkosijoitusten määrää sijoitusallokaatioissa. Korkoriskiä seurataan modifioidulla duraatiolla suhteessa vertailusalkun duraatioon. Korkoriskin tason määrittelyssä otetaan huomioon myös vastuuvelkaan sisältyvä korkoriski.

Henkivakuutusliiketoiminnassa merkittävin vastuuvelkaan liittyvä korkoriski on korkotuottoisen vakuutuksen laskuperustekorkovaateen (sitova tuottolupaus) ja vastuuvelkaa kattavan sijoitusomaisuuden todellisen tuoton suhde. Perustekorko on samalla vastuiden diskonttokorko. Osa 4,5 %:n laskuperustekorolla toimivan kannan vastuuvelasta on vapaaehtoisesti täydennetty alemman diskonttokoron tasolle.

Valuuttakurssiriski

Pankkiliiketoiminnassa valuuttakurssiriskillä tarkoitetaan valuuttakurssimuutosten pankille aiheuttamaa tulosriskiä tai markkina-arvon muutosriskiä. Avoin valuuttaposition synty, kun samassa valuutassa olevien saamisten ja velkojen määrät poikkeavat toisistaan. OP-Pohjola-ryhmän pankeissa valuuttakurssiriski on keskitetty OKOon, ja yksittäisen osuuspankin valuuttaposition rajoittuu käytännössä matkavaluuttakassaan.

Valuuttakurssiriskiä mitataan Rahoitustarkastuksen standardin määrittelemän kokonaisnettovaluuttaposition suhteella taloudelliseen pääomaan.

Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa valuuttakurssiriski muodostuu valuuttakurssien muutosten vaikutuksesta sijoitusomaisuuden arvoon. Valuuttakurssiriskiä hallitaan sijoitusallokaation hajauttamisella ja suojaavilla valuuttajohdannaisilla. Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa voi olla avoimia valuuttakurssipositioita, mutta niille on asetettu enimmäisrajoitus sijoitussuunnitelmassa. Vahinkovakuutusliiketoiminnassa valuuttariskin hallinnassa huomioidaan myös vakuutustoiminnasta aiheutuva valuuttariski. Henkivakuutuksen vastuuvelka ei sisällä valuuttamäärisiä eriä.

Osakeriski

Osakeriskillä tarkoitetaan julkisesti noteerattavien osakkeiden ja muiden vastaavien instrumenttien markkinakurssimuutosten aiheuttamaa tulosriskiä ja markkina-arvon muutosriskiä.

Sijoitustoiminnassa osakeriskiä hallitaan sijoitusallokaation hajauttamisella. Pankkiliiketoiminnassa osakeriskin riskirajamittarina käytetään julkisesti noteerattavien osakkeiden, rahasto-osuuksien tai muiden vastaavien instrumenttien markkina-arvon suhdetta taloudelliseen pääomaan.

Kiinteistöriski

Kiinteistöriskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa, arvioida, rajoittaa ja valvoa kiinteistöomistuksiin kohdistuvia arvonalentumis-, tuotto- ja vahingoittumisriskejä. Kiinteistöomaisuuteen liittyvien riskien pienentämiseksi ja tuottotason nostamiseksi jäsenpankeissa on vahvistettu kiinteistöriskien hallinnan periaatteet ja hallintajärjestelmät. Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa kiinteistöriskien hallinnan periaatteet on vahvistettu sijoitussuunnitelmassa. Jäsenpankkien ja muiden OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yhteisöjen kiinteistöomistusten määrää ja tuottotasoa seurataan vähintään neljännesvuosittain.

JOHDANNAISTEN KÄYTTÖ RISKIENHALLINNASSA

OP-Pohjola-ryhmässä aktiivisin johdannaisten käyttäjä on sen keskuspankki OKO, joka käyttää niitä niin kaupankäynti- kuin suojaustarkoituksessa. OKOssa, jossa sekä saatavat että velat ovat joko korkojaksoittain vaihtuva- tai kiinteäkorkoisia ja markkinaehtoisia, on suojaustoiminnassa korkomarginaalin taloudellinen lukitseminen liiketoiminnan kannalta keskeistä. OKO soveltaa IFRS 39:n mukaista suojauslaskentaa käyttäen suojauksen tehokkuuden mittareina riskienhallinnassa yleisesti käytössä olevia mittareita.

OP-Pohjola-ryhmä soveltaa korkoriskin suojauslaskennassa ns. käyvän arvon suojausmallia.

Osuuspankit eivät käytä johdannaisia kaupankäyntitarkoituksessa. Osuuspankkien johdannaismarkkinointi on vähäistä ja rajoittuu muutaman osuuspankin korkoriskiposition suojaukseen koronvaihtosopimuksin sekä korkokattoisten luottojen suojaamiseen vastakkaisilla optioilla OKOn kanssa. Kirjanpidossa kyseiset optiot on merkitty kaupankäyntisalkkuun, koska IFRS 39:n mukaan johdannainen on arvostettava taloudellisesta käyttötarkoituksesta huolimatta. Osuuspankeilla on pitkäaikaisissa sijoituksissaan kytkettyjä johdannaisia, mutta niitä ei ole pääsääntöisesti erotettu, koska instrumentit arvostetaan osana kirjanpidollista kaupankäyntisalkkua markkina-arvoon.

Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa johdannaisia käytetään markkinariskien hallintaan. Johdannaisten käytön periaatteet määritellään vuosittain yhtiöiden sijoitussuunnitelmissa. Korko- ja osakejohdannaisia voidaan käyttää sekä suojaukseen että salkun riskitason lisäämiseen rajojen puitteissa. Valuuttajohdannaisia voidaan käyttää vain suojaamiseen. Luottoriskijohdannaisia ei ole käytetty. Johdannaisia voidaan tehdä säännellyillä markkinoilla tai vastapuolen kanssa, jonka pitkäaikainen luottoluokitus on vähintään A3 (Moody's) tai A- (Standard & Poor's).

VAKUUTUSTEKNISET RISKIT

Vahinkovakuutus

Vakuutustoiminta perustuu riskin ottamiseen ja sen hallintaan. Merkittävimmät vakuutustekniset riskit liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutussuojan hankkimiseen ja vastuuvelan riittävyys. Vastuuvelariski liittyy erityisesti sellaisiin vakuutuslajeihin, joissa vahingot selviävät hitaasti.

Vahinkovakuutus käyttää vakuutus- ja sijoitusriskien arvioimiseksi todennäköisyysmallia, jonka avulla arvioidaan sijoitusallokaation, vakuutuskannan ja vakavaraisuuden optimaalinen rakenne siten, että pääoman tuotto maksimoidaan. Mallin avulla määritetään myös vakavaraisuudelle tavoitealue.

Vakuutusriskien osalta mallissa on otettu huomioon vakuutuslajien erilainen luonne sekä jälleenvakuuttamisaste.

Vakuutussopimuksella vakuutuksenottaja siirtää riskinsä vakuutuksenantajalle. Vahinkovakuutuksessa yksittäisen vakuutussopimuksen vakuutusriski muodostuu kahdesta elementistä: siitä, että sattuu yksi tai useampi vakuutussopimuksen perusteella korvattava vahinko ja siitä, että jokaiseen sattuvaan vahinkoon liittyy riski korvattavan vahingon suuruudesta. Sekä korvattavien vahinkojen lukumäärä että kunkin yksittäisen vahingon suuruus ovat satunnaisia. Vakuutusehdot edellyttävät, että korvattavan vahingon sattuminen on ennalta-arvaamaton tapahtuma. Toisaalta vakuutetulle kohteelle sattuvan vahingon suuruus riippuu yleensä voimakkaasti esimerkiksi vahingon syystä ja sattumishetken olosuhteista sekä tapahtumien kulun yksityiskohdista. Lisäksi yhdellä vakuutussopimuksella voi olla katettuna useita laadultaan tai arvoltaan poikkeavia kohteita.

Vakuutuskanta muodostuu hyvin suuresta määrästä myönnettyjä vahinkovakuutussopimuksia. Vakuutuskannan suuruuden takia myös sattuvien vahinkojen odotettavissa oleva lukumäärä on suuri. Jos sattuvat vahingot ovat toisistaan täysin riippumattomia, havaitun vahinkomenon suhteellinen vaihtelu tulee todennäköisyyslaskennan suurten lukujen lain mukaan sitä pienemmäksi mitä enemmän vakuutuskannassa on vakuutusriskejä.

Koska vakuutusriskien keskinäinen riippumattomuus ei todellisuudessa kuitenkaan toteudu täydellisesti, ei vakuutusyhtiön vahinkoriski suhteutettuna vakuutuskannan suuruuteen kuitenkaan kokonaan katoa, olipa vakuutuskanta kuinka suuri hyvänsä. Tätä vakuutusriskien keskinäisestä riippuvuudesta aiheutuvaa jännösriskiä kutsutaan ei-hajautettavissa olevaksi riskiksi. Se liittyy yleensä ulkoisessa toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Esimerkiksi suhdannevaihtelut vaikuttavat systemaattisesti tietyn vakuutussopimusten ryhmän vahinkotiheyteen tai vahinkojen suuruuksiin. Inflaatio voi vaikuttaa vahingon suuruutta lisäävästi samanaikaisesti suuressa osassa yhtiön vakuutuskantaa. Väestön yleisessä kuolevuuskehityksessä tapahtuvat muutokset taas heijastuisivat yhtiön koko lakisääteisten vakuutusten eläkekantaan. Toisaalta ei-hajautettavissa oleva riski voi joskus liittyä myös vielä tunnistamattomaan, piilevään vahinkorisktiin, joka koskee suurta määrää vakuutussopimuksia. Tunnetuin esimerkki lähihistoriasta ovat asbestivahingot.

Oman riskityyppinsä muodostavat luonnonkatastrofien tai ihmisen toiminnasta aiheutuneiden suurkatastrofien synnyttämä vahinkokumulaatio. Tällöin yksi ja sama katastrofitapahtuma aiheuttaa käytännössä samanaikaisesti korvattavia vahinkoja suureen määrään vakuutettuja riskejä, jolloin katastrofista aiheutuva kokonaiskorvausmeno voi nousta erittäin suureksi. Tämä riski on kuitenkin hajautettavissa, sillä OP-Pohjola-ryhmän vahinkovakuutusliiketoiminta toimii alueella, jossa luonnonkatastrofiriskiä pidetään suhteellisen alhaisena, ja siltä voi näin ollen suojautua jälleenvakuutuksella.

Riskin valinnan ja hinnoittelun merkitystä korostetaan toimintamalleissa. Vakuutuslaji- ja riskikeskittymäkohtaisesti on asetettu rajoitukset riskien suuruudelle ja laajuudelle. Tätä tukevat tietovarasto ja analysointisovellukset. Vakuutusehtojen merkitys riskin rajoittamisen keinona on olennainen. Lisäksi tehdään asiakas- tai vakuutuslajikohtaisesti riskianalyyskejä riskien rajoittamiseksi.

Jälleenvakuutusperiaatteet ja omalla vastuulla pidettävän riskin vahinkokohtainen enimmäismäärä hyväksytään vuosittain OKOn hallituksessa. Käytännössä omalla vastuulla olevaa riskiä pidetään hallituksen hyväksymää enimmäismäärää alempana, jos se on jälleenvakuutussuojan hintataso huomioon ottaen perusteltua. Paikalliset riskikeskittymät pyritään ottamaan huomioon omaisuusriskien EML-arvioissa (Estimated Maximum Loss, suurin todennäköinen vahinko) ja jälleenvakuutussuojaan sisältyvällä EML-murtumasuojalla. Katastrofikumulaatiovahinkojen varalta on varauduttu kattavalla katastrofijälleenvakuutussuojalla.

Jälleenvakuutus vaikuttaa vakavaraisuuspääoman tarpeeseen. Jälleenvakuuttajaksi hyväksytään ainoastaan yhtiö, jonka luottokelpoisuus on riittävä. Jälleenvakuuttajittain on lisäksi vahvistettu ylärajat sille, kuinka paljon riskiä yhdelle jälleenvakuuttajalle voidaan antaa. Yläraja riippuu riskin luonteesta ja yhtiön vakavaraisuudesta. Jälleenvakuutukset on pääosin sijoitettu yhtiöihin, joiden luokitus on Standard & Poor'sin mukaan vähintään A.

Vastuuvelan riittävyyttä seurataan vuosittain. Vastuuvelan arviointiin liittyy aina epävarmuustekijöitä, jotka voivat johtua mm. vahinkokehityksen ennustamisesta, vahinkojen todentamisen viiveestä, kustannusinflaatiosta tai lainsäädöllisistä muutoksista sekä yleisestä taloudellisesta kehityksestä.

Henkivakuutus

Henkivakuutusliiketoiminnan merkittävimmät vakuutustekniset riskit ovat kuolevuus ja työkyvyttömyyden alkavuus. Kuolemanvaravakuutuksissa riskinä on korkea kuolleisuus, mutta eläkkeiden ja muiden elämänvaravakuutusten osalta riskinä on oletettua alhaisempi kuolleisuus. Riskejä hallitaan määrittelemällä vakuutuksista perittävät maksut turvaaviksi, pitämällä vastuuvalintaohjeet ajan tasalla, kerryttämällä tasoitusmäärää sekä siirtämällä riskiä jälleenvakuuttajalle.

Koska vain poikkeustapauksissa hinnoittelua voidaan muuttaa sen jälkeen kun vakuutus on myönnetty, on hinnoittelussa varauduttava epäedulliseen vaihteluun. Olettamusten toteutumista tarkkaillaan systemaattisesti, ja tarvittaessa hinnoittelua korjataan tai vastuuvelkaa vahvistetaan.

Henkivakuutuksen tuotevalikoimaan kuuluu pääasiassa pitkäaikaissäätämiseen tarkoitettuja tuotteita, joihin sisältyy ainoastaan vähäinen vakuutustekninen riski.

Vakuutusteknisiin riskeihin voidaan lukea myös liikekukuriski. Riski realisoituu, jos todelliset liikekulut ylittävät hinnoittelussa tehdyt kustannusolettamukset. Hallintakeinot ovat kulukuri ja riittävä hinnoittelu.

Mahdollisuus takaisinostoihin tuo henkivakuutusyhtiölle takaisinostoriskiä: pitkäaikaisiksi tarkoitettujen varojen nostaminen ennen aikaisesti pienentää ansaintapohjaa. Vakuutusyhtiö saattaa takaisinoston yhteydessä joutua realisoimaan sijoituksiaan epäedullisessa markkinatilanteessa tai etupainotteisia liikekuluja ei ole saatu kuoletettua takaisinostohetkeen mennessä.

Takaisinostoriskiä hallitaan sopivilla tuoterakenteilla sekä sopimusehdoilla ja sanktioilla. Takaisinostolle alttiita ovat säästövakuutukset ja kapitalisaatiosopimukset. Sen sijaan eläkevakuutuksien takaisinosto on mahdollista ainoastaan poikkeustapauksissa.

LIITE 3. Tilikauden aikana hankitut liiketoiminnot

OKO osti 12.9.2005 Keskinäinen Henkivakuutusosakeyhtiö Suomelta ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselta niiden omistamat Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeet 1 195 miljoonan euron kauppahinnalla. Kaupan jälkeen OKO omisti noin 58,5 prosenttia Pohjolan osakkeista ja äänimäärästä. Kauppa toteutui lopullisesti 18.10.2005, kun OKO sai kaupan ehtona olleet viranomaishyväksynnot. Kaupan toteuduttua Pohjola-Yhtymä Oyj:stä tuli OKOn tytäryhtiö. Vuoden 2005 loppuun mennessä OKO kasvatti omistussuutensa Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeista 86,3 prosenttiin. Pohjola-Yhtymä Oyj ja sen konsernitilinpäätökseen sisällytetyt yhtiöt on yhdistelty OP-Pohjola-ryhmän yhdisteltyyn tilinpäätökseen ajankohdasta 30.10.2005 lähtien. Tammikuussa 2006 OKOn omistus- ja ääniosuus Pohjolassa ylitti 90 prosenttia, jolloin OKO aloitti osakeyhtiölain mukaisen välimiesmenettelyn Pohjolan osakkeiden lunastamiseksi. Pohjola-Yhtymä Oyj on yhdistelty vuoden 2006 alusta lukien OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen täysin omistettuna tytäryhtiönä.

Hankitut Pohjola-konsernin keskeiset liiketoiminnot ovat vahinkovakuutus-, henkivakuutus-, rahasto- ja omaisuudenhoitoliiketoiminta. Liiketoimintojen yhdistämisen jälkeen Pohjola-Yhtymä Oyj myi rahastoliiketoiminnan 30.12.2005 ja henkivakuutustoiminnan 16.1.2006 OP-Pohjola-ryhmän sisäisillä kaupoilla OPK:lle.

Tilinpäätösten konserniyhdistelyissä hankintamenoina on käytetty Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeiden hankintamenoa lisättyä osakkeiden hankintaan liittyvillä välittömällä kustannuksilla. Hankintamenoon sisältyvät myös OP-Pohjola-ryhmän sisäisiin kauppoihin liittyvät välittömät kulut sekä välittömät kulut OP-Pohjola-ryhmän sisäisistä kaupoista, jotka on toteutettu OP-Pohjola-ryhmän rakenteen selkiyttämiseksi Pohjola-kaupan jälkeen.

Tilinpäätöksen 2006 konserniyhdistelyssä hankintamenon yhteismäärä oli 2 080 miljoonaa euroa, josta osakkeiden hankintameno oli 2 065 miljoonaa euroa ja muiden hankintaan liittyvien välittömien kulujen osuus 15 miljoonaa euroa. Hankintameno on maksettu kokonaan rahana.

Keskuskauppakamarin nimeämä välimiesoikeus päätti 2.5.2007 Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeiden lunastushinnaksi 14,35 euroa osakkeelta. Välimiesoikeuden päättämä lunastushinta on euron korkeampi kuin OKOn tarjoama lunastushinta 13,35 euroa osakkeelta. Päätös kasvatti tilinpäätöksen 2007 konserniyhdistelyssä hankintamenon yhteismäärän 2 096 miljoonaan euroon, josta muiden hankintaan liittyvien välittömien kulujen osuus on 31 miljoonaa euroa.

Yhdistelyn seurauksena syntynyt liikearvo muodostuu hankintamenon ja hankittujen yksilöitävissä olevien varojen ja velkojen käypien arvojen erotuksena. Hankitut yksilöitävissä olevat varat ja velat muodostuvat Pohjolan käypään arvoon arvostetuista nettovaroista ja hankinnan yhteydessä tunnistetuista muista yksilöitävissä olevista omaisuuseristä. Liikearvo kuvaa hankinnan muita tulonodotuksia ja synergioita.

Milj. e	Yhdistämisessä käytetyt käyvät arvot	Kirjanpitoarvot ennen yhdistämistä
Aineelliset hyödykkeet	55	52
Sijoituskiinteistöt	66	58
Aineettomat hyödykkeet		
Tuotemerkit	179	
Asiakassuhteet	315	21
Vakuutus sopimukset	46	2
Ohjelmistot	75	40
Liikearvo		16
Rahoitusvarat	4 433	4 433
Muut varat	91	71
Rahavarat	100	100
Varat yhteensä	5 358	4 793
Vakuutustoiminnan velat	3 268	3 268
Rahoitusvelat	150	150
Laskennalliset verovelat	262	121
Varaukset	38	38
Eläkevelvoitteet	9	5
Osto- ja muut velat	155	155
Velat yhteensä	3 882	3 737
Nettovarat	1 476	1 057
Omistususuus hankituista nettovaroista	100,0 %	1 476
Hankintameno		2 096
Liikearvo*		620
Rahana maksettu kauppahinta	2 092	
Hankitun tytäryrityksen rahavarat	100	
Rahavirtavaikutus	1 992	

*Tarkempi erittely liikearvosta on liitetiedossa 27.

LIITE 4. Myytävissä olevat omaisuuserät

OP-Pohjola-ryhmällä ei ole taseessaan myytävissä olevia omaisuuseriä.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 5. Korkotuotot ja -kulut	2007	2006
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	53	34
Saamisista asiakkailta		
Lainat	2 066	1 444
Rahoitusleasingsaamiset	20	15
Arvoltaan alentuneista lainoista ja muista sitoumuksista	1	1
Saamistodistuksista		
Kaupankäynti	95	80
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	112	75
Myytavissä olevat	43	43
Eräpäivään asti pidettävät	7	13
Johdannaissopimuksista		
Suojauslaskennasta	9	16
Muista	1 216	616
Muut korkotuotot	8	3
Yhteensä	3 630	2 340
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	37	71
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	0	1
Veloista asiakkaille	657	361
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	632	370
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainoista	8	0
Muista	42	29
Johdannaissopimuksista		
Suojauslaskennasta	8	24
Muista	1 190	598
Muut korkokulut	8	4
Yhteensä	2 583	1 457
Korkokate	1 048	883

Suojauslaskennan suojausinstrumenttien nettotulos on -2,4 milj. e (-16,7 milj. e) ja suojauskohteiden nettotulos on 2,4 milj. e (16,7 milj. e).

LIITE 6. Saamisten arvonalentumiset	2007	2006
Luotto- ja takaustappioina poistetut saamiset	12	10
Palautukset poistetuista saamisista	-9	-6
Arvonalentumisten lisäys	29	34
Arvonalentumisten peruutukset	-22	-30
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	4	1
Korkosaamisten arvonalentumiset	-	-
Vakuutuskorvaukset	0	0
Saamisten arvonalentumiset yhteensä	13	9

LIITE 7. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	2007	2006
Vakuutusmaksutuotot		
Vakuutusmaksutulo	944	877
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-43	-35
Vakuutusmaksutuotot, brutto	901	842
Jälleenvakuuttajien osuus	-51	-53
Yhteensä	850	788
Sijoitustoiminnan nettotuotot	153	111
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset (pl. korvaustoiminnon kulut)	556	470
Korvausvastuun muutos	-10	51
Korvauskulut yhteensä, brutto	546	521
Jälleenvakuuttajien osuus	-10	15
Yhteensä	536	536
Muut vahinkovakuutustoiminnan erät	39	36
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	427	328

Vakuutusmaksutuotot ja jälleenvakuuttajien osuus

Lyhytaikaiset vakuutussopimukset		
Vakuutusmaksutulo	938	870
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-40	-33
Siirtovastuun täydennys	-2	1
Pitkäaikaiset vakuutussopimukset		
Vakuutusmaksutulo	5	7
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-1	-3
Vakuutusmaksutuotot, brutto	901	842
Jälleenvakuuttajien osuus lyhytaikaisten vakuutussopimusten		
Vakuutusmaksutulosta	-48	-55
Vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	-2	2
Jälleenvakuuttajien osuus pitkäaikaisten vakuutussopimusten		
Vakuutusmaksutulosta	0	0
Vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	0	0
Jälleenvakuuttajien osuus	-51	-53
Vakuutusmaksutuotot, netto	850	788
Vakuutusmaksutulo yhteensä	944	877
Vakuutusmaksuvastuun muutos yhteensä	-43	-35
Vakuutusmaksutuotot, yhteensä	901	842

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot

Lainat ja muut saamiset		
Korkotuotot	3	2
Korkokulut	-1	-
Myyntivoitot ja -tappiot	-	-
Arvon alentumiset	-	-
Lainat ja muut saamiset yhteensä	2	2

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot

Korkotuotot		
Saamistodistuksista	0	0
Johdannaisista	-	-
Muista	-2	-2
Yhteensä	-1	-1
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-	-
Osakkeista ja osuuksista	-	0
Johdannaisista	13	10
Muista	-1	-9
Yhteensä	13	1
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	0	-1
Osakkeista ja osuuksista	0	0
Johdannaisista	0	-1
Muista	-	-
Yhteensä	0	-2
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	11	-2
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		
Saamistodistuksista		
Korkotuotot	67	72
Muut tuotot ja kulut	0	0
Myyntivoitot ja -tappiot	-12	-24
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	-27	-
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset	-	-
Yhteensä	28	47
Osakkeista ja osuuksista		
Osingot	61	22
Muut tuotot ja kulut	-	-
Myyntivoitot ja -tappiot	-10	38
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	57	-
Arvon alentumiset	-1	-1
Yhteensä	106	59
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	134	106
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot		
Vuokratuotot	6	7
Myyntivoitot ja -tappiot	3	1
Voitot käypään arvoon arvostamisesta	2	2
Vastike- ja hoitokulut	-6	-4
Muut	0	-1
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä	5	5
Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	153	111

Diskonttauksen purkautuminen, vahinkovakuutukset

Ajan kulumisesta johtuva vahinkovakuutuksen diskontatun vastuuvelan (liite 35) lisäys (diskonttauksen purkautuminen) on 39 milj. e (37 milj. e). Diskonttauksen purkautuminen lasketaan kuukausittain käyttäen edellisen kuukauden lopun diskonttauskorkoa ja kuukauden alun vastuuvelkaa. Diskonttauskorko oli 3,7 % 31.12.2003-30.11.2004, 3,5 % 1.12.2004-30.11.2005, 3,3 % 1.12.2005-30.11.2007 ja 3,5 % 1.12.-31.12.2007

LIITE 8. Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	2007	2006
Vakuutusmaksutulo	809	859
Jälleenvakuuttajien osuus	-15	-2
Sijoitustoiminnan nettotuotot	297	454
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset	507	437
Korvausvastuun muutos	40	24
Jälleenvakuuttajien osuus	0	0
Muut	-	-
Vastuuvelan muutos		
Vakuutusmaksuvastuun muutos	373	695
Jälleenvakuuttajien osuus	-12	4
Muut	11	40
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot yhteensä	172	110

Vastuuvelkaan sisältyy varauksia tuleviin asiakashyvityksiin 10 milj. e (53 milj. e.).

Henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo

Maksutulo vakuutussopimuksista

Maksutulo vakuutussopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä

Säästövakuutus	177	250
Yksilöllinen eläkevakuutus	57	60
Ryhmäeläkevakuutus	63	42
Riskivakuutus		
Yksilöllinen vakuutus	41	14
Vapaamuotoinen ryhmävakuutus	9	8
Työntekijöiden ryhmähenkivakuutus	11	13
Riskivakuutus yhteensä	61	35
Yhteensä	358	387

Maksutulo sijoitussidonnaisista vakuutuksista

Säästövakuutus	353	388
Yksilöllinen eläkevakuutus	95	82
Ryhmäeläkevakuutus	3	2
Yhteensä	451	472

Yhteensä	809	859
-----------------	------------	------------

Maksutulo sijoitussopimuksista

Maksutulo sijoitussopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä

Kapitalisaatiosopimukset	38	-
--------------------------	----	---

Maksutulo sijoitussopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä

Kapitalisaatiosopimukset	-	-
--------------------------	---	---

Maksutulo sijoitussidonnaisista sijoitussopimuksista

Kapitalisaatiosopimukset	11	-
--------------------------	----	---

Yhteensä	49	-
-----------------	-----------	----------

Ensivakuutus yhteensä

Tuleva jälleenvakuutus	0	0
------------------------	---	---

Maksutulo yhteensä	859	859
---------------------------	------------	------------

Jatkuvat vakuutusmaksut vakuutussopimuksista

	484	492
--	-----	-----

Jatkuvat vakuutusmaksut sijoitussopimuksista	1	-
--	---	---

Kertamaksut vakuutussopimuksista	325	364
----------------------------------	-----	-----

Kertamaksut sijoitussopimuksista	48	3
----------------------------------	----	---

Yhteensä	859	859
-----------------	------------	------------

Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot**Lainat ja muut saamiset**

Korkotuotot	-2	-2
Myyntivoitot ja -tappiot	-	-
Arvonalentumiset	-	-
Yhteensä	-2	-2

Kaupankäynnin rahoitusvarojen nettotuotot

Korkotuotot		
Saamistodistuksista	0	0
Muista	-	0
Yhteensä	0	0
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-	-
Osakkeista ja osuuksista	-	-
Muista	27	10
Yhteensä	27	10
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	0	0
Osakkeista ja osuuksista	0	0
Johdannaisista	2	7
Muista	-	-
Yhteensä	2	7
Osinkotuotot	0	-

Kaupankäynnin rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä 29 17

Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

Saamistodistuksista		
Korkotuotot	62	81
Myyntivoitot ja -tappiot	-12	-4
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	-15	-
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-25	-
Yhteensä	11	77
Osakkeista ja osuuksista		
Osingot	40	14
Muut tuotot	-12	-3
Myyntivoitot ja -tappiot	52	80
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	74	-
Arvonalentumiset	-1	-
Yhteensä	153	91

Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä 164 168

Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Vuokratuotot	10	9
Myyntivoitot ja -tappiot	0	0
Voitot käypään arvoon arvostamisesta	10	2
Vastike- ja hoitokulut	-5	-6
josta vuokratuottoa kerryttämättömät	0	0
Muut	-6	-1

Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä 10 4

Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena oleva omaisuus

Osakkeet ja osuudet		
Myyntivoitot ja -tappiot	126	100
Arvostusvoitot ja -tappiot	-52	153
Muut	23	14

Yhteensä 97 267

Kurssivoitot (-tappiot) 0 0

Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä 297 454

Henkivakuutuksen korvaukset

Korvaukset vakuutus sopimuksista

Korvaukset vakuutus sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä

Säästö vakuutus		
Erääntymiset	175	171
Kuolemantapauskorvaukset	63	57
Takaisinostot	95	74
Yhteensä	334	302
Yksilöllinen eläkevakuutus		
Eläkkeet	22	16
Kuolemantapauskorvaukset	1	1
Takaisinostot	2	1
Yhteensä	25	17
Ryhmäeläkevakuutus		
Eläkkeet	14	10
Summamuotoiset korvaukset	1	1
Takaisinostot	1	1
Yhteensä	15	12
Riskivakuutukset		
Yksilöllinen vakuutus	5	4
Vapaamuotoinen ryhmä vakuutus	5	5
Työntekijöiden ryhmähenkivakuutus	8	8
Yhteensä	17	18
Korvaukset sijoitussidonnaisista vakuutuksista		
Säästö vakuutus		
Erääntymiset	16	13
Kuolemantapauskorvaukset	14	10
Takaisinostot	81	63
Yhteensä	111	86
Yksilöllinen eläkevakuutus		
Eläkkeet	2	1
Kuolemantapauskorvaukset	1	1
Takaisinostot	3	1
Yhteensä	5	2
Ryhmäeläkevakuutus		
Eläkkeet	0	0
Kuolemantapauskorvaukset	-	0
Takaisinostot	-	-
Yhteensä	0	0
Korvaukset vakuutus sopimuksista yhteensä	507	437

Korvaukset sijoitus sopimuksista

Korvaukset sijoitus sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä

Kapitalisaatiosopimukset		
Erääntymiset	28	0
Takaisinostot	17	0
Yhteensä	46	0
Korvaukset sijoitus sopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä		
Kapitalisaatiosopimukset		
Erääntymiset	-	1
Takaisinostot	-	-1
Yhteensä	-	0
Korvaukset sijoitussidonnaisista sijoitus sopimuksista		
Erääntymiset	1	0
Takaisinostot	4	0
Yhteensä	5	0

Korvaukset sijoitussopimuksista yhteensä	51	0
Ensivakuutus yhteensä	558	437
Tuleva jälleenvakuutus	0	0
Korvaukset yhteensä	558	437

LIITE 9. Palkkiotuotot ja -kulut, netto	2007	2006
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	103	88
Talletuksista	6	6
Maksuliikkeestä	112	116
Arvopapereiden välityksestä	27	22
Arvopapereiden liikkeeseen laskusta	7	6
Rahastoista	95	84
Omaisuuksienhoidosta ja lainopillisista tehtävistä	53	56
Vakuutusten välityksestä	49	43
Takauksista	11	11
Muista	39	36
Yhteensä	502	467
Palkkiokulut		
Maksuliikkeestä	21	14
Arvopapereista	5	3
Muista	54	53
Yhteensä	80	71
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	422	396

Muut palkkiokulut erä sisältää maksettuja palkkioita omaisuudenhoidosta ja lainopillisista tehtävistä 12 milj. e (11 milj. e), Helsingin OP Pankki Oy:n etuasiakkaille myönnettyjä platinabonusia 8 milj. e (5 milj. e) ja muita maksettuja palkkioita 34 milj. e (37 milj. e).

LIITE 10. Kaupankäynnin nettotuotot	2007	2006
Kaupankäyntivaroista ja -veloista		
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-8	-7
Osakkeista ja osuuksista	6	7
Johdannaisista	3	10
Muista	-	-
Yhteensä	0	10
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	3	-10
Osakkeista ja osuuksista	-5	3
Johdannaisista	24	35
Muista	-	-
Yhteensä	21	27
Osinkotuotot kaupankäyntivaroista	1	1
Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavista varoista ja -veloista		
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	0	-1
Osakkeista ja osuuksista	-	-
Johdannaisista	0	0
Muista	-	-
Yhteensä	0	-1

Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-68	-17
Osakkeista ja osuuksista	-	-
Johdannaisista	0	0
Muista	-	-
Yhteensä	-68	-17
Osinkotuotot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista varoista	-	-
Valuuttatoiminnan nettotuotot		
Kurssierot	49	37
Muut	-33	-24
Yhteensä	16	13
Kaupankäynnin nettotuotot yhteensä	-30	32

LIITE 11. Sijoitustoiminnan nettotuotot	2007	2006
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		
Saamistodistuksista ja ostetuista lainoista		
Myyntivoitot ja -tappiot	-3	1
josta jaksotettuun hankintamenoön arvostetuista	-	-
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretty	-2	0
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset	-	-
Yhteensä	-5	1
Osakkeista ja osuuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	12	16
josta hankintamenoön arvostetuista	0	4
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretty	20	24
Arvon alentumiset	-1	-1
Yhteensä	30	40
Osinkotuotot	24	20
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	50	60
Eräpäivään asti pidettävistä saamistodistuksista		
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset	-	-
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot		
Vuokratuotot	53	55
Myyntivoitot ja -tappiot	3	5
Voitot käypään arvoon arvostamisesta	18	25
Vastike- ja hoitokulut	-33	-34
josta vuokratuottoa kerryttämättömät	1	1
Muut	4	1
Yhteensä	45	52
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	95	112

LIITE 12. Liiketoiminnan muut tuotot	2007	2006
Vuokratuotot oman käytön kiinteistöistä	10	10
Myyntivoitot oman käytön kiinteistöistä	2	2
Vakuutuskorvaukset	0	0
Muut	97	80
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	109	92

Erä muut liiketoiminnan tuotoista sisältää vahinkovakuutustoiminnan muita tuottoja 3 milj. e (3 milj. e), leasingkohteiden vuokratuottoja 13 milj. e (10 milj. e), atk-tuottoja 8 milj. e (6 milj. e), tuottoja luottoriskien hallinnasta 16 milj. e (18 milj. e) ja muita toimintatuottoja 57 milj. e (43 milj. e).

LIITE 13. Henkilöstökulut	2007	2006
Palkat ja palkkiot	482	459
Osakeperusteiset maksut	0	0
Eläkekulut		
Maksupohjaiset järjestelyt	52	53
Etuuspohjaiset järjestelyt	-12	-17
Muut henkilösivukulut	31	33
Henkilöstökulut yhteensä	553	527

LIITE 14. Muut hallintokulut	2007	2006
Toimistokulut	48	51
IT-kulut	86	87
Yhteyskulut	38	39
Markkinointikulut	63	59
Tutkimus- ja kehittämiskulut	12	7
Muut hallinnon kulut	57	48
Muut hallintokulut yhteensä	303	290

LIITE 15. Liiketoiminnan muut kulut	2007	2006
Vuokrakulut	1	1
Oman käytön kiinteistöistä	76	70
Myyntitappiot oman käytön kiinteistöistä	1	0
Poistot		
Rakennuksista	11	11
Koneista ja kalustosta	24	25
Aineettomista hyödykkeistä	26	28
Yrityskaupan yhteydessä syntyneistä hyödykkeistä	48	49
Muista	18	16
Yhteensä	128	129
Arvon alentumiset		
Oman käytön kiinteistöistä	1	1
Liikearvosta	-	-
Muista	0	0
Yhteensä	1	1
Talletussuojarahaston kannatusmaksu	17	15
Muut	49	50
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	273	267

Erä muut liiketoiminnan muissa kuluissa sisältää valvonta-, tarkastus- ja jäsenmaksuja 10 milj. e (13 milj. e), vakuutus- ja varmuuskuluja 7 milj. e (8 milj. e), vahinkovakuutustoiminnan muita kuluja 13 milj. e (10 milj. e) ja muita liiketoiminnan kuluja 18 milj. e (18 milj. e).

LIITE 16. Palautukset omistajajäsenille	2007	2006
Bonukset	75	43
Osuuspääoman korot	24	21
Palautukset omistajajäsenille yhteensä	99	64

Palautukset omistajajäsenille sisältää osuuspankkien jäsenille tilikaudelta maksettaviksi tulevat lisäosuuspääoman korot sekä pankkipalvelujen käytön keskittämisestä omistajajäsenille tilikaudelta kertyneet bonukset.

Bonuksiin ei sisälly Helsingin OP Pankki Oyj:n etuasiakkaille maksettavat bonukset.

LIITE 17. Tuloverot	2007	2006
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	160	152
Aikaisempien tilikausien verot	3	-21
Laskennalliset verot	104	71
Tuloslaskelman verot	266	202
Yhteisön tuloveroprosentti	26	26
Voimassaolevan verokannan mukaan laskettujen verojen täsmäytys tuloslaskelmassa esitettyihin veroihin		
Tulos ennen veroja	1 005	800
Verokannan mukainen osuus tuloksesta	261	208
Edellisten tilikausien verot	3	-20
Verovapaiden tuottojen vaikutus	-5	-7
Vähennyskelvottomien kulujen vaikutus	11	21
Käyttämättömien tappioiden uudelleenarviointi	-2	-6
Veronoikaisujen vaikutus	-1	6
Muut erät	-1	-
Tuloslaskelman verot	266	202

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 18. Käteiset varat	31.12.2007	31.12.2006
Kassa	143	136
Vaadittaessa maksettavat talletukset keskuspankeissa		
Yön yli -talletukset	-	-
OKOn vähimmäisvarantotalletus	150	139
Muut	296	766
Käteiset varat yhteensä	589	1 041

Luottolaitokset joutuvat pitämään vähimmäisvarantoja (varantotalletus) kansallisissa keskuspankeissa eurojärjestelmän vähimmäisvarantojärjestelmän mukaisesti. Varantotalletus on Euroopan keskuspankin ilmoittaman velvoiteprosentin mukainen osuus varantopohjasta. Varantopohjaan luetaan talletukset (laaja), sekä enintään kahden vuoden velkapaperit. Talletuksia toisilta varantovelvollisilta ei lueta varantopohjaan. Varantotalletus on tällä hetkellä 2 % varantopohjasta. OP-Pohjola-ryhmässä luottolaitokset tekevät varantotalletuksen OKOon. OKO huolehtii OP-Pohjola-ryhmän luottolaitosten valtuuttamana välittäjänä koko ryhmän talletusvelvollisuudesta Suomen Pankkiin.

LIITE 19. Saamiset luottolaitoksilta	31.12.2007	31.12.2006
Talletukset keskuspankeissa		
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	-	-
Saamiset luottolaitoksilta		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	96	43
Muut	6	152
Yhteensä	103	195
Luotot ja muut saamiset		
Vaadittaessa maksettavat	-	0
Muut	182	152
Yhteensä	182	152
Yhteensä	285	347
Arvon alentumiset	-	-2
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	285	344

LIITE 20. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	31.12.2007	31.12.2006
Kaupankäynnin rahoitusvarat		
Valtion saamistodistukset	282	347
Sijoitus- ja yritystodistukset	1 581	1 665
Debentuurit	8	8
Joukkovelkakirjalainat	338	364
Muut saamistodistukset	32	27
Osakkeet ja osuudet	69	80
Ostetut luotot ja muut saamiset	-	-
Yhteensä	2 310	2 491
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat		
Valtion saamistodistukset	56	57
Sijoitus- ja yritystodistukset	-	-
Debentuurit	53	37
Joukkovelkakirjalainat	2 372	2 231
Muut saamistodistukset	0	0
Osakkeet ja osuudet	-	-
Ostetut luotot ja muut saamiset	-	-
Yhteensä	2 481	2 325
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat yhteensä	4 791	4 816

Kaupankäynnin saamistodistusten sekä osakkeiden ja osuuksien erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

Kaupankäynnin rahoitusvarat	31.12.2007		31.12.2006	
	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut				
Julkisyhteisöiltä	287	-	317	-
Muilta	566	69	416	80
Muut				
Julkisyhteisöiltä	151	-	25	-
Muilta	1 237	-	1 653	-
Yhteensä	2 241	69	2 411	80

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat

	31.12.2007		31.12.2006	
	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut				
Julkisyhteisöiltä	56	-	57	-
Muilta	2 425	-	2 268	-
Muut				
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-
Muilta	-	-	-	-
Yhteensä	2 481	-	2 325	-

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat yhteensä

4 721 69 4 736 80

LIITE 21. Johdannaisopimukset

31.12.2007 31.12.2006

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	412	262
Valuuttajohdannaiset	6	3
Osake- ja indeksijohdannaiset	59	33
Luottojohdannaiset	0	0
Muut	-	-
Yhteensä	479	298
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		
Korkojohdannaiset	0	-
Valuuttajohdannaiset	-	-
Osake- ja indeksijohdannaiset	-	-
Luottojohdannaiset	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	0	0
Suojaavat johdannaisopimukset - käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	41	16
Valuuttajohdannaiset	7	5
Osake- ja indeksijohdannaiset	-	-
Luottojohdannaiset	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	48	21
Johdannaisopimukset yhteensä	526	319

Tase-erä sisältää johdannaisopimusten positiiviset arvonmuutokset ja maksetut preemiot.

LIITE 22. Saamiset asiakkailta	31.12.2007	31.12.2006
Luotot yleisölle ja julkisyhteisöille	40 635	36 936
Rahoitusleasingsaamiset	452	414
Ostetut luotot ja muut saamiset	3 807	2 368
Yhteensä	44 895	39 718
Arvon alentumistappiot	-118	-124
Saamiset asiakkailta yhteensä	44 776	39 595

Luottojen ja takausaamisten arvonalentumisten muutokset saamisista asiakkailta ja luottolaitoksilta

	Luotot	Pankki- takaus- saamiset	Korko- saamiset	Yhteensä
Arvon alentumiset 1.1.2007	121	4	-1	124
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäykset	28	0	0	29
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten muutokset	4	-	0	4
Saamiskohtaisten arvonalentumisten peruutukset	-22	0	0	-22
Taseesta poistetut luotot ja takausaamiset, joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-14	-	-1	-15
Valuuttakurssiero-oikaisut	-	-	-	-
Arvon alentumiset 31.12.2007	117	4	-2	118
Arvon alentumiset 1.1.2006	127	8	-1	134
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäykset	18	1	0	19
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten muutokset	4	-	-	4
Saamiskohtaisten arvonalentumisten peruutukset	-15	-4	0	-19
Taseesta poistetut luotot ja takausaamiset, joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-14	-1	-	-15
Valuuttakurssiero-oikaisut	-	-	-	-
Arvon alentumiset 31.12.2006	121	4	-1	124

Rahoitusleasingsaamiset

OP-Pohjola-ryhmässä OKO vuokraa rahoitusleasingsopimuksin kuljetuskalustoa sekä teollisuuden koneita ja laitteita.

Rahoitusleasingsopimusten erääntymisajat	31.12.2007	31.12.2006
Rahoitusleasingsopimusten erääntymisajat		
Yhden vuoden kuluessa	171	159
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	253	224
Yli viiden vuoden kuluttua	133	109
Bruttosijoitus rahoitusleasingsopimuksiin	558	491
Kertymätön rahoitustuotto (-)	-106	-77
Vähimmäisvuokrien nykyarvo	452	414
Vähimmäisvuokrasaamisten nykyarvo		
Yhden vuoden kuluessa	151	143
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	218	199
Yli viiden vuoden kuluttua	83	72
Yhteensä	452	414
Vuokralle antajan hyväksi tuleva takaamaton jäännösarvo	-	-
Kaudella tuloutetut muuttuvat vuokrat	-	-
Vähimmäisvuokrasaamisista kirjattu vähennyserä	-	-
Bruttokasvu tilikauden aikana	206	165

LIITE 23. Vahinkovakuutustoiminnan varat	31.12.2007	31.12.2006
Sijoitukset		
Lainat ja muut saamiset	57	67
Osakkeet	894	766
Kiinteistöt	85	56
Saamistodistukset	1 387	1 536
Muut	1	1
Yhteensä	2 425	2 426
Muut varat		
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	28	-2
Muut		
Ensivakuutustoiminnasta	210	241
Jälleenvakuutustoiminnasta	74	90
Rahat ja pankkisaamiset	12	5
Yhteensä	325	335
Vahinkovakuutustoiminnan varat yhteensä	2 750	2 761

Vahinkovakuutuksen sijoitukset	31.12.2007	31.12.2006
Lainat ja muut saamiset		
Lainat	57	67
Jälleenvakuutustalletesaamiset	1	1
Yhteensä	58	68
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvarat		
Valtion saamistodistukset	-	-
Muut saamistodistukset	1	3
Osakkeet ja osuudet	-	-
Johdannaissopimukset		
Valuuttajohdannaiset	0	0
Korkojohdannaiset	-	0
Osakejohdannaiset	-	-
Johdannaissopimukset yhteensä	0	0
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvarat yhteensä	2	3
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	1 386	1 533
Osakkeet ja osuudet	894	766
Yhteensä	2 280	2 299
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	11	6
Rakennukset	74	50
Yhteensä	85	56
Sijoitukset yhteensä	2 425	2 426

Vahinkovakuutuksen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen saamistodistusten sekä osakkeiden ja osuuksien erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

	31.12.2007		31.12.2006	
	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut				
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-
Muilta	1	-	2	-
Muut				
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-
Muilta	-	-	1	-
Yhteensä	1	-	3	-

Vahinkovakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2007

	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankintameno	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankintameno	Yhteensä*
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	577	-	577	-	-	-
Muilta	799	-	799	775	-	775
Muut						
Julkisyhteisöiltä	1	-	1	-	-	-
Muilta	10	-	10	120	-	120
Yhteensä	1 386	-	1 386	894	-	894
Arvon alentumistappiot	-	-	-	5	-	5

Vahinkovakuutuksen myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyy pantattuja eriä 1 milj. e (4 milj. e). Erät koostuvat pääosin ulkomaisen vakuutusliikkeen vakuutena olevista saamistodistuksista ja johdannaiskaupankäynnin vakuuksista.

* Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet sisältävät osakkeita ja osakeriskillisiä rahastoja 448 miljoonaa euroa (447) sekä muita osuuksia 446 miljoonaa euroa (319). Muut osuudet sisältävät pääasiassa korko-, rahamarkkina-, vaihtovelkakirjalaina-, raaka-aine- ja absoluuttisen tuoton rahastoja.

Vahinkovakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2006

	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankintameno	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankintameno	Yhteensä
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	1 050	-	1 050	-	-	-
Muilta	481	-	481	611	-	611
Muut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-
Muilta	2	-	2	154	-	154
Yhteensä	1 533	-	1 533	766	-	766
Arvon alentumistappiot	-	-	-	4	-	4

Vahinkovakuutuksen sijoituskiinteistöjen muutokset

	2007	2006
Hankintameno 1.1.	55	63
Lisäykset	27	5
Vähennykset	-5	-9
Siirrot erien välillä	6	-4
Hankintameno 31.12.	83	55
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	1	-
Tilikauden käyvän arvon muutokset	2	2
Vähennykset	-1	-
Muut muutokset	-	-
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	2	1
Kirjanpitoarvo 31.12.	85	56

Sijoituskiinteistöihin kohdistuvia rakentamis- ja korjausvelvoitteita ei ollut tilikaudella. Edellisellä tilikaudella niitä oli 14 milj. e.

LIITE 24. Henkivakuutustoiminnan varat	31.12.2007	31.12.2006
Sijoitukset		
Lainat ja muut saamiset	16	64
Osakkeet ja osuudet	2 525	2 139
Kiinteistöt	121	103
Saamistodistukset	1 263	1 608
Muut	1	0
Yhteensä	3 926	3 913
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	2 374	2 090
Muut varat		
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	36	45
Muut		
Ensivakuutustoiminnasta	9	1
Jälleenvakuutustoiminnasta	14	2
Rahat ja pankkisaamiset	2	9
Muut	-	-
Yhteensä	61	58
Henkivakuutustoiminnan varat yhteensä	6 361	6 061

Henkivakuutuksen sijoitukset	31.12.2007	31.12.2006
Lainat ja muut saamiset		
Lainat	16	64
Jälleenvakuutustalletesaamiset	-	-
Muut saamiset	-	-
Yhteensä	16	64
Kaupankäynnin rahoitusvarat		
Valtion saamistodistukset	-	-
Muut saamistodistukset	3	8
Osakkeet ja osuudet	-	-
Johdannaissopimukset		
Valuuttajohdannaiset	1	0
Korkojohdannaiset	-	-
Osakejohdannaiset	-	-
Johdannaissopimukset yhteensä	1	0
Kaupankäynnin rahoitusvarat yhteensä	4	8
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	1 260	1 600
Osakkeet ja osuudet	2 525	2 139
Yhteensä	3 785	3 738
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	16	13
Rakennukset	105	90
Yhteensä	121	103
Sijoitukset yhteensä	3 926	3 913

Henkivakuutuksen kaupankäynnin saamistodistusten sekä osakkeiden ja osuuksien erittely noteerauksen ja liikkeeselaskijan perusteella

	31.12.2007		31.12.2006	
	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut				
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-
Muilta	3	-	8	-
Muut				
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-
Muilta	-	-	-	-
Yhteensä	3	-	8	-
Arvon alentumistappiot	-	-	-	-

Henkivakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2007

	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankin- tamenoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	387	-	387	-	-	-
Muilta	868	-	868	2 357	-	2 357
Muut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-
Muilta	6	-	6	168	-	168
Yhteensä	1 260	-	1 260	2 525	-	2 525
Arvon alentumistappiot	-25	-	-25	-	-	-

Henkivakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2006

	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankin- tamenoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	864	-	864	-	-	-
Muilta	725	-	725	2 139	-	2 139
Muut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-
Muilta	11	-	11	0	-	0
Yhteensä	1 600	-	1 600	2 139	-	2 139
Arvon alentumistappiot	-3	-	-3	-	-	-

Henkivakuutuksen sijoituskiinteistöjen muutokset

	2007	2006
Hankintameno 1.1.	80	83
Lisäykset	17	2
Vähennykset	-5	-5
Siirrot erien välillä	-5	-
Hankintameno 31.12.	88	80
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	23	16
Tilikauden käyvän arvon muutokset	10	2
Vähennykset	-	5
Muut muutokset	-	-
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	33	23
Kirjanpitoarvo 31.12.	121	103

LIITE 25. Sijoitusomaisuus	31.12.2007	31.12.2006
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	979	435
Osakkeet ja osuudet	379	341
Ostetut luotot	-	-
Yhteensä	1 358	776
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	116	133
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	46	47
Rakennukset	450	457
Yhteensä	496	504
Sijoitusomaisuus yhteensä	1 970	1 413

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset sisältävät valtion liikkeeseen laskemia muita joukkovelkakirjoja 20 milj. e (22 milj. e), joukkovelkakirjoja 92 milj.e (103 milj. e) ja muita saamistodistuksia 4 milj. e (7 milj. e). Sijoituskiinteistöt sisältävät vakuutena olleita kiinteistöjä 7 milj. e (8 milj. e).

Myytavissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2007

	Myytavissä olevat saamistodistukset			Myytavissä olevat osakkeet ja osuudet			Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankin- tamenoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä	
Noteeratut							
Julkisyhteisöiltä	84	-	84	-	-	-	2
Muilta	873	-	873	304	-	304	92
Muut							
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-	-
Muilta	22	0	22	-	75	75	22
Yhteensä	979	0	979	304	75	379	116
Arvon alentumistappiot	-	-	-	-	-	-	-

Myytavissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyy huomionmalla etuoikeudella olevia julkisesti noteerattuja saamistodistuksia muilta 2 milj. e (1 milj. e).

Myytavissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2006

	Myytavissä olevat saamistodistukset			Myytavissä olevat osakkeet ja osuudet			Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankin- tamenoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä	
Noteeratut							
Julkisyhteisöiltä	121	-	121	-	-	-	4
Muilta	299	-	299	249	-	249	103
Muut							
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-	-
Muilta	15	-	15	-	92	92	25
Yhteensä	435	-	435	249	92	341	133
Arvon alentumistappiot	-	-	-	-	-	-	-

Sijoituskiinteistöjen muutokset

	2007	2006
Hankintameno 1.1.	463	487
Hankitut liiketoiminnot	-	-
Lisäykset	27	12
Vähennykset	-47	-46
Siirrot erien välillä	1	9
Hankintameno 31.12.	444	463
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	41	21
Tilikauden käyvän arvon muutokset	20	25
Vähennykset	-7	-2
Muut muutokset	-2	-2
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	52	41
Kirjanpitoarvo 31.12.	496	504

Sijoituskiinteistöjen lisäykset sisältää hankinnan jälkeen toteutuneita aktivoituja menoja 7 milj. e (5 milj. e). Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset aineellisista hyödykkeistä on kirjattu liiketoiminnan muihin kuluihin. Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset on kirjattu sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

OP-Pohjola-ryhmän yritykset omistavat sijoituskiinteistöjä, joihin kohdistuu aravalainsäädännön mukaisia luovutus- ja myyntihintaa koskevia rajoituksia. Tällaisten kohteiden käypä arvo oli 3 milj. e (7 milj. e). Sijoituskiinteistöihin kohdistuvia rakentamis- ja korjausvelvoitteita OP-Pohjola-ryhmän yrityksillä oli 9 milj. e (20 milj. e).

OP-Pohjola-ryhmässä OKO tarjoaa vuokralle pääasiassa henkilöautoja muulla vuokrasopimuksella. Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annettujen aineellisten hyödykkeiden ja sijoituskiinteistöjen erittely on liitteessä 50.

LIITE 26. Sijoitukset osakkuusyrityksissä	31.12.2007	31.12.2006
Sijoitukset 1.1.	35	42
Osuus kauden tuloksesta	3	-2
Osingot	-1	-1
Arvonlennukset	-5	-5
Konsernirakenteen muutokset	-7	1
Sijoitukset 31.12.	26	35

LIITE 27. Aineettomat hyödykkeet

2007					
Aineettomien hyödykkeiden muutokset	Liikearvo	Tuote- merkit	Vakuutussopimuksiin liittyvät asiakassuhteet ja vakuutusten hankintamenot	Muut aineet- tomat hyödyk- keet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	608	179	361	332	1 480
Hankitut liiketoiminnot	-	-	-	-	-
Lisäykset*	16	-	-	46	62
Vähennykset	-4	-	-	-15	-19
Siirrot erien välillä	-	-	-	0	0
Hankintameno 31.12.	620	179	361	363	1 523
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-	-	-35	-190	-225
Tilikauden poistot	-	-	-30	-46	-76
Tilikauden arvonalentumiset	-	-	-	0	0
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	-	-	-	-	-
Vähennykset	-	-	-	7	7
Muut muutokset	-	-	-	-	-
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-	-	-64	-229	-294
Kirjanpitoarvo 31.12.	620	179	297	134	1 230

*Sisäisen kehittämistyön osuus 3 milj. e (4 milj. e). Muihin aineettomiin hyödykkeisiin sisältyy tietokoneohjelmia kirjanpitoarvoltaan 102 milj. e (123 milj. e) ja kehitettävänä olevia tietokoneohjelmia 30 milj. e (18 milj. e). Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset on kirjattu tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

Aineettomien hyödykkeiden muutokset	Liikearvo	Tuote- merkit	Vakuutussopimuksiin liittyvät asiakassuhteet ja vakuutusten hankintamenot	Muut aineet- tomat hyödyk- keet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	517	179	361	288	1 346
Hankitut liiketoiminnot	90	-	-	0	90
Lisäykset*	-	-	-	44	44
Vähennykset	-	-	-	-5	-5
Siirrot erien välillä	-	-	-	4	4
Hankintameno 31.12.	608	179	361	332	1 480
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-	-	-5	-141	-146
Tilikauden poistot	-	-	-30	-47	-77
Tilikauden arvonalentumiset	-	-	-	-	-
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	-	-	-	-	-
Vähennykset	-	-	-	-2	-2
Muut muutokset	-	-	-	0	0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-	-	-35	-190	-225
Kirjanpitoarvo 31.12.	608	179	326	142	1 255

Aineettomat hyödykkeet, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton

	31.12.2007	31.12.2006
Liikearvo	620	608
Tuotemerkit	179	179
Yhteensä	800	787

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankittujen liikearvojen ja tuotemerkkien vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, sillä ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan.

Muut olennaisimmat aineettomat hyödykkeet

	31.12.2007	31.12.2006
	Kirjanpito- arvo	Kirjanpito- arvo
Asiakassuhteet	260	285
Vakuutussopimukset	36	41
Tietokoneohjelmat	102	123
Kehitettävänä olevat tietokoneohjelmat	30	18

Liikearvot, tuotemerkit, asiakassuhteet, vakuutussopimukset ja merkittävä osa tietokoneohjelmista hankittiin tilikaudella 2005 osana Pohjola-konsernin liiketoimintojen hankintaa. Liikearvo kasvoi vuonna 2006 OP-Pohjola-ryhmän/OKOn omistussuuden noustua 100 %:iin. Keskuskauppakamarin nimeämän välimiesoikeuden päätös 2.5.2007 puolestaan lisäsi liikearvoa vuonna 2007. Hankintaa on kuvattu tarkemmin liitetiedossa 3.

Liikearvon arvonalentumistesti

Liikearvot	2007	2006
Vahinkovakuutusliiketoiminta	392	384
Varainhoitoliiketoiminta	97	96
Rahastoliiketoiminta	71	71
Henkivakuutusliiketoiminta	50	48
Systeemipalveluliiketoiminta	10	10
Yhteensä	620	608

Liikearvon arvonalentumistestaus

OP-Pohjola-ryhmän liikearvot ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjola-Yhtymä Oy:n liiketoimintojen hankinnasta. Liikearvo määrytyi kauppahinnan kohdistamisprosessissa eli ns. PPA (Purchase Price Allocation)-selvityksessä. Syntynyt liikearvo kohdistettiin kassavirtaa tuottaville yksiköille (CGU:t), jotka olivat joko liiketoimintasegmenttejä tai niihin sisältyviä yrityksiä. Liikearvon arvonalentumistestaus suoritettiin IAS 36:n mukaisesti vastaaville kassavirtaa tuottaville liiketoiminnoille kuin mille PPA-selvityksen hankintamenolaskelmat laadittiin: vahinkovakuutus-, henkivakuutus-, varainhoito-, rahasto- sekä systeemipalveluliiketoiminnalle.

OP-Pohjola-ryhmän kassavirtayksikköjen arvo on liikearvojen testausta varten määritelty käyttämällä yli-/alijäämän nykyarvomenetelmää ("Excess Returns" -menetelmä). Menetelmässä kuluva tilikauden ja tulevien tilikausien voitosta vähennetään oman pääoman tuottovaatimus. Mahdollinen ylijäävä tuotto diskontataan oman pääoman tuottovaatimusta vastaavalla diskonttokorolla rahavirtojen nykyarvon määrittämiseksi.

Testausperiodin pituudeksi määritettiin systeemipalveluliiketoiminnan osalta IAS 36 -standardin mukainen 5 vuotta. Muiden liiketoiminta-alueiden osalta testausperiodin pituudeksi määritettiin koko PPA-poistojen vaikutusaika lisätynä yhdellä PPA-poistoista vapaalla vuodella.

Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat vuosien 2008-2010 strategialukuihin ja niistä johdettuihin strategiakauden jälkeisiin odotuksiin liiketoimintojen kehittymisestä. Ennustekauden jälkeisten kausien kassavirtojen kasvu vaihteli 2-4 % välillä.

Diskonttokorkona laskelmissa on käytetty markkinaehtoista oman pääoman kustannusta, joka on linjassa sovellettujen arvonnäilysmetodien kanssa (ts. kassavirtojen kautta on määritetty vain oman pääoman sijoittajille kuuluvaa arvoa, joka on diskontattu oman pääoman tuottovaatimuksella). Laskelmissa käytetty diskonttokorko ennen veroja (ts. IFRS WACC) vaihteli 10-12 % välillä.

Liikearvojen arvonalentumistestaukset eivät ole johtaneet arvonalentumiskirjauksiin.

Herkkyysanalyysi suoritettiin kullekin kassavirtayksikölle erikseen perustuen kunkin kassavirtayksikön keskeisiin muuttujiin.

Vahinkovakuutusliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, yhdistettyä kulusuhdetta ja sijoitustoiminnan nettotuotto-%. Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyysanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Noin 3 %-yksikön kasvu yhdistetyssä kulusuhteessa ja noin 20 % lasku sijoitustoiminnan nettotuotto-%:ssa koko testauskaudella, yhden testatun muuttujan muuttuessa ja muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisivat arvonalentumisriskin.

Henkivakuutusliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, liikekuluja kasvua ja sijoitustoiminnan marginaalia. Herkkyysanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Noin 150 % kasvu liikekuluissa ja sijoitustoiminnan nolla-marginaali koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisivat arvonalentumisriskin.

Varainhoitoliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, hallinnoitavien varojen ja kulujen kasvua. Herkkyysanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Hallinnoitavien varojen nolla-kasvu koko testauskaudella ja kulujen n. 100 % kasvu, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisivat arvonalentumisriskin.

Rahastoliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, rahastopääomien kasvua ja kiinteä luontoisten kulujen kasvua. Herkkyysanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Noin 20 % lasku rahastopääomien kasvussa koko testauskaudella ja kiinteä luontoisten kulujen n. 60 % kasvu, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisivat arvonalentumisriskin.

Systeemipalveluliiketoiminnan osalta keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, palvelutuottojen kasvua ja kate-%. Herkkyysanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Palvelutuottojen n. 40 % lasku ja kate-%:n lasku nollaan koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisivat arvonalentumisriskin.

Tuotemerkkien arvonalentumistestaus

OP-Pohjola-ryhmän tuotemerkit ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankinnasta. Arvonalentumistestaus on suoritettu erikseen IAS 36:n mukaisesti Pohjola-, Eurooppalainen-, A-vakuutus- sekä Seesam-tuotemerkeille.

Tuotemerkkien arvo on määritetty soveltaen "relief from royalty" menetelmää, jossa tuotemerkkien arvoksi määriteltiin tuotemerkin omistamisesta tulevaisuudessa kertyvät nykyhetkeen diskontatut rojalisäästöt. Diskonttokorkona laskelmissa on käytetty vahinkovakuutusliiketoiminnalle määritettyä markkinaehtoista oman pääoman kustannusta lisättynä hyödykekohtaisella riskipreemiolla. Testauksessa on käytetty samaa riskipreemiota ja vastaavia rojalti-% kuin vuoden 2006 testauksessa sekä vuoden 2005 PPA-selvityksessäkin.

Tuotemerkkien testausperiodin pituudeksi määritettiin IAS 36 -standardin mukainen 5 vuotta. Seesam tuotemerkin osalta testausperiodina käytettiin 7 vuotta Baltian markkinoiden erilaisen luonteen vuoksi. Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat vuosien 2008-2010 strategialukuihin ja niistä johdettuihin strategiakauden jälkeisiin odotuksiin liiketoiminnan kehittymisestä. Ennustekauden jälkeisten kausien kassavirtojen kasvuna käytettiin 2 % inflaatio-odotusta.

Tuotemerkkien arvonalentumistestaukset eivät ole johtaneet arvonalentumiskirjauksiin.

Muiden olennaisten aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistestaus

OP-Pohjola-ryhmän asiakassuhteet, vakuutussopimukset ja merkittävä osa tietokoneohjelmista on hankittu osana Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankintaa. Asiakassuhteista, vakuutussopimuksista ja tietokoneohjelmista muodostuneet aineettomat hyödykkeet kirjataan tasapoistoin kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa eikä niissä ole havaittu viitteitä arvonalentumiskirjaustarpeesta.

LIITE 28. Aineelliset hyödykkeet	31.12.2007	31.12.2006
Omassa käytössä olevat kiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	58	60
Rakennukset	511	512
Koneet ja kalusto	63	63
Muut aineelliset hyödykkeet	20	19
Vuokralle annettu omaisuus	63	47
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	715	702
josta keskeneräiset hankinnat	4	6

Aineellisten hyödykkeiden muutokset

	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödyk- keet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödyk- keet yhteensä
31.12.2007					
Hankintameno 1.1.	669	372	31	59	1 131
Hankitut liiketoiminnot	-	0	-	-	0
Lisäykset	33	24	2	37	96
Vähennykset	-13	-13	-1	-15	-41
Siirrot erien välillä	-5	2	0	-	-3
Hankintameno 31.12.	684	385	33	81	1 183
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-97	-309	-12	-11	-429
Tilikauden poistot	-18	-24	-1	-12	-56
Tilikauden arvonalentumiset	-1	-	-	-	-1
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	1	-	-	-	1
Vähennykset	2	10	0	6	18
Muut muutokset	-1	0	0	-	0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-115	-322	-13	-18	-468
Kirjanpitoarvo 31.12.	569	63	20	63	715

	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödyk- keet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödyk- keet yhteensä
31.12.2006					
Hankintameno 1.1.	645	348	31	46	1 070
Hankitut liiketoiminnot	-	-	-	-	-
Lisäykset	36	22	2	21	80
Vähennykset	-6	-4	-1	-8	-20
Siirrot erien välillä	-5	6	0	-	1
Hankintameno 31.12.	669	372	31	59	1 131
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-81	-281	-11	-7	-380
Tilikauden poistot	-16	-25	-1	-11	-52
Tilikauden arvonalentumiset	-1	-	-	-	-1
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	0	-	-	-	0
Vähennykset	3	-3	0	6	6
Muut muutokset	-3	0	1	-	-2
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-97	-309	-12	-11	-429
Kirjanpitoarvo 31.12.	572	63	19	47	702

Rahoitusleasingsopimuksin vuokralle otetut hyödykkeet

	31.12.2007	31.12.2006
Sijoituskiinteistöt	11	11
Omassa käytössä olevat kiinteistöt	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	11	11

Vastaiset vähimmäisvuokrat ja niiden nykyarvot

	2007		2006	
	Vähimmäis- vuokrat	Nykyarvot	Vähimmäis- vuokrat	Nykyarvot
Yhden vuoden kuluessa	1	-	1	-
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	14	11	15	11
Yli viiden vuoden kuluttua	-	-	-	-
Yhteensä	15	11	16	11

	31.12.2007	31.12.2006
Kaudella kuluksi kirjatut muuttuvat vuokrat	0	0
Ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevat vähimmäisvuokrat	2	3

Myynti- ja takaisinvuokraussopimuksena on käsitelty Tampereen Seudun Osuuspankin Kuntien eläkevakuutukselle myymä ja takaisinvuokraama Kiinteistö Oy Hämeenkivi.

LIITE 29. Muut varat	31.12.2007	31.12.2006
Maksujenvälityssaamiset	89	13
Eläkevarat	376	343
Siirtosaamiset		
Korot	664	470
Muut siirtosaamiset	38	27
Muut	411	251
Yhteensä	1 579	1 104

Muiden varojen muut erä sisältää arvopapereiden myyntisaamisia 234 milj. e (52 milj. e), johdannaissaamisia 21 milj. e (-3 milj. e) ja muita varoja 156 milj. e (202 milj. e).

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt

OP-Pohjola-ryhmän eläkejärjestelyt on hoidettu OP-Eläkekassassa, OP-Eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiöissä. Lisäeläkkeisiin liittyvät järjestelyt samoin kuin eläkekassassa hoidettu TEL:n rahastoitu vanhuuseläke ja työkyvyttömyyseläkejärjestelyt on käsitelty etuuspohjaisina järjestelyinä. TEL:n jakojärjestelmään suoritettavat maksut on käsitelty maksupohjaisena järjestelyinä.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen tasearvot

	31.12.2007	31.12.2006
Varojen käypä arvo	1 386	1 359
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo (-)	-1 125	-1 004
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo	-4	-5
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot (-) ja tappiot (+)	108	-18
Nettosaaminen	365	333
Taseeseen kirjatut varat ja velvoitteet		
Varat	376	343
Velvoitteet	-11	-10
Nettovarat	365	333

Eläkejärjestelyn varoihin sisältyy

OKO Pankki Oyj:n osakkeita	46	45
OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yritysten liikkeeseen laskemia arvopapereita	11	11
Muita saamia OP-Pohjola-ryhmään kuuluvilta yrityksiltä	28	29
OP-Pohjola-ryhmän käytössä olevat kiinteistöt	-	-
Yhteensä	85	84

Etuuspohjaiset eläkekulut tuloslaskelmassa

Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	21	20
Korkomenot	47	41
Varojen odotettu tuotto	-81	-67
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-	-
Siirto tasausjärjestelmästä	-	-
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	-	-11
Velvoitteen täyttämisen vaikutus	-	-1
Etuuspohjaiset eläkekulut tuloslaskelmassa yhteensä	-12	-17

Varojen toteutunut tuotto	32	90
----------------------------------	-----------	-----------

Eläkejärjestelyihin kuuluvien varojen pitkän aikavälin odotettu tuotto perustuu suunnitelman laatimisajankohdan 5 vuoden valtion joukkovelkakirjalainan markkinakorkoon, jota käytetään myös valtion joukkovelkakirjalainojen tuotto-odotuksena. Muiden omaisuusluokkien tuotto-odotukset saadaan lisäämällä eri riskipreemioita joukkovelkakirjalainan tuotto-odotukselle.

Velvoitteen nykyarvon muutokset

	31.12.2007	31.12.2006
Velvoitteen nykyarvo 1.1.	1 008	942
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	21	20
Korkomenot	47	41
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	77	51
Kurssierot	-	-
Maksetut etuudet	-36	-33
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	-	-11
Liiketoimintojen yhdistämiset	-	-
Järjestelyn supistaminen	-	-
Velvoitteen täyttäminen	-	-1
TyEL:n korkoeron tuotto, maksu tasaukseen	-15	-
Vanhuuseläkkeiden vastuun kasvu, saaminen tasauksesta	25	-
Jakosuhteen muutos	1	-2
Velvoitteen nykyarvo 31.12.	1 129	1 008

Varojen käypien arvojen muutokset

	31.12.2007	31.12.2006
Varojen käypä arvo 1.1.	1 359	1 349
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	81	67
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-49	22
Työnantajan suorittamat maksut	14	-44
Maksetut etuudet	-31	-33
Velvoitteen täyttäminen	-	0
TyEL:n korkoeron tuotto, maksu tasaukseen	-15	-
Vanhuukseläkkeiden vastuun kasvu, saaminen tasauksesta	25	-
Jakosuhteen muutos	2	-2
Varojen käypä arvo 31.12.	1 386	1 359

Vuonna 2008 suoritettavien maksujen määrä etuuspohjaiseen eläkejärjestelyyn arvioidaan olevan 15 milj. e.

Merkittävimpien varallisuuserien osuus järjestelyyn kuuluvien varojen koko käyvistä arvosta, %

	31.12.2007	31.12.2006
Osakkeet ja osuudet	32	25
Saamistodistukset	38	43
Kiinteistöt	20	22
Muut varat	10	10
Yhteensä	100	100

Käytetyt keskeiset vakuutusmatemaattiset olettamukset

	2007	2006
Diskonttauskorko, %	5,00	4,50-5,25
Varojen pitkäaikainen odotettu tuotto, %	5,35 - 6,72	5,25-6,50
Tuleva palkankorotusolettama, %	3,50	3,00-3,50
Tulevat eläkkeiden korotukset, %	2,00 - 2,70	1,90-2,10
Vaihtuvuus, %	0,00 - 3,00	0,00-3,00
Inflaatio, %	2,00	2,00
Arvioitu jäljellä oleva työssäoloaika vuosina	1,0 - 16,0	1,0-16,0

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden ylikate ja kokemusperäiset tarkistukset

	31.12.2007	31.12.2006
Velvoitteen nykyarvo	1 129	1 008
Varojen käypä arvo	-1 386	-1 359
Yli- tai alikate	-257	-351
Velkojen kokemusperäiset tarkistukset	25	32
Varojen kokemusperäiset tarkistukset	-16	22

LIITE 30. Verosaamiset

	31.12.2007	31.12.2006
Tuloverosaamiset	19	12
Laskennalliset verosaamiset	98	77
Verosaamiset yhteensä	117	90

Laskennalliset verosaamiset ja verovelat**Laskennalliset verosaamiset**

Myytävissä olevista rahoitusvaroista	39	13
Poistoista ja arvonalennuksista	19	20
Varauksista ja luottojen arvonalentumisista	34	38
Konsernieliminoinneista	10	7
Verotuksellisista tappioista	2	12
Muista eristä	7	7
Netotettu laskennallisista verovelosta	-13	-20
Yhteensä	98	77

Laskennalliset verovelat

Verotuksellisista varauksista	438	384
Myytävissä olevista rahoitusvaroista	41	79
Tasotusmäärästä	88	77
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	97	103
Vakuutusyhtiöiden sijoitusten käypään arvoon arvostamisesta	42	7
Kiinteistöjen käypään arvoon arvostamisesta	36	26
Yritystojen kauppahinnan kohdistuksesta	121	127
Konsernieliminoinneista	3	9
Muista eristä	4	6
Netotettu laskennallisista verosaamisista	-13	-20
Yhteensä	856	798

Laskennallinen verosaaminen (+)/-velka (-), netto **-758** **-721**

Laskennallisten verojen muutokset**31.12.2007 31.12.2006**

Laskennalliset verosaamiset/-velat 1.1.	-721	-663
Kirjattu tuloslaskelmaan		
Ostettujen yritysten myyntivoittojen eliminoinnoista	11	20
Sisäisistä myyntivoitoista	-	-1
Tappioiden vaikutuksista	-9	-11
Varauksista ja saamisten arvonalentumisista	-3	-1
Verotuksellisista varauksista	-54	-59
Poistoista ja arvonalentumisista	-1	11
Tasotusmäärästä	-12	-8
Sijoitusten arvostus	-29	-8
Muut	-6	-14
Kirjattu taseeseen		
Yritystojen ja -myyntien vaikutus	-	3
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Käyvän arvon muutokset	43	5
Siirrot tuloslaskelmaan	11	6
Muut	13	-2
Laskennalliset verosaamiset yhteensä 31.12.	-758	-721

Tuloverosaamiset **-18** **-23**

Verosaamiset yhteensä **-776** **-744**

Sellaiset verotukselliset tappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista olivat vuoden 2007 lopussa 1 milj. e (1 milj. e). Tappiot vanhenevat ennen vuotta 2017.

Osuuspankkikeskus Osk:n taseeseen kirjaamattomat yhtiöveronhyvityssaamiset olivat vuoden 2007 lopussa 8,4 milj. e (8,4 milj. e).

Baltian tytäryritysten jakamattomista voittovaroista 17 milj. e (15 milj. e) ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, koska varat on sijoitettu kyseisiin maihin pysyvästi.

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 31. Velat luottolaitoksille	31.12.2007	31.12.2006
Velat keskuspankeille	110	445
Velat luottolaitoksille		
Vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	11	2
Muut velat	0	0
Erääntyneet ja perinnässä olevat muilta pankeilta	-	-
Yhteensä	11	2
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	737	564
Muut velat	91	77
Repovelat	-	-
Yhteensä	828	641
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille yhteensä	949	1 088

LIITE 32. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	31.12.2007	31.12.2006
Kaupankäynnin rahoitusvelat		
Arvopapereiden lyhyeksimyynneistä	52	-
Muista	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat yhteensä	52	-

LIITE 33. Johdannaissopimukset	31.12.2007	31.12.2006
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	483	294
Valuuttajohdannaiset	7	3
Osake- ja indeksijohdannaiset	6	0
Luottojohdannaiset	1	1
Muut	-	-
Yhteensä	497	298
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		
Korkojohdannaiset	0	-
Valuuttajohdannaiset	-	-
Osake- ja indeksijohdannaiset	-	-
Luottojohdannaiset	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	0	-
Suojaavat johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	44	31
Valuuttajohdannaiset	13	11
Osake- ja indeksijohdannaiset	-	-
Luottojohdannaiset	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	57	41
Johdannaissopimukset yhteensä	554	340

Tase-erä sisältää johdannaissopimusten negatiiviset arvonmuutokset ja saadut preemiot.

LIITE 34. Velat asiakkaille		31.12.2007	31.12.2006
Talletukset			
Vaadittaessa maksettavat			
Yksityiset		15 698	15 351
Yritykset ja julkisyhteisöt		5 386	4 788
Yhteensä		21 084	20 139
Muut			
Yksityiset		6 827	5 061
Yritykset ja julkisyhteisöt		1 090	550
Yhteensä		7 917	5 611
Talletukset yhteensä		29 001	25 750
Muut rahoitusvelat			
Vaadittaessa maksettavat			
Yksityiset		1	0
Yritykset ja julkisyhteisöt		13	43
Yhteensä		14	44
Muut			
Yksityiset		3	3
Yritykset ja julkisyhteisöt		2 206	1 918
Yhteensä		2 209	1 921
Muut rahoitusvelat yhteensä		2 222	1 965
Velat asiakkaille yhteensä		31 224	27 715

LIITE 35. Vahinkovakuutustoiminnan velat		31.12.2007	31.12.2006
Vastuuvelka		2 017	1 969
Yhteistakuuerä		38	36
Velat ensivakuutustoiminnasta		71	69
Velat jälleenvakuutustoiminnasta		15	25
Muut vahinkovakuutustoiminnan velat		0	1
Vahinkovakuutustoiminnan velat yhteensä		2 140	2 099

Velat vahinkovakuutussopimuksista ja jälleenvakuuttajien osuus

Milj. e	31.12.2007			31.12.2006		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Eläkeluoto korvausvastuu	1 010	-	1 010	989	-	989
Muut tapauskohtaiset varaukset	136	-34	102	137	-45	181
Ammattitautien erillisvaraus	41	-	41	43	-	43
Kollektiivinen korvausvastuu	463	-5	458	464	-6	470
Varatut korvaustenhoitokulut	50	-	50	50	-	50
Vakuutusmaksuvastuu	315	-22	293	285	-31	316
Vakuutusmaksuvastuun täydennyserä	2	-	2	-	-	-
Vahinkovakuutuksen vastuuvelka yhteensä	2 017	-61	1 956	1 969	-82	1 887

Vakuutus sopimuksista aiheutuvan vastuuvelan ja jälleenvakuutus sopimuksista aiheutuvien saamisten muutokset

Milj. e	2007			2006		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Korvausvastuu						
Tunnettu korvausvastuu	1 219	-45	1 174	1 199	-36	1 163
Kollektiivinen korvausvastuu	464	-6	458	435	-7	428
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 1.1.	1 683	-51	1 632	1 634	-43	1 591
Maksetut korvaukset tilikaudella	-603	14	-588	-554	11	-544
Velan/saamisen muutos	593	-10	583	606	-26	579
Tilikaudella sattuneet vahingot	665	-3	661	641	-30	610
Lisäys (vähennys) edellisiin tilikausiin	-27	-6	-33	-50	4	-46
Diskonttokoron muutos	-28	0	-28	-	-	-
Muu laskuperustemuutos	-17	0	-17	15	-	15
Diskonttauksen purkautuminen	38	0	38	36	-	36
Myytyihin omaisuuseriin liittyneet velat	-12	7	-5	-38	9	-29
Kurssivoitot (tappiot)	-	-	-	0	-1	-1
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	1 699	-39	1 660	1 683	-51	1 632
Tapauskohtainen korvausvastuu	1 236	-34	1 202	1 219	-45	1 174
Kollektiivinen korvausvastuu	463	-5	458	464	-6	458
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	1 699	-39	1 660	1 683	-51	1 632
Vakuutusmaksuvastuu						
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 1.1.	285	-31	254	248	-29	219
Lisäys	264	-9	255	306	-21	285
Vähennys	-226	11	-215	-276	19	-257
Diskonttokoron muutos	-1	0	-1	-	-	-
Muu laskuperustemuutos	4	0	4	6	-	6
Myytyihin omaisuuseriin liittyneet purkaukset	-12	7	-5	-	-	-
Diskonttauksen purkautuminen	1	0	1	1	-	1
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	315	-22	293	285	-31	254
Vakuutusmaksuvastuun täydennysvastuu						
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 1.1.	-	-	-	1	-	1
Lisäys	2	-	2	-	-	-
Vähennys	-	-	-	-1	-	-1
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	2	-	2	0	-	0
Vahinkovakuutuksen vastuvelka yhteensä	2 017	-61	1 956	1 969	-82	1 887

Vakuutusmaksuvastuu edustaa velvoitteita, jotka liittyvät vuoden lopussa vielä luovuttamatta olevaan vakuutusturvaan. Sen täydennysvastuu liittyy kodinkoneiden jatkettuna takuuna toimiviin ns. Affinity-vakuutuksiin, jotka ilman täydennysvastuuta jäisivät alimitoitetuiksi.

Vahinkovakuutus sopimuksista aiheutuvan vastuuvelan määrittäminen

a) Käytetyt menetelmät ja oletukset

Vastuuvelan määrä on arvioitu siten, että se riittää kohtuullisen suurella todennäköisyydellä vakuutus sopimuksista aiheutuvien velvoitteiden suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että vastuuvelalle on ensin arvioitu odotusarvo ja sen jälkeen on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Vakuutusmaksuvastuu on määritetty yritysten vakuutus sopimuksissa vakuutuskohtaisesti pro rata parte temporis säännöllä. Myös yksityistalouksien vakuutus sopimuksista aiheutuvaan vakuutusmaksuvastuuseen on sovellettu pro rata parte temporis -sääntöä, mutta tekninen toteutus on tehty vakuutusmaksutuottoihin sidotuilla, konsernin omasta vakuutus tilastosta tilastollisesti johdetuilla kertoimilla.

Eläkemuotoinen korvausvastuu on jatkuvana eläkkeenä maksettavien ansionmenetykskorvausten kassavirran diskontattu nykyarvo. Käytetty diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus sekä viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja. Käytetty diskonttauskorko vuoden 2007 lopussa on 3,5 % (31.12.2006 3,3 %). Kuolevuusmallina on käytetty Suomen väestötilastoon pohjautuvaa ikäkohorttikuolevuusmallia, joka olettaa havaitun elinikien pitenemisen trendin jatkuvan.

Korvausvastuuseen sisältyy asbestivastuita, jotka ovat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ammattitautitapauksia. Näiden korvausten kassavirtaennuste perustuu vuonna 2001 tehtyyn selvitykseen, jossa on otettu huomioon se, kuinka paljon asbestia on vuosittain käytetty raaka-aineena Suomessa, sekä se, miten eri asbestisairauksien latenssiajat ovat jakautuneet. Asbestikorvausten kehittymistä seurataan vuosittain, ja toteutuma on noudattanut ennustetta hyvin.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämiseen on käytetty useita tilastollisia menetelmiä: Bornhuetter-Ferguson, Chain Ladder, Hovinen, PPCI ja keskimääräisen maksun menetelmä. Näitä sovellettaessa joudutaan menetelmän valinnan lisäksi tekemään myös muita valintoja kuten esimerkiksi päättämään, kuinka monen sattumisvuoden tilastoaineistoon niitä sovelletaan.

Bornhuetter-Ferguson

Bornhuetter-Ferguson (BF) -menetelmä perustuu oletukselle, että kunakin kehitysvuonna maksetaan korvauksia tietty osuus sattumisvuoden riskimitasta. Tämä riskimitta voi olla esimerkiksi vakuutusvuosien lukumäärä tai vahinkosuheolettamalla korjattu vakuutusmaksutuotto. BF reagoi hitaasti korvausten kehityskolmiossa tapahtuviin muutoksiin ja lisäksi BF on herkkä riskimitan valinnalle.

Chain Ladder

Chain Ladder (CL) -menetelmässä vuosittaisten kehityskertoimien avulla määritetään jokaisen sattumisvuoden kokonaiskorvausmeno. Kehityskerroin kuvaa kumulatiivisten korvausten kehityskolmion peräkkäisten kehitysvuosien välistä suhdetta. CL on herkkä ensimmäisten kehitysvuosien havainnoille.

Hovinen

Hovisen menetelmässä kollektiivinen korvausvastuu perustuu BF- ja CL-menetelmien antamien arvioiden painotettuun keskiarvoon. Hovisen menetelmä ottaa huomioon sen, kuinka paljon informaatiota sattumisvuodesta on kertynyt tähän päivään mennessä, ja painottaa tämän mukaan vastuun arviota BF:n ja CL:n välillä.

PPCI

PPCI-menetelmä (PPCI = Payments per Claims Incurred) on vastaava kuin BF, mutta riskimitta on sattuneiden vahinkojen lukumäärä. Jotta PPCI:tä voitaisiin käyttää, täytyy vahinkojen lukumäärien arviot sattumisvuosittain olla tiedossa.

Keskimääräinen maksu

Keskimääräisen maksun menetelmä (KM) on vastaava kuin BF, mutta kehitysvuonna maksettujen korvausten oletetaan olevan verrannollisia kyseisenä kehitysvuonna havaittujen vahinkojen lukumäärään. Jotta KM:ää voitaisiin käyttää, täytyy aikaisemmilta kehitysvuosilta havaitut vahinkojen lukumäärät olla tiedossa ja lisäksi täytyy olla arviot tulevaisuudessa havaituista vahinkojen lukumääristä. KM toimii hyvin lajeissa, joissa maksettujen korvausten kassavirralla on pitkä maturiteetti, koska tällöin voidaan stabiloida keskimääräinen maksu ja keskittyä maksettujen vahinkojen lukumäärien kehittymiseen.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämisessä suurimmat riskit liittyvät

- tulevan inflaation arvioimiseen (pl. lakisääteisten vakuutusten perusteella maksettavat ansionmenetykskorvaukset)
- korvauskäytäntöjen ja lakimuutosten aiheuttamien muutosten oikaisemiseen korvausten kehityskolmioissa (eli antaako historia oikean kuvan tulevaisuudesta)
- historiatietojen oikeellisuuteen kymmenien vuosien ajalta.

Kollektiivisen korvausvastuun määrää arvioitaessa korvausten kehityskolmiot on inflaatiokorjattu. Inflaation tasoksi historiatietojen osalta on arvioitu 3 % ja tulevaisuudessa sairaskulukorvauksissa 4 % ja muissa 2 %. Kollektiivisesta korvausvastuusta ainoastaan eläkemuotoinen vastuu on diskontattu.

Kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa konsernin vahinkovakuutus sopimuskanta on jaettu moneen luokkaan riskin ja muun muassa maksettujen korvausten kassavirran maturiteetin perusteella. Jokaisessa luokassa kollektiivinen korvausvastuu lasketaan ensin kullakin yllä mainitulla tilastollisella menetelmällä. Näistä on valittu se, mikä sopii parhaiten tarkasteltavaan luokkaan. Valinnan kriteereinä on käytetty sitä, kuinka hyvin malli olisi ennustanut aikaisempien sattumisvuosien kehittymisen, sekä menetelmän antaman arvion herkkyyttä käytettävien tilastovuosien lukumäärälle. Valitun menetelmän antamaan odotusarvoon on lisätty varmuuslisä 2-10 %. Koko konsernin tasolla varmuuslisä on 6,4 %:a kollektiivisen korvausvastuun määrästä. Varmuuslisän määrään vaikuttaa historiatietojen laatu, arvion herkkyyks historiatietojen lukumäärälle ja eri menetelmien antamien arvioiden keskinäinen hajonta.

Kollektiivisen korvausvastuun määrää arvioitaessa on otettu huomioon se, että historiatiedot eivät kaikissa tapauksissa anna lainkaan informaatiota pitkälle tulevaisuuteen. Tällöin on pyritty turvaavasti arvioimaan maksettujen korvausten kassavirtajakauman käyttäytyminen alueella, mistä ei ole havaintoja ja mikä on kaukana tulevaisuudessa (yli 15 vuotta).

Lakisääteisen tapaturma- ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokulu- ja kuntoutuskorvausten kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa on otettu huomioon se, että yli 10 vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat korvaukset rahoitetaan jakojärjestelmän avulla.

b) Oletusten muutokset

Diskonttauskorko muutettiin vuoden 2007 lopussa 3,3 %:sta 3,5 %:iin.

Sairaskuluvakuutuksen kollektiivisen korvausvastuun laskentaperiaatetta muutettiin vuonna 2007. Korvausvastuuksi varataan vain voimassa olevien kausien vastuut. Aiemmin korvausvastuuseen varattiin myös tuleville kausille kuuluvia korvauksia vähennettynä tulevista vakuutusmaksuista vanhoille sairauksille allokoitulla osuudella.

Vakuutusmaksuvastuun laskentaa tarkennettiin vuonna 2007.

Menetelmien ja oletusten muutosten vaikutus velan määrään	2007	2006
Milj. e (velan kasvu +/-pieneminen -)		
Diskonttauskoron muutos	-29	-
Kollektiivisen korvausvastuun perustemuutos	-17	15
Vakuutusmaksuvastuun laskennan tarkentaminen	4	6
Yhteensä	-42	21

Korvauskäsittelytilanne on parantunut aikaisempiin vuosiin verrattuna. Korvausten nopeutunut maksaminen merkitsee korvauskulujen kasvamista, ellei korvausvastuun kollektiivivarausta korjata vastaavasti muuttuneen kassavirran johdosta. Tästä syystä korvausvastuun laskentaan on lisätty korvauskäsittelytilanteesta riippuva vakuutuslajikohtainen käsittelyviivekorjausermi. Tämän tarkoituksena on korjata korvauskäsittelytilanteen muutoksista aiheutuvia heilahteluja. Vaikutus vaihtelee kulloisenkin korvauskäsittelytilanteen mukaan. Hyvästä korvauskäsittelytilanteesta johtuen korvauskäsittelyviivekorjaus pienensi korvausvastuuta 3,4 miljoonalla eurolla vuoden 2007 tilinpäätöksessä.

c) Korvausten kehitys

Korvauskolmioissa on verrattu toteutuneita korvauskuluja aikaisempiin arvioihin. Korvauskehitystä kuvaavat kolmiot on laadittu vahinkojen sattumisvuosittain.

Bruttoliikkeen osalta korvauskehitys on esitetty viideltä vuodelta pitkäaikaisia vastuita lukuun ottamatta. Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden pääoma-arvot on käsitelty, kuten ne olisi maksettu lopulliseksi vahvistamisen yhteydessä pääoma-arvon suuruusina. Pitkäaikaisten vastuiden eli lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden ja asbestivahinkojen osalta on esitetty vastuuvelan riittävyttä koskevat tiedot. Nettoliikkeen osalta tiedot on annettu vuosilta 2004-2007.

Korvauskolmiot, bruttoliike (milj. e)

Sattumisvuosi	2003	2004	2005	2006	2007	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta						
Sattumisvuoden lopussa	520	523	540	603	638	2 823
Vuotta myöhemmin	493	528	540	611	-	-
2 vuotta myöhemmin	471	521	535	-	-	-
3 vuotta myöhemmin	471	515	-	-	-	-
4 vuotta myöhemmin	469	-	-	-	-	-
Nykyinen arvio kertyneestä korvausmenosta	469	515	535	611	638	2 767
Kertyneet maksetut korvaukset	-430	-458	-448	-453	-325	-2 113
Korvausvastuu vuosilta 2003-2007	39	57	87	158	313	654
Korvausvastuu aiemmilta vuosilta	-	-	-	-	-	270
Korvausvastuu vahvistetuista eläkkeistä	-	-	-	-	-	747
Kollektiivinen korvausvastuu asbestivahingoista	-	-	-	-	-	28
Korvausvastuu, brutto 31.12.2007						1 699

Asbestivahinkojen korvauskehitys (milj. e)

Tilivuosi	Kollektiivinen korvausvastuu	Tunnetut eläkevastuut	Maksetut korvaukset	Korvauskulut	Perustemuutokset*	Riittävyys
2003	42	27	-3	-	-	-
2004	39	32	-3	-4	2	-3
2005	35	32	-3	1	1	2
2006	32	33	-3	-1	-	-1
2007	28	33	-4	0	-1	-1

*Kuolevuusperusteen ja diskonttauskoron muutokset vuosina 2004-2007

Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden kehitys (milj. e)

Tilivuosi	Vuoden alussa	Vuoden lopussa	Uudet eläkepääomat	Maksetut eläkkeet	Perustemuutokset*	Riittävyys
2005	664	711	64	27	14	4
2006	711	761	77	26	-	1
2007	761	775	60	28	-15	3

* Diskonttauskoron (2005 ja 2007) muutosten vaikutus lopullisiin eläkepääomiin.

Korvauskolmiot, nettoliike (milj. e)

Sattumisvuosi	2004	2005	2006	2007	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta					
Sattumisvuoden lopussa	504	525	575	629	2 233
Vuotta myöhemmin	509	522	579	-	-
2 vuotta myöhemmin	503	520	-	-	-
3 vuotta myöhemmin	495	-	-	-	-
Nykyinen arvio kertyneestä korvausmenosta	495	520	579	629	2 223
Kertyneet maksetut korvaukset	-441	-435	-445	-322	-1 642
Korvausvastuu vuosilta 2004-2007	55	85	135	307	581
Korvausvastuu aiemmilta vuosilta	-	-	-	-	304
Korvausvastuu vahvistetuista eläkkeistä	-	-	-	-	747
Kollektiivinen korvausvastuu asbestivahingoista	-	-	-	-	28
Korvausvastuu, netto 31.12.2007					1 660

Yhteistakuuerä

Lakisääteisiä vakuutuslajeja koskevissa erityislaeissa säädetään yhteistakuusta, jonka perusteella kyseistä toimintaa harjoittavat vakuutusyhtiöt vastaavat yhteisvastuullisesti niistä korvauksista, jotka jäävät turvaamatta jonkin vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin johdosta. Turvaamatta jäävä osuus rahoitetaan perimällä vuosittain yhteistakuumaksu niiltä vakuutusyhtiöiltä, jotka myöntävät kyseisiä vakuutuksia. Yhteistakuumaksu peritään yhtiöiltä kyseisen vakuutuslajin vakuutusmaksutulojen määräämässä suhteessa. Yhtiöt voivat puolestaan kerätä yhteistakuumaksusta aiheutuvan menojen lisäyksen vakuutusmaksujensa yhteydessä siten kuin viranomaisen tarkemmin määrää, kuitenkin enintään 2 % vuosittaisesta vakuutusmaksutulosta.

Kun yhteistakuujärjestelmä aikoinaan otettiin käyttöön, yhtiöt keräsivät yhteistakuuta koskevan lainsäädännön ja viranomaismääräysten mukaisesti vakuutusmaksuina taseisiinsa yhteistakuuerän. Tämä erä on etukäteen kerättyä yhteistakuumaksua, ja sen tarkoituksena on poistaa yhtiön likviditeettiriski sellaisessa tapauksessa, jossa toisen yhtiön selvitystilassa tai konkurssissa turvaamatta jääneet korvaukset erääntyvät maksettavaksi nopeammin kuin niitä varten perittävä yhteistakuumaksu ehdittäisiin kerätä vakuutusmaksujen yhteydessä.

Yhteistakuuerän määrää kartutetaan vuosittain neljän prosentin korolla kuitenkin siten, että yhteistakuuerä ei koron vaikutuksesta kasva suuremmaksi kuin kolme prosenttia kyseisen lajin bruttomääräisestä vastuuvelasta. Yhteistakuuerää ei voi purkaa muuten kuin käyttämällä sitä yhteistakuumaksun rahoittamiseen. Yhteistakuujärjestelmän osalta varauksiin on sisällytetty yhteistakuuerä mutta ei muuta varausta, sillä näköpiirissä ei ole tilannetta, jossa joku yhteistakuun piirissä oleva yhtiö olisi ajautumassa tai ajautunut selvitystilaan tai konkurssiin.

Korvaustenhoidosopimukset

Korvaustenhoidosopimuksiin liittyvät velat 31.12.2007 olivat 48 milj. e (46 milj e).

Korvaustenhoidosopimukset ovat sellaisia sopimuksia, jotka eivät ole vakuutussopimuksia, mutta joiden perusteella suoritetaan toisen osapuolen puolesta korvauksia. Näistä merkittävimpiä ovat sellaiset captive-järjestelyt, joissa vakuutettu riski on jälleenvakuutettu kokonaan asiakkaan kanssa samaan konserniin kuuluvassa captive-yhtiössä, sekä lakisääteisten tapaturma-, liikenne- ja potilasvakuutusten eläkeluotoisten korvausten indeksikorotukset ja eräät muut korvausten korotukset sekä yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoitokorvaukset ja julkisen sektorin potilasvakuutus.

LIITE 36. Henkivakuutustoiminnan velat	31.12.2007	31.12.2006
Vakuutustekninen vastuuvelka	3 605	3 454
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelka	2 333	2 048
Muut velat		
Siirtovelat ja saadut ennakot	1	1
Muut		
Ensivakuutustoiminnasta	1	4
Jälleenvakuutustoiminnasta	2	1
Muista	156	160
Yhteensä	161	165
Henkivakuutustoiminnan velat yhteensä	6 099	5 667

Vastuuvelka ja jälleenvakuuttajien osuudet

Vastuuvelka	1.1.2007	Vakuutus- maksuista aiheutunut vastuun kasvu	Vapautu- neet vastuut	Hyvitetyt korot ja arvон- muutokset	Muut veloituk- set ja hyvitykset	Muut erät	31.12.2007
Vakuutus sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	3 373	321	-377	160	-47	96	3 526
Vakuutus sopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	22	37	0	1	-12	-	47
Sijoitussidonnaiset vakuutus sopimukset	2 048	451	-112	73	-26	-101	2 333
Sijoitus sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	88	38	-25	3	0	3	106
Sijoitus sopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	19	-	-9	1	0	0	10
Sijoitussidonnaiset sopimukset	33	10	-5	1	0	-3	35
Täydennysvastuu ja tulevien lisäetujen vastuu	59	-	-	-	-	-27	32
Ensivakuutus yhteensä	5 642	857	-529	238	-86	-32	6 089
Tuleva jälleenvakuutus	-	-	-	-	-	-	-
Vastuuvelka yhteensä netto	5 642	857	-529	238	-86	-32	6 089
Vastuuvelka	1.1.2006						31.12.2006
Vakuutus sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	3 222	385	-328	131	-60	44	3 394
Sijoitussidonnaiset vakuutus sopimukset	1 493	470	-92	247	-22	-48	2 048
Sijoitus sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	81	9	-7	3	0	2	88
Sijoitus sopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	20	0	-2	1	0	0	19
Sijoitussidonnaiset sopimukset	33	1	-5	5	0	-1	33
Täydennysvastuu ja tulevien lisäetujen vastuu	35	-	-	-	-	24	59
Ensivakuutus yhteensä	4 883	866	-433	387	-82	20	5 642
Tuleva jälleenvakuutus	-	-	-	-	-	-	-
Vastuuvelka yhteensä netto	4 883	866	-433	387	-82	20	5 642

Vakuutus sopimuksiin perustuvat etuudet kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan. Vastuuvelka määritetään muodostamalla tulevien etuuksien, sopimuksen hallinnointiin liittyvien kulujen ja tulevien vakuutusmaksujen pääoma-arvo. Laskennassa käytetään korkoutuvuuteen, kuolevuuteen, työkyvyttömyyteen ja liikekuluihin liittyviä vakuutusmatemaattisia oletuksia. Vastuu lasketaan uudelleen jokaisena tilinpäätöspäivänä käyttäen vakuutuksen hinnoittelussa käytettyjä oletuksia, diskonttokorko mukaan lukien. Tehdyistä asiakashyvityspäätöksistä aiheutuva tulevien kassavirtojen muutos sisällytetään vastuuvelkaan. Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelka arvostetaan kuitenkin käypään arvoon vastaavasti kuin vastuuta kattava omaisuus.

Menevään jälleenvakuutukseen liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen sopimusten velkojen ja saamisten kanssa ja merkitään taseeseen erikseen.

Käytännössä säästömuotoisissa vakuutuksissa vastuuvetäjä muodostetaan laskentahetken vakuutussäästöistä. Riskituotteissa käytetään pro rata -sääntöä. Osa 4,5 % laskuperustekorkoista säästömuotoista kantaa on muutettu vastaamaan 3 %:n tai 3,5 %:n diskonttokorkoa. Tästä aiheutuva vastuun kasvu on ns. täydennysvastuuta (korkotäydennystä).

LIITE 37. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

	Keski- korko %	31.12.2007	Keski- korko %	31.12.2006
Joukkovelkakirjalainat	4,61	8 249	3,72	7 647
Muut				
Sijoitustodistukset	4,65	3 182	3,53	3 787
Yritystodistukset	4,63	2 677	4,07	2 025
Rahamarkkinavelkakirjat	-	-	-	-
Muut	1,22	109	1,23	114
Kaupankäynnissä omaan salkkuun sisältyvät (-)*		-143		-74
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä		14 074		13 500

*OP-Pohjola-ryhmän hallussa olevat omat joukkovelkakirjalainat on netotettu velkaa vastaan.

Merkittävimmät liikkeeseenlaskut vuoden 2007 aikana	Nimellis- määrä, milj. e	Korko-%
OP-Asuntoluottopankki Oyj		
OP Mortgage Bank Coverage Bond 1/2007	1000	4,50
Osuuspankkikeskus Osk		
JVK 1/2007	52,5	4,826
JVK 2/2007	67,5	4,866
OKO Pankki Oyj		
OKO Bank Plc ("OKO Bank" or The "Issuer") Issue of EUR 125,000,000 Fm Due May 2009	125	3 kk Euribor %
OKO Bank Plc ("OKO Bank" or The "Issuer") Issue of NOK 800,000,000 Fixed Rate Notes Due 24 November 2008	100,5	Kiinteä 5,195 %
OKO Bank Plc ("OKO Bank") Issue of EUR 100,000,000 Floating Rates Due January 2009	100	EUB6M + 0,02
OKO Bank Plc Issue of EUR 173.000.000 Floating Rate Instrument under the EUR 12.000.000.000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	173	EUB1M + 0,02

LIITE 38. Varaukset ja muut velat

	31.12.2007	31.12.2006
Varaukset	2	7
Muut velat		
Maksujenvälitysvelat	655	457
Siirtovelat		
Korkovelat	839	497
Muut siirtovelat	247	265
Muut	736	283
Yhteensä	2 478	1 501
Varaukset ja muut velat yhteensä	2 480	1 508

Muiden velkojen muut erä sisältää arvopapereiden ostovelkoja 288 milj. e (25 milj. e), eläkevastuita 11 milj. e (10 milj. e), johdannaissopimuksista 228 milj. e (68 milj. e) ja muita ostovelkoja 209 milj. e (181 milj. e).

Varausten muutokset

	Tappiolliset sopimukset	Muut varaukset	Yhteensä
1.1.2007	3	4	7
Varausten lisäykset	1	-	1
Käytetyt varaukset	-2	-3	-5
Käyttämättömien varausten peruutukset	0	-	0
31.12.2007	1	2	2

Tappiolliset sopimukset

OP-Pohjola-ryhmän yrityksissä on ei-purettavissa olevia vuokrasopimuksia tiloihin, joita ne eivät pysty enää hyödyntämään toiminnassaan. Osa tiloista on vuokrattu edelleen, mutta sopimuksista saatava vuokratuotto ei kata vuokratuloja. Tappiollisia sopimuksia koskeva varaus kattaa näiden sopimusten nettotappion ja muiden sopimusten vuokravastuun täysimääräisesti.

LIITE 39. Verovelat	31.12.2007	31.12.2006
Tuloverovelat	37	36
Laskennalliset verovelat	856	798
Verovelat yhteensä	893	834

LIITE 40. Osuuspääoma	31.12.2007	31.12.2006
Osuuspääoma	5	15
Lisäosuosuuspääoma	566	582
Osuuspääoma yhteensä	571	597
josta irtisanottu osuuspääoma	79	85

Osuuspankkien kansallisessa tilinpäätöksessä omiin pääomiin kuuluva osuuspääoma ja lisäosuosuuspääoma, joita osuuspankeilla ei ole ehdotonta oikeutta kieltäytyä palauttamasta jäsenille, luokitellaan IFRS-tilinpäätöksessä velaksi.

Osuuspääoma palautetaan jäsenelle vuoden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana sitä koskeva vaatimus on esitetty. Lisäosuosuuspääoma palautetaan kuuden kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana sitä koskeva vaatimus on esitetty.

Vuoden 2006-2007 aikana useimpien osuuspankkien osuuspääomaa koskevia sääntöjä on muutettu siten, että osuuspankilla on oikeus kieltäytyä palauttamasta osuuspääomaa jäsenille. Sääntömuutoksesta johtuen osuuspankkien osuuspääomia on siirretty veloista omaan pääomaan 18 (99) milj. e.

LIITE 41. Velat, joilla on huonompi etuoikeus

Milj. e	Keski-korko, %	31.12.2007	Keski-korko, %	31.12.2006
Pääomalainat	4,87	204	4,45	208
Muut				
Ikuiset lainat	5,13	286	4,41	199
Debenttuurit	4,34	553	4,32	655
Muut	-	-	-	-
Velat, joilla on huonompi etuoikeus yhteensä		1 042		1 063

Pääomalainojen pääasialliset lainaehdot ovat seuraavat:

Ensijaisesti omiin varoihin rinnastettavat pääomalainat

1) Pääomalaina 10 mrd. Japanin jeniä (eurovasta-arvo 60,6 milj. e)

Laina on perpetuaalilaina eli eräpäivätön laina. Lainan korko on kiinteä 4,23 % 18.6.2034 saakka, ja sen jälkeen vaihtuva 6 kuukauden Yen-Libor + 1,58 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 18.6. ja 18.12. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2014. Laina voidaan maksaa vuoden 2014 jälkeen takaisin koron eräpäivänä vuosittain 18.6. tai 18.12. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

2) Pääomalaina 50 milj. e

Laina on perpetuaalilaina ilman korkoporrastuksia, mutta jossa on 8 %:n korkokatto. Laina laskettiin liikkeeseen 31.3.2005 ja sen korko on ensimmäisenä vuonna 6,5 % ja ensimmäisen vuoden jälkeen CMS 10 vuotta + 0,1 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 11.4. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran vuonna 2010. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

3) Pääomalaina 60 milj. e

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 0,65 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran 30.11.2015 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Vuoden 2015 jälkeen lainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor +1,65 % (Step up). Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

4) Pääomalaina 40 milj. e

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,25 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran vuonna 30.10.2010 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

Näistä lainoista hybridejä ovat lainat 1 ja 3.

Lainojen korko- ja valuuttakurssiriski on suojattu johdannaisilla. Tilinpäätöksessä suojauksesta on kirjattu arvonmuutosta -17,8 milj. e (-16,1 milj. e).

Perpetuaalit ja debentuurit

1) Perpetuaali 100 milj. GBP, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 28.12.2007. Lainasta maksetaan puolivuositain kiinteää 6,5 prosentin korkoa.

2) Perpetuaali 150 milj. e, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 30.11.2012. Lainasta maksetaan vuosittain kiinteää 3,875 prosentin korkoa.

3) Debentuurilaina 70 milj. e, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 30.11.2010. Lainasta maksetaan vuosittain kiinteää 3,5 prosentin korkoa.

4) Debentuurilaina 150 milj. e, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 21.3.2011. Lainan korko on 3 kuukauden Euribor + 17,5 bps.

5) Debentuurilaina 325 milj. US-dollar, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 13.9.2011. Lainan korko on 3 kuukauden USD Libor + 20 bps.

6) Perpetuaalilaina 10 milj. e. Lainalla on kiinteä kuponkikorko 7,0 % 27.10.2009 asti.

Lainat 1-5 on laskettu liikkeeseen kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

Kotimaassa liikkeeseen laskettuja, kiinteäkorkoisia debentuurilainoja oli 31.12.2007 yhteensä 30,3 miljoonaa euroa (61,1).

Muut pääomalainat

Pääomalaina 10 milj. e, liikkeeseenlaskupäivä 20.9.2001

Laina on eräpäivätön pääomaehtoinen debentuurilaina. Lainan korko on kiinteä 6,15 % 17.9.2011 saakka. Lainan korko maksetaan kymmenen ensimmäisen lainavuoden aikana vuosittain 17.9., minkä jälkeen se maksetaan puolivuositain 17.3. ja 17.9. Liikkeeseenlaskijalla on oikeus lunastaa laina takaisin ensimmäisen kerran 17.9.2011.

OP-Pohjola-ryhmän yritykset ovat laskeneet liikkeeseen perpetuaalilainoja 286 milj. e (199 milj. e) ja debentuurilainoja 553 milj. e (655 milj. e). Näistä lainoista on rinnastettu toissijaisiin omiin varoihin yhteensä 813 milj. e (742 milj. e).

Debentuurilainan liikkeeseenlaskijalla on oikeus lainan takaisinostoon vain Rahoitustarkastuksen luvalla.

LIITE 42. Oma pääoma	31.12.2007	31.12.2006
OP-Pohjola-ryhmän omistajien osuus		
Osake- ja osuuspääoma (sis. osakeanti)	359	344
Rahastot		
Sidotut rahastot		
Ylikurssirahasto	513	512
Vararahasto	770	759
Yhtiöjärjestyksen/sääntöjen mukaiset rahastot	-	-
Käyvän arvon rahasto		
Rahavirran suojauksesta	-	-
Muuntoeroista	-	-
Käypään arvoon arvostamisesta	-10	144
Muut sidotut rahastot	1	1
Vapaat rahastot		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	-	-
Muut vapaat rahastot	951	879
Kertyneet voittovarot		
Edellisten kausien voitto (tappio)	2 313	1 885
Kauden voitto (tappio)	738	598
OP-Pohjola-ryhmän omistajien osuus	5 635	5 122
Vähemmistön osuus	3	2
Oma pääoma yhteensä	5 638	5 124

Osakepääoma ja osakkeet

OP-Pohjola-ryhmän osakepääoma koostuu ryhmän ulkopuolisten osakkaiden sijoituksista OKOn A-sarjan osakkeisiin. Pankkiryhmän ulkopuoliset osakkaat voivat omistaa vain OKOn A-sarjan osakkeita. A-sarjan osakkeet noteerataan Helsingin Pörssissä. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa, niiden kirjanpidollinen vasta-arvo on 2,10 euroa (ei tarkka arvo).

Ryhmän ulkopuolisten osakkaiden osakeomistusten muutokset

	Osakkeiden lukumäärä (1 000)
1.1.2006	116 111
Osakeanti	-
Osakeoptioiden käyttö	2 174
Osakekaupat ulkopuolisten kanssa	-1 702
31.12.2006	116 583
Osakeanti	-
Osakeoptioiden käyttö	-
Osakekaupat ulkopuolisten kanssa	-1 437
31.12.2007	115 146

Osuuspääoma

OP-Pohjola-ryhmän omaan pääomaan luettava osuuspääoma muodostuu osuuspankkien jäsenten sellaisista osuusmaksuista, joita pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä lunastamasta.

Rahastot

Ylikurssirahasto

Rahasto on muodostunut ennen 1.9.2006 voimassa olleiden säännösten aikana. Rahastoon kirjattuja eriä ovat uusmerkinnässä osakkeista maksettu nimellisarvon ylittävä määrä, optio-oikeuteen ja vaihtovelkakirjaan perustuvasta merkintäoikeudesta maksettu määrä, omien osakkeiden myyntivoitto, se osakepääoman alentamismäärä, jota ei käytetä vahvistetun tappion kattamiseen, siirretä yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti käytettävään rahastoon tai jaeta osakkeenomistajille, korvaukset osakeyhtiön perustamisen yhteydessä maksettavista merkitsemättömistä osakkeista, yhtiölle tulleet korvaukset osakkeista, jotka on myyty sen johdosta, että osakkeenomistaja ei ole liittännyt osakkeitaan arvosuusjärjestelmään, suoritus jonka yritys on saanut rahastoannissa vaatimatta jääneestä osakkeesta.

Ylikurssirahastoa voidaan alentaa noudattaen osakepääoman alentamista koskevia säännöksiä ja sitä voidaan käyttää osakepääoman korottamiseen. 1.9.2006 alkaen ylikurssirahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

Vararahasto

Vararahasto on muodostunut sinne aikaisempina kausina siirretyistä voittovaroista ja osuuspankkien arvonorotusrahastosta ja luottotappiovarauksista siirretystä osuudesta. Vararahastoa voidaan käyttää sellaisten tappioiden kattamiseen, joihin vapaa oma pääoma ei riitä. Vararahastoa voidaan käyttää myös osakepääoman korottamiseen ja sitä voidaan alentaa samalla tavoin kuin osakepääomaa. Osuuskuntamuotoisessa luottolaitoksessa vararahastoa saadaan käyttää vain tappioiden kattamiseen. Osakeyhtiössä 1.9.2006 alkaen vararahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

Muut sidotut rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin, joissa on määriteltä myös niiden käyttötarkoitus.

Muuntoerot

Muuntoerot sisältää ulkomaisten tytäryritysten tilinpäätösten muuntamisesta syntyneet muuntoerot.

Käyvän arvon rahasto

Rahasto sisältää myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostustulokset. Rahastoon merkityt erät realisoituvat tuloslaskelmaan silloin kun myytävissä olevasta arvopaperista luovutaan.

Muut vapaat rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin taikka yhtiökokouksen, edustajiston tai osuuskuntakokouksen päätökseen.

Kertyneet voittovar

Kertyneet voittovarot sisältävät myös konserniyritysten erillistilinpäätöksiin sisältyvät vapaaehtoiset varaukset ja poistoeron sekä vakuutusyhtiöiden tasoitusmäärän, jotka IFRS-tilinpäätöksessä on merkitty kertyneisiin voittovaroihin laskennallisella verolla vähennettynä.

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 43. Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	31.12.2007	31.12.2006
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	3 580	3 873
Myytävissä olevat, josta		
Käypään arvoon arvostettavat	81	0
Hankintameno arvoon arvostettavat	-	-
Eräpäivään asti pidettävät	18	-
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset yhteensä	3 679	3 873

OP-Pohjola-ryhmässä oikeus keskuspankkirahoitukseen on vain OKOlla.

LIITE 44. Huonommalla etuoikeudella olevat saamistodistukset	31.12.2007	31.12.2006
Julkisesti noteeratut		
Julkisyhteisöiltä	-	-
Muilta	61	45
Yhteensä	61	45
Muut		
Julkisyhteisöiltä	-	-
Muilta	-	-
Yhteensä	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin sisältyvät yhteensä	61	45

Sijoitusomaisuus

Julkisesti noteeratut		
Julkisyhteisöiltä	-	-
Muilta	60	44
Yhteensä	60	44
Muut		
Julkisyhteisöiltä	-	-
Muilta	40	80
Yhteensä	40	80
Sijoitusomaisuuteen sisältyvät yhteensä	100	123

LIITE 45. Annetut vakuudet

	31.12.2007		31.12.2006	
	Käypä arvo	Tasearvo	Käypä arvo	Tasearvo
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut				
Kiinnitykset	1	1	1	1
Pantit	2 633	2 633	2 521	2 521
Muut	123	123	31	31
Yhteensä	2 756	2 756	2 553	2 553
Osakkuusyritysten puolesta annetut				
Kiinnitykset	-	-	-	-
Pantit	-	-	-	-
Muut	-	-	-	-
Yhteensä	-	-	-	-
Muiden puolesta annetut				
Kiinnitykset	-	-	-	-
Pantit	-	-	-	-
Muut	-	-	-	-
Yhteensä	-	-	-	-

Annetut vakuudet yhteensä				
Kiinnitykset	1	1	1	1
Pantit	2 633	2 633	2 521	2 521
Muut	123	123	31	31
Yhteensä	2 756	2 756	2 553	2 553
Vakuudelliset velat yhteensä		564		894

LIITE 46. Saadut rahoitusvakuudet **31.12.2007** **31.12.2006**

OP-Pohjola-ryhmässä OKO on vastaanottanut rahoitusvakuuslain mukaisia vakuuksia, jotka se voi myydä tai pantata edelleen.

Saatujen vakuuksien käyvät arvot		
Saamistodistukset	-	-
Osakkeet	-	-
Muut	95	4
Yhteensä	95	4

Johdannaisista aiheutuva luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA-yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex -sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi arvopapereita tai käteistä. CSA-sopimukseen liittyvien, käteisenä saatujen vakuuksien määrä oli tilinpäätöshetkellä 94,7 milj. e. Vakuudeksi saatuja arvopapereita ei tilinpäätöshetkellä ollut.

LIITE 47. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot sekä tasearvot

	2007		2006	
	Käypä arvo	Tasearvo	Käypä arvo	Tasearvo
Rahoitusvarat				
Käteiset varat	589	589	1 041	1 041
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Kaupankäynnin rahoitusvarat				
Saamistodistukset				
Käypään arvoon arvostetut	2 241	2 241	2 411	2 411
Hankintameno arvoon arvostetut	-	-	-	-
Saamistodistukset yhteensä	2 241	2 241	2 411	2 411
Osakkeet				
Käypään arvoon arvostetut	69	69	80	80
Hankintameno arvoon arvostetut	-	-	-	-
Osakkeet yhteensä	69	69	80	80
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat				
Saamistodistukset				
Käypään arvoon arvostetut	2 481	2 481	2 325	2 325
Hankintameno arvoon arvostetut	-	-	-	-
Saamistodistukset yhteensä	2 481	2 481	2 325	2 325
Osakkeet				
Käypään arvoon arvostetut	-	-	-	-
Hankintameno arvoon arvostetut	-	-	-	-
Osakkeet yhteensä	-	-	-	-
Johdannais sopimukset				
Käypään arvoon arvostetut	526	526	319	319
Hankintameno arvoon arvostetut*	-	-	-	-
Saamiset luottolaitoksilta	285	285	344	344
Saamiset asiakkailta	44 776	44 776	39 595	39 595
Sijoitusomaisuus				

Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Saamistodistukset				
Käypään arvoon arvostetut	979	979	435	435
Hankintamenoon arvostetut	0	0	-	-
Saamistodistukset yhteensä	979	979	435	435
Osakkeet				
Käypään arvoon arvostetut	304	304	249	249
Hankintamenoon arvostetut	75	75	92	92
Osakkeet yhteensä	379	379	341	341
Muut				
Käypään arvoon arvostetut	-	-	-	-
Hankintamenoon arvostetut	-	-	-	-
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat				
Saamistodistukset	116	116	133	133
Rahoitusvelat				
Velat luottolaitoksille	949	949	1 088	1 088
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat				
Lyhyeksi myydyt arvopaperit	52	52	-	-
Johdannaissovimukset				
Käypään arvoon arvostetut	554	554	340	340
Hankintamenoon arvostetut*	-	-	-	-
Velat asiakkaille	31 224	31 224	27 715	27 715
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				
Suojatut	2 782	2 782	1 299	1 299
Ei-suojauksessa olevat	11 292	11 292	12 201	12 201
Yhteensä	14 074	14 074	13 500	13 500
Velat, joilla on huonompi etuoikeus				
Suojatut	669	669	613	613
Ei-suojauksessa olevat	373	373	450	450
Yhteensä	1 042	1 042	1 063	1 063

*Kohde-etuutena noteeraamaton oman pääoman ehtoinen instrumentti.

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 48. Taseen ulkopuoliset sitoumukset	31.12.2007	31.12.2006
Takaukset	613	577
Takuuvastuut	1 785	1 654
Pantit	1	1
Luottolupaukset	7 708	7 417
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	171	184
Muut	568	451
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	10 847	10 285

LIITE 49. Ehdolliset velat ja varat

OP-Pohjola-ryhmään kuuluvat vakuutusyhtiöt merkitsevät vakuutus sopimuksia poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimuksiin, jotka vahvistetaan vuosittain. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. Vakuutusyhtiöt kirjaavat yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

Keskuskauppakamarin nimeämä välimiesoikeus päätti 2.5.2007 Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeiden lunastushinnaksi 14,35 euroa osakkeelta. Välimiesoikeuden päättämä lunastushinta on 1,00 euroa korkeampi kuin OKOn tarjoama lunastushinta 13,35 euroa osakkeelta. OKO on sopinut joulukuun 2007 loppuun mennessä noin 1 200 Pohjola-Yhtymä Oyj:n (Pohjola) entisen vähemmistöomistajan kanssa, että välitystuomion mukainen lunastushinta 14,35 euroa jää pysyväksi. Mainitut osakkeenomistajat edustavat yhteensä noin 11,8 miljoonaa osaketta eli noin 77,5 % kaikista Pohjolan riidanalaisista vähemmistöosakkeista. Muilta osin Pohjolan osakkeiden lunastushintaa koskeva riita jatkuu Helsingin käräjäoikeudessa. Riidan kohteena on noin 3,5 miljoonalle Pohjolan osakkeelle määrättävä lunastushinta. Välimiesoikeuden päätöksellä ei ole olennaista tulosvaikutusta. Lisäkauppahinta on kirjattu osakkeiden hankintamenon lisäykseksi toisella vuosineljänneksellä.

OKO Pankki Oyj:llä on yksityisasiakkaalta Korkeimman oikeuden vahvistama 2 milj. e suuruinen saatava. Henkilön maksukyvyistä johtuen saamisesta ei kuitenkaan ole odotettavissa merkittäviä summia.

Veroasiamies on valittanut Pohjola Hallintopalvelu Oyj:n purkautumisesta vuonna 2003 syntyneen purkutappion jaksotuksesta vuosien 2003 - 2005 verotuksissa. Konserniverokeskuksen oikaisulautakunta on hylännyt veroasiamiehen purkutappion jaksotuksesta tekemät oikaisuvaatimukset. Asiaa käsitellään Helsingin hallinto-oikeudessa. Prosessilla ei arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia.

LIITE 50. Muut vuokrasopimukset

OP-Pohjola-ryhmä vuokralle ottajana

Eräät OP-Pohjola-ryhmän yritykset ovat vuokranneet käyttämänsä toimitilat. Vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat vuodesta kymmeneen vuoteen ja normaalisti niihin sisältyy mahdollisuus jatkaa sopimusta alkuperäisen päättymispäivän jälkeen. OP-Pohjola-ryhmän yritykset ovat edelleen vuokranneet osan vuokraamistaan tiloista. Lisäksi eräät yritykset ovat vuokranneet leasingsopimuksin moottoriajoneuvoja ja konttorikoneita. Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyy vuokratuluja 22 milj. e (21 milj. e).

Ei-purettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat

	31.12.2007	31.12.2006
Yhden vuoden kuluessa	15	17
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	44	42
Yli viiden vuoden kuluttua	22	27
Yhteensä	82	86

Ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista
odotettavissa olevat vastaiset vähimmäisvuokrat

17

30

OP-Pohjola-ryhmä vuokralle antajana

OP-Pohjola-ryhmän yritykset ovat antaneet vuokralle omistamiaan sijoituskiinteistöjä, joista kertyi 2007 vuokratuottoja 53 milj. e (55 milj. e). Lisäksi konserni on antanut vuokralle leasingsopimuksin pääasiassa henkilöautoja, joista saadut vuokratuotot olivat 16 milj. e (12 milj. e).

Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten perusteella saatavat vähimmäisvuokrat

	31.12.2007	31.12.2006
Yhden vuoden kuluessa	51	48
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	95	85
Yli viiden vuoden kuluttua	48	37
Yhteensä	194	170

LIITE 51. Varainhoito

OP-Pohjola-ryhmässä Pohjola Varainhoito Oy harjoittaa omaisuudenhoitoliiketoimintaa ja tarjoaa instituutioasiakkaille ja varakkaille yksityishenkilöille täyden valtakirjan salkunhoitoon ja konsultatiiviseen salkunhoitoon perustuvia omaisuudenhoitopalveluita. Pohjola Varainhoito Oy:llä on salkunhoitovastuu valtaosasta OP-Rahastoyhtiön hallinnoimista sijoitusrahastoista.

Pohjola Varainhoito Oy:n täyden valtakirjan omaisuudenhoitosopimuksiin perustuvat hallinnoitavat asiakasvarat 31.12.2007 olivat 28,1 miljardia euroa ja konsultatiivisten omaisuudenhoitosopimusten perusteella hallinnoitavat varat olivat 1,8 miljardia euroa.

LIITE 52. Johdannaisopimukset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2007

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	20 238	17 894	5 027	43 158	220	-208	382
Korkoterminnit	2 250	-	-	2 250	0	0	0
OTC-korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	1 750	5 562	1 403	8 714	132	0	181
Asetetut	1 487	2 606	900	4 993	0	-50	-
Put ja floorit							
Ostetut	3 834	1 497	316	5 647	12	-5	24
Asetetut	1 066	1 384	224	2 674	-	-4	-
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	30 624	28 942	7 870	67 437	364	-267	587
Korkofutuurit	3 926	3 301	-	7 227	2	-2	-
Korko-optiot							
Call							
Ostetut	1 000	-	-	1 000	-	0	-
Asetetut	5 349	-	-	5 349	0	0	-
Put							
Ostetut	1 000	-	-	1 000	0	-	-
Asetetut	500	-	-	500	-	0	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	11 775	3 301	-	15 076	2	-2	-
Korkojohdannaiset yhteensä	42 400	32 243	7 870	82 513	367	-269	587

Valuuttajohdannaiset

Valuuttatermiinit	7 625	126	298	8 049	53	-88	160
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	23	-	430	453	16	-15	48
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	164	-	-	164	3	-	5
Asetetut	235	-	-	235	-	-4	-
Put							
Ostetut	137	-	-	137	1	-	2
Asetetut	210	-	-	210	-	-1	-
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	8 394	126	728	9 248	73	-109	215
Valuuttafutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Valuuttajohdannaiset yhteensä	8 394	126	728	9 248	73	-109	215

Osake- ja indeksijohdannaiset

Osaketermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksitermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osake-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Osake-indeksiopiot							
Call							
Ostetut	14	263	58	334	51	-	79
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	1	-	1	0	-	0
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC-osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	14	264	58	335	51	0	79
Osakefutuurit	73	-	-	73	-	-	-
Osakeindeksifutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	73	-	-	73	-	-	-
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	87	264	58	408	51	-	79

Luottojohdannaiset

Luottoriskinvaihtosopimukset	71	125	-	196	0	-1	1
Luottoriskinvaihtolainat	-	-	-	-	-	-	-
Tuottojenvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut luottojohdannaiset	-	-	-	-	-	-	-
Luottojohdannaiset yhteensä	71	125	-	196	0	-1	1

Muut

Muut termiinit	-	-	-	-	-	-	-
Muut swap-sopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut optiot							
Call							
Ostetut	-	6	-	6	2	-	2
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	8	-	-	8	-	-	0
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Muut OTC-johdannaiset yhteensä	8	6	-	14	2	-	2
Muut futuurit	-	-	-	-	-	-	-
Muut johdannaiset yhteensä	8	6	-	14	2	-	2
Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä	50 960	32 765	8 656	92 380	493	-379	885

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2006

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	13 442	10 909	2 737	27 088	138	-139	232
Korkotermiinit	-	-	-	-	-	-	-
OTC-korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	859	2 558	1 213	4 630	57	0	88
Asetetut	586	1 724	824	3 135	0	-24	-
Put ja floorit							
Ostetut	334	891	159	1 384	4	-3	11
Asetetut	856	857	150	1 862	-	-3	-
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	16 077	16 938	5 083	38 099	199	-169	331
Korkofutuurit	1 515	-	-	1 515	2	-1	-
Korko-optiot							
Call							
Ostetut	1 583	-	-	1 583	0	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	1 583	-	-	1 583	-	0	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	4 682	-	-	4 682	2	-1	-
Korkojohdannaiset yhteensä	20 759	16 938	5 083	42 780	201	-170	331
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	5 643	123	-	5 765	29	-43	91
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	-	24	454	478	3	-2	38
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	93	0	-	94	1	-	2
Asetetut	98	0	-	99	-	-1	-
Put							
Ostetut	71	0	-	72	0	-	1
Asetetut	98	0	-	99	-	0	-
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	6 004	148	454	6 606	33	-47	132
Valuuttafutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Valuuttajohdannaiset yhteensä	6 004	148	454	6 606	33	-47	132

Osake- ja indeksijohdannaiset

Osake-termiinit	1	-	-	1	0	0	1
Osakeindeksitermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osake-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksioptiot							
Call							
Ostetut	27	135	-	162	32	-	45
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	1	-	1	0	-	0
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC-osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	28	136	-	164	32	0	45
Osakefutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksifutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	28	136	-	164	32	0	45

Luottojohdannaiset

Luottoriskinvaihtosopimukset	-	131	-	131	0	-1	1
Luottoriskinvaihtolainat	-	-	-	-	-	-	-
Tuottojenvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut luottojohdannaiset	-	-	-	-	-	-	-
Luottojohdannaiset yhteensä	-	131	-	131	0	-1	1

Muut

Muut termiinit	-	-	-	-	-	-	-
Muut swap-sopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut optiot							
Call							
Ostetut	-	7	-	7	1	-	2
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	8	8	-	15	0	-	0
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Muut OTC-johdannaiset yhteensä	8	15	-	22	1	-	2
Muut futuurit	-	-	-	-	-	-	-
Muut johdannaiset yhteensä	8	15	-	22	1	-	2

Kaupankäynnin johdannaiset

yhteensä	26 799	17 369	5 537	49 704	268	-219	512
----------	--------	--------	-------	--------	-----	------	-----

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2007

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	1 990	1 244	298	3 533	19	-21	30
Korkotermiinit	-	-	-	-	-	-	-
OTC-korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	26	2 901	622	3 549	0	-38	-

Put ja floorit							
Ostetut	-	16	6	22	0	0	0
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	2 017	4 161	926	7 104	19	-59	30
Korkofutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Korko-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Korkojohdannaiset yhteensä	2 017	4 161	926	7 104	19	-59	30
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	372	1 524	267	2 163	4	-233	104
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	372	1 524	267	2 163	4	-233	104
Valuuttafutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Valuuttajohdannaiset yhteensä	372	1 524	267	2 163	4	-233	104
Osake- ja indeksijohdannaiset							
Osake-termiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksitermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osake-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksioptiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC-osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Osakefutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksifutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Luottojohdannaiset							
Luottoriskinvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Luottoriskinvaihtolainat	-	-	-	-	-	-	-
Tuottojenvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut luottojohdannaiset	-	-	-	-	-	-	-
Luottojohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-

Muut

Muut termiinit	-	-	-	-	-	-	-
Muut swap-sopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Muut OTC-johdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Muut futuurit	-	-	-	-	-	-	-
Muut johdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Suojaustarkoituksessa pidettävät yhteensä	2 389	5 685	1 193	9 267	23	-292	134

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2006

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	1 065	798	272	2 134	11	-17	19
Korkotermiinit	-	-	-	-	-	-	-
OTC korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	6	1 070	459	1 534	0	-27	-
Put ja floorit							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC korkojohdannaiset yhteensä	1 070	1 868	730	3 668	11	-44	19
Korkofutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Korko-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Korkojohdannaiset yhteensä	1 070	1 868	730	3 668	11	-44	19
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	42	1 512	348	1 902	2	-85	104
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	42	1 512	348	1 902	2	-85	104
Valuuttafutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Valuuttajohdannaiset yhteensä	42	1 512	348	1 902	2	-85	104

Osake- ja indeksijohdannaiset

Osaketermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksitermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osake-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksioptiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Osakefutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksifutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-

Luottojohdannaiset

Luottoriskinvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Luottoriskinvaihtolainat	-	-	-	-	-	-	-
Tuottojenvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut luottojohdannaiset	-	-	-	-	-	-	-
Luottojohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-

Muut

Muut termiinit	-	-	-	-	-	-	-
Muut swap-sopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Muut OTC johdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Muut futuurit	-	-	-	-	-	-	-
Muut johdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-

Suojaustarkoituksessa pidettävät yhteensä

1 112	3 380	1 079	5 570	13	-129	123
-------	-------	-------	-------	----	------	-----

Kaupankäynnin ja suojauksen johdannaiset yhteensä 31.12.2007

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset	44 416	36 405	8 797	89 617	386	-328	617
Valuuttajohdannaiset	8 766	1 650	995	11 411	77	-341	319
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	87	264	58	408	51	-	79
Luottojohdannaiset	71	125	-	196	0	-1	1
Muut johdannaiset	8	6	-	14	2	-	2
Johdannaiset yhteensä	53 348	38 450	9 849	101 647	516	-671	1 019

Kaupankäynnin ja suojauksen johdannaiset yhteensä 31.12.2006

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset	21 829	18 806	5 813	46 449	211	-214	350
Valuuttajohdannaiset	6 046	1 660	802	8 508	36	-132	237
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	28	136	-	164	32	0	45
Luottojohdannaiset	-	131	-	131	0	-1	1
Muut johdannaiset	8	15	-	22	1	-	2
Johdannaiset yhteensä	27 911	20 748	6 615	55 274	280	-348	635

MUUT LIITETIEDOT

LIITE 53. Omistuksia muissa yrityksissä koskevat liitetiedot

Tilikauden aikana tapahtuneet muutokset tytär- ja osakkuusyhtiöissä

Tilikauden aikana OKO Varainhoidon Oy:n nimi muutettiin Pohjola Varainhoito Oy:ksi.

Pohjola Varainhoito Oy:n omistaman Pohjola Private Oy:n nimi muutettiin Pohjola Private Equity Funds Oy:ksi. Lisäksi perustettiin Pohjola Varainhoidon tytäryhtiöksi SPEF I Oy, joka toimii SPEF I Ky:n vastuunalaisena yhtiömiehenä.

Tilikauden aikana perustettiin Pohjola Kiinteistösijoitus Oy:n tytäryhtiöksi Real Estate Fund Finland Oy, joka toimii kiinteistöpääomarahasto Real Estate Fund Finland I Ky:n vastuunalaisena yhtiömiehenä.

OKO Pankki Oyj myi Nooa Säästöpankki Oy:n osakkeet osake-enemmistön omistaville 24 säästöpankille 19.4.2007. OKO sai Nooan osakkeet omistukseensa vuoden 2006 lopussa Pohjola-Yhtymän sulaututtua OKOon. Nooan yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön muille osakkeenomistajille syntyi sulautumisessa oikeus lunastaa OKOLle siirtyneet osakkeet.

OP-Opisto sulautui Osuuspankkikeskukseen elokuussa 2007.

OKO Pankki Oyj osti Kesko Oyj:n tytäryhtiön K-Rahoitus Oy:n 21.12.2007. Kauppa toteutui lopullisesti 31.1.2008, kun viranomaisluvut saatiin.

OKO Capital East Oy myi tytäryhtiönsä ZAO OKO Capital Vostokin 21.12.2007. Kauppa toteutuu vuoden 2008 puolella, kun viranomaisluvut saadaan.

OP-Pohjola-ryhmän yritykset:

Yhtiö	Kotipaikka	Omistusosuus, %	Osuus äänivallasta, %
Osuuspankit 229 kpl*			
Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö	Helsinki	100,0	100,0
Osuuspankkikeskus Osk			
OKO Pankki Oyj	Helsinki	43,4	69,6
Helsingin OP Pankki Oyj	Helsinki	100,0	100,0
OP-Kotipankki Oyj	Helsinki	100,0	100,0
OP-Asuntoluottopankki Oyj	Helsinki	100,0	100,0
OP-Rahastoyhtiö Oy	Helsinki	100,0	100,0
FD Finanssidata Oy	Helsinki	70,0	70,0
OP-Henkivakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Helsingin Seudun OP-Kiinteistökeskus Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP IT-hankinta Oy	Helsinki	100,0	100,0

OKO-konsernin yritykset

OKO Venture Capital Oy	Helsinki	65,0	65,0
OKO Capital East Oy	Helsinki	70,0	70,0
ZAO OKO Capital Vostok	Venäjä	100,0	100,0
Pohjola Varainhoito Oy	Helsinki	85,0	85,0
OKO Corporate Finance Oy	Helsinki	60,0	60,0
Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola	Helsinki	100,0	100,0
A-Vakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Seesam International Insurance Company Ltd	Viro	100,0	100,0
Joint Stock Insurance Company "Seesam Latvia"	Latvia	100,0	100,0
Joint Stock Insurance Company "Seesam Lithuania"	Liettua	100,0	100,0
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Real Estate Fund Finland Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjolan IT-hankinta Oy	Helsinki	100,0	100,0
Conventum Venture Finance Oy	Helsinki	100,0	100,0
Kaivokadun PL-hallinto Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Private Equity Funds Oy	Helsinki	67,0	67,0
SPEF I Oy	Helsinki	100,0	100,0

***OP-Pohjola-ryhmän osuuspankit**

Pankin nimi	Tase 31.12.2007, milj. e	Vakava- raisuus % 31.12.2007	Toimitusjohtaja 31.12.2007
Akaan Seudun Osuuspankki	108	30,9	Teräväinen Heikki
Alajärven Op	176	25,8	Mäkelä Pentti
Alastaron Op	46	20,4	Antila Petri
Alavieskan Op	42	20,9	Alahautala Antero
Alavuden Seudun Op	139	17,4	Ruuhela Jussi
Andb För Åland	156	12,7	Clemes Håkan
Andb Raseborg	256	11,4	Björklöf Lars
Artjärven Op	36	26,4	Hurskainen Reijo
Askolan Op	66	26,0	Mäittälä Irja
Auran Op	66	19,3	Nuolemo Sauli
Elimäen Op	176	18,4	Olander Pertti
Enon Op	89	22,1	Reimasto-Heiskanen J.
Etelä-Karjalan Op	884	23,2	Kiljunen Risto
Etelä-Pohjanmaan Op	624	14,9	Perälä Markku
Etelä-Päijänteen Op	113	16,1	Laaksonen Jari
Etelä-Savon Op	587	14,9	Manninen Kari
Euran Op	92	18,5	Kankaanpää Lenni
Forssan Seudun Op	252	15,9	Hautala Jouni
Haapajärven Op	89	14,7	Ahola Kari
Haapamäen Seudun Op	44	29,2	Vuorenmaa Tauno
Haapaveden Op	92	20,9	Suhonen Timo
Hailuodon Op	28	24,0	Nissilä Veijo
Halsuan Op	23	19,0	Jokela Tapio
Haminan Seudun Op	179	30,8	Vanhala Markku
Harjavallan Op	93	31,4	Tuovinen Jarmo
Hartolan Op	48	23,0	Kyyhkynen Tuulikki
Hauhon Op	40	28,0	Metsola Timo
Haukivuoren Op	46	19,7	Laurila Seppo
Heinäveden Op	55	30,8	Tuomisto Jukka
Himangan Op	55	13,0	Humalajoki Kalevi
Hinnerjoen Op	20	30,3	Marttala Kaija
Hirvensalmen Op	35	22,8	Kangas Sakari
Honkilahden Op	26	31,0	Juhola Olavi
Huhtamon Op	14	29,4	Järvinen Päivikki
Huittisten Op	105	29,6	Näsi Olli
Humppilan Op	49	21,2	Salokangas Jari
Hämeenlinnan Seudun Op	559	15,3	Liusjärvi Olli
Iisalmen Op	267	15,3	Tarkkanen Olli
Ikaalisten Op	78	19,2	Sorri Antero
Ilomantsin Op	79	29,7	Tahvanainen Raija
Östnylands Andb	227	9,5	Nurmi-Aro Arto
Janakkalan Op	264	29,7	Lehikoinen Vesa
Joensuun Op	342	14,0	Heliövaara Antti
Jokioisten Op	74	24,0	Rantanen Vesa
Juuan Op	88	20,8	Mustonen Tuomo
Juvan Op	118	25,3	Rouhiainen Risto
Jämsän Seudun Op	184	26,9	Rosti Heikki
Kainuun Op	307	22,5	Rytivaara Seppo
Kalajoen Op	140	15,2	Sarkkinen Pertti
Kalkkisten Op	14	24,2	Leppähaara Heikki
Kangasalan Op	193	14,0	Poranen Veikko
Kangasniemen Op	115	27,7	Pakkanen Leo
Kannuksen Op	68	15,7	Lundström Juha

Karjalan Op	25	21,8	Laaksonen Pentti
Karkun Op	15	32,9	Sacklén Kaarina
Karunan Op	13	22,6	Peura Pertti
Karvian Op	47	18,8	Suomijärvi Antti
Kaustisen Op	63	12,2	Ahonen Asko
Keikyän Op	26	23,3	Nelimarkka Heikki
Kemin Seudun Op	208	25,2	Stöckel Pertti
Kerimäen Op	49	26,2	Kaivonurmi Jarmo
Keski-Suomen Op	1 566	12,3	Manner Keijo
Keski-Uudenmaan Op	1 022	19,7	Laine Leif
Kestilän Op	30	26,2	Aikio Hans
Kesälahden Op	49	31,3	Noponen Ari
Kihniön Op	26	21,9	Heinonen Ari
Kiihtelysvaaran Op	63	19,6	Leppänen Pasi
Kiikalan Rekijoen Op	24	22,3	Lahti Eero
Kiikoisten Op	22	26,4	Vehkalahti Harri
Kiskon Op	39	15,3	Anttonen Pekka
Kiteen Seudun Op	222	22,3	Karhapää Ari
Kiukaisten Op	25	24,0	Valonen Jari
Koillis-Savon Op	134	22,8	Impola Asko
Koitin-Pertunmaan Op	53	20,0	Aikasalo Unto
Kokemäen Op	109	27,4	Luukkanen Jari
Kokkolan Op	482	12,3	Ainali Aatto
Kontiolahden Op	100	19,2	Mononen Esko
Korpilahden Op	70	25,2	Myller Kyösti
Korsnäs Andb	52	24,0	Westerdahl Jan-Erik
Kotkan Seudun Op	298	17,3	Leisti Pentti
Kouvola Seudun Op	400	16,1	Partio Marjo
Kronoby Andb	92	21,8	Nybäck Sten-Ole
Kuhmalahden Op	24	28,0	Mattila Risto
Kuhmoisten Op	39	16,8	Vilppala Heikki
Kuhmon Op	124	26,7	Airaksinen Erkki
Kuopion Op	719	13,8	Ojanperä Jaakko
Kuortaneen Op	45	21,1	Jaatinen Markku
Kurun Op	39	19,4	Siuro Marja-Leena
Kuusamon Op	130	16,7	Kivelä Kari
Kuusjoen Op	22	32,3	Kaskela Eero
Kymijoen Op	117	23,4	Raivisto Pekka
Kärkölan Op	54	20,8	Hokkanen Petri
Kärsämäen Op	39	15,2	Ruusunen Mikko
Käylän Op	20	26,9	Kurtti Kaisa
Köyliön Op	60	18,9	Pohjus Jorma
Lapin Op	58	20,2	Laiho Eero
Lappo Andb	7	16,8	Nordberg Torsten
Lehtimäen Op	32	13,9	Haapala Veli-Jussi
Lemin Op	51	17,5	Innanen Eero
Leppävirran Op	119	23,0	Martikainen Ilkka
Lieksan Op	162	32,5	Lehikoinen Jorma
Limingan Op	59	16,8	Pohjola Ari
Liperin Op	134	19,4	Lehtovaara Jalo
Loimaan Seudun Op	181	24,1	Pullinen Juha
Lokalahden Op	26	24,5	Sirén Irma
Lopen Op	93	24,0	Bragge Keijo
Lounais-Suomen Op	161	18,6	Viitaniemi Vesa
Luhangan Op	32	19,3	Pietilä Pekka
Luopioisten Op	29	20,3	Jokinen Esa
Luumäen Op	70	26,9	Kettunen Eero
Luvian Op	54	15,3	Suoja Jyrki
Länsi-Suomen Op	1 448	22,2	Ramstedt Jukka

Länsi-Uudenmaan Op	617	12,1	Viitanen Jarmo
Maaningan Op	71	27,8	Väänänen Ari
Marttilan Op	59	30,5	Vahalahti Matti
Maskun Op	92	12,2	Nurmi Jarmo
Mellilän Seudun Op	26	32,1	Rinne Jouko
Merimaskun Op	23	22,7	Seppänen Mikko
Metsämaan Op	22	24,2	Nieminen Jussi
Miehikkälän Op	44	31,8	Salonen Kalevi
Mouhijärven Op	49	15,8	Sillanpää Rainer
Mynämäen Op	102	28,6	Ranta Kimmo
Myrskylän Op	17	20,5	Rouhiainen Jorma
Mäntsälän Op	150	17,6	Kananen Heikki
Mäntän Seudun Op	169	19,5	Lauronen Erkki
Nagu Andb	27	17,1	Broos Johan
Nakkilan Op	98	28,7	Kuvaja Jussi
Niinijoen Op	27	40,1	Tammelin Jouni
Nilsian Op	109	39,1	Pääkkö Seppo
Nivalan Op	129	10,1	Niskala Markku
Nousiaisten Op	147	22,0	Aakula Ville
Nurmeksen Op	112	18,7	Vepsäläinen Mikko
Op Kantrisalo	75	21,1	Hellén Bo
Orimattilan Op	139	22,7	Onnela Veli-Matti
Oripään Op	42	15,7	Rekolainen Jouko
Oriveden Seudun Op	139	20,0	Pyykkö Pertti
Oulaisten Op	139	24,4	Anttila Jari
Oulun Op	1 609	12,0	Levo Timo
Outokummun Op	78	27,9	Eskelinen Eero
Paattisten Op	70	25,3	Koskinen Eero
Paltamon Op	46	25,0	Niemi Jorma
Parikkalan Op	91	23,8	Liukka Tuomo
Parkanon Op	73	22,8	Saranpää Aarre
Pedersörenejdens Andb	280	13,7	Löf Ulf
Perhon Op	49	18,6	Pajula Pekka
Perniön Op	69	28,8	Lehtinen Risto
Peräseinäjoen Op	72	30,2	Mäki Juha
Pieksämäen Seudun Op	180	12,6	Vanninen Seppo
Pielaveden Op	69	20,4	Karhinen Jouni
Pihtiputaan Op	44	21,0	Niemelä Erkki
Pohjolan Op	575	15,0	Salomaa Markku
Polvijärven Op	83	22,9	Leminen Juhani
Porvoon Op	466	12,0	Hellqvist Pertti
Posion Op	76	30,5	Varanka Martti
Pudasjärven Op	123	30,3	Perätalo Teuvo
Pukkilan Op	48	23,9	Talkara Ari
Pulkkilan Op	29	29,5	Keskitalo Eero
Punkalaitumen Op	73	32,0	Laine Tapio
Puolangan Op	56	21,7	Ahokumpu Jouni
Purmo Andb	26	18,9	Jansson Stig-Göran
Pyhäjärven Op	83	23,0	Martikainen Matti
Päijät-Hämeen Op	789	10,3	Laine Timo
Pälkäneen Op	55	22,2	Linjala Jari
Pöytyän Op	66	18,2	Jokinen Tuomo
Raahan Seudun Op	234	23,4	Pohjola Ari (1.1.2008)
Rantasalmen Op	108	24,4	Auvinen Vesa
Rantsilan Op	38	20,9	Väljärvi Ismo
Rautalammin Op	53	24,7	Markkanen Esko-P
Riihimäen Seudun Op	250	22,6	Runsamo Seppo
Riistaveden Op	69	15,3	Kröger Pauli
Ruoveden Op	101	11,4	Porila Alpo

Ruukin Op	80	27,8	Arvio Kalle
Rymättylän Op	45	22,0	Nikki Antero
Rääkkylän Op	57	19,7	Koivula Olli
Sallan Op	48	19,0	Nissi Veikko
Salon Seudun Op	502	15,5	Hulkkonen Jukka
Sauvon Op	37	27,2	Virtanen Pasi
Savitaipaleen Op	71	27,7	Valtonen Martti
Savonlinnan Op	313	27,7	Auvinen Merja
Sideby Andb	11	24,2	Ingves Johan
Siikajoen Op	30	23,9	Fingerroos Raija
Simpeleen Op	50	28,6	Lehti Kalevi
Somerniemen Op	23	18,4	Kujala Pertti
Someron Op	109	21,3	Purola Pertti
Sonkajärven Op	74	25,5	Nissinen Esko
Sotkamon Op	88	26,4	Karttunen Juhajouni
Sulkavan Op	43	20,4	Haverinen Kari
Suomussalmen Op	78	20,0	Polo Timo
Suonenjoen Op	79	22,7	Hult Antti
Sysmän Op	80	28,8	Kuurne Heikki
Säkylän Op	56	24,2	Vase Henrik
Taivalkosken Op	41	19,7	Ahokumpu Riitta-Liisa
Taivassalon Op	36	14,6	Kraama Markku
Tampereen Seudun Op	1 669	12,2	Lehtilä Olli
Tarvasjoen Op	40	19,2	Hentula Esa
Tervolan Op	49	27,7	Neuvonen Hannu
Tervon Op	33	32,0	Vehniäinen Seppo
Toholammin Op	78	16,8	Kälviä Leena Maria
Tornion Op	187	14,2	Alaperä Pentti
Turun Seudun Op	1 836	12,6	Korpela Risto
Tuupovaaran Op	42	30,5	Parviainen Aune
Tyrnävän Op	61	16,4	Ylilauri Eero
Ullavan Op	23	25,9	Joentakanen Maire
Urjalan Op	98	21,1	Nuutinen Janne
Utajärven Op	119	19,9	Tuovinen Raimo
Uukuniemen Op	11	29,6	Loikkanen Pauli
Vasa Andb	473	18,1	Nylund Ulf
Vakka-Suomen Op	287	16,3	Nieminen Juha-Pekka
Valkeakosken Op	145	18,3	Luomala Juha
Valtimon Op	44	16,9	Myller Heikki
Vammalan Seudun Op	162	12,7	Rantala Jyrki
Vampulan Op	48	17,6	Hänti Kari
Varkauden Op	184	17,7	Vilhunen Pekka
Varpaisjärven Op	63	23,6	Riekkinen Seppo
Vehmersalmen Op	44	31,1	Väisänen Heikki
Vesannon Op	40	29,3	Keränen Esa
Vetelin Op	23	23,0	Lehojärvi Jarmo
Vetelin Ylipään Op	24	28,3	Siirilä Jari
Vihannin Op	90	21,4	Rasi Olavi
Vimpelin Op	48	21,7	Ilomäki Simo
Virolahden Op	53	20,3	Gerlander Jyrki
Virtain Op	113	24,0	Kakkori Ari
Ylitornion Op	74	22,4	Eteläaho Heikki
Ylivieskan Op	153	10,4	Somero Jarmo
Yläneen Op	50	32,1	Eskola Heikki
Ypäjän Op	54	23,0	Hiidensalo Kirsi-M
Ähtärin Op	47	14,5	Kokkila Esko
Östra Korsholms Andb	5	25,2	Lahti Jussi
Övermark Andb	21	19,4	Vikberg Märten

Osakkuusyhtiöt

Omistukset osakkuusyhtiöissä 2007

Nimi	Kotipaikka	Varat	Velat	Liikevaihto	Voitto/ Tappio	Omistus- osuus, %
Realinvest Oy	Helsinki	65	0	12	2	25,3
Automatia Pankkiautomaatit Oy	Helsinki	364	337	64	4	33,3
Autovahinkokeskus Oy	Espoo	6	6	4	0	27,8
Vahinkopalvelu Oy	Loppi	1	1	1	0	46,7
Yhteensä		436	344	81	6	

Osakkuusyhtiöt ovat noteeraamattomia yrityksiä.

Omistukset osakkuusyhtiöissä 2006

Nimi	Kotipaikka	Varat	Velat	Liikevaihto	Voitto/ Tappio	Omistus- osuus, %
Realinvest Oy	Helsinki	133	25	12	-8	25,3
Automatia Pankkiautomaatit Oy	Helsinki	363	335	62	2	33,3
Nooa Säästöpankki Oy	Helsinki	82	76	3	0	25,0
Autovahinkokeskus Oy	Espoo	2	1	1	0	27,8
Vahinkopalvelu Oy	Loppi	1	1	1	0	46,7
Yhteensä		581	438	79	-6	

Osakkuusyhtiöt ovat noteeraamattomia yrityksiä.

Yhteisyritykset

Omistukset konsernitilinpäätökseen yhdistellyissä yhteisyrityksissä 2007

Nimi	Kotipaikka	Toimiala	Omistuosuus
Kiinteistö Oy Arkadiankatu 23	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kaisaniemenkatu 1	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	22,4
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Säterinkatu 6	Espoo	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Piispankalliontie 13-15	Espoo	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Pekurinkulma	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Jyväskylän Torikulma	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	41,7
Kiinteistö Oy Jyväskylän Kassatalo	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskus	Vammala	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Biocity	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	30,5
Kiinteistö Oy Turun Asemanseutu	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	49,5
Kiinteistö Oy Säästöraha	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0

Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan omistamat yritykset: Pohjolan omistuosuus

Tikkurilan Kauppatalo Oy	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	53,7
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0

Konsernitilinpäätökseen on merkitty osuus yhteisessä määräysvallassa olevista omaisuuseristä ja niihin kohdistuvista veloista.

Omistukset konsernitilinpäätökseen yhdistellyissä yhteisyrityksissä 2006

Nimi	Kotipaikka	Toimiala	Omistusosuus
Kiinteistö Oy Arkadiankatu 23	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kaisaniemenkatu 1	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	22,4
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Säterinkatu 6	Espoo	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Piispankalliontie 13-15	Espoo	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Pekurinkulma	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	92,4
Kiinteistö Oy Jyväskylän Torikulma	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	49,4
Kiinteistö Oy Jyväskylän Kassatalo	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskus	Vammala	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Biocity	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	30,5
Kiinteistö Oy Turun Asemanseutu	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	56,9
Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan omistamat yritykset:			Pohjolan omistusosuus
Asunto Oy Helsingin Korppaanmäki	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	34,2
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	53,7

LIITE 54. Lähipiiritapahtumat
OP-Pohjola-ryhmän lähipiiri:

OP-Pohjola-ryhmän tytär- ja osakkuusyhtiöt on lueteltu liitetiedossa 53.

OP-Pohjola-ryhmän hallintohenkilöihin luetaan OP-Pohjola-ryhmän pääjohtaja (OPK:n johtokunnan puheenjohtaja), OPK:n toimitusjohtaja, johtokunnan jäsenet ja varajäsenet sekä hallintoneuvoston jäsenet ja varajäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa ja OP-Eläkesäätiö.

Johdolle myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Liiketapahtumat lähipiirin kanssa 2007

	Osakkuus- yhtiöt	Hallinto- henkilöt	Muut
Luotot	120	4	-
Muut saamiset	0	0	0
Talletukset	30	7	92
Muut velat	-	-	-
Korkotuotot	0	0	-
Korkokulut	-	0	-
Vakuutusmaksutuotot	0	0	0
Osinkotuotot	1	-	-
Palkkiotuotot	0	0	0
Palkkiokulut	0	0	0
Liiketoiminnan muut tuotot	-	-	-
Luottojen arvonalentumiset	-	-	-
Luottojen arvonalentumiset tilikauden päättyessä	-	-	-
Taseen ulkopuoliset sitoumukset			
Takaukset	-	-	-
Peruuttamattomat sitoumukset	-	-	-
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset	-	0	-
Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat			
Palkat ja palkkiot	-	4	-
Tulospalkat	-	-	-
Lähipiirin omistamien			
Osakeoptioiden lukumäärä	-	-	-
Osakkeiden lukumäärä	-	86 064	3 680 793
Osuuksien lukumäärä	-	4 537	-

Liiketapahtumat lähipiirin kanssa 2006

	Osakkuus- yhtiöt	Hallinto- henkilöt	Muut
Luotot	134	6	-
Muut saamiset	0	0	-
Talletukset	9	5	28
Muut velat	-	-	-
Korkotuotot	-	0	-
Korkokulut	0	0	1
Vakuutusmaksutuotot	0	0	0
Osinkotuotot	1	-	-
Palkkiotuotot	0	0	0
Palkkiokulut	0	0	0
Liiketoiminnan muut tuotot	-	-	-
Luottojen arvonalentumiset	-	-	-
Luottojen arvonalentumiset tilikauden päättyessä	-	-	-
Taseen ulkopuoliset sitoumukset			
Takaukset	-	-	-
Peruuttamattomat sitoumukset	-	-	-
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset	-	-	-
Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat			
Palkat ja palkkiot	-	4	-
Tulospalkat	-	-	-
Lähipiirin omistamien			
Osakeoptioiden lukumäärä	-	-	-
Osakkeiden lukumäärä	-	70 024	3 680 793
Osuuksien lukumäärä	-	6 464	-

LIITE 55. Pitkän aikavälin kannustinjärjestelmä**Optiojärjestelyt**

OPK-konsernin ja eräiden sen lähiyhteisöjen henkilökuntaa koskeva optio-ohjelma päättyi 31.12.2006.

Henkilöstörahasto

Vuonna 2004 perustettuun OP-Henkilöstörahastoon kuului vuonna 2007 283 OP-Pohjola-ryhmän yritystä ja noin 11 600 jäsentä, yhteensä 94 % henkilöstöstä. Vuodelta 2007 on kirjattu kuluksi henkilöstörahastolle voittopalkkioita noin 8,4 milj. e (7,8 milj. e).

Johdon pitkän tähtäimen palkitsemisjärjestelmä

OP-Pohjola-ryhmällä on vuoden 2005 alusta lukien käyttöönotettu johtohenkilöiden kannustus- ja sitouttamisjärjestelmä. OP-Pohjola-ryhmään kuuluvat työnantajat nimeävät järjestelmään kuuluvat henkilöt ja päättävät vuosittain palkitsemismittareille asetettavat tavoitteet. Henkilöillä on mahdollisuus saada palkkiona OKOn A-sarjan osakkeita kolmelta yhden kalenterivuoden pituiselta ansaintajaksolta ansaintajaksolle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Ensimmäinen kolmivuotiskausi sisältää vuodet 2005-2007. Maksettava palkkio määräytyy ansaintajaksolle asetettujen tavoitteiden toteuttamisasteesta. Maksettava palkkio muunnetaan osakemääräiseksi jakamalla se ansaintajaksoa seuraavan helmi-maaliskuun osakkeen vaihdolla painotetulla keskimääräisellä Helsingin Pörssissä. Palkkio maksetaan kahden vuoden kuluttua ansaintajakson päättymisestä. Osakkeina maksettava palkkio jaksetaan ansainta- ja sitouttamisjaksoille henkilöstökuluksi. Järjestelmästä kirjattiin kuluja tilikaudella 2,2 milj. e (1,2 milj. e).

LIITE 56. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

OKO Pankki Oyj:n ylimääräinen yhtiökokous päätti 9.10. hallituksen ehdotuksen mukaisesti yhtiön toiminimen ja yhtiöjärjestyksen 1 ja 2 §:n muuttamisesta. Emo-yhtiön uusi toiminimi on Pohjola Pankki Oyj ja konsernin Pohjola-konserni. Nimenmuutos otetaan käyttöön 1.3.2008.

LIITE 57. Segmenttiraportointi

Liiketoimintasegmentit

OP-Pohjola-ryhmän liiketoimintasegmentit ovat pankki- ja sijoituspalvelut, vahinkovakuutus ja henkivakuutus.

Liiketoimintasegmentteihin kuulumaton muu toiminta esitetään ryhmässä "Muu toiminta". OP-Pohjola-ryhmässä ei ole maantieteellisiä segmenttejä.

Yhtiöinä pankki- ja sijoituspalvelut -liiketoimintasegmenttiin sisältyvät osuuspankit, Helsingin OP Pankki Oyj, OP-Kotipankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj, OP-Rahastoyhtiö, Pohjola Varainhoito Oy, OKO Corporate Finance Oy, OKO Venture Capital Oy sekä eräät pienemmät pankki- ja sijoituspalvelutoimintaa tukevat yhtiöt kokonaisuudessaan. OKO Pankki Oyj:n liiketoiminta konsernihallintoa lukuun ottamatta luetaan myös pankki- ja sijoituspalvelut -liiketoimintasegmenttiin. Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön toiminta sisältyy myös pankki- ja sijoituspalvelut -liiketoimintasegmenttiin, koska valtaosa yhtiön liiketoiminnasta muodostuu OP-ryhmän vähittäispankeille myönnettyistä luottovakuutuksista.

Korkokate on merkittävin Pankki- ja sijoituspalvelut -liiketoiminnan tuottoerä. Tuottoja kertyy myös palkkiotuottoina ja sijoitustoiminnasta. Kulut muodostuvat pääosin henkilöstö- ja muista hallintokuluista sekä toimipaikkaverkoston aiheuttamista kuluista sekä palautuksista omistajajäsenille. Liiketoiminnan merkittävin riskilaji on luottoriski, mutta liiketoimintaan sisältyy myös markkinariskejä ja operatiivisia riskejä.

Henkivakuutus-liiketoimintasegmentti muodostuu OP-Pohjola-ryhmän henki- ja eläkevakuutusliiketoiminnasta. Liiketoimintasegmenttiin kuuluu OP-Henkivakuutus Oy.

Henkivakuutusyhtiöiden tuotot kertyvät vakuutusmaksutulojen ja maksettujen korvausten ja vastuuvelan muutoksen erotuksena sekä sijoitustoiminnan nettotuottoina. Henkivakuutusliiketoimintaan sisältyy merkittävimpana riskinä sijoitusriski. Vakuutusriskeistä merkittävimmät ovat kuolevuus ja työkyvyttömyys.

Vahinkovakuutus-liiketoimintasegmenttiin sisältyy OP-Pohjola-ryhmän vahinkovakuutusyhtiöiden eli Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan, Vahinkovakuutusosakeyhtiö Eurooppalaisen, A-Vakuutus Oy:n, Baltiassa toimivien Seesam-yhtiöiden liiketoiminta sekä vahinkovakuutusta tukevien palveluyhtiöiden toiminta.

Vahinkovakuutuksen tuotteisiin kuuluvat yritys- ja yksityisasiakkaille myytävät vahinkovakuutukset. Liiketoiminnan tuotot muodostuvat pääosin vakuutusmaksuista ja sijoitustoiminnan tuotoista. Vahinkovakuutusliiketoiminnan merkittävimmät riskit ovat vakuutusriskit sekä sijoitusriskit.

Liiketoimintasegmenttien ulkopuolelle jää OPK:n, FD Finanssidata Oy:n (FD), OP IT-hankinta Oy:n ja OKO-konsernin konsernihallinto liiketoiminta. OPK:n, OP IT-hankinnan ja FD:n liiketoiminta-alueita tukevien palveluiden kustannukset kohdistuvat liiketoiminta-alueille sisäisinä palveluluovituksina. Palveluluovutukset perustuvat OPK:n johtokunnan hyväksymään palveluhinnastoon.

Segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet

Segmenttiraportointi noudattaa OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Liiketoiminta-alueille on kohdistettu ne tuotot, kulut, varat ja velat, joiden on katsottu välittömästi kuuluvan ja olevan järkevällä perusteella kohdistettavissa liiketoiminta-alueille. Ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei ole kohdistettu liiketoiminta-alueille sekä liiketoiminta-alueiden väliset konsernieliminoinnit raportoidaan sarakkeessa "Muu toiminta ja eliminoinnit". OP-Pohjola-ryhmän sisäiset tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista on eliminoitu. Investointeina esitetään aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden tilikauden lisäykset pois lukien vuokralle annettujen hyödykkeiden lisäykset.

Vähittäispankkitoiminnalle on kohdistettu omaa pääomaa 9 % luottolaitoslain mukaisista riskipainotetuista sitoumuksista ja OKO-konsernin pankki- ja sijoituspalvelutoiminnalle 7 % riskipainotetuista sitoumuksista. Allokoimaton oma pääoma kohdistuu liiketoiminta-alueiden ulkopuoliselle alueelle "muu toiminta".

Segmenttien tulos ja tase 2007

	Pankki- ja sijoitus- palvelut	Vahinko- vakuutus	Henki- vakuutus	Muu toi- minta ja elimi- noinnit	OP-Pohjola- ryhmä
Korkotuotot	4 775	-	-	-1 144	3 630
Korkokulut	3 737	7	-	-1 161	2 583
Korkokate ennen arvonalentumisia	1 038	-7	-	17	1 048
Saamisten arvonalentumiset	13	-	-	-	13
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	1 025	-7	-	17	1 035
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	435	-	-8	427
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	177	-6	172
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	451	6	-	-35	422
Kaupankäynnin nettotuotot	-30	-	-	0	-30
Sijoitustoiminnan nettotuotot	95	-	-	0	95
Liiketoiminnan muut tuotot	56	30	12	11	109
Henkilöstökulut	349	103	7	93	553
Muut hallintokulut	283	104	17	-101	303
Liiketoiminnan muut kulut	160	77	36	0	273
Palautukset omistajajäsenille	99	-	-	-	99
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	0	0	-	2	3
Tulos ennen veroja	706	181	129	-11	1 005
Tuloverot					266
Kauden voitto					738
Segmenttien väliset tuotot	42	9	6	278	334
Tilikaudella tehdyt poistot	-53	-37	-11	-28	-129

	Pankki- ja sijoitus- palvelut	Vahinko- vakuutus	Henki- vakuutus	Muu toi- minta ja elimi- noinnit	OP-Pohjola- ryhmä
Tase 31.12.2007					
Käteiset varat	589	-	-	0	589
Saamiset luottolaitoksilta	291	-	-	-6	285
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	4 811	-	-	-20	4 791
Johdannaisopimukset	526	-	-	0	526
Saamiset asiakkailta	44 783	-	-	-7	44 776
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	2 842	-	-93	2 750
Henkivakuutustoiminnan varat	-	-	6 644	-283	6 361
Sijoitusomaisuus	2 819	0	-	-848	1 970
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	8	2	-	16	26
Aineettomat hyödykkeet	207	853	96	75	1 230
Aineelliset hyödykkeet	592	19	0	103	715
Muut varat	1 498	2	2	77	1 579
Verosaamiset	51	6	38	23	117
Varat yhteensä	56 175	3 724	6 779	-963	65 716

Velat luottolaitoksille	948	0	-	0	949
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	52	-	-	-	52
Johdannaissopimukset	554	-	-	0	554
Velat asiakkaille	31 437	-	-	-214	31 224
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-	2 140	-	-	2 140
Henkivakuutustoiminnan velat	-	-	6 130	-31	6 099
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	13 859	-	-	215	14 074
Varaukset ja muut velat	2 418	100	1	-39	2 480
Verovalat	435	232	77	150	893
Osuuspääoma	739	-	-	-168	571
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	1 248	-	91	-296	1 042
Velat yhteensä	51 691	2 472	6 298	-383	60 078
Oma pääoma					5 638
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	98	37	16	42	193

Segmenttien tulos ja tase 2006

	Pankki- ja sijoitus-palvelut	Vahinko-vakuutus	Henki-vakuutus	Muu toi-minta ja elimi-noinnit	OP-Pohjola-ryhmä
Korkotuotot	3 448	-	-	-1 107	2 340
Korkokulut	2 549	8	3	-1 102	1 457
Korkokate ennen arvonalentumisia	899	-8	-3	-5	883
Saamisten arvonalentumiset	9	-	-	1	9
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	890	-8	-3	-6	874
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	332	-	-4	328
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	119	-8	110
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	404	6	0	-13	396
Kaupankäynnin nettotuotot	31	-	-	1	32
Sijoitustoiminnan nettotuotot	101	-1	-	13	112
Liiketoiminnan muut tuotot	60	18	15	-1	92
Henkilöstökulut	334	99	8	86	527
Muut hallintokulut	271	103	20	-104	290
Liiketoiminnan muut kulut	174	67	35	-9	267
Palautukset omistajajäsenille	64	-	-	-	64
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	0	0	-	2	2
Tulos ennen veroja	643	78	68	11	800
Tuloverot					202
Kauden voitto					598
Segmenttien väliset tuotot	55	5	12	283	354
Tilikaudella tehdyt poistot	-52	-35	-12	-31	-130

	Pankki- ja sijoitus-palvelut	Vahinko-vakuutus	Henki-vakuutus	Muu toi-minta ja elimi-noinnit	OP-Pohjola-ryhmä
Tase 31.12.2006					
Käteiset varat	1 041	-	-	0	1 041
Saamiset luottolaitoksilta	7 162	-	-	-6 817	344
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	5 031	-	-	-216	4 816
Johdannaissopimukset	354	-	-	-35	319
Saamiset asiakkailta	39 639	-	-	-44	39 595
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	2 824	-	-63	2 761
Henkivakuutustoiminnan varat	-	-	6 266	-205	6 061
Sijoitusomaisuus	2 504	0	-31	-1 060	1 413
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	-1	2	-	34	35
Aineettomat hyödykkeet	208	870	114	63	1 255
Aineelliset hyödykkeet	567	30	0	105	702
Muut varat	945	1	9	149	1 104
Verosaamiset	50	6	12	21	90
Varat yhteensä	57 500	3 733	6 370	-8 068	59 535

Velat luottolaitoksille	7 641	-	-	-6 553	1 088
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	-	-	-	-	-
Johdannaissopimukset	375	-	-	-35	340
Velat asiakkaille	27 988	-	-	-272	27 715
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-	2 099	-	-	2 099
Henkivakuutustoiminnan velat	-	-	5 719	-52	5 667
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	14 342	-	-	-842	13 500
Varaukset ja muut velat	1 465	156	5	-118	1 508
Verovelat	389	238	68	139	834
Osuuspääoma	746	-	-	-150	597
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	1 282	40	91	-350	1 063
Velat yhteensä	54 227	2 533	5 884	-8 233	54 411
Oma pääoma					5 124
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	60	10	2	31	103

LIITE 58. Uudet standardit ja tulkinnat

IFRS 8 *Operating segments* (voimassa 1.1.2009 jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardi korvaa nykyisin voimassa olevan IAS 14 Segmenttiraportointi -standardin.

IFRIC 13 *Customer Loyalty Programmes* (voimassa 1.7.2008 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta koskee yrityksiä, joilla on käytössä asiakkaille tarkoitettu etupistejärjestelmä, jossa asiakas saa etupisteitä ostamistaan tuotteista tai palveluista. Tulkinta ohjeistaa etupisteiden arvostamista ja kirjaamista.

IFRIC 14 IAS 19 *The Limit on a Defined Benefit Asset, Minimum Funding Requirements and their Interaction* (voimassa 1.1.2008 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta selventää, miten työnantajan taseessa kirjattavissa olevan eläkejärjestelyyn kuuluvan omaisuuserän yläraja määritetään. Samoin tulkinta selventää myös, miten lakisääteinen tai sopimusperusteinen vähimmäisrahoitintaatimus vaikuttaa eläkejärjestelystä syntyvään omaisuuserään tai velkaan.

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet on kuvattu liitetiedossa 2.

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan riskiasema on esitetty liitetiedoissa 59-81, vahinkovakuutustoiminnan riskiasema liitetiedoissa 82-93 ja henkivakuutustoiminnan riskiasema liitetiedoissa 94-100.

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan riskiasema

LIITE 59. OP-Pohjola-ryhmän riskirajajärjestelmä OP-2006-liiketoimintastrategian mukaan sekä riskimittareiden arvot

OPK:n hallintoneuvosto vahvistaa OP-Pohjola-ryhmälle riskinkantokykyä, kannattavuutta sekä luotto- ja markkinariskejä koskevat riskirajat, jotka rajoittavat OP-Pohjola-ryhmän riskinottoa. OP-Pohjola-ryhmän voimassa oleva riskirajajärjestelmä perustuu vuonna 2006 vahvistettuun liiketoimintastrategiaan.

Mittari	Riskiraja	31.12.2007	31.12.2006
Riskinkantokyky ja kannattavuus			
OP-Pohjola-ryhmän riskirajat			
Vakavaraisuussuhde, % (RAVA)	1,20	1,52	1,56
Luottoriskit			
Suurin yksittäinen asiakasriski/ omat varat, %	15,0	7,0	6,6
Suurten asiakasriskien yhteismäärä/ omat varat, %	100,0	0,0	0,0
Toimialariski/ omat varat, %	50,0	41,5	44,3
Järjestämättömät saamiset/ luotto- ja takauskanta, %	2,0	0,3	0,3
Markkinariskit			
Rahoitusriski, kumulatiivinen rahoituspositio/pankkitoiminnan tase			
≤ 12 kk	-50	-39,7	-38,4
≤ 3 v	-40	-27,3	-27,0
≤ 5 v	-30	-20,2	-21,5
Maksuvalmiusreservi/pankkitoiminnan tase	6	10,3	10,4
Korkoriski*/taloudellinen pääoma	+/-10	0,7	0,1
Valuuttakurssiriski**/taloudellinen pääoma	20	8,7	8,8
Osakeriski***/taloudellinen pääoma	50	30,1	31,0
Kiinteistöihin sitoutunut pääoma/taloudellinen pääoma	70	34,1	38,9

*100 korkopisteen koronnousun vaikutus tulevien kassavirtojen nykyarvoon

**kokonaisnettovaluuttapositio Rahoitustarkastuksen standardin 106.12 mukaan

***markkina-arvo

LIITE 60. OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyky

Liitetiedossa 2, OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteet, on kuvattu pääoman hallintaan liittyvät tavoitteet, keskeiset periaatteet ja prosessit. OP-Pohjola-ryhmä sekä kaikki pankki- ja sijoituspalvelutoimintaa harjoittavat yhtiöt täyttävät viranomaisten asettamat vakavaraisuusvaatimukset.

Omat varat ja vakavaraisuus luottolaitostoitinnasta annetun lain mukaan

Milj. e	31.12.2007	31.12.2006
Omat varat		
Oma pääoma	5 638	5 124
Osuuspääoma	571	594
Pääomalainat	224	224
Aineettomat hyödykkeet	-1 070	-1 064
Käyvän arvon rahasto ja muut rahastot	10	-144
Suunniteltu voitonjako	-89	-75
Muut erät (mm. eläkevastuun ylikate ja sijoituskiinteistöjen käypään arvoon arvostaminen)	-458	-388
Ensisijaiset omat varat	4 826	4 271

Käyvän arvon rahasto ja muut rahastot	-10	144
Ylempiin toissijaisiin omiin varoihin luettavat velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	299	210
Alempiin toissijaisiin omiin varoihin luettavat velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	514	532
Toissijaiset omat varat yhteensä	802	886
Sijoitukset vakuutuslaitoksiin	-355	-339
Muut vähennyserät	-5	-10
Vähennyserät yhteensä	-360	-349
Omat varat yhteensä	5 268	4 808

Taseen riskiryhmittely vakavaraisuuslaskennassa

(ennen riskipainokertoimia)

Riskiryhmä I (riskipaino 0%)	8 220	10 560
Riskiryhmä V (riskipaino 10%)	374	3
Riskiryhmä II (riskipaino 20%)	2 970	586
Riskiryhmä III (riskipaino 50%)	22 103	19 629
Riskiryhmä IV (riskipaino 100%)	21 623	18 872
Vähennyserät omista varoista	360	349
Muut erät (mm. vakuutustoiminnan varat)	10 065	9 535
Tase yhteensä	65 716	59 535

Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset

Saamiset ja sijoitukset	33 306	28 804
Taseen ulkopuoliset erät	4 328	3 904
Markkinariski	611	1 010
Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	38 245	33 718

Vakavaraisuussuhde, %	13,8	14,3
Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettujen erien yhteismäärään, %	12,6	12,7

Omat varat ja vakavaraisuus rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukaan

Milj. e	31.12.2007	31.12.2006
OP-Pohjola-ryhmän omat pääomat	5 638	5 124
Toimialakohtaiset erät	1 607	1 577
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 116	-1 133
Omiin pääomiin ja toimialakohtaisiin eriin sisältyvät erät, joita ei voida lukea ryhmittymän omiin varoihin	-985	-883
Ryhmittymän omat varat yhteensä	5 145	4 685
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä (=omien varojen vaatimus)	3 392	3 002
Ryhmittymän vakavaraisuus	1 753	1 682
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (omat varat / omien varojen vähimmäismäärä)	1,52	1,56

OP-Pohjola-ryhmä on rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa tarkoitettu ryhmittymä, jolle lasketaan laissa tarkoitettu vakavaraisuussuhde.

Riskinkantokyky ja kannattavuus

OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyvyn mittarina käytetään rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa määriteltyä vakavaraisuuslukua suhteutettuna vakavaraisuuden minimivaatimukseen (rava vakavaraisuussuhde). Vuoden 2007 lopussa OP-Pohjola-ryhmän omat varat olivat 1 074 miljoonaa euroa suuremmat kuin ryhmän riskiraja olisi edellyttänyt ja 1 753 miljoonaa euroa suuremmat kuin lakisääteinen raja. Vuotta aiemmin vastaavat luvut olivat 1 082 miljoonaa euroa ja 1 682 miljoonaa euroa. Vahva riskinkantokyky toimii puskurina ennakoimattomia tappioita vastaan ja luo edellytyksiä liiketoiminnan kasvulle.

	Kotimaa	Ulkomaa
1. Koulutuksen tavoitteiden ja sisällön selkeys	4,2	4,1
2. Opetusmenetelmien ja materiaalin laatu	4,3	4,2
3. Opettajan osaaminen ja asenne	4,4	4,3
4. Oppimisympäristön laatu	4,1	4,0
5. Oppimisen seuranta ja arviointi	4,2	4,1
6. Oppimisen tuella toimiminen	4,3	4,2
7. Oppimisen arvostus ja kannustus	4,4	4,3
8. Oppimisen yhteistyö ja vuorovaikutus	4,2	4,1
9. Oppimisen laatu	4,3	4,2
10. Oppimisen tulos	4,4	4,3

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Nostamattomat luotot ja limiitit	7 351	-	-	66	-	-
Takaukset ja remburssit	1 991	-	-	424	-	-
Johdannaissopimukset	28	-	-	250	-	-
Muut	96	-	-	357	-	-
Yhteensä	9 467	-	-	1 097	-	-
Kokonaisvastuut yhteensä	51 682	-124	255	4 165	-2	26

Johdannaissopimuksista on esitetty kirjanpitoon kirjattu positiivinen markkina-arvo.

LIITE 63. Vastuut sektoreittain

31.12.2007	Tasearvot		Taseen ulkopuoliset		Yhteensä
	Kotimaiset	Ulkomaiset	Kotimaiset	Ulkomaiset	
Yritykset	13 766	419	6 529	294	21 008
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 665	3 315	242	972	6 194
Kotitaloudet	30 690	12	3 129	1	33 833
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	398	0	48	-	446
Julkisyhteisöt	920	128	152	-	1 201
Yhteensä	47 439	3 875	10 101	1 267	62 682
31.12.2006					
Yritykset	11 911	280	6 164	344	18 699
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 967	2 624	262	751	5 604
Kotitaloudet	27 473	10	2 856	2	30 341
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	344	0	70	-	414
Julkisyhteisöt	776	180	115	-	1 071
Yhteensä	42 470	3 094	9 467	1 097	56 128

LIITE 64. Luotto- ja takauksaamiset sekä ongelmasaamiset

	Luotto- ja takaukskanta				
	Ei arvonalennettu (brutto)	Arvonalennettu (brutto)	Yhteensä	Arvonalentumiset yhteensä	Tasearvo
31.12.2007					
Luotto- ja takauksaamiset					
Saamiset luottolaitoksilta	285	-	285	-	285
Saamiset asiakkailta	44 305	138	44 442	-118	44 324
josta pankkitakauksaamiset	2	3	5	-3	2
Rahoitusleasing	452	-	452	-	452
Tilien ja limiittien ylitykset	10	-	10	-	10
Yhteensä	45 052	138	45 190	-118	45 071
Luotto- ja takauksaamiset sektoreittain					
Yritykset	13 106	100	13 206	-68	13 138
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	507	-	507	-	507
Kotitaloudet	30 588	36	30 624	-50	30 574
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	393	1	395	0	394
Julkisyhteisöt	458	-	458	-	458
Yhteensä	45 052	138	45 190	-118	45 071

31.12.2006	Luotto- ja takauskanta				
	Ei arvonalennettu (brutto)	Arvonalennettu (brutto)	Yhteensä	Arvonalemmukset yhteensä	Tasearvo
Luotto- ja takausaamiset					
Saamiset luottolaitoksilta	344	2	347	-2	344
Saamiset asiakkailta	39 150	154	39 304	-124	39 180
josta pankkitakausaamiset	2	4	7	-4	2
Rahoitusleasing	414	-	414	-	414
Tilien ja limiittien ylitykset	2	-	2	-	2
Yhteensä	39 910	157	40 067	-126	39 941
Luotto- ja takausaamiset sektoreittain					
Yritykset	9 926	113	10 039	-73	9 965
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 857	2	1 859	-2	1 857
Kotitaloudet	27 364	40	27 405	-50	27 355
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	340	1	342	0	341
Julkisyhteisöt	423	-	423	-	423
Yhteensä	39 910	157	40 067	-126	39 941

31.12.2007	Ongelmasaamiset				
	Ei arvonalennettu (brutto)	Arvonalennettu (brutto)	Yhteensä	Rästit	Arvonalemmukset
Ongelmasaamiset					
Saamiset luottolaitoksilta	0	-	0	-	-
Saamiset asiakkailta	362	138	500	161	-118
josta pankkitakausaamiset	2	3	5	5	-3
Rahoitusleasing	1	-	1	1	-
Tilien ja limiittien ylitykset	10	-	10	0	-
Yhteensä	373	138	511	162	-118
Ongelmasaamiset sektoreittain					
Yritykset	124	100	224	76	-68
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	8	-	8	0	-
Kotitaloudet	219	36	255	85	-50
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	13	1	14	2	0
Julkisyhteisöt	9	-	9	0	-
Yhteensä	373	138	511	162	-118

31.12.2006	Ongelmasaamiset				
	Ei arvonalennettu (brutto)	Arvonalennettu (brutto)	Yhteensä	Rästit	Arvonalemmukset
Ongelmasaamiset					
Saamiset luottolaitoksilta	0	2	2	3	-2
Saamiset asiakkailta	240	154	394	154	-124
josta pankkitakausaamiset	2	4	7	6	-4
Rahoitusleasing	0	-	0	1	-
Tilien ja limiittien ylitykset	2	-	2	0	-
Yhteensä	242	157	398	157	-126
Ongelmasaamiset sektoreittain					
Yritykset	89	113	202	73	-73
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	0	2	2	3	-2
Kotitaloudet	147	40	188	81	-50
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	2	1	3	0	0
Julkisyhteisöt	3	-	3	0	-
Yhteensä	242	157	398	157	-126

31.12.2007	Kanta	Arvonalen- tumiset	Tasearvo
Ongelmasaamiset			
Järjestämättömät	219	80	138
Nollakorkoiset	10	4	7
Alihintaiset	212	6	207
Muut	69	29	41
Yhteensä	511	118	392

31.12.2006	Kanta	Arvonalen- tumiset	Tasearvo
Ongelmasaamiset			
Järjestämättömät	203	82	121
Nollakorkoiset	12	4	9
Alihintaiset	119	6	112
Muut	64	33	30
Yhteensä	398	126	272

31.12.2007	30-90 pv.	90-180 pv.	yli 180 pv.	Yhteensä
Erääntyneet saamiset, ei arvonalennettu	353	74	83	510

LIITE 65. Saamisten arvonalentumiset	31.12.2007	31.12.2006
Saamisten arvonalentumiset	39	38
Saamisten arvonalentumisten peruutukset	-20	-24
Suoritukset poistetuista saamisista	-9	-6
Ryhmäkohtaisten arvonalentumisten nettomuutos	4	1
Yhteensä	13	9

Arvonalentumiset (netto) luotto- ja takauskannasta, % 0,03 0,02

OP-Pohjola-ryhmän tavoitteena on, että arvonalentumiset saamisista ei pitkällä aikavälillä ylitä 0,25 % luotto- ja takauskannasta vuodessa.

LIITE 66. Henkilövastuut ratingluokittain

	31.12.2007	
Luottoluokka	Netto- vastuut	%
A	7 471	22,1
B	12 511	37,0
C	6 816	20,1
D	1 954	5,8
E	834	2,5
F	423	1,3
Luokittelemattomat	3 825	11,3
Yhteensä	33 833	100,0

LIITE 67. Yritysvastuut toimialoitain

Nettovastuut				
31.12.2007	Tase	Taseen	Yhteensä	%-jakauma
		ulko- puoliset		
Kauppa	1 755	850	2 605	12,4
Metalliteollisuus	936	1 105	2 041	9,7
Palvelut	1 456	407	1 863	8,9
Rakentaminen	814	986	1 801	8,6
Asuntoyhteisöt	1 433	305	1 738	8,3
Muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	1 399	258	1 656	7,9
Asuntojen vuokraus ja hallinta	1 414	146	1 560	7,4
Muut toimialat	1 226	221	1 447	6,9
Kuljetus ja liikenne	678	500	1 179	5,6
Metsäteollisuus	736	417	1 153	5,5
Muu teollisuus	618	504	1 121	5,3
Energian tuotanto	438	451	888	4,2
Elintarviketeollisuus	394	279	673	3,2
Tietoliikenne ja elektroniikka	216	237	453	2,2
Viestintä ja kustantaminen	154	74	228	1,1
Kiinteistösijoitus	520	84	604	2,9
Yhteensä	14 185	6 824	21 008	100

Nettovastuut				
31.12.2006	Tase	Taseen	Yhteensä	%-jakauma
		ulko- puoliset		
Kauppa	1 412	733	2 145	11,5
Metalliteollisuus	862	1 247	2 109	11,3
Muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	1 357	347	1 704	9,1
Asuntoyhteisöt	1 300	338	1 637	8,8
Palvelut	1 290	290	1 581	8,5
Rakentaminen	703	785	1 488	8,0
Asuntojen vuokraus ja hallinta	1 070	83	1 153	6,2
Muut toimialat	867	289	1 156	6,2
Metsäteollisuus	638	496	1 134	6,1
Muu teollisuus	616	425	1 040	5,6
Kuljetus ja liikenne	601	351	953	5,1
Energian tuotanto	384	378	762	4,1
Elintarviketeollisuus	266	388	654	3,5
Kiinteistösijoitus	411	89	501	2,7
Tietoliikenne ja elektroniikka	255	168	423	2,3
Viestintä ja kustantaminen	158	101	259	1,4
Yhteensä	12 190	6 508	18 699	100,0

LIITE 68. Yritysvastuut rating-luokittain

Luokka	31.12.2007		31.12.2006	
	Netto- vastuut	%	Netto- vastuut	%
1-2	950	4,5	790	4,2
3-4	8 457	40,3	6 876	36,8
5-6	4 201	20,0	3 424	18,3
7-8	6 029	28,7	5 476	29,3
9-10	405	1,9	896	4,8
11-12	247	1,2	237	1,3
Luokittelematon	719	3,4	999	5,3
Yhteensä	21 008	100,0	18 699	100,0

LIITE 69. Yritysvastuiden jakauma asiakkaan vastuun määrän mukaan**31.12.2007**

Nettovastuun määrä, milj. e	Kotimaa	Ulkomaa	Yhteensä	%
0-1	5 251	68	5 318	25,3
1-10	4 498	223	4 721	22,5
10-50	3 907	360	4 267	20,3
50-100	2 557	63	2 619	12,5
100-	4 082	-	4 082	19,4
Yhteensä	20 295	713	21 008	100,0

31.12.2006

Nettovastuun määrä, milj. e	Kotimaa	Ulkomaa	Yhteensä	%
0-1	4 937	57	4 994	26,7
1-10	4 096	165	4 262	22,8
10-50	3 432	249	3 681	19,7
50-100	2 597	-	2 597	13,9
100-	3 014	152	3 166	16,9
Yhteensä	18 075	624	18 699	100,0

LIITE 70. Toissijainen maariski maariskiryhmittäin

		31.12.2007		31.12.2006	
Maariskiryhmä	Moody's vastaavuus	Netto-vastuu	%	Netto-vastuu	%
Ryhmä 1	Aaa	4 595	89,8	3 498	88,1
Ryhmä 2	Aa1 - A3	215	4,2	237	6,0
Ryhmä 3	Baa1 - Baa3	189	3,7	124	3,1
Ryhmä 4	Ba1 - B3	108	2,1	101	2,5
Ryhmä 5	Caa1 - C	7	0,1	11	0,3
Yhteensä		5 115	100,0	3 971	100,0

Toissijaisessa maariskissä on huomioitu sopimukseen liittyvien todellisten riskien siirtyminen toiseen maahan sopimuksin tai muutoin. Riskin siirtyminen voi tapahtua sopimuksen, eli yleisimmin takauksen, perusteella tai muutoin, esimerkiksi saamiset yrityksen sivukonttorilta on siirretty yrityksen pääkonttorin sijaintimaahan.

LIITE 71. Pankkitoiminnan luottoriskin riskiraja

OP-Pohjola-ryhmän luotto- ja takauskanta on hajautunutta. Vuoden 2007 lopussa OP-Pohjola-ryhmän suurin yksittäisestä vastapuolesta muodostuva asiakasriski oli 7,0 % (6,6 %). OP-Pohjola-ryhmän riskiraja tälle mittarille on 15 %. Suurimman yksittäisen toimialan OP-Pohjola-ryhmän luotto- ja takauskannasta muodostaa kiinteistöliiketoiminta. Tämän toimialan luotto- ja takauskanta oli vuoden 2007 lopussa 2,2 mrd. euroa, joka oli 41,5 % omista varoista. OP-Pohjola-ryhmän sisäinen toimialariskin riskiraja tälle mittarille on 50 % omista varoista. Toimialariskin seuranta perustuu OP-Pohjola-ryhmän riskienhallinnassa vahvistettuun toimialaryhmittelyyn.

Vuoden 2007 lopussa OP-Pohjola-ryhmällä oli järjestämättömiä ja nollakorkoisia saamia yhteensä 147 miljoonaa euroa, eli 15 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Järjestämättömistä ja nollakorkoisista saamista on vähennetty niihin kohdistuvat 87 miljoonan euron saamis- ja saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset (91). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten suhde luotto- ja takauskantaan oli kertomusvuoden lopussa 0,3 %, eli yhtä suuri kuin vuonna 2006 ja 1,7 %-yksikköä pienempi kuin suhdeluvulle määritetty riskiraja. Arvonalentumiset saamisista pysyivät edelleen matalalla tasolla. Niitä kirjattiin vuonna 2007 bruttomääräisesti 42 miljoonaa euroa (39), mikä oli 0,09 % luotto- ja takauskannasta.

LIITE 72. OP-Pohjola-ryhmän varainhankinnan rakenne

	31.12.2007	Osuus, %	31.12.2006	Osuus, %
Velat luottolaitoksille	949	1,7	1 088	2,2
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	52	0,1	-	-
Velat asiakkaille				
Talletukset	29 001	51,8	25 750	50,9
Muut	2 222	4,0	1 965	3,9
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				
Sijoitus- ja yritystodistukset sekä ECP:t	5 825	10,4	5 926	11,7
Joukkovelkakirjat	8 249	14,7	7 574	15,0
Muut velat	2 480	4,4	1 508	3,0
Velat, joilla huonompi etuoikeus	1 042	1,9	1 063	2,1
Osuuspääoma	571	1,0	597	1,2
Oma pääoma	5 638	10,1	5 124	10,1
Yhteensä	56 029	100,0	50 595	100,0

LIITE 73. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan

31.12.2007	alle 3 kk	3-12 kk	1-5 v	5-10 v	yli 10 v	Yhteensä
Rahoitusvarat						
Käteiset varat	589	-	-	-	-	589
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	1 077	772	1 905	968	0	4 721
Saamiset luottolaitoksilta	148	101	34	2	0	285
Saamiset asiakkailta	2 513	4 213	13 856	9 329	14 865	44 776
Sijoitusomaisuus						
Myytavissä olevat saamistodistukset	44	153	575	200	7	979
Eräpäivään asti pidettävät saamistodistukset	0	35	63	7	12	116
Rahoitusvarat yhteensä	4 371	5 272	16 432	10 506	14 885	51 467
Käypään arvoon kirjattavien rahoitusvarojen siirto alle 3 kk-ryhmään	-1 077	-772	-1 905	-968	0	
	4 721					
Rahoitusvarat yhteensä sisäisessä raportoinnissa	8 016	4 501	14 527	9 538	14 885	51 467
Rahoitusvelat						
Velat luottolaitoksille	934	1	0	13	0	949
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	52	-	-	-	-	52
Velat asiakkaille	26 245	3 477	926	272	303	31 224
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 831	2 073	5 902	269	-	14 074
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	-	-	819	128	96	1 042
Rahoitusvelat yhteensä	33 062	5 551	7 647	681	399	47 340
Vaadittaessa maksettavien yksityisasiakkaiden talletusten siirto alle 3 kk-ryhmästä 3-12 kk-ryhmään	-15 699	15 699				
Rahoitusvelat yhteensä sisäisessä raportoinnissa	17 363	21 250	7 647	681	399	47 340
Taseen ulkopuoliset sitoumukset*	7 774	81	17	-	-	7 871

31.12.2006	alle 3 kk	3-12 kk	1-5 v	5-10 v	yli 10 v	Yhteensä
Rahoitusvarat						
Käteiset varat	1 041	-	-	-	-	1 041
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	1 756	170	1 311	1 366	132	4 736
Saamiset luottolaitoksilta	250	57	33	4	0	344
Saamiset asiakkailta	2 419	4 076	13 022	8 422	11 656	39 595
Sijoitusomaisuus						
Myytavissä olevat saamistodistukset	11	59	252	78	35	435
Eräpäivään asti pidettävät saamistodistukset	0	13	93	12	15	133
Rahoitusvarat yhteensä	5 477	4 375	14 711	9 883	11 839	46 283
Käypään arvoon kirjattavien rahoitusvarojen siirto alle 3 kk-ryhmään	-1 756	-170	-1 311	-1 366	-132	
	4 736					
Rahoitusvarat yhteensä sisäisessä raportoinnissa	8 456	4 204	13 400	8 516	11 706	46 283
Rahoitusvelat						
Velat luottolaitoksille	1 075	0	0	13	0	1 088
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	-	-	-	-	-	-
Velat asiakkaille	23 594	2 504	1 098	200	318	27 715
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	4 144	2 949	6 101	306	-	13 500
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	38	68	575	287	95	1 063
Rahoitusvelat yhteensä	28 851	5 521	7 773	806	414	43 366
Vaadittaessa maksettavien yksityisasiakkaiden talletusten siirto alle 3 kk-ryhmästä 3-12 kk-ryhmään	-15 352	15 352				
Rahoitusvelat yhteensä sisäisessä raportoinnissa	13 500	20 872	7 773	806	414	43 366
Taseen ulkopuoliset sitoumukset*	7 493	89	5	-	-	7 586

* sisältää remburssit ja nostamattomat luotot ja limiitit

LIITE 74. Rahoitusriski

Sijoitusmarkkinoiden kehitys syksyn 2007 aikana käänsi talletuskannan kasvuun luottokannan kasvun samanaikaisesti hidastuessa. Markkinaehtoisen tukkuvarainhankinnan määrä sekä osuus kokonaisvarainhakinnasta pysyivät vuoden 2006 tasolla. OP-Pohjola-ryhmä avasi kesäkuussa 2007 uuden varainhankintakanavan, kun OP-Asuntoluottopankki laski liikkeelle asuntovakuudellisen joukkovelkakirjalainan (covered bond), jonka pääoma oli 1 miljardia euroa. Ryhmän pankkitoiminnan rahoitusriskin riskirajamittarina käytettiin tarkasteluajankohtaan kumulatiivisesti laskettuna erääntyvien saamisten ja velkojen erotuksen suhdetta taseen loppusummaan enintään yhden vuoden, enintään kolmen vuoden ja enintään viiden vuoden periodeissa. Talletushankinnan osuutta taseesta ja talletusten tuotejakaumaa seurattiin lisäksi erikseen omilla tunnusluvuilla. Rahoitusriskin tunnusluvut olivat vuoden lopussa selvästi riskirajoja paremmat.

LIITE 75. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan

31.12.2007	1 kk tai alle	>1-3 kk	>3-12 kk	>1-2 v	>2-5 v	> 5 v	Yhteensä
Rahoitusvarat							
Käteiset varat	589	-	-	-	-	-	589
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	760	2 266	833	183	337	342	4 721
Saamiset luottolaitoksilta	123	46	102	0	1	13	285
Saamiset asiakkailta	18 448	7 421	16 350	469	1 036	1 052	44 776
Myytavissä olevat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	177	262	169	37	219	115	979
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat							
Saamistodistukset	-	7	40	12	38	19	116
Rahoitusvarat yhteensä	20 097	10 003	17 493	701	1 631	1 542	51 467

Rahoitusvelat

Velat luottolaitoksille	856	78	14	-	-	0	949
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	52	-	-	-	-	-	52
Velat asiakkaille	24 491	2 503	3 363	767	66	33	31 224
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 944	7 805	1 534	322	1 218	252	14 074
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	0	453	50	30	449	61	1 042
Rahoitusvelat yhteensä	28 343	10 839	4 961	1 119	1 733	346	47 340

31.12.2006 **1 kk tai alle** **>1-3 kk** **>3-12 kk** **>1-2 v** **>2-5 v** **> 5 v** **Yhteensä**

Rahoitusvarat

Käteiset varat	1 041	-	-	-	-	-	1 041
----------------	-------	---	---	---	---	---	-------

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti

kirjattavat rahoitusvarat

Saamistodistukset	1 919	1 695	268	117	219	518	4 736
-------------------	-------	-------	-----	-----	-----	-----	-------

Saamiset luottolaitoksilta	229	43	51	8	7	4	344
----------------------------	-----	----	----	---	---	---	-----

Saamiset asiakkailta	15 815	6 064	15 458	487	909	862	39 595
----------------------	--------	-------	--------	-----	-----	-----	--------

Myytavissä olevat rahoitusvarat

Saamistodistukset	4	70	93	65	104	100	435
-------------------	---	----	----	----	-----	-----	-----

Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat

Saamistodistukset	8	7	16	34	44	24	133
-------------------	---	---	----	----	----	----	-----

Rahoitusvarat yhteensä	19 017	7 879	15 885	712	1 283	1 507	46 283
-------------------------------	---------------	--------------	---------------	------------	--------------	--------------	---------------

Rahoitusvelat

Velat luottolaitoksille	1 013	62	13	0	0	0	1 088
-------------------------	-------	----	----	---	---	---	-------

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti

kirjattavat rahoitusvelat

Velat asiakkaille	22 784	1 527	2 351	894	124	35	27 715
-------------------	--------	-------	-------	-----	-----	----	--------

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	3 211	7 348	2 491	122	43	285	13 500
---	-------	-------	-------	-----	----	-----	--------

Velat, joilla on huonompi etuoikeus	-	535	112	19	169	228	1 063
-------------------------------------	---	-----	-----	----	-----	-----	-------

Rahoitusvelat yhteensä	27 009	9 472	4 967	1 035	335	548	43 366
-------------------------------	---------------	--------------	--------------	--------------	------------	------------	---------------

LIITE 76. Markkinariskin herkkyyssanalyysi

Milj. e	Riskiparametri	Muutos	31.12.2007	31.12.2006
Korkoriski	Korko	1 %-yksikkö	111	96
Valuutariski	Markkina-arvo	10 %-yksikköä	2	4
Volatiliteettiriski				
Korkovolatiliteetti	Volatiliteetti	20 %-yksikköä	2	4
Valuuttavolatiliteetti	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	1	0
Luottoriskipreemio	Luottoriskimarginaali	0,1 %-yksikköä	11	10
Hintariski				
Osakesalkku	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	22	26
Pääomasijoitusrahastot	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	11	14
Kiinteistöriski	Markkina-arvo	10 %-yksikköä	201	209

Herkkyyssluvut on laskettu valuuttojen itseisarvojen summana.

LIITE 77. Korkoriski

Riskirajajärjestelmässä korkoriskin mittariksi on määritetty 1,0 %-yksikön korkotason nousun vaikutus korkoriskiposition nykyarvoon. Riskirajajärjestelmän markkinariskitarkasteluun sisältyy myös vakuutusliiketoiminta. Riskirajamittarissa euromääräinen korkoriski suhteutetaan OP-Pohjola-ryhmän taloudelliseen pääomaan. Vuoden lopussa korkoriskimittarin arvo oli 0,7 % (0,1 %). OP-Pohjola-ryhmän korkoriskin tulee pysyä OP-Pohjola-ryhmän riskirajojen, ± 10 %, sisällä. Pankkiliiketoiminnan korkoriskiä voidaan pitää kohtuullisena, ja se kohdistuu vähittäispankkitoiminnan rakenteelliseen korkorisktiin, joka käytännössä aiheutuu siitä, että antolainauksen keskimääräinen uudelleenhinnoitteluviive on lyhyempi kuin talletusten uudelleenhinnoitteluviive. Vakuutusyhtiöiden sijoitustoimintaan liittyvällä korkoriskillä on lyhyellä aikavälillä keskeinen merkitys ryhmän vakavaraisuuteen.

LIITE 78. Valuuttakurssiriski

OP-Pohjola-ryhmän valuuttakurssiriskin mittari on kokonaisnettovaluuttaposition suhde taloudelliseen pääomaan. Valuuttakurssiriski oli selvästi alle puolet riskirajan mukaisesta valuuttakurssiriskin enimmäismäärästä.

LIITE 79. Osakeriski

OP-Pohjola-ryhmän julkisesti noteerattujen osakkeiden ja rahasto-osuuksien markkina-arvo oli vuoden lopussa 1 128 milj. e (1 037 milj. e). Osake- ja rahastosijoitusten määrä oli 60 % ryhmän osakeriskin riskirajan mukaisesta osakeriskin enimmäismäärästä.

LIITE 80. Kiinteistöriski

OP-Pohjola-ryhmän pankkitoimintaan sitoutunut kiinteistöomaisuuden määrä väheni edelleen. Vuoden lopussa pankkitoiminnan kiinteistöihin sitoutunut pääoma oli 1,3 mrd. e, eli 21 milj. e pienempi kuin vuotta aiemmin. Vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnassa kiinteistösijoitusten markkina-arvo oli 316 milj. e (289 milj. e). Vakuutusliiketoiminnan kiinteistösijoitusten odotetaan kasvavan henki- ja vahinkovakuutusliiketoiminnan kasvaessa. Kiinteistöriski oli alle puolet riskirajan mukaisesta kiinteistöriskin enimmäismäärästä.

LIITE 81. Johdannaisliiketoiminta

OP-Pohjola-ryhmän johdannaissovimukset on eritelty liitetiedossa 52.

Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema

LIITE 82. Vahinkovakuutustoiminnan riskinkantokyky

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma vuoden 2007 lopussa oli 613 miljoonaa euroa (592 milj. e) eli suhteessa maksutuottoihin 72 prosenttia (75). Vahinkovakuutustoiminnan pääomitus tuotiin vuoden lopulla tehtyjen osingonjakopäätösten sekä Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan pääomalainan takaisinmaksun myötä lähemmäs 70 prosentin tavoitetasoa. Hallitus on vahvistanut vahinkovakuutuksen tavoitteeksi A -luottoluokituksen. Standard & Poors'in antama luottokelpoisuusluokitus Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolle on A+ (12/2007).

Vahinkovakuutuksen tulee täyttää viranomaisten asettamat vakavaraisuusvaatimukset. Viranomaiset asettavat vakavaraisuusvaatimuksensa pääasiassa yhtiötasolla. Kaikilla vahinkovakuutusyhtiöillä on minimivaatimuksena sama EU direktiiveistä tuleva toimintapääomavaatimus. Lisäksi suomalaisilla vakuutusyhtiöillä on myös Suomen lainsäädännössä säädetty vakavaraisuusvaatimus.

Riskinkantokyvyllä kuvataan sitä, kuinka paljon vakuutustoiminnalla on vakavaraisuuspääomaa suhteutettuna erilaisiin tulos- ja tase-eriin. Korvauskuluihin ja vakuutusmaksutuottoihin suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä vakuutusriskistä. Vastuuvetkaan suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä vastuuvetelan arviointiriskistä ja vastaavasti sijoituskantaan suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä sijoitustoiminnasta aiheutuvasta riskistä.

	2007		2006	
	Milj. e	Riskinkantokyky, %	Milj. e	Riskinkantokyky, %
Vakavaraisuuspääoma	613		592	
Korvauskulut *	583	105	579	102
Vakuutusmaksutuotot*	850	72**	788	75**
Vastuuvetka*	1 956	31	1 887	31
Sijoituskanta	2 511	24	2 490	24

* Vähennettynä jälleenvakuuttajien osuudella (nettoliike)

** Vastuunkantokyky

LIITE 83. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys

Oheisessa taulukossa on kuvattu eri riskimuuttujien vaikutusta tulokseen ja vakavaraisuuspääomaan.

Riskimuuttuja	Kokonais- määrä 2007, milj. e	Muutos riskimuut- tujassa	Vaikutus tulokseen / omaan pääomaan, milj. e	Vaikutus yhdistettyyn kulusuhteeseen
Vakuutuskanta tai vakuutusmaksutuotto	850	kasvaa 1 %	8	paranee 1 % -yksikköä
Korvauskulujen kasvaminen	583	kasvaa 1 %	-6	heikkenee 1 % -yksikköä
Suurvahinko yli 5 milj. e		1 kappale	-5	heikkenee 1 % -yksikköä
Henkilöstökulut	101	kasvaa 8 %	-8	heikkenee 1 % -yksikköä
Toimintokohtaiset kulut *	254	kasvaa 4 %	-9	heikkenee 1 % -yksikköä

*Vahinkovakuutuksen toimintokohtaiset kulut ilman sijoitusten hoitokuluja ja muiden palveluiden tuottamiseen liittyviä kuluja.

LIITE 84. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakaumia**Vakuutusmaksutulon jakautuminen EML* luokittain yritysten omaisuusvakuutuksessa**

Omaisuusvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden EML* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. e	5-20	20-50	50-100	100-300
2007	8	11	6	4
2006	9	13	6	2

* EML = Estimated Maximum Loss, kohdekohtainen maksimivahingon määrä

Vakuutusmaksutulon jakautuminen TSI* luokittain yritysten vastuuvakuutuksessa

Vastuuvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden TSI* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. e	2-4	4-10	10-30	30-90
2007	2	6	5	4
2006	2	6	7	4

*TSI= Total Sum Insured, kokonaisvakuutusmäärä

Takausvakuutuksen sekä rakennusvirhevakuutuksen vakuutusmäärät

Takausvakuutuksen ja rakennusvirhevakuutuksen volyymia kuvaa vakuutussopimusten vakuutusmäärä. Vakuutusmäärän brutto- ja nettoluvut on eritelty oheisessa taulukossa sopimustyypeittäin. Rakennusvirhevakuutuksen vakuutuskausi on 10 vuotta, mutta tuotetta on myyty vasta runsaat 8 vuotta, minkä vuoksi vakuutusmäärä kasvaa vuosittain.

Milj. e	Brutto		Netto*	
	2007	2006	2007	2006
Sopimustakaukset	62	78	62	78
Lainatakaukset	43	69	43	69
Muut	9	11	8	9
Takausvakuutus	114	158	113	156
Rakennusvirhevakuutus	1 443	1 156	1 241	964

* Vakuutusyhtiön vastuulla jälleenvakuuttajien osuuden ja vastavakuuksien jälkeen

LIITE 85. Suurvahinkojen kehitys**Havaittujen suurvahinkojen lukumäärät havaitsemisvuosittain vuosilta 2003-2007**

Vahinkovakuutuksessa seurataan tiiviisti suurvahingoista aiheutuvaa korvausmenoa. Tämä korvausmeno selittää merkittävän osuuden vakuutusliikkeen vuosittaisesta tuloksen vaihtelusta. Lisäksi suurvahingoista aiheutuvan korvausmenon seurannalla voidaan havaita riskeissä tai niiden valinnassa tapahtuneita muutoksia. Tässä tarkastelussa suurvahingoiksi on luokiteltu vahingot, joiden brutto- tai nettomäärä on yli 2 milj. e. Suurvahinkoja tapahtuu eniten omaisuus ja keskeytysvakuutuksessa. Lakisääteisissä vakuutuksissa suurvahinkoriski on pieni suhteessa vakuutuslajin suureen volyymiin.

Bruttomäärä

Yli 2 milj. e vahinkojen lukumäärä	Laki-sääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeusturva	Pitkä-kestoiset
2003	-	-	-	3	1	-
2004	-	-	4	1	-	-
2005	1	-	-	6	-	-
2006	1	-	-	12	-	-
2007	2	-	-	6	4	-
Korvaukset yhteensä					158 milj. e	

Bruttomäärä korvaukset yhteensä, milj. e

2003-2007	13	-	14	116	15	-
------------------	-----------	----------	-----------	------------	-----------	----------

Nettomäärä

Yli 2 milj. e vahinkojen lukumäärä	Laki-sääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeusturva	Pitkäkestoiset
2003	-	-	-	3	1	-
2004	-	-	-	1	-	-
2005	1	-	-	6	-	-
2006	1	-	-	10	-	-
2007	1	-	-	5	3	-
Korvaukset yhteensä					107 milj. e	

Nettomäärä korvaukset yhteensä, milj. e

2003-2007	9	-	-	88	10	-
------------------	----------	----------	----------	-----------	-----------	----------

LIITE 86. Vakuutusliikkeen kannattavuus**Vakuutusmaksutuottojen (brutto ja netto) sekä yhdistetyn kulusuhteen (netto) kehitys**

Vakuutusmaksutuotoilla kuvataan vakuutusluokan volyymiä. Sen avulla voidaan arvioida vakuutusluokan merkittävyyttä kokonaisuuden kannalta. Vastaavasti yhdistetyn kulusuhteen (CR) avulla voidaan arvioida vakuutusluokan tuloksen vaihtelua sekä vakuutusluokan kannattavuutta. Yhdistetty kulusuhde on esitetty erikseen oikaistuna kertaluonteisilla erillä, jotka kohdistuvat aikaisempiin vakuutuskausiin.

2007, milj. e	Brutto VM-tuotto	Netto VM-tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset	361	356	85 %	92 %
Muu tapaturma ja sairaus	78	77	89 %	104 %
Kasko ja kuljetus	193	187	97 %	96 %
Omaisuus ja keskeytys	209	179	90 %	89 %
Vastuu ja oikeusturva	56	48	102 %	103 %
Pitkäkestoiset	4	4	56 %	56 %
Yhteensä	900	850	90 %	94 %

2006, milj. e	Brutto VM-tuotto	Netto VM-tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset	335	330	94 %	93 %
Muu tapaturma ja sairaus	70	69	103 %	109 %
Kasko ja kuljetus	190	177	94 %	94 %
Omaisuus ja keskeytys	189	161	105 %	103 %
Vastuu ja oikeusturva	54	47	75 %	74 %
Pitkäkestoiset	4	3	33 %	33 %
Yhteensä	842	788	96 %	95 %

* Yhdistetty kulusuhde (Combined ratio) lasketaan jakamalla korvauskulujen (netto) ja vakuutusliikkeen liikekulujen summa vakuutusmaksutuotoilla (netto). Aineettomien oikeuksien poistoja ei ole otettu huomioon.

** Kertaluonteiset vakuutustekniseen laskelmaan vaikuttavat muutokset eliminoitu.

LIITE 87. Vastuuvelan herkkyyssanalyysi ja vastuuvelan luonnetta kuvaavia tietoja

Vahinkovakuutus	Kanta käyvin arvoin, milj. e 31.12.2007	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. e	
				31.12.2007	31.12.2006
Kollektiivinen korvausvastuu	463	Inflaatio	0,25 %-yksikkö	-2	-2
Eläkemuotoinen korvausvastuu	1 244	Elinikä	1 vuotta	-29	-28
Eläkemuotoinen korvausvastuu	1 244	Diskonttokorko	-0,1 %-yksikköä	-15	-15
Velan luonnetta kuvaavia tietoja				2007	2006
Velat vakuutus sopimuksista (netto, milj. e)					
Latentit ammattitaudit				41	43
Muu				1 915	1 844
Yhteensä (ennen siirtoja)				1 956	1 887
Velan duraatio (vuosina)					
Lakisääteiset lajit				11,7	12,2
Muut lajit				2,2	2,0
Yhteensä				8,3	8,6
Diskontatun velan määrä (netto, milj. e)					
Tunnettu eläkemuotoinen korvausvastuu				1 010	989
Kollektiivinen korvausvastuu				201	185
Vakuutusmaksuvastuu				33	31
Yhteensä				1 244	1 205
Diskontatun velan duraatio (vuosina)				11,7	12,2

LIITE 88. Vastuuvelan arvioitu maturiteettijakauma

31.12.2007	0 - 1 v	1 - 5 v	5 - 10 v	10 - 15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu*	211	61	15	3	6	296
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	258	114	53	12	12	449
Diskontattu	82	298	272	193	367	1 211
Vastuuvelka yhteensä	551	473	340	208	384	1 956

* Sisältää diskontattua vastuuta 33 milj. e.

31.12.2006	0 - 1 v	1 - 5 v	5 - 10 v	10 - 15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu*	181	52	13	3	5	254
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	264	117	54	12	12	459
Diskontattu	80	289	263	187	355	1 174
Vastuuvelka yhteensä	525	457	331	202	373	1 887

* Sisältää diskontattua vastuuta 31 milj. e.

LIITE 89. Sijoitustoiminnan riskiasema

	31.12.2007		31.12.2006	
	Käypä arvo, milj.e*	%	Käypä arvo, milj.e*	%
Sijoituskannan allokatiojakauma				
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	51	2	69	3
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	1 722	69	1 798	72
Valtiot	686	27	1 189	48
Investment Grade	882	35	441	18
Kehittyvät markkinat ja High Yield	155	6	168	7
Osakkeet yhteensä	413	16	430	17
Suomi	97	4	102	4
Kehittyneet markkinat	172	7	170	7
Kehittyvät markkinat	30	1	22	1
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	6	0	9	0
Pääomasijoitukset	108	4	128	5
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	188	7	87	4
Hedge-fund-rahastot	91	4	31	1
Raaka-aineet	23	1	20	1
Vaihtovelkakirjat	73	3	36	1
Kiinteistösijoitukset yhteensä	138	5	107	4
Suorat kiinteistöt	101	4	88	4
Epäsuorat kiinteistösijoitukset	36	1	19	1
Yhteensä	2 511	100	2 490	100

* Sisältää siirtyneet korot

**Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon 3,3 milj. e (-0,3 milj. e).

LIITE 90. Sijoitusriskien herkkyyshanalyysi

Alla olevassa taulukossa on selvitys sijoitusriskien herkkyyksistä sijoitusluokittain. Vastuuvelan laskentaan liittyvän diskonttauskoron herkkyytarkastelu on esitetty vastuuvelan liitetiedoissa 87. Sijoitusten ja vastuuvelan muutosten vaikutukset kumoavat toisiaan.

				Vaikutus omaan pääomaan	
Vahinkovakuutus	Kanta käyvin arvoin 31.12.2007, milj. e	Riskiparametri	Muutos	31.12.2007	31.12.2006
Joukkolainat ja korkorahastot *	1 843	Korko	1 %-yksikköä	69	90
Osakkeet **	391	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	78	65
Pääomasijoitukset ja noteeramattomat osakkeet	113	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	23	27
Raaka-aineet	23	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	5	4
Kiinteistöt	138	Markkina-arvo	10 %-yksikköä	14	11
Valuutta	101	Avoin valuuttaposition	20 %-yksikköä	20	19
Luottospread***	1157	Spread	0,1%-yksikköä	4	2
Johdannaiset	-	Volatiliteetti	20 %-yksikköä	-	-

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset, vaihtovelkakirjalainat ja korkojohdannaiset

** Sisältää hedge fund-rahastot ja osakejohdannaiset

*** Sisältää jvk-lainat ja vvk-lainat sekä rahamarkkinasijoitukset pois lukien kehittyneiden valtioiden liikkeellelaskemat jvk-lainat

LIITE 91. Korkoriski

Koron muutoksista aiheutuvaa markkinariskiä seurataan luokittelemalla sijoitukset instrumenteittain duraation mukaan. Vastuuvelan korkoriskiä tasaavaa vaikutusta ei ole esitetty taulukossa, koska vastuuvelasta vain osa on diskontattu hallinnollisella korolla (liite 35).

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, milj. e*	31.12.2007	31.12.2006
0-1 vuotta	428	192
>1-3 vuotta	378	554
>3-5 vuotta	435	252
>5-7 vuotta	183	383
>7-10 vuotta	293	239
>10 vuotta	125	282
Yhteensä	1 843	1 903
Modifioitu duraatio	3,8	4,7
Efektiivinen korko, %	4,8	4,2

*sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat ja korkorahastot

LIITE 92. Valuuttariski

Valuuttapositio, milj. e	31.12.2007	31.12.2006
USD	42	36
SEK	-6	-7
JPY	12	7
GBP	3	15
EEK, LVL, LTL**	-33	-23
Muut	5	5
Yhteensä*	101	94

*Valuuttapositio on 4,0 % (3,8) sijoituskannasta. Valuuttapositio lasketaan yksittäisten valuuttojen itseisarvojen summana.

** Kuuluvat ERM2-valuuttoihin

LIITE 93. Vastapuoliriski

Luottoluokitusjakauma, milj. e	31.12.2007		31.12.2006	
	Sijoitus*	Vakuutus**	Sijoitus*	Vakuutus**
AAA	613	0	902	1
AA	270	16	175	22
A	600	21	440	35
BBB	170	0	171	2
BB+ tai alempi	98	-	137	0
Sisäisesti luokiteltu	19	29	42	25
Yhteensä	1 769	67	1 867	84

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot

** Sisältää jälleenvakuuttajien osuuden vastuuvelasta ja saamiset jälleenvakuuttajilta.

Henkivakuutustoiminnan riskiasema

LIITE 94. Henkivakuutustoiminnan luonnetta kuvaavia tietoja ja vastuuvelan herkkyyshanalyysi

Henkivakuutustoiminnan riskinkantokyky

Henkivakuutuksen toimintapääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen vuoden 2007 lopussa oli 291 milj. e (289 milj. e). Toimintapääoman vähimmäismäärä vastaavana ajankohtana oli 190 milj. e (182 milj. e).

Henkivakuutuksen tulee täyttää viranomaisten asettamat vakavaraisuusvaatimukset. Kaikilla henkivakuutusyhtiöillä on minimivaatimuksena EU direktiiveistä tuleva toimintapääoman minimivaatimus. Lisäksi suomalaisilla vakuutusyhtiöillä on myös Suomen lainsäädännössä säädetty vakavaraisuusvaatimus.

Henkivakuutuksen riskinkantokykyä mitataan vakavaraisuusasteella, jolla tarkoitetaan toimintapääoman suhdetta vastuuvelaan. Vakavaraisuusaste pyritään pitämään 9 prosentin ja 11 prosentin välissä. Henkivakuutuksessa seurataan vapaan toimintapääoman ja sijoitustoiminnasta syntyvän riskimäärän suhdetta. Henkivakuutuksessa on myös laadittu laskelmat uuden, todennäköisesti vuoden 2008 aikana voimaantulevan vakuutusyhtiölain vakavaraisuussäännösten pohjalta. Ne eivät näytä tuovan olennaista muutosta henkivakuutuksen vakavaraisuusasemaan.

Henkivakuutusliiketoiminnan vakuutus- ja kapitalisaatiokanta

	Lasku- peruste- korko	Vakuutettuja tai sopimuksia, kpl	Vastuu 31.12.2007	Duraatio (tuleva kesto) keskim. vuotta *
Henkivakuutus/Säästäminen				
Perustekorko 4,5 %	3,23 %	8 932	182	5,2
Perustekorko 3,5 %	3,50 %	82 113	1 479	11,0
Perustekorko 2,5 %	2,50 %	134 219	918	10,3
Perustekorko 1,5 %	1,50 %	2 196	4	6,1
Sijoitussidonnainen		sis. em.	1 716	
Yhteensä		227 460	4 299	
Yksilöllinen eläkevakuutus				Eläkeajan alkuun asti
Perustekorko 4,5 %	4,06 %	16 211	264	5,1
Perustekorko 3,5 %	3,50 %	55 130	326	8,0
Perustekorko 2,5 %	2,50 %	94 371	88	14,7
Perustekorko 1,5 %	1,50 %	3 034	-	13,2
Sijoitussidonnainen		sis. em.	604	
Yhteensä		168 746	1 283	
Ryhmäeläkevakuutus				
Vapaamuotoinen työeläke	3,50 %	814	266	N.A.
Perustekorko 3,5 %	3,50 %	229	3	7,4
Perustekorko 2,5 %	2,50 %	328	1	8,7
Perustekorko 1,5 %	1,50 %	637	1	7,6
Sijoitussidonnainen		sis. em.	13	
Yhteensä		2 008	284	
Riskivakuutukset				
Yksilölliset vakuutukset	-	98 570	32	N.A.
Ryhmävakuutukset	-	1 251	27	N.A.
Yhteensä		99 821	59	
Kapitalisaatiosopimukset				
Perustekorko 4,5 %	3,50 %	23	6	0,6
Perustekorko 3,5 %	3,50 %	183	39	2,2
Perustekorko 2,5 %	2,50 %	247	62	1,7
Pohjola Tuotto		1 061	10	1,3
Sijoitussidonnainen		sis. em.	35	
Yhteensä		1 514	152	9,5
Muut vastuuvelan erät			12	
Yhteensä		499 549	6 089	

Henkivakuutusvelkojen herkkyys laskentaolettamuksien muutoksille

Taulukossa on esitetty jakauma henkivakuutusliiketoiminnan vastuuvelan maturiteeteista ja eläkkeen alkupäivämääristä sellaisina kuin ne ovat rekisteröityinä vakuutusjärjestelmiin. On kuitenkin todennäköistä, että summavakuutusten varat maksetaan vakuutuksenottajille tai edunsaajille merkittävästi aikaisemmin ja eläkevarat hieman myöhemmin kuin sopimuksissa olevien alkamishetkien perusteella olisi odotettavissa.

Summavakuutusten osalta ennen muodollista eräpäivää maksetaan kuolintapauskorvaukset ja lisäksi enenevä osa säästösuurituksista takaisinostoina ennen vakuutuksen päättymispäivää (maturiteettia). Taustalla on se oletus, että vakuutuksia on myyty hyvin pitkäaikaisina, vaikka vakuutuksenottajan tarkoituksena on nostaa säästöt ennen rekisteriin merkittyä maturiteettia esim. eläkkeelle jäämisen yhteydessä. Merkittävin osa vakuutussäästöistä on summavakuutuksia.

Yksilöllisten eläkevakuutusten osalta on kokemukseräisesti havaittu, että monet vakuutuksenottajat myöhentävät eläkkeen alkamista. Myöhentäminen, tai oikeammin alkuperäisen eläkeajan asettaminen, on voimakkaasti sidoksissa verotukseen. Nykyiset jo tiedossa olevat veromuutokset antavat olettaa, että eläkkeet alkavat tulevaisuudessa entistä myöhemmin. Verotukseen liittyvistä syistä eläkevakuutuksien takaisinosto ennen sovittua eläkeikää on vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta kiellettyä. Vakuutussäästö maksetaan vakuutuksenottajalle sen määräisenä, että korvausten pääoma-arvo, ts. vastuuvelka tarkasteluhetkellä, on riippumaton suoritusajankohdan varhentamisesta tai myöhentämisestä.

Vastuuvelka muodostetaan diskonttaamalla kiinteällä laskuperustekorolla eikä markkinakoroissa tapahtuvilla muutoksilla ole vaikutusta korkotuottoisen vastuuvelan määrään. Sijoitussidonnainen vastuuvelka esitetään kuitenkin aina markkina-arvoisena.

Jos kuolevuutta koskevat havainnot antavat aihetta olettaa, että nykyisillä ns. peruste-olettamuksilla laskettu vastuuvelka on riittämätön, vastuuvelan määrä vahvistetaan tasolle, jonka voidaan uskoa olevan riittävä. Vakuutussopimuksissa kuolemanvara- ja elämänvaraosat ovat toisiinsa nähden sellaisessa suhteessa, että eri osiin tulevat muutokset kumoavat toisensa. Näin ollen vastuuvelan laskennassa käytetyn kuolevuuslettamuksen päivittäminen ei muuta vastuun määrää olennaisesti.

LIITE 95. Vastuuvelan purkautuminen korvauksiksi

31.12.2007	0 - 1 v	1-5 v	5-10 v	10-15 v	yli 15 v	Yhteensä
Korkotuottoinen vakuutussäästö	305	935	531	329	1 066	3 166
Sijoitussidonnainen vakuutussäästö	57	342	492	263	1 085	2 239
Korkotuottoiset sijoitussopimukset	60	69	5	0	0	133
Sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset	7	18	9	1	0	35
Muu vastuuvelka	-	-	-	-	-	516
Yhteensä	429	1 364	1 037	593	2 151	6 089
31.12.2006	0 - 1 v	1-5 v	5-10 v	10-15 v	yli 15 v	Yhteensä
Korkotuottoinen vakuutussäästö	258	917	578	347	980	3 080
Sijoitussidonnainen vakuutussäästö	46	325	433	258	896	1 958
Korkotuottoiset sijoitussopimukset	30	54	11	0	0	95
Sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset	2	27	4	0	0	33
Muu vastuuvelka	-	-	-	-	-	476
Yhteensä	336	1 323	1 026	605	1 876	5 642

LIITE 96. Sijoitustoiminnan riskit

Sijoitusomaisuuden jakauma	31.12.2007		31.12.2006	
	Käypä arvo	Jakauma-%	Käypä arvo	Jakauma-%
Korkosijoitukset¹⁾				
Joukkovelkakirjalainat	1 260	30	1 647	41
Muut rahamarkkinavälineet*	85	2	113	3
Sijoitusrahastot	1 328	32	1 150	28
Osakkeet ja osuudet				
Osakkeet ja sijoitusrahastot*	718	17	613	15
Vaihtoehtoiset sijoitukset ²⁾	587	14	343	8
Kiinteistöt ³⁾	214	5	200	5
Yhteensä	4 192	100	4 067	100

¹⁾ sis. kertyneet korot

²⁾ sis. hedge-rahastosijoitukset ja rahastot, jotka sijoittavat noteeraamattomiin kiinteistöyhtiöihin

³⁾ ainoastaan suoria sijoituksia kiinteistöihin

*ml osakefutuurin vaikutus

LIITE 97. Sijoitusomaisuuden herkkyyssanalyysi

31.12.2007	Kanta käyvin arvoin	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus toiminta- pääomaan
Joukkovelkakirjalainat ja korkorahastot	2 746	Korko	1 %-yksikköä	148
Osakkeet	1 306	Markkina-arvo	10 %-yksikköä	131
Kiinteistöt	214	Markkina-arvo	15 %-yksikköä	32

LIITE 98. Korkoriski

Käypä arvo juoksuaian tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, milj. e	31.12.2007	31.12.2006
0-1 vuotta	309	158
>1-5 vuotta	889	676
>5-10 vuotta	957	525
>10-20 vuotta	382	154
>20 vuotta	208	144
Yhteensä	2 746	1 658
Modifioitu duraatio	5,4	5,0
Keskikorko, %	4,9	4,2

LIITE 99. Luottoriski

Luottoluokitusjakauma, milj. e	31.12.2007	31.12.2006
AAA	1 004	1 165
AA	272	299
A	771	705
BBB	199	179
BB+ tai alempi	465	417
Not Rated	34	148
Yhteensä *	2 746	2 912

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot sekä jälleenvakuuttajien osuuden vastuuvélasta ja saamiset jälleenvakuuttajilta.

LIITE 100. Valuuttariski

Valuuttapositio, milj. e	31.12.2007	31.12.2006
USD	206	148
SEK	11	1
JPY	37	55
GBP	14	22
Muut	0	97
Yhteensä	268	323
Kokonaisnettovaluuttapositio		

Valuuttapositio oli 6,4 % sijoituskannasta (7,9 %).

TILINPÄÄTÖSLAUSUMA

Olemme hyväksyneet osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain tarkoittaman osuuspankkien yhteenliittymän (OP-Pohjola-ryhmä) toimintakertomuksen ja yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2007. Toimintakertomus ja tilinpäätös esitellään ja annetaan tiedoksi Osuuspankkikeskus Osk:n varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle.

Helsingissä 19. helmikuuta 2008

Osuuspankkikeskus Osk:n johtokunta

Reijo Karhinen

Tony Vepsäläinen

Erkki Böös

Harri Luhtala

Harri Nummela

Heikki Vitie

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Osuuspankkikeskus Osk:n varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle

Olemme tarkastaneet osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain tarkoittaman osuuspankkien yhteenliittymän (OP-Pohjola-ryhmä) toimintakertomuksen ja yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2007. OP-Pohjola-ryhmän keskusyhteisön Osuuspankkikeskus Osk:n johtokunta ja toimitusjohtaja ovat laatineet yhdistellyn tilinpäätöksen EU:ssa käyttöön hyväksyttyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti tilinpäätöksen liitetiedoissa tarkemmin kuvatulla tavalla. Tilinpäätös sisältää OP-Pohjola-ryhmän yhdistellyn taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon yhdistellystä tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, etteivät toimintakertomus ja yhdistelty tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Tarkastuksen yhteydessä olemme perehtyneet OP-Pohjola-ryhmän jäsenyhteisöjen noudattamiin tilinpäätösperiaatteisiin sekä niiden tilintarkastajien antamiin tilintarkastuskertomuksiin ja muihin raportteihin.

EU:ssa käyttöön hyväksyttyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaan laadittu yhdistelty tilinpäätös antaa näiden standardien ja kirjanpitolain tarkoittamalla tavalla oikeat ja riittävät tiedot OP-Pohjola-ryhmän toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Toimintakertomus on laadittu kirjanpitolain ja toimintakertomuksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Toimintakertomus on yhdenmukainen tilinpäätöksen kanssa ja antaa kirjanpitolaissa tarkoitettulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot OP-Pohjola-ryhmän toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Helsingissä 21. helmikuuta 2008
KPMG OY AB

Sixten Nyman
KHT

Osuuspankkikeskus Osk (OPK)

Teollisuuskatu 1b, 00510 Helsinki
Postiosoite: PL 308, 00101 Helsinki
Puhelinvaihte: 010 252 010
Faksi: 010 252 3703

www.op.fi
etunimi.sukunimi@op.fi

